

Відзнаки Тараса Григоровича Шевченка

№.ІХ.1. Перша медаль після смерті Т.Г. Шевченка.

Зображення: в центрі круглої медалі портрет Т.Г. Шевченка в смушевій шапці та кожуху у похилому віці. Навколо напис по колу: «Любіться, брати мої! Україну любіте». Між початком і кінцем напису три зірки. На звороті напис по колу: «Обніміте, брати мої, найменшого брата,». В центральній частині датування:»

18 14» та «18 61», під датуванням - автограф поета. Між початком і кінцем напису.....

Розмір: 39 мм.

Матеріал: свинець, (срібло)

Датування: 1861 р

Авторство: не встановлено

Місце збереження: Каталог музею Тарнавського с.229, №757.

Категорія: R

Примітки: У Шевченківській енциклопедії виданій у 2015 році в 6 томі, стр.466 поданий опис: «Першу пам'ятку, присвячену Шевченку, задумано і викарбувано 1861 р. на Державному монетному дворі в Петербурзі відразу по смерті поета: «Медаль свинцева, розміром у діаметрі 39 мм. З одного боку барельєфне зображення Шевченка і навкруг надпис : «». З другого боку посередині : 18 25/II 14 – 18 26/II 61» і внизу автограф «Т.Шевченко», навкруг напис «Обніміте, брати мої, найменшого брата».

В 1941 році д час евакуації Чернігівського історичного музею, у вирі воєнного лихоліття загинули деякі експонати і серед них описаний медальйон.

Джерела і література:

Бугаєвич І. Загадковий медальйон.// Вітчизна,-1988 , №4

№.ІХ.2. Ювілейна медаль на відзначення 20-ліття смерті Т.Г. Шевченка..

Зображення: Аверс у центрі погруддя Т.Г. Шевченка, довкола якого півколом вінок з гілок дубу. З лівої сторони прямокутна рамка з датою «1814-1881» Реверс у центрі поле для гравірування напису обрамлене вінком.

Розмір: О 20мм. |

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1881р. |

Авторство:

Місце збереження: п/з В.Бащака

Категорія: R.

№.ІХ.3.Ювілейна відзнака на відзначення 35-ї річниці смерті Тараса Шевченка.

Джерела та література:

1.Яцюк В. Шевченківські відзнаки на західноукраїнських землях. // Дзвін,- 2008.-Ч.5-6,-С.118.

№.ІХ. 4.Ювілейна відзнака на відзначення 35-ї річниці смерті Тараса Шевченка

Зображення:

Автор: не встановлений

Місце збереження: приватна збірка І.Марцінковського

Матеріал: портрет поета з міді. Хрестоподібна основа та диск з латуні.

Розмір: 42 на 42 мм.

Датування: 1896р.

Категорія: U. |

Джерела та література: І.Марцінковський. На спомин Тараса Шевченка //Нумізматика і Фалеристика.-2022,-Ч.4.-С 46-47

№ ІХ.5.Ювілейна медаль на відзначення 50-ліття смерті Т.Г. Шевченка.

Зображення: Аверс у центрі погруддя Т.Г.

Шевченка.Реверс: у центрі гілка та картуш з вигравіруваними ініціалами власника: «І.П.» і дата: «1861-1911».

Розмір: О 20мм.

Матеріал:золото

Датування:1911р.

Категорія: U.

Медалі продавалися у Києві в книгарні «Літературно-Наукового Вісника»на вул. Володимирська 28. Виготовлені з золота коштували 10 руб., срібні – 1руб.50коп.,бронзові 75 коп. [1]

Джерела та література:

1.Рада.//Київ.-1911 -№.85-С.4

№.ІХ.6. Ювілейна медаль на відзначення 50-ліття смерті Т.Г. Шевченка.

Зображення: Аверс у центрі погруддя Т.Г.

Шевченка. Реверс у центрі дата: «1861-1911».

Під нею фігурна рамка для гравірування.

Ліворуч півколом лаврова гілка.

Розмір:О 20мм.

Матеріал: позолота

Автор: В. Шухевич

Датування: 1911р.■

Категорія: R.

У збірнику С.Гайдучка вказано, що відзнаку

випущено з нагоди І сокільського здвигу у

Львові, автор – Вол. Шухевич. В колекції

Володимира Яцюка зберігалось п'ять срібних різновидів медалі з відмінними зображеннями зворотного боку:

1. без картуша на звороті

2. без картуша та датування на звороті

3. з гладкою зворотною стороною

4. з гілкою на звороті

5. з гілкою та датою на звороті.[1]

Зображення відзнаки вперше було опубліковане в статті Я.Дашкевича

«Боротьба за Т.Г. Шевченка у Віденському парламенті (1901-1907)» [2]

Примірник бронзової медалі зберігався у Музеї НТШ [3.]

Джерела та література:

1. Яцюк В. Карби Шевченкової слави: У Москві року 1911...// Колесо 1966 №.4 С.4-5.

2. Малахівський [Я.Дашкевич] Боротьба за Т.Г.Шевченка у Віденському парламенті (1901-1907 рр.)// Архіви України,-1966.ч.1,-С.41-50

3. Музей етнографії і художнього промислу інституту НАН України. Архів. Інвентарна книга музею НТШ № VII, №. 25938.

№.ІХ.7. Ювілейна медаль на відзначення 50-ліття смерті Т.Г. Шевченка..

Зображення: Аверс у центрі погруддя Т.Г. Шевченка.Реверс – гладка поверхня.

Розмір: О 20мм.

Матеріал: бронза

Датування: 1911р.

Категорія: R.

Медаль аналогічна попередній з незначними відмінностями в барельєфному зображенні

№.ІХ. 8. Ювілейна відзнака з нагоди 100-ліття від народження Тараса Шевченка.

Зображення відзнака у обрамленій обідку. У центральному Т.Шевченка в смушевій зовнішньому колі напис: 100-ЛІТНОГО 1814 1914 УРОДИН Т. Н.Й» (Нью-Йорк)

Розмір:

Матеріал: метал жовтого кольору, фотодрук

Датування: 1914 рр.

Категорія: R.

вигляді круглої брошки декоративним плетінням по колі портрет шапці. По «ПАМ'ЯТКА ЮВІЛЕЮ ШЕВЧЕНКА

№.ІХ. 9. Ювілейна медаль з нагоди 100-ліття від народження Тараса Шевченка.

Зображення: Аверс: У центральному колі портрет Т.Шевченка в смушевій шапці. У верхній частині півколом напис : «1814-1861 ТАРАС ШЕВЧЕНКО» Медаль обрамлена декоративним обідком з плетінням. У верхній частині квадратне вушко, до якого прикріплена жовта-синя-жовта стрічка

Розмір:мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування:

Категорія: ІІІ.

Примітки: медаль викарбувана в діаспорі. Час карбування не відомий

№.ІХ. 10. Ювілейна медаль з нагоди 100-ліття від народження Тараса Шевченка.

Зображення: Аверс: У центральному колі портрет Т.Шевченка в смушевій шапці. У верхній частині півколом напис : « ТАРАС ШЕВЧЕНКО 1814-1861» Медаль обрамлена декоративним обідком з плетінням.

Розмір:мм.

Матеріал: метал білого або жовтого кольору

Датування:

Категорія: III.

Примітки: медаль викарбувана в діаспорі. Час карбування не відомий

№.ІХ.11.Відзнака з нагоди 100-ліття від дня народження Тараса Шевченка

Зображення: «ТАРАС ШЕВЧЕНКО 1814-1914 Taras Shevchenko Washington.D.C. June 27. 1964»

Розмір:

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1964

Категорія: II

Примітки: Тарас -додати в білому метал і та розмір.

№.ІХ.12. Ювілейна відзнака з нагоди 100- ліття від народження Тараса Шевченка

Зображення:У бароковому картуші погруддя молодого Т.Шевченка. У верхній частині дата: «1814 - 1914», під погруддям напис: «ТАРАС ШЕВЧЕНКО».

Розмір: 36x26 мм.■

Матеріал: метал білого кольору

Спосіб виконання: штампування■

Датування: 1914 р.

Автор: невідомий

Облікові позначення: ЛІМ, В-1922, В-1923, В-1924

Категорія: I

У 1914 р. з нагоди 100-ліття від народження Т.Шевченка Ювілейним Комітетом для влаштування свята було випущено кілька відзнак з портретом Кобзаря. [1]. Торговий кооператив «Достава» періодично поміщав у львівській пресі рекламу відзнак та подавав ціни на них. Було запропоновано придбати п'яти типів відзнак «з портретом Кобзаря в молодечім і старшій віці, артистично виконані в горорізьбі», а саме: «шпильки в бронзі – 50 с., шпильки в білім металю – 20 с., шпильки в емалі – 1 К. 20 с., брошки в емалі – 1 К. 50 с., спинки (пара) в емалі – 2 К.» [2]. Під терміном «спинки»

мались на увазі запонки. За формою декоративного картуша і технікою виконання відзнаки подібна на ювілейну відзнаку М.Шашкевича (див № 74), а за зображенням Кобзаря– на відзнаку № 68. Ймовірно, ці відзнаки виконувалися одним майстром, або в одній майстерні.

Примірник ідентичної відзнаки зберігався у Воєнно-історичному музеї НТШ [3].

Джерела та література:

1. Малахівський Д. [Дашкевич Я.] Боротьба за Т.Г.Шевченка у Віденському парламенті (1901-1907 рр.) // Архіви України. – 1966. – № 1. – С. 44– 45.

2. Вже пора замовляти на ювілей 100-літніх роковин Тараса Шевченка // Руслан. – 1914, 1 март. – Чис. 46.

3. ЦДІА України, м.Львів, ф.309, оп.1, спр.788, с. 37, № 773

№.ІХ.13.Ювілейна відзнака з нагоди 110-річниці з дня народження Тараса Шевченка

Зображення: відзнака з зображенням Т. Шевченка, у верхній частині праворуч дата «1814, ліворуч «1924», » довкола обідок у вигляді плетеного шнура

Розмір: 22мм.

Матеріал: метал білого кольору

Датування: 1924 р.

Категорія: R

№.ІХ.14. Ювілейна відзнака з нагоди 110-річниці з дня народження Тараса Шевченка

Зображення:

Розмір: .

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування

Категорія: III

№.ІХ.15. Відзнака з зображенням Тараса Шевченка.

Зображення: В центрі круглої відзнаки погруддя Т. Шевченка в смушевій шапці. Ліворуч від погруддя .півколом напис «Т.Г. ШЕВЧЕНКО» Праворуч дата: «1814-61». Під барельєфом літера : «В».
Матеріал: метал жовтого кольору,позолочений
Датування: [1938-1941] рр.
Категорія: II.

№.IX. 16. Відзнака з зображення Тараса Шевченка.

Зображення: В центрі овальної відзнаки погруддя Т.Шевченка в смушевій шапці , у нижній частині лаврова гілка.

Матеріал: метал білого кольору.

Розмір:29x22 мм

Датування:

Категорія: R

№.IX.17.Відзнака з зображення Тараса Шевченка.

Зображення: В центрі овальної відзнаки погруддя Т.Шевченка в смушевій шапці , у нижній частині лаврова гілка. Під відзнакою декоративна напівкругла планка
Матеріал: метал білого кольору.

Розмір:30x20 мм

Датування:

Категорія: R

№.XI.18.Відзнака з зображення Тараса Шевченка.

Зображення: кругла відзнака у центральному колі барельєф Т.Г. Шевченка . Довкола рослинний орнаментом .

Розмір: 84 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору.

Категорія: R

Примітки: відзнака викопана в з значним пошкодженням. Виявлена в одному примірнику.

№.ІХ.19. Відзнака з зображення Тараса Шевченка

Зображення: кругла відзнака у центрі чорно-біле зображення Т.Шевченка .

Розмір: 19 мм.

Матеріал: фотодрук на металі

Категорія: R

№.ІХ.20. Відзнака з зображення Тараса Шевченка

Зображення: кругла відзнака у центральному колі чорно-біле зображення Т.Шевченка . У зовнішньому колі напис. У верхній частині : «ТАРАС ШЕВЧЕНКО», у нижній роки життя: «1814-1861»

Розмір: 19 мм.

Матеріал: фотодрук на металі

Категорія: R

№.ІХ.21. Відзнака з зображення Тараса Шевченка

Зображення: кругла відзнака у центрі чорно-біле зображення Т.Шевченка у смушевій шапці.

Розмір: 20мм.

Матеріал: фотодрук на металі

Категорія: R

№.ІХ.22. Відзнака з зображення Тараса Шевченка

Зображення: кругла відзнака у центрі зображення Т.Шевченка у смушевій шапці. По колу рифлений обідок.

Розмір: 20мм.

Матеріал: фотодрук на металі

Категорія: R

№.ІХ.23. Відзнака з погруддям Тараса Шевченка.

Зображення: кругла відзнака з погруддям Т. Шевченка на тлі р. Дніпро та сонячного проміння. Праворуч та ліворуч до відзнаки декоративні елементи з отворами для кріплення. У нижній частині напис латинськими літерами: «J GORYM» [гравер або художник.]

Розмір: 22x30 мм.

Матеріал: срібло

Датування: 1917 р.

Категорія: R

№.ІХ.24. Відзнака з зображення Тараса Шевченка

Зображення: кругла відзнака у центрі зображення Т.Шевченка . У нижній частині півколом напис: « Т.Г. ШЕВЧЕНКО» . По колу обідок.

Розмір: 19мм.

Матеріал:фотодрук на металі

Категорія: R

№.ІХ.25. Відзнака з зображенням Тараса Шевченка.

Зображення: Прямокутна відзнака з вушком з заокругленням у нижній частині. В центрі погруддя Т. Шевченка у смушевій шапці..У верхній частині у планці напис: «ХАЙ ЖИВЕ ВІЛНА УКРАЇНА».Під погруддям напис «Т.Г. ШЕВЧЕНКО»

Розмір 24x15 мм.

Матеріал: срібло

Датування: 1917-1918 рр.

Категорія: U.

Примітки:

№.ІХ. 26. Відзнака з зображенням Тараса Шевченка.

Зображення: кругла відзнака з погруддям Т.Г.Шевченка у смушевій шапці. У нижній частині півколом напис :«ЗА. УКРАЇНУ».

Матеріал: метал білого кольору

Датування: 1917-1918 рр.

Категорія: R

№.ІХ.27. Відзнака з зображенням Тараса Шевченка.

Зображення: овальна восьмикутна медаль з вушком.

Аверс: у центрі погруддя Т.Г. Шевченка. У нижній частині напис: «Т.Г.ШЕВЧЕНКО». **Реверс:** по всій площі медалі напис: «І ОЖІВЕ ДОБРА СЛАВА.СЛАВА УКРАЇНІ І СВІТ ЯВНІЙ,НЕВЕЧІРНІЙ,НОВИЙ ЗАСІЯЄ». В нижній частині напис дрібними буквами: «ФАБ. Д.КУЧКИНА.МОСКВА»

Розмір: 32x27мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1917 р.

Категорія: R

№.ІХ.28. Відзнака з зображенням Т.Г. Шевченка

Зображення: у центрі круглої медалі погруддя Т.Шевченка в смушевій шапці. Над погруддям півколом напис: «НЕ ВМИРАЄ ДУША НАША НЕ ВМИРАЄ ВОЛЯ»

Розмір:мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1909

Категорія: R.

№.ІХ.29.Відзнака із зображенням молодого Тараса Шевченка

Зображення: На овалі погруддя молодого Тараса Шевченка.

Розмір: 16,5x11 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Спосіб виконання: карбування

Датування: 1914 р.

Автор: невідомий

Категорія: III

Облікові позначення: ЛІМ, В-3

Примітки: 3 нагоди святкування 100-літнього ювілею кооператив «Достава» розпродала тисячі відзнак. Як було відзначено у пресі, «бронзова відзнака за 50 сот. і емальована за 1.20 К. мають практичну вартість, бо можна їх уживати до краватки на ювілейних концертах...» [1]. Зображення відзнаки вперше було опубліковане в статті Я.Дашкевича «Боротьба за Т.Г. Шевченка у Віденському парламенті (1901-1907)» [2]

Джерела та література:

1.3 нагоди обходу Шевченківського ювілею // Руслан. – 1914, 12 марта. (Ч.55).

2. Малахівський Д. [Дашкевич Я.] Боротьба за Т.Г.Шевченка у Віденському парламенті (1901-1907 рр.) // Архіви України. – 1966. – № 1. – С. 44

№.ІХ.30. Відзнака з зображення Тараса Шевченка.

Зображення: Відзнака з зображення Шевченка в смушевій шапці. У нижній частині на обідку півколом напис « 1814 Т.Г. ШЕВЧЕНКО 1861»

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування:[1911-1914]

Категорія: P

№.ІХ.31. Відзнака з зображення Тараса Шевченка в овалі.

Зображення: овальна відзнака з зображенням Т.Г. Шевченка, поверненого праворуч.

Розмір: 17x13 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: [1911-1914]

Категорія: R.

Примітки: видана у Львові заходами В.Шухевича.

Джерела та література:

№.ІХ.32. Відзнака з зображення Тараса Шевченка в овалі.

Зображення: : у центрі овальної відзнаки погруддя Т.Шевченка у смушевій шапці. Довкола обідок з крапок.

Розмір 20x15 мм. |

Матеріал: метал жовтого кольору, фарба

Датування: [1911-1914]

Категорія: П

№.ІХ.33. Відзнака з зображення Тараса Шевченка в овалі.

Зображення: : у центрі овальної відзнаки погруддя Т.Шевченка у смушевій шапці.

Довкола обідок з плетіння

Розмір 20x15 мм. |

Матеріал: метал жовтого кольору, фарба

Датування: [1911-1914]

Категорія: П

№.ІХ.34. Відзнака з зображенням Тараса Шевченка на вінку.

Зображення: у центрі овальної відзнаки погруддя

Т.Шевченка у смушевій шапці. Зображення накладене на рельєфну площину.

Розмір 21x18 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: [1911-1914]

Категорія: П

№.ІХ.35. Відзнака з зображення Т.Г. Шевченка.

Зображення: в трикутному щиті погруддя Т.Г.Шевченка, ліворуч від погруддя лаврова гілку. У нижній правій частині погруддя клеймо майстра : «Пейлер»

Розмір: 30x24мм.

Матеріал: метал білого кольору кольору

Датування: 1911 р.

Категорія: R.

Судячи по кириличному напису гравера на медалях, відзнаки, ймовірно, виготовлені на території України у складі Російської імперії

№.ІХ.36. Відзнака з зображенням Т.Г. Шевченка.

Зображення: прорізне зображення Т.Г.Шевченка в смушевій шапці.

Розмір: 15x12 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1911 рр.

Категорія: II.

№.ІХ.37. Відзнака з зображенням Т.Г. Шевченка.

Зображення: прорізне зображення Т.Г.Шевченка

Розмір: 14x10мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1930 р.

Категорія: II.

У картотеці С. Гайдучка вказано, що відзнака виготовлена українськими ремісниками у Львові в 1930 р. Примірники відзнак (2 шт.) у 1936 р. до Воєнно-історичного музею НТШ [1]

Джерела та література:

1. Музей етнографії і художнього промислу інституту НАН України. Архів.

№.ІХ.38. Відзнака з зображенням Т.Г.Шевченка.

Зображення: овальна відзнака з погруддям Т.Г.Шевченка

Розмір: 25x21 мм

Матеріал: метал жовтого, фотоемаль

Датування: 1911 рр.

Категорія: R.

У 1911 р з нагоди 50-ліття смерті

Т.Г.Шевченка кооператива«Достава»

розпродала тисячі відзнак. Бронзова відзнака

продавалась за 50 сот., емальована за 1.20к. Відзнаки вживались до краватки.

Я. Дашкевич, зазначає що відзнака видана у США [2] Існує варіант меншого розміру.: (16x13 мм)

Джерела та література:

1. З нагоди обходу Шевченківського ювілею.// Руслан. 1914 12 мар. Ч.55.
2. Малахівський Д. [Дашкевич Я.] Боротьба за Т.Г.Шевченка у Віденському парламенті (1901-1907 рр.) // Архіви України. – 1966. – № 1. – С. 4

№.ІХ.39.Відзнака з зображенням Т.Г.Шевченка.

Зображення: овальна відзнака з погруддям Т.Г.Шевченка, по обідку дрібна насічка. На звороті гвинт з закруткою.

Розмір: 25х21мм.

Матеріал: метал жовтого, фотоемаль

Датування: 1911 рр.

Категорія: R.

Видана заходом Українського народного союзу [1]

Джерела та література:

1. Малахівський [Я. Дашкевич] Боротьба за Т.Г.Шевченка у Віденському парламенті (1901-1907 рр.)// Архіви України,-1966.ч.1,-С.44

№.ІХ. 40. Відзнака із зображенням Тараса Шевченка на титульній сторінці «Кобзаря»

Зображення: Квадратна відзнака з барильєфом Т.Г. Шевченка. Під барильєфом напис «КОБЗАР».

Матеріал: метал білого або жовтого кольору

Датування: 1910 р.

Категорія: II

Згідно запису в інвентарній книзі відзнака видана з нагоди Шевченківського свята у Варшаві 1910 р. Примірник відзнаки зберігався у Музеї НТШ [1]

Джерела та література:

1. Інвентарна книга музею НТШ №II, №1627

№.ІХ.41. Відзнака з зображенням Т.Г. Шевченка.

Зображення: у фігурному картуші погруддя Т.Г.Шевченка.

Розмір: 28х21мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: [1911]

Категорія: R.

№ IX.42. Відзнака з зображенням Т.Г. Шевченко.

Зображення: Ромбовидна відзнака з портретом Т.Г.Шевченка у вертикальній площині.

Розмір:27x16 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, фотоемаль

Датування: 1911-1914 рр.

Категорія: R.

Використовувалась як запонка до сорочки. Зображення відзнаки вперше було опубліковане в статті Я.Дашкевича «Боротьба за Т.Г. Шевченка у Віденському парламенті (1901-1907) [1]

Джерела та література:

1.Малахівський [Я.Дашкевич] Боротьба за Т.Г.Шевченка у Віденському парламенті (1901-1907 рр.)// Архіви України,-1966.ч.1,-С.44

№.IX. 43. Відзнака з зображенням Т.Г. Шевченка.

Зображення: ромбовидна відзнака з портретом Т.Г.Шевченка в горизонтальній площині.

Розмір:26x15 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, фотоемаль

Датування: 1911-1914 рр.

Категорія: R.

Використовувалась як запонка до сорочки.

№.IX.44. Відзнака - медальйон Тарас Шевченко.

Зобрження: медальйон з двох частин, у верхній в центрі - портрет Т.Г. Шевченка,над ним напис «ТАРАС ШЕВЧЕНКО».Медальйон обрамлений вінком. На нижній частині - дзеркальце.

Розмір:Æ 27 мм.

Матеріал: жовтий метал, фотоемаль

Датування: 1911 -1914 рр.

Категорія: R

Зображення відзнаки вперше було опубліковане в статті Я.Дашкевича «Боротьба за Т.Г. Шевченка у Віденському парламенті (1901-1907)» [1]

Відзнака видана в США Українським Народним Союзом.

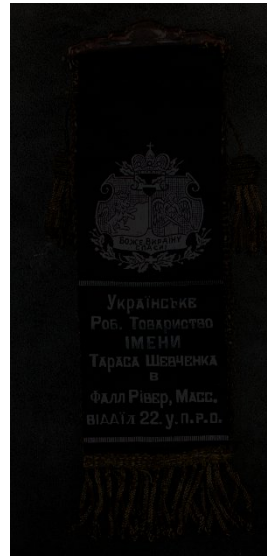
Джерела та література:

1.Малахівський [Я.Дашкевич] Боротьба за Т.Г.Шевченка у Віденському парламенті (1901-1907 рр.)// Архіви України,-1966.ч.1,-С.44

№.IX.45. Відзнака українського робітничого товариства ім.. Т.Шевченка у Фалл Рівері, США

Зображення: На синьо-жовтій стрічці з китицями по боках і френзелями внизу, в центрі кругла відзнака з чорно-білим портретом Т.Шевченка. Над відзнакою два перехрещені древками прапори- ліворуч – український національний синьо-жовтий, праворуч державний прапор США. У верхній фігурний картуш у якому в центрі зображена земна куля, по обидві сторони від неї запалені факели. Під кулею дві руки стиснуті у потиску. Під ними гасло марксистів: «ПРОЛЄТАРІ ВСІХ КРАЇВ ЄДНАЙТЕСЬ» . Під портретом напис, «УКРАЇНСЬКЕ РОБ. ТОВАРИСТВО

ІМЕНИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В ФАЛЛ РІВЕР, МАСС. ВІДДІЛ 22 У.П.Р.О.» (Фал Рівер – місто в штаті Массачусетс) На звороті у верхній частині дводільний щит увінчаний короною з хрестом. У правій частині щита лев у короні, повернутий ліворуч, що спинається на скелю. У лівій частині щита архистратиг Михаїл з двома перехрещеними до низу мечами. У нижній частині щита напис: «БОЖЕ ВКРАЇНУ СПАСИ». Під щитом дві галузки з накладеним посередині рівнораменним хрестом.

Розмір:мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, фотодрук

Датування: поч.. ХХ ст..

Категорія: R.

№.ІХ.46. Відзнака делегата конвенції Українського Національного Союзу.

Зображення:. На синьо-жовтій стрічці з френзелями внизу, в центрі округла медаль з чорно-білим портретом Т.Шевченка обрамленого декоративним обідком з жовтого металу. Медаль підвішена на ланцюжку до планки білого кольору з написом на англійській мові: «MEMBER» (делегат, член). У верхній частині планка кріпиться за допомогою кілець до фігурного картуша у якому зображений орлан з розпростертими крилами. У лапах тримає два прапори – праворуч прапор США, ліворуч український національний синьо-жовтий прапор. У нижній частині стрічки напис золотими літерами українською та англійською мовами«ТОВАРИСТВО ИМ.Т.ШЕВЧЕНКА В SHAMOKIN, PA.» (Шамокін – місто в штаті Пенсильванія) На звороті на чорному тлі у центрі восьмираменний православний хрест, під ним срібними буквами напис: «ТОВАРИСТВО ИМ.Т.ШЕВЧЕНКА В SHAMOKIN, PA.»

У нижній частині стрічки напис золотими літерами українською та англійською мовами«ТОВАРИСТВО ИМ.Т.ШЕВЧЕНКА В SHAMOKIN, PA.» (Шамокін – місто в штаті Пенсильванія) На звороті на чорному тлі у центрі восьмираменний православний хрест, під ним срібними буквами напис: «ТОВАРИСТВО ИМ.Т.ШЕВЧЕНКА В SHAMOKIN, PA.»

Розмір:мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, фотодрук

Датування:

Категорія: R.

№.ІХ.47. Медальйон з зображенням Тараса Шевченка.

Зображення: У центрі барокового картуша погруддя Т.Шевченка в овалі виконане методом фотодруку на целулоїді. Зображення оздоблене плетеним обідком. На звороті напис «ВІД ВАЛВЕТ Ф-КИ 1921р».

Матеріал: метал білого кольору, целулоїд

Датування: 1921 р.

Категорія: U

№.ІХ.48. Медаль з зображенням Тараса Шевченка.

Зображення: Кругла медаль з вушком. Аверс: у центрі погруддя Т.Г. Шевченка. Праворуч від погруддя напис: «ВІЛЬНА» ліворуч «РОСІЯ». В нижній частині напис «Т. ШЕВЧЕНКО». Реверс: по всій площі медалі напис: «ВОЛЯ РІВНІСТЬ І БРАТЕРСТВО 1917 РОКУ».

Розмір:О 28 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1917 р.

Категорія: R.

№.ІХ.49. Медаль з зображенням Т.Г. Шевченка.

Зображення: медаль з погруддям Т.Г.Шевченка. У нижній правій частині погруддя клеймо майстра : «Пейлер»

Розмір:О 25 мм.

Матеріал: срібло

Датування: 1911 р.

Категорія: R.

Відомий різновид у жовтому металі з вушком.

№.ІХ.50. Медаль з зображенням Тараса Шевченка.

Зображення: кругла медаль з вушком. . Аверс: у центрі погруддя Т.Г. Шевченка. У правій верхній частині півколом напис«Т.Г. ШЕВЧЕНКО»
Реверс: по всій площі медалі напис «ЗА СВОБОДУ РОСИІ ВПЕРЕДЬ» .Під написо гармата. Медаль обрамлена вінком.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1917р.

Автор: не встановлений

Категорія: R

№.ІХ.51. Медаль з зображенням Тараса Шевченка.

Зображення: кругла медаль з вушком .

Аверс: у центрі погруддя Т.Г. Шевченка. У правій верхній частині півколом напис «Т.Г. ШЕВЧЕНКО»

Реверс: по всій площі медалі напис «
ТОВАРИШ, ВЕРЪ ВЗОЙДЕТЬ ОНА , ЗАРЯ
ПЛ ЁНИТЕЛЬНАГО СЧАСТЬЯ. .РОСІЯ
ВСПРЯНЕТЬ ОТО СНА И НА
ОБЛОМКАХ САМОВЛАСТЬЯ
НАПИШЕТЬ НАШИ ИМЕНА».

Розмір: О 27мм. |

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1917р.

Категорія: R.

№.ІХ.52. Медаль з зображенням Тараса Шевченка.

Зображення: кругла медаль з вушком. Аверс: у центрі погруддя Т. Шевченка у смушевій шапці.

Праворуч від зображення літери: «Т.Г» , ліворуч напис «Шевченко». Медаль обрамлена лавровим та дубовим вінком.

Реверс: По всій площі медалі напис: «ЗАПОВИТ. ЯК УМРУ ТО ПОХОВАЙТЕ МЕНЕ НА МОГЫЛИ СЕРЕД СТЕПУ ШЫРОКОГО НА ВКРАИНИ МЫЛІЙ».

Матеріал: метал білого кольору

Датування: 1917

Категорія: R.

№.ІХ.53. Медаль із зображенням Тараса Шевченка

Зображення: Медаль круглої форми, з вушком. Аверс: у центрі зображення погруддя Т.Шевченка у смушкoвій шапці. Під зображенням напис: «Т.Г.ШЕВЧЕНКО».

Реверс: у центрі напис: «І ОЖІВЕ ДОБРА СЛАВА,
СЛАВА УКРАЇНІ,
І СВІТ ЯСНІЙ, НЕВЕЧІРНІЙ,
НОВІЙ ЗАСІЯЕ...». У нижній частині напис дрібним шрифтом: «ФАБ. Д. КУЧКИНА МОСКВА».

Розмір: Ø 28 мм.

Матеріал: метал білого або жовтого кольору з залишками посріблення

Спосіб виконання: карбування

Датування: [1911-1914 рр]

Автор: невідомий

Облікові позначення: ЛІМ, МО-4978

Категорія: III.

Відзнака випущена в Москві (можливо, до ювілеїв Т.Шевченка в 1911–1914 роках) фабрикою металевих виробів Д.Кучкіна (засн. 1898 р.).

Джерела та література:

№.ІХ.54. Медаль з зображенням Тараса Шевченка.

Зображення: кругла медаль з вушком. Аверс: у центрі погруддя Т. Шевченка. У правій верхній частині півколом напис «Т.Г. ШЕВЧЕНКО». Реверс: По всій площі медалі напис: «ЗАПОВИТ. ЯК УМРУ ТО ПОХОВАЙТЕ МЕНЕ НА МОГЬЛИ СЕРЕД СТЕПУ ШЫРОКОГО НА ВКРАЙНИ МЫЛІЙ».

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1917

Категорія: R

№.ІХ.55. Двохсторонній жетон з портретом Тараса Шевченка

Зображення: На лицевій стороні фотопортрет роботи М.Досса, на звороті автопортрет 1859р. Знайти Рв.

Розмір: Ø 14 мм.

Матеріал: срібло, емаль

Датування: 1911р.

Категорія: U.

Медаль зберігалась в колекції Володимира Яцюка (1946-2012), виявлена в одному примірнику. Фото зворотної сторони автором втрачене.

Джерела та література:

Яцюк В. Карби Шевченкової слави: у Москві року 1911...// Колесо-1966 -№.4 С.4-5.

№.IX.56.Перстень з зображенням Т.Г. Шевченка.

Зображення: декоративно оздоблений перстень з погруддям Т.Г. Шевченка в прямокутнику.

Автор:

Облікові позначення:

Розмір:О 21,5мм.н 7 мм.

Матеріал: срібло

Датування: поч. ХХст.

Категорія: У.

За споминами В. Яцюка перстень належав Ганні Барвінок-, псевдонім Олександрі Куліш-Білозерської (1828-1911).

№.IX.57.

№.IX.58.

№.IX.59. Відзнака День українського коледжа.

Зображення:

Розмір:

Датування:

Матеріал:

Місце збереження:

Категорія:

№.IX.60. Відзнака «Шевченківський окрсоюзкуств 12923 1928»

Зображення:

Розмір:

Датування:

Матеріал:

Місце збереження:

Категорія:

Зображення:

Розмір:

№.IX.61. Відзнака « II сплконська виставка шевченківщини 1927»

Зображення:

Розмір:

Датування:

Матеріал:

Місце збереження:

Категорія:

Зображення:

Розмір:

№.IX.62. Плакета «Тарас Шевченко 1814 – 1864

Зображення :

Розмір: 23x17 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: 1918 р.

Категорія: I.

Примітки: плакета повторно відлита у 1964 році з нагоди 100-ї річниці з дня народженн Т.Г.Шевченка у Львові

«Сокіл», «Січ», «Пласт» – провісники Українського національного військ

№1. Перша медаль після смерті Т.Г. Шевченка.

Зображення: в центрі круглої медалі портрет Т.Г. Шевченка в смушевій шапці та кожуху у похилому віці. Навколо напис по колу: «Любіться, брати мої! Україну любіте». Між початком і кінцем напису три зірки. На звороті напис по колу: «Обніміте, брати мої, найменшого брата.» В центральній частині датування:»

18 14» та «18 61», під датуванням - автограф поета. Між початком і кінцем напису.....

Розмір:39 мм.

Матеріал: свинець, (срібло)

Датування: 1861 р

Авторство: не встановлено

Місце збереження: Каталог музею Тарнавського с.229, №757.

Категорія: R

Примітки: У Шевченківській енциклопедії виданій у 2015 році в 6 томі, стр.466 поданий опис: « Першу пам'ятку, присвячену Шевченку, задумано і викарбувано 1861 р. на Державному монетному дворі в Петербурзі відразу по смерті поета: «Медаль свинцева, розміром у діаметрі 39 мм. З одного боку барельєфне зображення Шевченка і навкруг надпис : «». З другого боку посередині : 18 25/II 14 – 18 26/II 61» і внизу автограф «Т.Шевченко», навкруг напис «Обніміте, брати мої, найменшого брата».

В 1941 році д час евакуації Чернігівського історичного музею, у вирі воєнного лихоліття загинули деякі експонати і серед них описаний медальйон.

Джерела і література:

Бугаєвич І. Загадковий медальйон.// Вітчизна,-1988 , №4

2. Пам'ятна відзнака з нагоди святкування 100-ліття з дня народження Т. Г. Шевченка за участю соколів, січовиків та пластунів.

3. 4. Відзнаки з однострою членів товариства «Сокіл».

№ .V.5. Найвища нагорода Пласту «Свастика вдячності» (1926 р.).

Пластова лілея з тризубом, накладена на свастику.

Гаки свастики повернуті вліво.

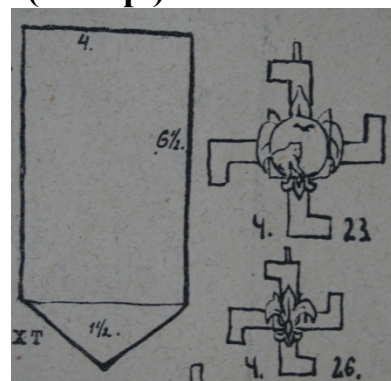
На закрутці вибито: «№»

Розмір: 35x35 мм.

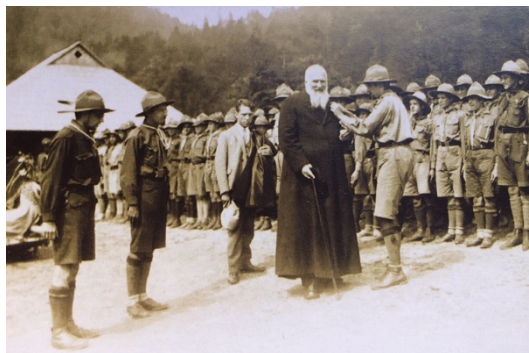
Матеріал: метал білого кольору.

Датування: 1926 р.

Облікові позначення: НМІУ, Київ, МДМ 1431/1692

Категорія: R.

Свастика вдячності – «найвища нагорода Пласту, яка вручалася тільки визначним Добродіям, за довгі роки допомоги Пласту.» Цією нагородою Верховна Пластова Команда (далі -ВПК) нагороджувала осіб, які не належали до Пласту, але своєю працею чи фінансовою допомогою внесли значний вклад у розвиток товариства. Як зазначалося у супровідних документах – «Відзначені цією свастикою мають право вимагати від пластунів кожночасної прислуги-помочі.»[1]Нагородження «Свастикою Вдячності» підтверджувалося грамотою від ВПК.

Історія створення відзнаки до кінця не вияснена. У 1927 р у пластовому часописі «Записки українського пластуна» з'являються перші графічні проекти затверджених нагород – «Свастики Вдячності» та «Свастики Заслуги». Прикметно, що затверджені проекти свастик з 1927 р мали відмінний напрямок ходу гаків, від тих нагород, які були вручені у пізніших часах та відомі з світлин нагороджених достойників. Коли і за яких обставин були внесені зміни до затверджених правильників, достеменно не відомо. Тим не менше на ряді світлин починаючи з 1929 р можемо бачити нагороджених «Свастикою Вдячності», де напрям гаків змінено у протилежну сторону від затверджених проектів у 1927 р. Серед нагороджених Свастикою Вдячності були: о.Тит Войнаровський, референт (опікун) таборів ВПК, о.Василь Лициняк. У червні 1930 ВПК нагороджує Свастикою Вдячності отця- ігумена Студитів Свято-Успенської Унівської лаври Климентія Шептицького. [2]а у серпні 1930 р., його брата – митрополита Андрея Шептицького.[3]

Джерела та література:

- 1.ЦДІАЛ– Ф.389,оп.1 спр.13. – Арк.98
2. ЦДІАЛ– Ф.389, оп.1, спр71– Арк. 140
- 3 .Круковський О. До історії вживання свастики на західно-українських землях у першій половині ХХ ст.// Знак, серпень 1993 р. ч.3.ст.6.

№ V.6. Пластова відзнака «Свастика заслуги» Підкарпатської Русі (1922 р.).

Свастика з гаками, повернутими ліворуч, світло-синього кольору з жовтим обідком та накладеною пластовою лілеєю. У центрі лілеї коло в якому у нижній частині зображено ведмедя, у верхній частині орел на тлі Говерли. На звороті відзнаки порядковий номер №26. Кріпилась на синьо-жовтій стрічці трикутної форми.

Розмір: 36x36 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 1927 р.

Автор: проект Л.Бачинський, оформлення Осип Бокшай.

Облікові позначення: ЦДІАЛ, ф.389, оп.1, спр.155, п/з Юрія Тимошенка, М. Селезньов

Категорія: U.

7. Відзнака члена Радикальної партії, засновниці Січового руху на Галичині.

8. Відзнака члена Українського Січового Союзу, провісника першої української військової організації – Українських Січових Стрільців.

№ V.9. Відзнака «Лісові чорти. I. VII. 1922».

Кругла металева відзнака з написом по колу: «Лісові чорти», в центрі дата «I. VII. 1922».

Розмір: Æ 39 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1922 р

Облікові позначення: НМІУ, м.Київ, МДМ 1431/1674, ЦДІАУ м.Львів, ф. 389, оп.1,спр.155, арк.5, №15

Категорія: R.

Відзнака виготовлена з нагоди заснування Пластового куреня 1. Липня 1922 року. у Львові. Членами куреню було багато визначних громадських, військових та політичних провідників України серед них головний командир УПА – ген. Роман Шухевич, поет Богдан Кравців, письменник Василь Кархут, економіст Богдан Гаврилишин та інші. З 1945р курінь діє на еміграції у США. Світлина куріня «Лісові Чорти» - організаторів обласного пластового табору на Соколі, влітку 1926 р.[1] На фото «Лісові Чорти», організатори табору, на своїй Великій Племінній Раді на Соколі. 1926 р

Джерела та література:

1. ЦДІАЛ – Ф.358, оп.1, спр 124

«Свастика Заслуги» - одна з найвищих пластових нагород Верховної Пластової Команди. В анотації до нагороди було зазначено, що «свастика Заслуги» надається пластунам за: «заснування нових куренів, їх взірцеве ведення і підтримання

пластового духу у важких обставинах».[1]

Один з організаторів «Пласту» на Закарпатті Леонід Бачинський у своїх спогадах написав: «

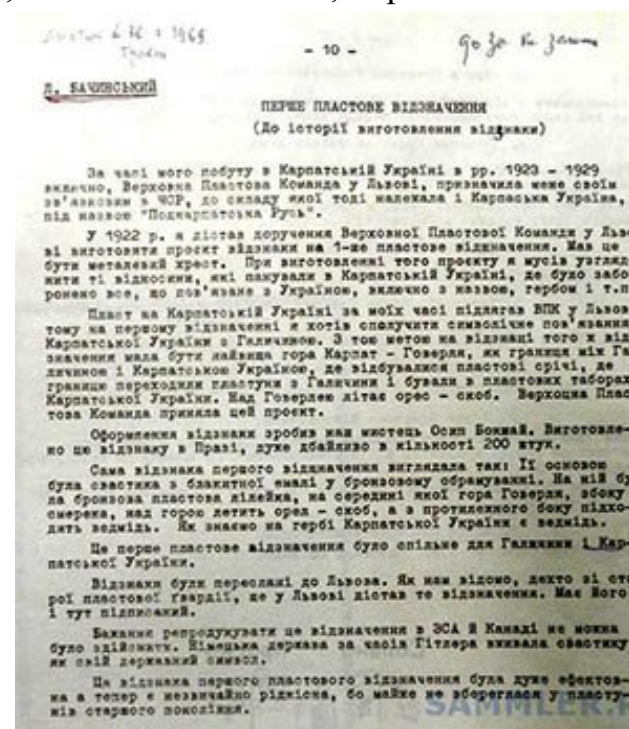
У 1922 р. я дістав поручення Верховної Пластової Команди у Львові виготовити проект відзнаки на 1-ше пластове відзначення. Мав це бути металевий хрест. При виготовленні цього проекту я мусів узгляднити ті відносини, які панували в Карпатській Україні, де була заборонено все, що пов'язане з Україною, включно з назвою, гербом і т.п.

Пласт на Карпатській Україні за моїх часів підлягав ВПК у Львові, тому на першому відзначенні я хотів сполучити символічне пов'язання Карпатської України з Галичиною. З тою метою на відзнаці того відзначення мала бути найвища гора Карпат-Говерла, як границя між Галичиною і Карпатською Україною, де відбувалися пластові стрічі, де границю проходили пластуни з Галичини і бували в пластових таборах Карпатської України.

Верховна Пластова Команда прийняла цей проект. Оформлення відзначення зробив наш митець Осип Бокшай. Виготовлено цю відзнаку в Празі, дуже дбайливо в кількості 200 штук. Сама відзнака першого відзначення виглядала так: її основою була свастика з блакитної емлі у бронзовому обрамуванні. На ній була бронзова пластова лілейка, на середині якої гора Говерла, збоку смерека, над горою летить орел-скоб, а з протилежного боку підходить ведмідь. Як знаємо на гербі Карпатської України є медвідь. Це перше пластове відзначення було спільне для Галичини і Карпатської України. Відзнака були переслані до Львова. Як нам відомо,

Виготовлено цю відзнаку в Празі, дуже дбайливо в кількості 200 штук. Сама відзнака першого відзначення виглядала так: її основою була свастика з блакитної емлі у бронзовому обрамуванні. На ній була бронзова пластова лілейка, на середині якої гора Говерла, збоку смерека, над горою летить орел-скоб, а з протилежного боку підходить ведмідь. Як знаємо на гербі Карпатської України є медвідь. Це перше пластове відзначення було спільне для Галичини і Карпатської України. Відзнака були переслані до Львова. Як нам відомо,

дехто зі старшин пластової гвардії, ще у Львові дістав те відзначення. Ця відзнака першого пластового відзначення була дуже ефективна, а тепер є надзвичайно рідкісна, бо майже не збереглася у платунів старшого покоління».[2] Перші зображення «Свастики Вдячності», а також і «Свастики Заслуги», з'явилися в офіційному обіжнику Пласту – «Пластовий однострій» у грудні 1927 р. У ньому були опубліковані графічні зображення нагород [3] автором малюнків був пластун Андрій Мальца, студент мистецької школи О.Новаківського. [4] Нагорода мала носитися над лівою кишенею пластового однострою на синій стрічці довжиною 6 см, шириною 4 см.[5]

Усього за даними історика Володимира Мороза «Свастикою Заслуги» було нагороджено 29 осіб. Натомість виявлені екземпляри нагороди з порядковими номерами на звороті (№18, 26, 31, 39).свідчать що їх було більше. На фото Володимир Мурський із «Свастикою заслуги» та Галицьким Хрестом, нагороджений скавтмайстером Іваном Чмолою за заснування пластунських осередків в Учительській семінарії та Село-Пласту в місті Бродах.[6] Прикметно, що нагородження пластовими свастиками продовжувалося і після офіційної заборони організації польською владою в 1930 р. Так у 1936 р Свастику Заслуги разом із грамотою було вручено пластуну Осипу Рудакевичу за організацію водного табору в Монастирі.[7]

Джерела та література:

- 1.Круковський О. До історії вживання свастики на західно-українських землях у першій половині ХХ ст.//Знак, серпень 1993 ч.3,ст.6-7.
- 2.Бачинський Л. Перше пластове відзначення. //Листки Дружнього Зв'язку.- травень 1969 №69.-ст.10. Видання УСП ім.. Олександра і Степана Тисовських.
- 3.ЦДАЛ– Ф.389, оп.1, спр13. – Арк.99-104
- 3.Романде Монте Христо До історії свастики. //Молоде життя.1930.ч.3.Арк.9-10
4. <https://www.istpravda.com.ua/articles/2018/04/14/152302/>
5. ЦДАЛ– Ф.389, оп.1, спр13. – Арк.98
6. <https://100krokv.info/2017/01/volodymyr-murskyj-moji-roky-plastuvannya/>
7. Музей етнографії і художнього промислу інституту НАН України. Архів. Інвентарна книга музею НТШ кн.VIII, № 26233

№.V.10. Відзнака куреня «Лісові чорти»

Прорізне зображення голови чорта у профіль повернутого праворуч.

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: 1927 р.

Облікові позначення: НМІУ, м. Київ, МДМ 1431/664.

Категорія: R.

Єдина відзнака, що збереглася в Україні, у фондах Національного музею історії України. Походить із т.зв «празької збірки» – колекції відзнак і нагород, що зберігалися у Львові. У діаспорі відзнака була повторно видана в 50-х рр. ХХ ст, кріпилась на червоно-чорній підкладці на капелюсі. В краєзнавчому музеї м. Кам'янка-Бузька зберігається капелюх та відзнака сеньора Пласту «Лісові чорти» Юрія Цегельського (1906—2001), який передала його дочка п. Оля-Марія зі США, згідно з заповітом батька, на батьківщину.[1]

Джерела та література

1. Сова А. Пахолко С. Символіка львівського пластового куреня Лісові чорти». // Нумізмати́ка і фалеристика – 2012. – №1. – С.30-33.

№ V.11. Відзнака товариства «Луг».

Зображення: у готичному щиті напис: «ЛУГ», напис обрамлений з обидвох сторін гілками калини. Під написом схрещені топірці, під ними сурма з двома китицями.

Розмір: 24x21 мм

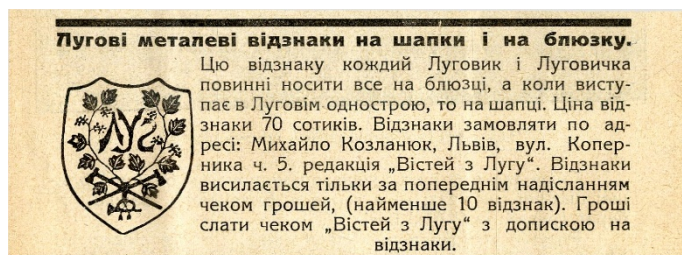
Облікові позначення НМІУ, МДМ 1431/1702

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1926 р.

Категорія: П.

«Луг» — руханково-пожарне товариство в Галичині, засноване 1925 р Романом Дашкевичем. У 1930-х роках одна з найчисленніших легальних молодіжних громадських організацій у Галичині. Організаційна структура «Луга» складалась з трьох ступенів: центральний відділ у Львові, повітові «Луги» й місцеві осередки товариства. Організації «Луга», маючи забезпечували активну участь членів товариства у

військовій підготовці (проведення польових занять, стрільб тощо), керували розвитком спорту серед української молоді. Заборонене радянською владою в 1939 році.■

Згідно статуту відзнака носилась на шапці однострою, або на “кляпі блюзи для цивільних” (на вилогах піджака.Прим. авт.) [1, 2] Відзнака була виготовлена кооперативом “Жіночий Базар” в Коломиї у 1926 р та висилалась

за попереднім замовленням членам товариства. [3] На фото Виконавчий комітет Центральної Ради Лугів. 1927 р. Зліва на право: П.Панькевич, І.Мамчаківна, О.Кушик, Б.Абрамовський, О.Курцебівна, В.Федорчак, Я.Дашкевич, М.Козланюк.

Джерела та література:■

1. Круковський О. Емблематика, прапорництво та сфагістика українського товариства «Луг»// III Наукова геральдична конференція. Львів, 1993. С.51.

2.ЦДІА України у Львові, ф.309, (Українське спортивне товариство “Сокіл-Батько” у Львові) оп.1., спр.788, ст.37, №761; ф.312, оп.1,спр.168, арк.169.

Статут Українського Рух.-спортивн.тов-ва «Луг»//Бібліотека ЦДІА України у Львові. інв.№ 28699.

3. Вісті з Лугу. – 1926. – Ч.4. – С.16

12. Сокільська відзнака Льва, 1914 р

№ V.13. Пластовий хрест заслуги «За значне діло. СКОБ».

У широкораменному хресті в центрі пластова лілея тризубом. Під ним напис: «СКОБ». На чотирьох раменах хреста напис: «ЗА ЗНАЧНЕ ДІЛО»

Розмір: 41x41 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Облікові позначення: НМІУ, м.Київ, МДМ 1431/1719

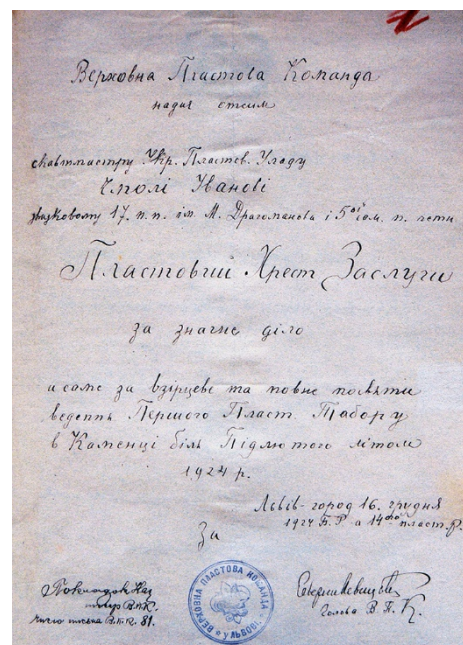
Датування: 1922 р.

Категорія: У.

Перші згадки про впровадження нагороди Пластовий Хрест заслуги було опубліковано у пластовому часописі «Молоде Життя» у 1922 р. У замітці – «Які закони обов'язують Український Пласт» було визначено 6 позицій, серед яких №4 – Закон про «Пластовий Хрест Заслуги». [1] Наступного року (1923) Верховна Пластова Рада (далі ВПР – прим авт.) цим Хрестом нагородила пластуна «Лиса» ХХ пл. полку ім. П.Орлика в Рогатині Володимира Михасіва «за врятування двох потопаючих хлопців з зараженням власного життя» [2] У 1924 р. ВПР нагородила «Хрестом заслуги» - співзасновник «Пласту» Іван Чмола.[3, 4] У 1927 р на Верховному Пластовому з'їзді були Хрестом «За Значне Діло» були нагороджені три члени Пластового Уладу – О.Тисовський, С.Левицький, Л.Бачинський. [5]

Джерела та література:

1. Вісті з Верховної пластової Ради.//Молоде Життя. –1922. –квіт. –Чис.4. – С. 7
2. Вісті з Верховної пластової Ради.//Молоде Життя. –1923. –вер.-жовт. –Чис.5-6 – С. 43
3. ЦДІАЛ – Ф.389, оп.1 спр.108. – Арк.14 (грамота про нагородження)
4. Чмола Ігор. Спомин про моїх родичів. /Дрогобиччина-земля Івана Франка. Збірник географічних, історичних, етнографічно-побутових матеріалів та мемуари. – Дрогобич, 1997.–Т.4. – С.255.
5. Відзначені за заслуги.// Молоде Життя. –1928. –15 лют. –Чис.1-2 – С. 1-2

14. Сокільська відзнака одного з Сокільських гнізд на Галичині.

15. Значок членів Сокільських організацій на Галичині.

№ 16. Відзнака товариства «Сокіл»

Відзнака аналогічна попередній з незначними відмінностями

(голова повернута прямо)

Матеріал: метал білого кольору.

Датування: поч..XX ст..

Категорія: III

№.V.17. Пластовий відзнака «Святий Юрій»

Вирізаний по контуру св.Юрій на коні у лицарських обладунках. Лівою рукою захищає частину корпусу щитом у якому по всій площині зображений хрест.У правій руці спис, яким пронизує змія, що звивається кільцями під копитами коня.

Розмір: 35x25мм.

Матеріал: золото, срібло, бронза

Датування: кін 20-х рр.ХХ ст.

Автор: [графік Віктор Цимбала]

Категорія: У.

Покровителем та опікуном товариства «Пласт», був св. Юрій. Його зображення використовували, як символ, на найвищих нагородах товариства. Іконографія св Юрія на схожа до скульптурної композиції святого на аттику кафедрального собору св.Юрія у Львові.

У своїх спогадах про вишкільно-виховну працю у таборі для переміщених осіб в м.Регенсбурзі(Німеччина) о. Богдан Ганушевський згадує, що отримав декілька відзначень, серед яких «найвищим є Орден св.Юрія у золоті» .[1, 2]

Джерела та література:

1.Ганушевський Б.Над синім Дунаєм. Українська Політична Еміграція у Регенсбургзі й Регенсбургській Області в 1944-1949рр.//Рененсбург. Статті - спогади документи. До сторії української еміграції в Німеччині після другої світової війни. Наукове товариство ім.Шевченка. Український архів. Т.XL.. Нью - Йорк- Париж- Сідней –Торонто. 1985 – С.50

2.Українська Молодь Христові 1933-1988. Пропамятна книга. Рим 1991 Парма.-С.365

нагороді собору

№.V.18. Пам'ятний знак з нагоди 25-ліття Пласту.

№.V.19. Пам'ятна пластова медаль «Стріча 3 В.О.12-13 VI 1927»

У правій частині медалі на тлі лісу лілея з тризубом, у лівій – на тлі намету пластун у капелюсі сурмить. У нижній правій частині напис: «Стріча 3 ВО 12-13 УІ 1927» (Третя Верховинська Округа)

Розмір: АЕ 32 мм.

Матеріал: метал білого кольору.

Датування: 1927 р.

Облікові позначення: НМІУ, м.Київ, МДМ 1431/16

Категорія: R

Традиційно, пластові зустрічі відбувалися на Зелені Свята і були приурочені до вшанування пам'яті УСС. Під час їх проведення вручалися відзнаки найкращим пластовим частинам, впорядковувалися стрілецькі могили. Перша пластова зустріч відбулася у 1924 р на Зелені Свята в Бубнищі, друга в 1926 р в Підбужжі. [1] Організаторами третьої зустрічі, що відбулася 12—13 червня 1927 року на Зелені Свята у Волі Довголуцькій коло Стрия, на хуторі п. Остапа Луцького, були львівські члени 2-го куреня старших пластунів ім. І. Богуна

(пізніше прибрав назву Загін «Червона Калина»). У зустрічі взяло участь понад 200 пластунів з округу, а також багато гостей зі Львова та околиць. [2]

Джерела та література:

1. Савчук Б. Український Пласт 1911-1939. –Івано-Франківськ: Лілея, 1996 – С.165
2. Калинович В. Стріча Верховинського пл. Округа. // Молоде життя. – Червень-вересень 1927. – Ч. 6 (45). – С. 6.

№. V.20. Памятна відзнака «Свято весни в Міттенвальді»

Відзнака у вигляді пластові лілеї з тризубом.В нижній частині напис:

« міттенвальд 5-7 1947»

Розмір: 32x22 мм

Матеріал: метал жовтого кольору, фарба.

Датування: 1947 р

Автор: Антон Малюц

Категорія: Р.

Примітки :відзнака видана для учасників ювілейної зустрічі з нагоди 35-ліття

Пласту, що відбулася в м.Міттенвальд 5-7 липня1947р.За згодою Крайової Команди

сеньйорський осередок у Регенсбурзі «видав ювілейну відзнаку з емалі проекту маляра пл. сен. Антона Малюци, жителя оселі, що її виконав майстер Микола Струк»

У неперіодичному віснику Головної Пластової Старшини «Пластові Вісті» в наказі про ношення відзнак на пластовому однострої зазначено: «Дозволяється носити при пластовому однострої – крім приписаних українських пластових відзнак – ще такі відзнаки: (не виявлені)

1.пам'яткову відзнаку зимового табору І-го куреня Старших пластунів «Бурлаки», 1945 р. видану тим-же курінем.

2.пам'яткову відзнаку обласного вишкільного табору старших пластунів Регенсбурзької пластової області в Полянтені, серпень 1945 р.,- виданою Командою цього табору.

3.відзнаку фізичної вправності, видані Радою Фізичної Культури Центрального Представництва української еміграції.

Джерела та література:

Приймак В. Історія Українського Пласту в Регенсбурзі. //Регенсбург. Статті-Спогади-Документи. Нью-Йорк.1983.- С.316.

21. Пластова відзнака з головного убору пластуна.

22. Пластова відзнака «За значне діло» на еміграції 1949 р.

23. Пам'ятна відзнака для переміщених осіб, що причетні до святкування «Свята весни» у таборі Ашафенбург (Німеччина), 1948 р.

24. Пам'ятна січова медаль для учасників Шевченківських святкувань

«Українські Січові Стрільці»

1. Пам'ятний знак УСС за участь в боях на Поділлі (1916-17 рр.)

2. Пропам'ятний знак для членів Української Боевої Управи УСС.

3. Відзнака періоду творення Легіону УСС на поч. 1914 року.

4. Офіційна військова кокарда УСС, затверджена військовим відомством Австро-Угорської Імперії.

5. Пропам'ятний знак «Легіон УСС 1914-1916» за участь в боях.

6. Різновид кокарди УСС. Мала широке застосування серед цивільного населення.

7. Відзнака з однострою старшин УСС.

8. Військова кокарда періоду розпаду Австро-Угорської Імперії (1917 р.).

9. Нездійснений Хрест Хоробрості УСС (авт. І. Труш та О. Лушпінський).

10. Пам'ятний знак — пожертва для збору коштів на оборону Львова (1916 р.).

11. 12. Різновиди кокард для студентів-однорічників в складі УСС.

13. Нездійснений проект відзнаки «Рада Січових Старшин».

14. Пам'ятний знак з нагоди 80-ліття Українських Січових Стрільців.

15. Значок-вензель «Воля або смерть» для членів військово-млітарної організації «Січові Стрільці II».

16. 17. Шестикутні зірки з однострою УСС (стандартна зірка Австрійської армії).

18. Пам'ятний знак за участь в боях на берегах р. Стрипа (1916 р.).

19. Військова печатка Скарбника Запасного куреня УСС.

20. Пам'ятний знак воякам УСС за участь в боях коло с. Семаківці.

21. Пам'ятний знак за участь в боях за Карпатські перевали у 1915-1916 рр.

22. Пам'ятний знак за бої на берегах р. Золота Липа у 1915-1916 рр.

23. Натільний жетон для офіцерів Австрійської Армії.

24. Пам'ятний знак «Корпус Гофмана», в 129-ій та 130-ій бригадах якого воювали Українські Січові Стрільці.

25. Пам'ятний знак воякам УСС за участь в боях на г. Лисоні, що на околиці м. Березани.

26. Пам'ятна медаль переможцю фестивалю «Дзвони Лисони» (1919 р.).

**Експозицію
«Українські Військові відзнаки
періоду
національно-визвольної боротьби
1914 -1952 рр.» відтворив член
громадської організації
«Товариство пошуку жертв війни
«Пам'ять»»
Михайло Дмитрів
(+380676721423)**

«Збройні Сили Української Народної Республіки»

- 1. Пам'ятний знак з нагоди проголошення IV універсалу УНР.**

- 2. Пам'ятна відзнака «Соборний герб України»(авт. хор. УСС Юліан Буцманюк).**

- 3. Одна з перших кокард періоду творення перших українізованих полків. Перероблена з російської кокарди.**

- 4. 8. Різновиди саморобних кокард окремих військових формувань.**

5. Військова кокарда періоду правління гетьмана Павла Скоропадського.

6. Державний герб УНР (авт. Григорій Нарбут).

7. Загальновійськова кокарда Збройних Сил УНР.

9. Пам'ятний знак з нагоди проголошення Української Народної Республіки.

10. Відзнака київської школи прапорщиків періоду правління гетьмана Павла Скоропадського.

11. Одна з перших кокард Січових Стрільців (Київських).

12. Відзнака Українського Вільного Козацтва.

13. Військова печатка «Вільного Козацтва Харківщини».

14. Відзнака членів організації «Союз Гетьманців-державників».

15. Орден (Хрест) Симона Петлюри для ветеранів Визвольних Змагань.

Опис: Головна Команда Військ УНР затвердила статут нагороди Хрест Симона Петлюри, який надавався всім учасникам визвольних змагань. За своїм зовнішнім виглядом хрест Симона Петлюри нагадував орден Визволення УНР, але з деякими змінами. Так, у центрі хреста розташований меч білого металу під тризубом, що мало символізувати незламну волю і рішучість С. Петлюри у боротьбі за утвердження ідеї незалежної Української держави.

Розмір: 42x25 мм.

Матеріал: Томпак.

Датування: 1972 р.

16. Орден Залізного Хреста армії УНР за перший Зимовий Похід.

Опис: Залізний хрест досить простий, прямокутний чорної фарби, з мідними облямівками всередині — чотирипроменева, жовтого металу зірка, на яку покладено блакитне коло із тризубом в ньому

Розмір: 43x43 мм.

Матеріал: Залізо.

Датування: 1920 р.

17. Орден для учасників II-го Зимового Походу.

18. Нездійснений проект ордену «Визволення».

19. Пам'ятна медаль до 10-ої річниці смерті Миколи Міхновського – одного з засновників перших формувань армії УНР.

20. Відзнака Першого Запорізького полку ім. Т. Г. Шевченка.

21. Військова печатка залізничного куреня армії УНР.

22. Відзнака 6-ої Стрілецької Дивізії ген.-хор. Марка Безручка.

23. Відзнака Юнацької старшинської Школи в таборах інтернованих воїнів армії УНР та УГА в Польщі.

24. Відзнака про закінчення Спільної Інженерної школи в Києві.

25. Медаль до 10-ліття відбудови Української Держави.

26. 28. Пам'ятний хрест Директорії до 10-ліття Акту Злуки.

27. Відзнака «Рада Січових Старшин Київських».

29. Пам'ятна відзнака з нагоди 1-ї річниці вбивства Симона Петлюри.

30. 31. Пам'ятна медаль в честь С. Петлюри з написом: «Не пора москалеві, ляхові служити».

32. Пам'ятна медаль до 40-ліття вбивства Симона Петлюри.

**Експозицію
«Українські Військові відзнаки періоду
національно-визвольної боротьби
1914 -1952 рр.» відтворив член
громадської організації
«Товариство пошуку жертв війни «Пам'ять»»
Михайло Дмитрів
(+380676721423)**

«Українська Галицька Армія»

1. Пам'ятна відзнака з умовною назвою «Червона калина» періоду національно-визвольної боротьби 1918-1920 рр.

2. Пам'ятний значок з нагоди проголошення Західноукраїнської Народної Республіки у Львові 1 листопада 1918 року.

3. Кокарда з військового однострою вояка Української Галицької Армії.

Опис: Золота опукла ребриста зірочка круглої форми з раціонально-роскладеними реберцями. Головна кокарда діаметром 29 міліметрів, наружне поле жовте, внутрішнє – блакитне, тризуб – жовтий. До кокарди припаюються дві лапки, широкости 3 мм; довжиною по 20 мм.

Розмір: 29 мм.

Датування: 1918 р.

4. Пробний, нездійснений проект ордену УГА «За Хоробрість» (автор проекту хорунжий УГА Михайло Бринський).

5. Кокарда з військового однострою вояків УГА та Збройних Сил УНР періоду спільної боротьби з більшовиками.

6. Кокарда воїнів-артилеристів Української Галицької Армії.

7. Пам'ятний хрест з написом «Київ наш» з нагоди вступу УГА до Києва 31 серпня 1919 р.

8. Гудзик з однострою старших офіцерів ЗУНР.

9. Фрачний варіант ордену Хрест УГА для повсякденного носіння.

10. Пропам'ятний Хрест УГА для ветеранів, виданий нагоди проголошення Західноукраїнської Народної Республіки. 3

11. Нездійснений проект ордену оборонців Львова 01.XI-21.XI.1918 р.

**12. Пропам'ятний Бойовий УСС,
проекту Лев Лепкий).**

**Хрест УГА для ветеранів
що воювали в лавах УГА (автор**

13. Хрест УСС мазепинський.

Опис: Центральним елементом нагороди є щит з зображенням тризубу, що прикріплюється до стилізованого хреста у вигляді герба «Курч», який належав гетьману Івану Мазепі. За щитом розміщувалися два перехрещені мечі, що означало збройну боротьбу за незалежність України.

Розмір: 20x15 мм.

Матеріал: Цільний метал.

Датування: 1940 р.

14. Гудзик з однострою вояків УГА.

15. Печатка І-го Корпусу Х бригади Української Галицької Армії (командирами І-го корпусу були ген. Осип Микитка, розстріляний

більшовиками за відмову перейти до Червоної Армії, та отаман армії гетьмана П. Скоропадського Андрій Долуд).

16. Значок-герб м. Стрия, зображення якого використовувалось міською управою міста, коли Стрий був тимчасовою столицею ЗУНР.

17. Пам'ятна відзнака для ветеранів Визвольних Змагань 1918-1921 рр.

18. Відзнака для військовополонених УГА та ЗУНР 1920-1924 рр.

19, 20 та 21. Пам'ятні відзнаки з нагоди підписання Берестейського миру 9 лютого 1919 р.

Експозицію

**«Українські Військові відзнаки
періоду
національно-визвольної боротьби
1914 -1952 рр.» відтворив член
громадської організації
«Товариство пошуку жертв війни
«Пам'ять»»
Михайло Дмитрів
(+380676721423)**

«Україна в Другій Світовій війні»

1. 12. Відзнака з однострою Дружини Українських
Націоналістів батальйону «Нахтігаль» (Соловей).
Автор відзнаки Едвард Козак.

2. Відзнака Легіону полковника Романа Сушка «Слава Україні».

3. Кокарда воїна українського підрозділу самооборони.

4. Кокарда з однострою воїна Української Повстанської Армії.

5. Пряжка воїна УПА з написом: «Українська повстанська Армія».

6. Кокарда воїна I-ої Української Дивізії Української Національної Армії генерала Павла Шандрука.

7. Кокарда з однострою української порядкової поліції.

8. 9. Пам'ятна медаль вшанування Степана Бандери, вбитого більшовиць- ким московським агентом Сташинським.

10. Пам'ятний Хрест Карпатських січовиків для воїнів Карпатської Січі. Автор проекту д-р Юрій Сас-Подлузький.

11. Відзнака українського політичного в'язня.

13. Відзнака члена Організації Українських націоналістів.

14. Відзнака об'єднання Українських комбантантів.

15. Пам'ятний хрест для ветеранів Української Повстанської Армії.

16.17. Саморобні відзнаки офіцерської школи старшин «Олені».

18. Відзнака Легіону ім. С. Петлюри для бувших українських воїнів в «совецькій» армії.

19. Відзнака воїнів Карпатської України (м. Хуст, 1939 р.).

20. 21. Пам'ятна медаль з нагоди 50-ої річниці проголошення Акту відновлення Української Держави у Львові в 1941 році.

22. Відзнака вояка Української Повстанської Армії «За Україну! За волю! За народ!» (1947 р.).

Опис: В основу нагороди покладено ромб на якому вибиті написи — «ЗА УКРАЇНУ», «ЗА ВОЛЮ», «ЗА НАРОД». У центральній частині відзнаки зображено меч вістрями у верх.

Розмір: 40x22 мм.

Матеріал: Бронза.

Датування: 1949 р.

23. Хрест Заслуги Української Повстанської Армії (1944 р.).

24.Пряжка воїна УПА.

25. Хрест Бойової Заслуги Української Повстанської Армії (Хрест отримували тільки вояки УПА).

26. Пам'ятний значок про перебування в таборі м. Реміні.

27. Медаль Архистратига Михаїла.

28. Медаль для воєнків-ветеранів, поранених в боях за незалежність України. Встановлена у 1980 р.

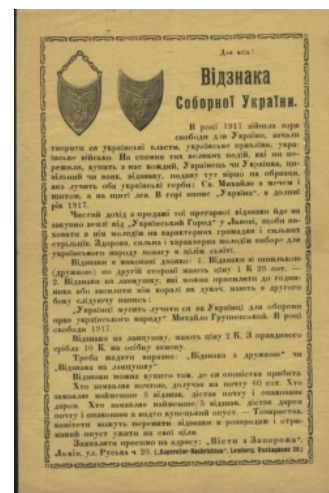
29. Нездійснений проект грошової одиниці Карпатської України (м. Хуст, 1939 р.).

**Експозицію
«Українські Військові відзнаки періоду**

**національно-визвольної боротьби 1914 -
1952 рр.» відтворив член громадської
організації
«Товариство пошуку жертв війни
«Пам'ять»»
Михайло Дмитрів
(+380676721423)**

На рекламній афіші, виданій з приводу випуску цієї відзнаки зазначено: «В році 1917 зійшла зоря свободи для України, зачали творити ся українські власти, українське правління, українське військо. На спомин тих великих подій, які ми пережили, купить з нас кожний, Українець чи Українка, цивільний чи вояк, відзнаку, подану тут вірно на образці, яка лучить оба українські герби: Св. Михайло з мечем і щитом, а на щиті лев. В горі напис «Україна», в долині рік 1917. Чистий дохід з продажі тої прегарної відзнаки йде на закупно землі під «Український Город» у Львові, щоби виховати в нім молодіж на характерних громадян і сильних стрільців. Здорова, сильна і характерна молодіж виборе для українського народу повагу в цілім сьвітї.»...

Відзнаки за способом кріплення вживались двояко: Відзнаки з ланцюжком (дужкою) припинались до годинника або засилялись між коралі які мають з другого боку слідуочу напись: «Українці мусять лучити ся як Українці для оборони прав українського народу» Михайло Гршевський. В році свободи 1917... Замовляти просимо на адресу: «Вісти з Запорожа», Львів. ул. Руска ч.20. ...

«Відзнака під назвою «Соборна Україна» видана в р. 1917 і 1918 Іваном Боберським накладом «Вістей з Запорожа» у Відні. Помисел І. Боберського виконав артист-маляр Юліян Буцманюк: Св. Михайло (знак Києва) з мечем, скосом уверх, держить лівою рукою щит, на щиті лев (знак Львова.) Вгорі напис Україна Михайло Грушевський в році свободи України 1917». **Написи оригінального тексту збережені**

За гроші від продажу відзнаки Іван Боберський у 1918 р. викупив одну ділянку під «Український Город».... Відзнаки карбовано в сріблі та жовтому металі.

На звороті срібних відзнак вибиті два клейма, **(не прочитані)**

В 1917 році було викарбовано 30.000 примірників відзнак, в тому числі для українців в австрійській армії, що носили її збоку на шапці попри другі пам'яткові австрійські відзнаки.

В 1918 році цю відзнаку вживали і в Українській Галицькій Армії стрільці та старшини за браку власної пам'ятної відзнаки.

Розмір 37x26,5 мм, товщина 2 мм .

Джерела та література:

1. Гайдучок С. Півстоліття сокільських видань.- Львів, 1937- С.48 Гайдучок С.
2. ЦДА. Колекція листівок та відозва. № 3026.
2. Нова українська відзнака // Діло.-1917.-3 жовтня. 1917,- ч. 282
5. Круковський О. Пахолко С. Українська фалеристика. Апріорі. 2011.- С.9.

№2. Відзнака « Україна ».

Відзнака аналогічна попередній. Клейма на звороті відсутні. Матеріал жовтого кольору. Товщина 2 мм .

Примітки: « Коли українське військо зайняло Перемишль, скликав Відділ «Союзу Українок» збори , на яких покликано до життя чотири секції товариства, а це: політичну, економічну, санітарну, фінансову. Члени цих секцій зайнялися виготовленням та продажем національних відзнак...»

Джерела: Від відділу Філії «Союзу Українок»./Український голос чюЗ 16 лютого 1919 с.

№ 3. Пам'ятна відзнака «Україна».

Відзнака аналогічна попередній, без ланцюжка. На звороті два клейма. Кріплення на вертикальній шпильці. Матеріал білого кольору . Товщина 2 мм .

№ .4. Пам'ятна відзнака « Україна ».

Відзнака аналогічна попередній. Кріплення та клейма відсутні. . Матеріал жовтого кольору Товщина 2 мм .

№5. Пам'ятна відзнака «Україна».

Відзнака аналогічна попередній. У нижній частині напис «1917 20 XI». Кріплення на вертикальній шпильці шпильці. Матеріал жовтого кольору. Товщина 0.5мм.

Примітки: Відзнака приурочена до проголошення УНР згідно з III Універсалом. Опісля носили її масово стрільці і старшини УГА.

№ .6. Пам'ятна відзнака « Україна ».

Відзнака аналогічна попередній. Кріплення на вертикальній шпильці

№7.Пам'ятна відзнака « Україна ».

Відзнака аналогічна попередній. Без датування у нижній частині . Кріплення на вертикальній шпильці. Товщина 2 мм .

№.8. Пам'ятна відзнака « Україна »

Відзнака аналогічна попередній. Надпис налицевій стороні «УКРАЇНА» Кріплення на ланцюжку. На звороті два клейма та напис у шість рядків. Матеріал:срібло, товщина 2 мм.

№.9. Пам'ятна відзнака «Україна»

Відзнака аналогічна попередній. Без ланцюжка.. Кріплення та клейма відсутні. У нижній частині в датування цифра «7» з перемичкою .товщина 2 мм.

№.10. Пам'ятна відзнака « Україна ».

Відзнака аналогічна попередній. Кріплення на вертикальній шпильці, без надпису на звороті, товщина 0,5мм Матеріал: метал жовтого кольору

№.11. Пам'ятна відзнака «Україна» .

Відзнака аналогічна попередній. Кріплення на вертикальній шпильці. Товщина 0,5мм, матеріал: цинк

№.12. Пам'ятна відзнака « Україна ».

Відзнака аналогічна попередній. Напис на звороті по периметру справа: « reihemergspigelwienVII « .Кріплення на вертикальній голці, товщина 0,5 мм. Матеріал: цинк

№.13. Пам'ятна відзнака « Україна ».

Відзнака аналогічна попередній. На звороті вибита пуансоном цифра «3». Кріплення на вертикальній шпильці, товщина 0,5 мм. Матеріал: метал жовтого кольору.

№.14. Пам'ятна відзнака « Україна ».

Відзнака аналогічна попередній. В нижній частині цифра «7» без перемички. Кріплення на вертикальній шпильці, товщина 0,5 мм. Матеріал: метал жовтого кольору.

№.15. Пам'ятна відзнака « Україна ».

Відзнака аналогічна попередній. Кріплення на вертикальній шпильці, товщина 0,5 мм. Матеріал: метал жовтого кольору

№.16. Пам'ятна відзнака « Україна ».

Відзнака аналогічна попередній. В нижній частині відзнаки дата «1918». Кріплення на горизонтальній шпильці, товщина 0,5 мм. Матеріал: метал білого кольору

№.17. Пам'ятна відзнака « Україна ».

Відзнака аналогічна попередній. Кріплення на горизонтальній шпильці. Товщина 0,5 мм. Матеріал: метал жовтого кольору

№.18. Пам'ятна відзнака « Україна »

Відзнака аналогічна попередній. По периметру відзнаки напис: «БОГ БЛАГОСЛОИ ЮНУЮ СТРАНУ». Під датуванням «1918», п'ятикутна зірка. Кріплення на горизонтальній шпильці. Товщина 0,5 мм. Матеріал: цинк

Примітки: Ймовірно відзнака вживалась в УГА в складі ЧУГА. Відомі відзнаки з ручною розмальовкою тла по обі сторони Архистратига Михаїла синьою та жовтою фарбами. Матеріал: цинк

№.19. Відзнака «Хай живе вільна Україна 1917 року»

Відзнака з зображенням жінки-воїни в опущених руках два перехресні мечі. Навколо постаті жінки пишне декоративне обрамлення, увінчане короною з хрестиком. Над короною півколом напис: «хай живе вільна Україна». В нижній частині напис: «року 1917» Вся композиція вписана в трикутну подвійну щит з кільцем для кріплення. Матеріал жовтого кольору
Примітки: поряд вишуканий сувенір

№.20. Відзнака з державним гербом УНР.

Кругла відзнака з обідком, з тризубом в центрі. На звороті напис: «України рік свободи 1917 ділами не словами»
Розмір: Ø 17,5 мм.
Матеріал: метал білого кольору

№...21. Відзнака з державним гербом УНР.

№. 22. Відзнака з державним гербом УНР.:

Джерела та література: Державний герб Української Держави // Діло ч.130 122 марта 1918 ст.3

№. 23. Відзнака «Україна»

Примітки:

№. 24. Відзнака військового товариства ім. гетьмана П. Дорошенка

На готичний щит червоного кольору з жовтим обідком накладена фігуру архистратига Михаїла з піднятим угору мечем у правій руці. Корпус прикритий щитом у якому на темно-синьому тлі, лев повернутий праворуч. Над зображенням в обідку напис чорними літерами: «Січ1917».

Розмір:40x27 мм.

Матеріал:метал жовтого кольору, емаль

Датування:1917 р.

Автор:Ю.Буцманюк.

Категорія:III

Примітки. Відзнака виготовлена зусиллям Союзом Визволення України для військового товариства «Січ» ім.гетьмана П. Дорошенка, зформованого з військовополонених вояків у Фрайштадському таборі в Австрії. Вживання «стрілецької» композиції архистратига Михаїла та лева у виконанні Юліана Буцманюка засвідчує, що організація мала б мати напіввійськовий характер. Ідея поєднання на відзнаці двох символів України – св. Михаїла та лева несла особливе смислове навантаження для українських вояків – надніпрянців та утверджувала в них ідею соборності та самостійності українських земель.

Відомий примірник відзнаки з написом«Січ1917» червоного кольору.

Джерела та література:

ЦДДА України у Львові, ф.309, оп.1, стр.788, арк.24, № 497, арк.31, № 662.

Полонені українці в Німеччині//Діло, 1917 р. 3 серпня, ч.80.

Круковський О. Фалеристичними слідами Синьої та Сірої Дивізії. //Знак 2001. №23 с.10

№.25. Відзнака військового товариства ім. гетьмана П. Дорошенка

У геральдичному щиті з жовтим обідком по контуру, на тлі малинової емалі, рельєфне зображення арх. Михаїла, з жовтого металу, з піднятим угору мечем у правій руці. Корпус прикритий щитом у якому на тлі темно-синьої емалі, плоске зображення лева, повернутого праворуч, що спинається на скелю. З-за голови арх. Михаїла, виступає зображення тризуба, з жовтого металу. На звороті напис «F. SCHAFELERWIENYIINEVGAUB60»

Розмір:40x27 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 1918р.

Автор: Ю.Буцманюк.

Категорія: III

Примітки: відзнака випущена в травні 1918 р. для потреб Сірожупанної Дивізії з дещо зміненим зображенням – Тризубом, що став Державним гербом України. Ймовірно відзнаки великого розміру вживались на головних уборах (40x27), а малі (32x20,5 та 20x14) для однострою.

Джерела та література:

ЦДА України у Львові, Ф.309, оп.1. спр.788, арк..32, № 702

Круковський О. Фалеристичними слідами Синьої та Сірої Дивізії. //Знак 2001. №23 с.10

№.26. Відзнака військового товариства ім. гетьмана П. Дорошенка

Відзнака аналогічна попередній. Напис на звороті відсутній.

Розмір: 32x20,5 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 1918р.

Автор: Ю.Буцманюк.

Категорія: III

№.27. Відзнака військового товариства ім. гетьмана П. Дорошенка

Відзнака аналогічна попередній. Напис на звороті відсутній.

Розмір: 20x14 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 1918р.

Автор: Ю.Буцманюк.

Категорія: III

№.28. Відзнака військового товариства ім. гетьмана П. Дорошенка

Вирізана по контуру постать архистратига Михайла з піднятим угору у правій руці мечем. Корпус прикритий щитом, у якому лев повернутий праворуч, що спиняється на скелю.

Розмір:

Матеріал: срібло

Авторство: Ю.Буцманюк

Категорія: III

Примітки:

Джерела та література:

ЦДА України у Львові, Ф.309, оп.1. спр.788, арк..32, № 702

Круковський О. Фалеристичними слідами Синьої та Сірої Дивізії. //Знак 2001. №23 с.10

№.29. Відзнака військового товариства ім. гетьмана П. Дорошенка

Вирізана по контуру постать архистратига Михайла з піднятим угору у правій руці мечем. Корпус прикритий щитом в емалі, у якому лев повернутий праворуч, що спиняється на скелю.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Авторство: Ю.Буцманюк

Категорія: III

Примітки: Відомі різновиди за способом кріплення

№29.a   №29.б

№30 Відзнака військового товариства ім. гетьмана П. Дорошенка

Відзнака аналогічна попередній, за виключення відсутності елемента кріплення

Розмір:

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Авторство: Ю.Буцманюк

Категорія: III

№ 31. Відзнака військового товариства ім. гетьмана П. Дорошенка

Відзнака аналогічна попередній, за виключення щитка в червоній емалі. Кріплення на шпильці

Розмір:

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Авторство: Ю.Буцманюк

Категорія: III

№.32. Відзнака з зображенням архистратига Михаїла з вогненим мечем.

У готичному щиті архистратиг Михаїл з піднятим угору вогненним мечем в правій руці, ліва рука на щиті овальної форми, у якому лев, що спиняється на скелю. З двох боків відзнаки два вушка зотворами.

Розмір: 24x16,5 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору з залишками синьої фарби.

Датування: 1915-1917 рр.

Категорія: III

Примітки: М. Грушевський висловив думку, що "не мають претензії вважатися гербовим знаком України лев – герб міста Львова (не Галичини), ангел з спущеними мечами – польський герб Київського воєводства, ангел з огненным мечем – пізніший каззонний російський герб м. Києва". Примірник відзнаки зберігався у Воєнно-історичному музеї НТШ.

Джерела та література:

Грушевський М. Про гербові знаки України // Народня воля. 15.(03).09.1917.

ЦДА України у Львові, Ф.309,- Оп.1,- Спр.788, Арк.32.

№ .33. Відзнака із зображенням Архангела Михаїла з тризубом.

Прорізне зображення Архистратига Михаїла з піднятим угору мечем у правій руці. Корпус з лівого боку прикритий щитом, з тризубом.

Розмір: 27x21 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль.

Датування: 1920 р.

Відомі різновиди за матеріалом та кольором емалі .

№..33б

33а

№.33в

№.33г

№..

№..33ж
№.33.е

№..33є

№ .34. .Медаль «10 річниця відбудови Української Держави».

Медаль круглої форми, у центральному колі на тлі променів сонця – тризуб. Вгорі навпроти тризуба сонце. Зображення у центральному колі оздоблене декоративним вінком з рослинним орнаментом. На звороті в центральній частині, виділеній двома горизонтальними полосами напис: «В Х річницю відбудови української держави». Центральна частина з написом ,накладена на вінко з колоссям, у верхній частині дата: «1917», в нижній дата: «1927».

Розмір:Æ37 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

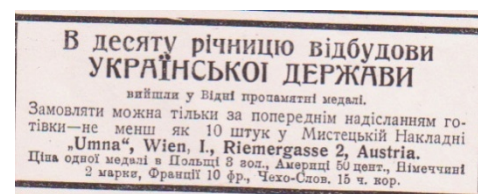
Датування: 1927 р.

Місце збереження: ЛІННБ 596

Категорія:ІІІ

Примітки: Медаль видана за ініціативою провідних діячів Директорії Ф.Швеця та А.Макаренка.Відома медаль діаметром 34 мм.

Джерела та література:

Десятиліття проголошення української незалежності// Тризуб.22 січня 1928 р.ч.4-
Семотюк Я. Українські військові відзнаки// Торонто, 1991. – С.10.
Нагороди України.історія, факти, документи Т.1ст.162.Київ.1996

№ .35. Хрест „Соборність,Самостійність” для військових.

Рівнораменний хрест накладений на два схрещені мечі. У центрі хреста тризуб, по обидві сторони рамен дата: «1919 1929». Вгорі над тризубом дата: «22», внизу «І». На звороті напис згори донизу: «Соборність», горизонтальний напис: «Самостійність».

Розмір: 40х40 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1929 р.

Примітки: Відзнака встановлена 1929 р. в Празі, вущена членом Директорії А.

Макаренком для відзначення 10-ї річниці зднанняЗахідньої та Східноукраїнських земель в єдиній державі, проголошеного Універсалом 1919 року.

№.36. Проект відзнаки «Соборність,Самостійність»

Розмір:

Матеріал:

Датування:

Примітки:

№. 37. Хрест Соборність ,Самостійність для цивільних осіб.

Рівнораменний хрест. У центрі хреста тризуб, по обидві сторони рамен дата: «1919 1929».

Вгорі над тризубом дата: «22», внизу «І». На звороті напис згори донизу: «Соборність»,

горизонтальний напис: «Самостійність».

Розмір: 40х40 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1929 р.

Примітки: Відзнака встановлена 1929 р. в

Празі, випущена членом Директорії А.

Макаренком для відзначення 10-ї річниці зднанняЗахідньої та Східноукраїнських земель в єдиній державі, проголошеного Універсалом 1919 року.

№.П.38.Відзнака – брелок.

Розмір:

Матеріал:

Датування:

Категорія:

№.П.39.Відзнака – брелок.

Розмі:

Матеріал:

Датування:

Категорія:

№.П.40.Відзнака – брелок.

Розмір:

Матеріал:

Датування:

Категорія:

№.П. 41. Невстановлена відзнака.

Розмір:

Матеріал:

Датування:

Категорія:

Відзнака Організації Українських Націоналістів.

№. П. 42 Пам'ятна відзнака Микола Міхновський.

Кругла відзнака , в центрі, якої зображення Миколи Міхновського.По колу напис : «
Микола Мійхновський 1875 - 1924"»

Розмір: $\varnothing$ 24 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1937 р.

Автор: Б.Хоминець

Категорія: R.

Примітки:З приводу випуску відзнаки було таке повідомлення в журналі «Голос»: «Вже вийшли за почином Богдана Хоминця металеві відзнаки батька українського націоналізму Миколи Міхновського. Ціна 40гр. При більшій кількості опуст 20%. Кольпортерські оголошення ласкаво прошу слати на адресу: Богдан Хоминець, Тишівниця, п. Синьвідськовижне. пов. Стрий.»

За спогадами дочки Б.Хоминця (1909-1998) - Оксани Лемещук її батько був активним член ОУН, що кінця свого життя носив сорочки з довгими рукавами, які ніколи не закачував, бо лівій руці мав татуювання «Здобудеш Українську державу, або згинеш в боротьбі за неї».

Микола Міхновський – громадський і політичний діяч, публіцист, передвісник українського націоналізму. Ініціатор створення таємного братва «Тарасівців».

Його праця «Самостійна Україна» стала програмою «Української Революційної Партії» (Р.У.П.). Залишаючись на самостійницьких позиціях вийшов з «Р.У.П.», став одним з організаторів «Української Народної Партії», для якої склав «Десять заповідей» та програму (1906), що обстоювала ідею самостійності української держави. На початку революції 1917р. виступив речником державної самостійності України та створення національного війська. Був організатором «Українського клубу ім. гетьмана П.Полуботка». Після проголошення гет. П.Скоропадським федерації з Росією, брав участь у протигетьманському повстанні. Після окупації України більшовиками попав у тюрму, після звільнення, рятуючись від переслідувань, переїхав на Кубань. Повернувшись навесні 1924р. до Києва, покінчив життя самогубством, уникаючи дальших більшовицьких репресій. (офіційна версія). Був знайдений повішеним у садку незнайомих йому людей, ймовірно знищений таким чином чекістами.

Джерела та література:

Голос. 27 червня 1937р. ч. 23-24. Реклама.

218. Посмертна згадка. Михайло Міхновський. // Наш прапор. 22 червня 1924р.

№. П. 43. Пам'ятна відзнака Юліан

Головінський Кругла відзнака, в центрі якої зображення Юліана Головінського. По колу терновий віноччя, у верхній частині тризуб, у нижній частині датування: «ЗО.Р..К.1930». На звороті напис: «Юліан Головінський»

Розмір: АЕ24 мм..

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: [1955 р].

Категорія: U.

Член УВО в рр.1924-25 займав пост бойового референта, в рр.1926-1930 був крайовим комендантом. Організував замах на презид. Войцеховського, вбивство куратора Собіньського та різні напади на поштові автомобілі, був теж організатором саботажної акції в 1930-му році. Неодноразово був ув'язнений. 20 жовтня 1930 р польська поліція арештувала Ю. Головінського у Львові на вулиці, а 30 листопада 1930 вбила його без суду на околиці м.

Бібрка коло Львова. Пам'ятна медаль випущена з приводу вбивства сот.УГА,- одного з засновників ОУН.

Ймовіно , візнака була викарбувана до 10-ліття трагічної загибелі Юліана Головінського та Х-го з'їзду ОДВУ у Підсбурзі у 1940 році.

Джерела та література:

ЦДДА України у Львові, ф.309, оп.1, спр.788, арк.55, № 108

Невідомі документи Організації Українських Націоналістів. рік 1930.Темпора.Київ-2003р.// Примітки ст.230.п.46.

№.II.44.Відзнака Легії Українських Націоналістів

Зображення: у центрі готичного двопільного щита (верхня права частина з синьої фарби, нижня ліва – жовта) – жовтий тризуб. В центрі, довкола тризуба жовтий ланцюг. Через щит, навскіс з лівої верхньої частини у праву нижню проходить жовтий меч, вістрям донизу.

Розмір:30x20 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль.

Датування: 20-30-ті рр. ХХ ст.

Автор: не встановлений

Категорія: III.

Описаний екземпляр мав порядковий номер на звороті, написаний чорною тушшю. Номер практично був стертий, однак вдалось його встановити: № 20979. Екземпляр із вказаним номером був описаний і заінвентаризований д-р Я.Пастернаком у 1937 р. та зберігався у Воєнно-історичному музею НТШ у Львові.[1]

Ось як описав подібну відзнаку Зіновій Книш: «Вживалася у Легії Українських Націоналістів членські відзнаки у форму щита в українських барвах, з державним тризубом. Щит охоплював колом ланцюг, як символ соборності, з під щита виднілося руків'я і кінець меча, що перехрещував щит. На щиті надпис: »Думка думкою, меч мечем».(відзнака не виявлена) Ймовірно, її дизайн послугував прототипом при карбуванні першої відзнаки ОУН після її створення у 1929р.[2]

Джерела та література:

1.ЦДДА України у Львові, ф.309, оп.1, спр.788, арк.33, № 712/20939.

2.Книш З. Становлення ОУН.-К., вид –во ім. О.Теліги, 1994.-ст.28-29

№ II.45. Перша відзнака Організації Українських Націоналістів

Зображення:У прямокутній відзнаці на білому тлі-тризуб з мечем. На всіх сторонах прямокутника по зовнішньому периметру промені

Розмір:23x19 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: сер.30-х р

Авторство: Роберт Лісовський

Категорія: U

Джерела та література:

Кучерук О.Символіка Організації українських націоналістів// Нумізмати́ка і Фалеристика.- 2008.-ч.1.-ст.22

Яців Р.Роберт Лісовський (1893-1982),Дух лінії// Априорі Львів,- Ст.98

№.II.46. Відзнака Організації Українських Націоналістів.

Відзнака аналогічна попередній.

Категорія: R

Примітки: Постановою Проводу ОУН біле тло було замінене на синє.

Кучерук О.Символіка Організації українських націоналістів// Нумізмати́ка і Фалеристика.-2008.-ч.1.-ст.22.

№.II.47. Відзнака Організації Українських Націоналістів.

Прорізне зображення триуба з мечем

Розмір:19x13 мм

Матеріал: метал білого кольору

Датування:1932р.

Автор: Роберт Лісовський

Категорія: II

Примітки: В листі секретаря ПУНу В. Мартинця від 17 травня 1930 р. голові проводу ОУН Є. Коновальцю повідомлено про висилку 6 проектів відзнак ОУН.

“Щодо відзнак, то мова йде про герб ОУН, проект якого був опублікований в часописі “Розбудова Нації”(січень-лютий 1932).Цей герб мав вигляд щита з тризубом і мечем; Стилізований герб ОУН з тризубом і мечем (без щита) був уміщений на обкладинці “Розбудови Нації” і викликав хвилю обурення серед української еміграції, яка звинуватила ОУН у привласненні національного символу українського народу – тризуба. На Другому Зборі ОУН(Б) у Кракові (1941) згаданий герб був скасований, оскільки вважалося, що національний герб (тризуб) не можна вільно стилізувати.”

Відома відзнака зменшеного розміру (12x8мм)

Джерела та література:

Невідомі документи Організації Українських Націоналістів,рік 1930.Темпора.Київ-2003р.//Лист секретаря ПУНу В.Мартинця голові проводу ОУН Є.Коновальцю.ст.144.Примітки.ст.245.п.234.

№. II.48.Відзнака Організації Українських Націоналістів.

Вирізана по контуру постать архистратига Михаїла з піднятим угору у правій руді мечем.Корпус прикритий щитом, на якому тризуб з мечем

Авторство: Ю.Будманюк

Матеріал:метал білого кольору, емаль.

Датування:1932р.

Категорія: P

Примітки:

Джерела та література:

№.II.49. Памятна відзнака з нагоди створення ОУН

Кругла відзнака з червоним обідком, в нижній частині якого крапка по обидві сторони стрілки напрямлені до центра крапки. В центрі тризуб та напис по колу: «1й збір ОУН». В нижній частині напис: «ВІДЕНЬ 1929».

Розмір:

Матеріал: метал білого кольору, емаль.

Датування: 30-ті рр.. XX ст.

Категорія: U

Примітки: ймовірно, відзнака випущена в I-шу річницю створення ОУН, бо в 1932 р. була прийнята організаційна відзнака з тризубом з мечем.

Джерела та література:

За участь у конгресі українських націоналістів //Свобода ч.4 29 січня с.1

Відзнаки №.II.50- №.II.106. однотипні з незначними відмінностями, подані без детального опису кожної окремо.

№.II.66
№.II.67

№.II.68

№.II.69

№.II.70

№.II.71

№.II.72

№.II.73

№.II.74 №.II.75

№.II.77

№.II.76
№.II.78

№.II.79

№.II.80

№.II.81

№.II.82

№.II.83

№.II.84

№.II.85

№.II.86

№.II.87

№.II.88

№.II.89 №.II.90

№.II.91

№.II.92 №.II.93

№.II.95

№.II.96

№.II.97

№.II.98

№.
II.9
4

№.II. 99№.II. 100.

№.II. 101

№.II.102

№.II.103

№.II.104

№.II.105

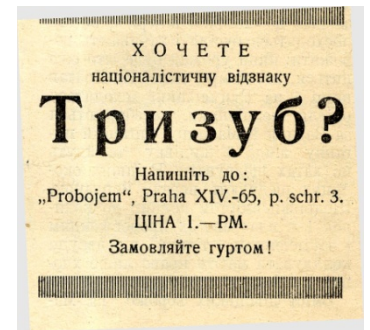
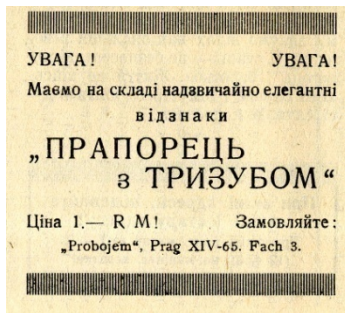
№.II.106

№.II.107

№.II. 108a

№.II. 113 Медаль присвяча загибелі засновника УВО-ОУН полк. Євгена Коновальця
Кругла відзнака з центральній частині погруддя Є.Коновальця, повернутого вправо. Поколу
напис: «6.4.1891 к.к.(краєвий комітет. Прим. авр.) уно. 5.23.1938.» *1938

Матеріал: фотодрук на металі

Датування: [1938р.]

Категорія: Р

**№.II.114. Відзнака Організації
Українських Націоналістів.**

У готичному щитку з обідком та штрихуванням
навколо нього, в центрі тризуб з мечем. На зворотній
напис: "THE VICTORY PATENDET"

Розмір: 32x23мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: сер.40-х рр

Автор: Р оберт Лісовський

Категорія: R

Примітки: відзнака отримана від звязкового пол. А.Мельника
п. Мамуса (м.Козова Тернопільської обл.) під час відкриття
меморіальної кімнати А.Мельнику у 1995 р.у Дрогобицькому
краєзнавчому музеї.

сторони закрути

№.II.115. Відзнака Українського Політичного В'язня

Відзнака у вигляді півкола з ланцюгом по периметру та тризубом з мечем у верхній частині. Від тризуба відходять чотири пучки променів між якими букви: « у п в » (український політичний в'язень)

Розмір: 32 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 1943р.

Категорія: R

Примітки: Відзнака була задумана наприкінці 1930-х років Організацією Українських Націоналістів. Поштовхом до заснування відзнаки стала національно-визвольна боротьба на Закарпатті у 1938-39рр., що завершилася 15 березня 1939 р.

проголошенням незалежної української держави – Карпатської України. В зв'язку з порушенням цілісності ОУН у квітні 1940р. та початком німецько-радянської війни впровадження відзнаки було відсунуто на деякий час.

З нагоди 25-ліття Національної Революції 1 березня 1943 року за доручення Голови проводу ОУН А.Мельника було розроблено регламентуючі документи: "Капітула Відзнаки Українського Політичного В'язня" та "Правильник Капітули Відзнаки Українського Політичного В'язня". Знак було випущено двох ступенів – срібний і бронзовий. До знака додавалась "виказка" де вказувалось прізвище, ім'я за що і коли нагороджено особу. Невідомо хто був автором відзнаки і де виготовлялися відзнаки. Нагородження розпочалося одразу, бо документ від 24 березня 1943 р. фіксує, що з виготовлених 1200 бронзових відзнак наявних є 632, а з 600 срібних лише 250. Процес нагородження продовжувався до кінця 1950-х років. Срібну відзнаку одержували члени УВО, ОУН, що карались в тюрмах понад один рік, всі решту одержували бронзову.

Станом на 24.03.1943р. була встановлена така кількість відзнак "УПВ": бронзові ч. ч. - 101 до 400 300 штук, 661 до 700 – 40 штук, 701 до 900 – 200 штук, 1101 до 1200 – 100 штук. Разом 637 штук. Срібні: ч. ч. 1 до 80 – 80 штук, 431 до 600 – 170 штук. Разом 250 штук.

Згадка про відзнаку виявлена у некролозі д-ра Я.Барановського від 13 травня 1943р. Відомо також, що полковник Р. Сушко мав срібну відзнаку ч. 70 та бронзову ч. 680. [223][224][225]

Джерела та література:

Кучерук О. До історії відзнаки українського політичного в'язня Організації українських націоналістів (1940-1950рр.) // Фалеристика і Нумізматика. - 2004. - Ч. 4. - Ст. 26

№.П.116 Відзнака члена Організації Українських Націоналістів.

Відзнака з вушком в центрі якої тризуб з мечем з написом по колу: «Слава Україні». Відзнака аналогічна відзнаці легіону полковника Романа Сушка. штампована з тонкого металу.

Розмір: 45 мм. товщина 0,5 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: II пол. 40-рр.

Категорія: U

Примітки: вилучена в 1952 р. при арешті члена ОУН Івана Андрійовича Михалюка, 1910 р.н.с. Російська Рухівського р-ну Закарпатської обл.

Джерела та література:

ДАЗ СБ України Ф.13.спр.398.т.4

№.II. 117 Відзнака Організації Українських націоналістів.

Кругла відзнака з тризубом з мечем у центральній частині з написом: «слава Україні». На звороті напис: Т.СавулаВідень» та напис: «made in germany"»

Розмір: 22 мм

Матеріал: алюміній

Датування: 1939р.

Категорія: II

№.II.118. Відзнака Організації Українських Націоналістів.

Відзнака у вигляді готичного щита на якому 6 зведених гербів земель України. В центральній частині Тризуб з мечем та дві ленти з написом: «слава Україні». На звороті цифра: «16».

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 40рр. XXст.

Автор: не встановлений (геби проекту М, Битинського)

Примітки: Відома відзнака без емалі. З великою ймовірністю можна стверджувати, що відзнака випущена в Німеччині на поч. 40-х рр. XX ст. осередком Організації Українських Націоналістів, про свідчить клеймо на звороті з індивідуальним номером власника відзнаки. В основу відзнаки покладений проект герба Миколи Битинського у вигляді п'яти щитів, що мали означати Правобережжю, Лівобережжю, Зхідну Україну, Закарпаття та Кубань.

М.Битинський так описав герби України:

Правобережжя: Київщина, Волинь, Поділля, Берестейщина, Брацлавщина, Херсонщина, Бессарабія, Холмщина, Кубань

Лівобережжя: Гетьманщина, чернігівщина, Переяславщина, Запоріжжя, Таврія з Кримом, Стародубщина, Слобожанщина, Сіверщина.

Західна Україна: Галичина і Львівська земля, Галицька земля, Перемиська земля, Буковина, Белзька земля, Жидачівська земля, Сяноцька земля.

Закарпаття: Карпатська Україна, Ужанський комітат, Березький комітат, Марамураський комітат, Шаризький комітат. (Комітат- адміністративно-територіальна одиниця поділу в Угорщині. Примітка авт.)

Серед неточностей слід зазначити, що замість гербів комітатів подані герби міст.

Згідно з Семотюком Я. хрест встановлений у Празі в 1929 р., випущений членом Директорії А.Макаренко. Надавався всім учасникам визвольної боротьби за самостійність і соборність України. На відзнаці планувалося вмістити напис: "Державна нагорода" для підтвердження її державного значення. Але оскільки статус нагороди визначається не написами, а відповідним статутним документом, то замість нього в центрі вміщено державний герб.

Джерела та література:

ЦДАВО України.-Ф.1429.-Оп.5.-Спр.3.-Арк.33-36зв.

ЦДА України у Львові, ф.309, оп.1, спр.788, арк.35, № 736.

Семотюк Я. Українські військові відзнаки// Торонто, 1991. – С.11.

Нагороди України.історія,факти,документи Т.1ст.162-163,248.Київ 1996

№ П.119 Відзнака Організації Українських Націоналістів .

Кругла відзнака в центрі якої чорний трикутник з вершиною спрямованою донизу, в трикутнику червоний меч і тризубом.По колу букви : «О УН «

Розмір: 20 мм.

Місце зберігання: ДАЗ СБ України

Ф.13.спр.398.г.41.коробка з речовими доказами.

Матеріал: метал жовтого кольору,емаль

Датування: 1941р

Категорія: У

Примітки: вилучена в 1952 р. при арешті члена

ОУН Івана Андрійовича Михалюнюка, 1910 р.н.с.Росишка Рухівського р-ну Закарпатської обл

Джерела та література: Українське слово-Літаври.ч.3 травень 2015.

№ .П.118. Відзнака Організації Українських Націоналістів .

Розмір: 48 x35 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору,емаль

Датування: середина 50рр

Категорія: У

Відзнаки громадських організацій та товариств 1848-1917 рр.

№.1. Медаль з зображенням гетьмана Зиновія Богдана

Зображення:кругла медаль з погруддям гетьмана, по колу напис « гетьман Зиновий Богдан"»

Розмір: діаметр 42 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: 1848 р.

Категорія: R

Примітки: Медаль ручної роботи з характерним

для Гуцульщини карбуванням на металі. В

картотеці музею відзнака датована 1848 роком.

перший директор музею (заснований у 1926р.) п. Володимир Кобринський (1873-1958) в

книзі вступу вказав, що медаль була випущена з нагоди 200-ліття національно - визвольної боротьби під проводом Б. Хмельницького.

№.2. Медаль з зображенням гетьмана Петра Дорошенка

Зображення: зображення аналогічне попередньому з написом»

гетьман Петро Дорошенко»

Розмір: діаметр 42 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: 1848 р.

Категорія: R.

Примітки: Відомий примірник з аналогічним зображенням та

написом «Гетьман Сагайдачний.»

Ймовірно, що існують і інші медалі з портретами визначних козацьких

гетьманів. Відомий опис медалі «з образом славного козацького гетьмана Івана Мазепи.»

№. 3. Медаль з зображенням гетьмана Івана Мазепи.

Зображення:

Розмір:

Матеріал:

Датування:

Категорія:

Джерела: Величаве січове свято буковинських «Січей» //

Діло .ч.161,- 1909 липня Ст.3

Примітки: «Січовик, що візьме участь у святі дістане на пам'ятку січовий медаль з образом козацького гетьмана Івана Мазепи.»

№.4

Розмір:

Матеріал:

Датування: 1948 р.

Категорія:

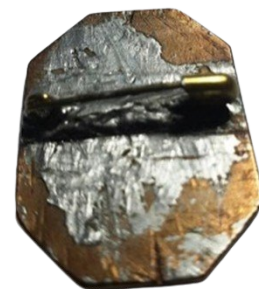
№.15.

Розмір:

Матеріал:

Датування:

Категорія:

№.6. Медаль полтавського сільськогосподарського товариства.

Зображення: в центрі медалі постать селянки на повний зріст у народному строї зі снопом пшениці на тлі села. Праворуч – постать чоловіка й дитини. По обидва боки колосся пшениці, баштанних культур тасоняшника. На звороті напис російською мовою «ОТЪ ПОЛТАВСКАГО СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО ОБЩЕСТВА 1865». Довкола

напису вінок з колосків пшениці, перевитий стрічкою з бантом. Під вінком ініціали «П С».

Розмір: діаметр 65 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1865р.

Автор: Стадницький Петро

Категорія: R

Примітки: Полтавське сільськогосподарське товариство засноване 1865 р. Ініціатором об'єднання товариства став князь С. Кочубей, якого згодом було обрано президентом Товариства.

Авторство гравера встановлено за ініціалами «П С» Стадницький Петро Григорович (1853-1916), син священника, навчався в Художній академії в Петербурзі, був призначений медальєром у Монетний двір. Його авторству належать медаль «Губернская сельскохозяйственная и промышленная выставка в Херсоне».

Джерела та література:

Опара М.М., Опара Н.М. Флагман аграрної науки на Полтавщині -125.//Вісник Полтавської державної аграрної академії.-

Нтт: numizmat. Gelosru/39colnum/numbigimages/234.jpg.

№.8. Медаль Харківського товариство сільського господарства

Зображення: медаль в центральній частині якої сніп збіжжя в оточенні сільського господарського реманенту. По колу напис: «харковское общество сельского хозяйства и сельско-хозяйственной промышленности»

Розмір: діаметр 65 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Авторство: [Стадницький П.Г.]

Категорія: R

№.9. Памятна медаль жертв царського терору над українцями

Зображення: В центрі медалі хрест обвитий

терновим вінком – символом мученицької

смерті. На тлі могили геральдичний щит з

гербами Польщі, Литви та Русі. Під щитом

вибита дата: «1874». На розгорнутій книзі на

звороті викарбувані прізвища замордованих

селян: Андрію Іван, Василюк Вікентій, Боцян Теодор, Бойко Костянтин,

Бойко Лукаш, Харитонюк Трохим, Осіпюк Варфоломій, Харитонюк Андрій,

Франчу Гнат, Франчу Михайло, Гаврилюк Максим, Карма щук Данило,

Кирилюк Пилип, Лука щук Костянтин, Павлюк Симеон,

Романюк Іван, Томащук Онуфрій. У нижній частині

назви трьох сіл, звідки походять ці селяни: «Полубичі,

Дрелів, Пратулин».

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1874р.

Категорія: R

Джерела та література:

Сивіцький П. Блаженні підляські мученики з Притулина. Історичний нарис, - Львів 1999.

Розстріл селян с. Притулин 26 січня 1874 року російськими солдатами

№.10. Медаль з нагоди відкриття храму в Перемишлі.

Зображення: Медаль з зображенням собору з

каплицею. Над зображенням напис: ««Церковь престольна

въ Перемишли ». у нижній частині напис дрібними

буквами :»schwerdtner» (прізвище гравера). На звороті

напис по всьому полі: ««Обнолена тцаніємъ собора клир.

Освящена же еп. Іоаномъ Ступницькимъ дня 24 юнія 6

юлія 1886»

Розмір: О 44мм.

Матеріал: білий метал

Датування: 1886р.

Категорія: R

Примітки: собор Святого Івана в Перемишлі- колишній костел кармелітів, збудований 1630р. на місці давньої української церкви, переданий 1784 р. австрійським цісарем Йосипом II Перемиській греко-католицькій громаді. При перебудові 1880-1885 рр. збільшено баню, перебудовано й відновлено інтер'єр церкви, на фасаді вміщено кам'яні статуї кн. Володимира і Ольги. У 1886 домуровано каплицю святого Миколая (проект арх. Ю. Захаревича). В соборній каплиці зберігалися владича митра, за переказами

перероблена з корони, присланої 1253 р. папою королю Данилові. До 1945 р. бібліотека та архів собору зберігали акти Перемишльської єпархії з глибокого середньовіччя.

Інформація про випуск медалі була подана в журналі *Wiadomosci numizmatyczno-archelologiczne*: «У 1886 році було виготовлено медаль з нагоди посвячення відреставрованого під керівництвом єпископа Івана Сатурауса Ступницького, кафедрального собору св.Івана Хрестителя у Перемишлі»

Джерела та література:

Енциклопедія Українознавства: Словникова частина, - Львів, 1994, - Т.3. - С.851

Wiadomosci numizmatyczno-archelologiczne. Rok 1889-1892. Krakow. Tom I. St. 158

Крижанівський А. Єпископ Іван Ступницький // Львівські нумізматичні записки. - Львів, 2001, - чис. 1. - С.40.

№..11. Медаль Загальної виставки красвої у Львові.

Зображення: в центрі медалі сидить жінка в довгій сукні та плащі. В лівій руці тримає лавровий вінок, спираючись на щит з головою лева. Праву руку подає робітникові з смолоскипом. Біля ніг ковадло з молотком та сніп. Праворуч палітра з пензлями та дзбанок на розстеленій тканині. По колу напис «Загальна вистава краєва у Львові 1894». На звороті зображення повільну мистецтв. Угорі напис «Під протекторатом найяснішого цісаря і короля», внизу напис: «Франц Йосипа I»

Розмір: О

33,5

ММ.

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: 1894р.

Автор: [Петро Стахевич]

Катерія: II.

Примітки: аналогічна медаль випущена з написами польською мовою. Цій виставці присвячено велику серію пам'ятних та нагородних медалей – це сім типів медалей, виконаних різноманітними техніками з різного металу.

Джерела та література:

Полянська І. Пам'ятні медалі рільничих та промислових виставок Східної Галичини (1875-1938) у колекції Львівського історичного музею. // Львівський історичний музей. Наукові записки випуск XII. - С.239-254.

Пахолко С. Мартин О. Українське рільництво, промисел і кооперація на Галичині у фалеристичних пам'ятках кінця XIX – поч. XX ст. // Нумізматика і Фалеристика. 2005. ч.4. ст.19-22.

№..12. Медаль Модеста Сошенка

На лицевій стороні зображення імператора Франца Йосипа у лавровому вінку, по колу напис «Франц Йосип імператор Австрії». На звороті напис: «краківська школа образотворчих мистецтв заслуженому Модастові Сосенку», навколо вінка з дубового та лаврового листя, в нижній частині герб м. Кракова. У верхній частині у промінні п'ятикутна зірка

Розмір: 45 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Автор: С. Чаплінський

Датування: 1899р.

Категорія: R

Джерела та література:

Горняткевич Д. Українці в Краківській Академії

мистецтв// Альманах українського життя у Кракові,-Краків,1931,-С. 42.

Семчишин-Гузнер О., Денисова Т. Памятники сфрагистики авторства Модеста Сосненка (до 135-річниці від дня народження художника)// Нумізмати́ка і фалеристика.-2010.-№4.-С. 15

№. 13. Медаль Краєвого крайового віділу Галичини за внесок освіти та розвиток промисловості.

В центрі медалі постать жінки в довгій сукні, лівій руці-смолоскип, піднятий над головою. Права рука веде за руку робітника з молотом на рамені. Ліворуч напис польською мовою «рука об руку промисловість з освітою.» На звороті герб королівства Галичини і Володимирії у щиті з короною. Праворуч від герба напис польською мовою: «нагорода крайового віділу», ліворуч напис українською мовою: «Нагорода краєвого віділу»

Розмір: Ø 55мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: поч. XX ст.

Категорія: R

Примітки: крайовий комітет- адміністративний і виконавчий орган Крайового сейму, створений 26 лютого 1861р, установа австрійського уряду для внутрішнього «самоврядування» Галичини. Існував до розпаду Австро-угорської .

Джерела та література:

Козій Н. Медалі сільськогосподарських і промислових виставок Галичини та Буковини другої пол. XIX-поч. XX століть// записки НТШ.- Львів, 1996.-Т. ССXXXI.-С. 345-354.

№..14. Медаль Першої української хліборобської виставки у Стрию.

У центрі на тлі проміння сонця, що сходить – фігура селянина, який іде за плугом. У верхній частині напис півколом: «ПЕРША УКРАЇНЬКА ХЛІБОРОБЬКА ВИСТАВА В СТРИЮ».

На звороті у центральному колі напис: «В ПРИЗНАНІЮ ТРУДІВ І ЗАСЛУГ», в обідку по колу гілки дуба. Ліворуч два вулики, у нижній частині в картуші дата: «1909».

Розмір:Æ54,5 мм.

Матеріал: метал білого кольору, золочення

Спосіб виконання:карбування

Датування: 1909 р.

Автор: невідомий

Облікові позначення:ЛІМ, МО-4974 (позолота), МО-6308 (білий метал)

Категорія: III.

Примітки: 2 липня 1909 р., напередодні виставки, були створені місцеві комітети, які організовували виставку. Були складені списки осіб і товариств, які бажали взяти в ній участь. Виставка розташовувалась у двох залах Народного Дому, де було представлено 1488 експонатів. Окрім сільськогосподарської продукції експонувалися також вироби декоративної кераміки, продукція ремісничих промислів тощо. Головний Січковий Комітет у Коломиї пропонував для показу картини, однострої, відзнаки, виготовлені для січових товариств, ремісник Іван Кузьмич представив кілька українських відзнак. На 24 вересня були призначені оцінювання та експертиза всіх експонатів, призначення премій, відзнак та медалей. Нагороджували переможців три комісії: Етнографічна видала 6 золотих, 9 срібних та 7 бронзових медалей. Промислово-торгова - 21 золоту, 32 срібні та 22 бронзові медалі, Рільнича комісія - 34 золоті, 7 срібних та 8 бронзових медалей. До нагород переможцям виставки було вручено почесні дипломи, та похвальні грамотами [1,2].

Джерела та література:

Хліборобське свято в Стрию.//Свобода ч.40.- 21 вересня 1929 ст.2

1. Пахолко С., Мартин О. Українське рільництво, промисел і кооперація на Галичині у фалеристичних пам'ятках кінця XIX – поч. XX ст. // Нумізматика

2.Козій Н.Медалі сільськогосподарських і промислових виставок Галичини і Буковини другої половини XIX – поч. XX с.//ЗНТШ.Т.ССXXXI.Праці комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін.-Львів.1996.С.350-351.

№.15. Медаль повернення мит. Шептицького з російського полону.

Зображення: Медаль круглої форми, у центрі на тлі тернових гілок, погруддя Митрополита, повернутого праворуч. По колу напис: «Митрополит др. Андрій граф Шептицький» Під написом дрібним шрифтом дата заслання «19 IX 1914» та звільнення «7 VII 1917». Під погруддям напис: « П.Терещук» (скульптор-автор прекутї медалі. Прим. авт.) На звороті погруддя Ісуса Христа з ягням та посохом По колу напис: «Де стадо там і пастир» -2011 №2. С.21-23.

Розмір: О 60 мм.

Матеріал: срібло

Автор: Петро Терещук

Датування: 1917 р.

Категорія: У

Примітки: З початком окупації Львова російськими військами у вересні 1914р. митрополит Андрей Шептицький був арештований російською адміністрацією і вивезений на заслання, спочатку до Новгород, згодом Курська та Суздаля. Звільнений у березні 1917 повернувся через Петербург до Києва, де його врочисто привітали члени Центральної Ради. Медаль виготовлена у Відні. Пропозицію вніс о.др. Застирць на засіданні комітету привітання Митрополита Шептицького після повернення з російського полону. Виготовленням медалі займався ген. Павлюк. Медалі з срібла виготовлялись на замовлення і коштували в упаковці 50 кор. (пересилкою). А виготовлені з "в воєннім металю" - цинку- 8 кор. Тираж медалі складав 900 примірників. Дохід призначили на фонд захисту сиріт. У вересні 1927р. галицькі українці зібрали 320 тис. корон. для сиріт. Митрополит від себе додав ще один мільйон у фонд.

Джерела та література:

Новини. Пам'ятні українські медалі. //Українське Слово. 14 вересня 1917р. ч.205.

Децо про побут митр. Шептицького в Києві //Свобода, -Львів-Станіславів.-1917.-9верес.- Число.23.

Пахолко С. Повернення митрополита А. Шептицького з російського полону у фалеристичних пам'ятках хх ст. // Нумізмаика і фалеристика.-2010 .№.4.-С.10-13.

Пахолко С. Петро Вавринович Терещук – славетний віденський різьбяр першої половини ХХ ст..із села Вибудів на Тернопільщині. //Нумізматика і Фалеристика.-2011 №2. С.21-23.

№. 16. Медаль «Отъ кievскаго губернскаго земства за успрiьхи»

Розмір: 53,4 мм.

Матеріал: Бронза

Датування:

Автор:

Категорія: III

Примітки:

Джерела та література:

№. 17. Медаль полтавського сільськогосподарського товариства.

В центрі медалі постать селянки на повний зріст у народному строї зі снопом пшениці на тлі села. Праворуч – постать чоловіка й дитини. По обидва боки колосся пшениці, баштанних культур тасоняшника. На звороті напис російською мовою «ОТЪ ПОЛТАВСКАГО СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО

ОБЩЕСТВА 1865». Довкола напису вінок з колосків пшениці, перевитий стрічкою з бантом. Під вінком ініціали «ПС».

Розмір: діаметр 65 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1865р.

Автор: Стадницький Петро

Категорія: III

Примітки: Полтавське сільськогосподарське товариство засноване 1865 р. Ініціатором об'єднання товариства став князь С. Кочубей, якого згодом було обрано президентом Товариства.

Авторство гравера встановлено за ініціалами «ПС» Стадницький Петро Григорович (1853-1916), син священика, навчався в Художній академії в Петербурзі, був призначений медальєром у Монетний двір. Його авторству належать медаль » Губернская сельскохозяйственная и промышленная выставка в Херсоне.

Джерела та література:

Опара М.М., Опара Н.М. Флагман аграрної науки на Полтавщині -125.//Вісник Полтавської державної аграрної академії.-

Нтт: numizmat. Gelosru/39colnum/numbigimages/234.jpg.

№. 18. Медаль Харківського товариство сільського господарства

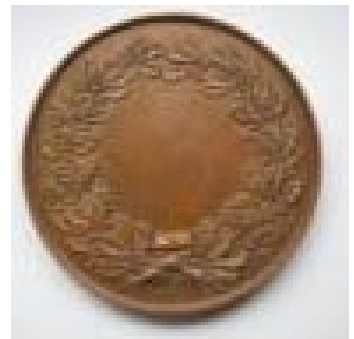
Медаль в центральній частині якої сніп збіжжя в оточені сільського господарського реманенту. По колу напис: «харковское общество сельского хозяйства и сельскохозяйственной промышленности»

Розмір: діаметр 65 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Авторство: [Стадницький П.Г.]

Категорія: III

№.19. Медаль Краєвого Галичини за внесок освіти та розвиток промисловості.

У центрі – постать жінки, повернутої ліворуч, у довгій сукні і свиті, яка йде. В її лівій руці – смолоскип, піднятий над головою, правою вона веде за руку робітника з молотом на рамені. Ліворуч і праворуч них – напис польською мовою:

«REKAWREKĘ
ZPRZEMYSŁEMOSWIATA» (рука об руку промисловість з освітою).

На звороті у центрі – офіційний герб королівства Галичини і Володимирії у щиті з короною. Праворуч від герба напис польською мовою: «NAGRODA WYDZIAŁUKRAJOWEGO», ліворуч напис українською мовою: «НАГОРОДА КРАСВОГО ВИДІЛУ»

Розмір: О 55мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: поч..XX ст.

Категорія: III.

Примітки:

Крайовий комітет - адміністративний і виконавчий орган Крайового сейму, створений 26 лютого 1861 р., установа австрійського уряду для внутрішнього “самоврядування” Галичини. У Крайовий комітет входило шість обраних сеймом депутатів і шість заступників. Головою комітету був маршал. На доручення сейму комітет подавав пропозиції і законопроекти. Він розпоряджався державними і крайовими фондами, деякими підвідомчими установами, будучи адміністративно-контрольною інстанцією для нижчих органів місцевого самоврядування – повітів і громад. Його рішення і розпорядження контролювалися Надвірним судом і прокуратурою.

Крайовий комітет складався з президіального відділу і шістьох департаментів. Перший відав діяльністю ощадних кас; другий – діяльністю сільськогосподарських шкіл та шкіл лісового господарства, крайовими промислами, риболовством, меліорацією полів, регулюванням рік; третій – освітою і релігією, стипендіальними фондами, театрами, бібліотеками, виборами до Крайового сейму, особовими справами службовців комітету; четвертий – будівництвом доріг і мостів, регулюванням рік, меліорацією; п’ятий – здійснював нагляд за лікарнями, благодійними закладами; шостий – відав благодійними фондами воєнних інвалідів, справами крайової жандармерії, питаннями пропінації.

Протягом існування комітету функції окремих департаментів змінювались. Так, з 1902 р. другий департамент відав фінансовими справами, банками, торгівлею, промисловістю.

Існував до розпаду Австро-Угорської імперії. Його апарат був використаний у перші роки панування Польщі. Ліквідований 30 січня 1920 р., а його функції передано тимчасовому відділу самоврядування.[1]

Гравер медалі у словах «нагорода» й «виділу» використав літеру «д», схожу на латинське «g» [2].

Джерела та література:

1. Центральний державний історичний архів України, м. Львів. Путівник. – Львів; Перемишль, 2003. – С.46-47;
2. Козій Н. Медалі сільськогосподарських і промислових виставок Галичини та Буковини другої пол. XIX-поч. XX століть. // записки НТШ.- Львів, 1996.- Т. ССXXXI.- С. 345-354.

№. 20. Відзнак «Виставка в Одесі 1910.

Розмір: мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: поч. XX ст.

Категорія: III.

Відзнаки громадських та політичних організацій 1918-1939 рр.

№.21. Відзнака [Українського Січового Союзу]

Розмір:

Місце зберігання:

Матеріал:

Датування:

Автор:

Категорія: I

Примітки:

Джерела та література: Український Січовий Союз. // Батьківщина, -ч.10,- 8 травня 1921,-с.6.

№. 22. Ювілейна відзнака з нагоди 25-ліття української кооперації.

Відзнака прямокутної форми з завитком у нижній частині та напівкруглою планкою у верхній. В центрі дві руки в потиску. Угорі над руками, римські цифри «XXV», над ним в рамці цифри «1886-1912» під руками літери «К.О.П. (Кооперація)» та гілка лаврового листя.

Розмір: 33x20 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1911 р.

Автор: не встановлений

Категорія: III

№.23. Відзнака з написом: «Колос в stodолі, ворог в неволі 1915»

Розмір: 16x31 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1915 р.

Автор: не встановлений

Категорія: III.

Примітки: ймовірно, відзнака була випущена з метою вчасного збирання вражаю та недопущення попадання його ворогові. (Російській армії)

Відоме аналогічне зображення відзнаки з написом на німецькій мові), під яким коментар, англійській мові: "Goldear - saveus!" та на польській мові: "Kazdyklosdlawrogowcios" [1]

Джерела та література: 1. Osterreich-Ungarnfurkollectionfre.//CopyrightbyJanezJ.Svajncer.MalciBeliceve 9.Ljubliana 61000.Slovenia/Yugoslavia.

№.24. Конярська Виставка Шевченківщини 1927 р.

Розмір:

Матеріал:

Датування:

Автор:

Категорія:

Примітки:

№.25. Відзнака кооперативної союзної організації ?

Розмір: О 20 мм.

Матеріал: метал білого кольору

Датування: 1917р

Автор: не встановлений

Категорія: III.

Примітки: Ймовірно відзнака була випущена "Українським центральним кооперативним комітетом" у Києві або кооперативною союзною організацією, яких наприкінці 1918 року було 253.[1]

Джерела та література: 1. Зідд представників кооперативних союзів.//Нова Рада. 12.04.1917.

№.26. Відзнака кооперативної союзної організації ?

Розмір: мм.

Матеріал: метал білого кольору

Датування: 1917р
Автор: не встановлений
Категорія: III.

№.27. Відзнака молочарського кооперативу Маслосоюз

Розмір: 25x20 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, темно-синя або світло-синя емаль.

Датування: 1932р.

Автор: Павло Ковжун

Категорія: III.

Примітки: Відзнака випущена з нагоди 25-ти ліття "Маслосоюзу". Відзнакою нагороджувались члени почесної президії Святочних Зборів. Відома рекламна листівка виконана П.Ковтуном з зображенням окремих елементів відзнаки. Відомі відзнаки з кріпленням на голці та шпильці та відмінним за тлом емалі. [1]

Джерела та література:

25-літній ювілей діяльності «Маслосоюзу» // Бескид ч.50 (164).-25 грудня 1932.с.4

1.Ювілей "Маслосоюзу" //Українська думка.17 грудня 1932р.ч.2.

Чверть століття «Маслосоюзу» //Свобода ч.47,- 16 гшрудня 1932 С.3

Як Маслосоюз відсвяткував своє свято // Свобода ч.48 25 грудня 1932 с.4

25-ліття «Маслосоюзу» // Правда 18 грудня 1932 ч.30.ст.10

№.28. Відзнака Ревізійного Союзу Українських Кооператорів

Розмір: 18x18 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, синя емаль.

Датування: 1934р.

Автор: не встановлений

Категорія: III.

Примітки: Відзнака видана з нагоди святкування 30-ти річчя Ревізійного Союзу Українських Кооператорів та освячення прапора 3 червня 1934р. на площі "Сокола-Батька". На святі було присутніх 15.000 учасників, для яких було випущено кооперативну відзнаку в ціні 20 сот., котра дозволяла вступ на площу. На відзнаку був великий попит напередодні свята. Ймовірно, що емальована відзнака була видана для почесних гостей свята. [1]

Джерела та література:

1. В об'єднаних силах добро і краса. // Наш прапор 3 червня 1934р. ч.41.

Блажкевичева І.З нагоди 30-літнього ювілею Р.С.У.К. // Жіноча Воля, - ч.3, - С.3, -15 січня 1934.

Посвячення прапору Української кооперації // Правда.3 ч1934 ч.22. ст.2

№.29. Відзнака Ревізійного Союзу Українських Кооператорів

Відзнака аналогічна попередній

Розмір: 18x18 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: 1934р.

Автор: не встановлений

Категорія: III.

Примітки: Відзнака видана з нагоди святкування 30-ти річчя Ревізійного Союзу Українських Кооператорів та освячення прапора 3 червня 1934р.

на площі "Сокола-Батька". На святі було присутніх 15.000 учасників, для яких було випущено кооперативну відзнаку в ціні 20 сот., котра дозволяла вступ на площу. На відзнаку був великий попит напередодні свята.

№. 30. Відзнака Ревізійного Союзу Українських Кооператорів.

У центрі шестикутника три бджоли та літери: «УРСК» (Ревізійний Союз Українських Кооператорів).

Розмір: 22x20 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1934р.

Категорія: II. Ревізійний союз українських кооперативів

- провідна установа західно-української кооперації.

Заснований на основі статуту 24 грудня 1903 р., затвердженого Галицьким Намісництвом 18 січня 1904 р.

у Львові як Краєвий Ревізійний Союз. Союз Кооперативів дбав про розвиток об'єднаних кооперативів, заснування та розбудову нових, поліпшував їхнє діловодство та сприяв поширенню кооперативної ідеї серед українського громадянства. У 1914 р., Союз об'єднав 609 кооперативних осередків. Був членом Міжнародного Кооперативного Союзу, а його делегати брали активну участь у міжнародних кооперативних конгресах. У 1928 р. змінив назву на Ревізійний Союз Українських Кооперативів У 1930 р. об'єднував 3146 кредитних товариств, серед них такі як «Народна торгівля», «Центросоюз», «Маслосоюз», споживчі, будівельні, ремісничі кооперативи. У цих організаціях працювало понад 10 тисяч службовців, а оборотний капітал становив понад 15 млн. зл. [1]. На час ліквідації радянською владою у 1939 р. об'єднував 3455 кооперативів [2].

Відзнака видана з нагоди святкування 30 – ліття Союзу Кооперативів та освячення прапора, що відбулося 3 червня 1934 р. на площі «Сокола-Батька» у Львові. На святі були присутні 15 тисяч учасників, для яких випущено відзнаку за 20 сот. Відзнака виконувала функцію своєрідного вхідного квитка на святкування [3,4].

Джерела та література:

1. Центральний державний історичний архів України, м. Львів. Путівник. – Львів, Перемишль, 2003. – С.167
2. Перед святом прапора української кооперації // Новий Час. – 1934. – 31 трав. (Ч.118).
3. Енциклопедія Українознавства: Словник. частина. – Львів, 1998. – Т.7. – С.2476.
4. Перед Кооперативним Святом у Львові // Діло. – 1934. – 3 черв. (Ч.143)
30-ліття Ревізійного Союзу Українських Кооператорів.//Життя і знанняЮ-ч.1,- С.69.- 1934.

№. 31. Емблема товариства «Дністер»

Розмір:

Матеріал:

Датування:

Категорія:

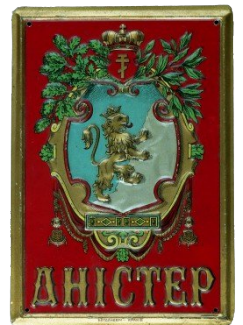
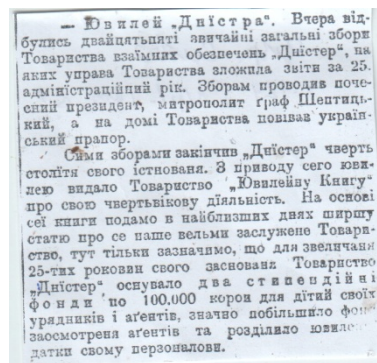
Примітки: Відомі примірники
овальної форми

Джерела та література.

25- літє «Дністра»//Українське Слово
ч.124,-5 червня,-1918 ч. С.1

Ювілейна книга товариства «Дністер»//ч.124,- 5 червня 1918 С.3

Т-во «Дністер» обходить сорокаліття своєї праці // Правда 9 квітня 1932.ч.40
ст.10.

№. 32. Відзнака «т-во культурницьке»

Розмір:

Матеріал:

Датування:

Категорія:

Примітки:

Джерела та література:

№.33. Благодійницький жетон «Дністрова кухня».

В картуші круглого жетона зображення лева повернутого ліворуч в короні, що спинається на скелю. Над щитом корона. По колу напис:» спільними силами». На звороті у декоративному оформленні номінал під якою датування «1912». По колу напис:»дністрова кухня. Львів.»

Номінал «2»

Розмір: діаметр 20 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: 1912р.

Категорія: III.

Примітки: жетони призначались як перепустками для харчування найбільш біднішим верствам населення. Ймовірно назва «Дністрова кухня»- добродійна допомога українського банку «Дністер». Під час Першої світової війни безкоштовна кухня працювала Коломиї та інших містах України. Ймовірно існували інші номінали жетонів.

Джерела та література:

Манолій І. Коломия в європейській війні 1914-1918 років // Українські Січові Стрільці – лицарі рідного краю.- Коломия, 2007.- С.78.

№.34. Благодійницький жетон «Дністрова кухня».

Відзнака аналогічна попередній. Номінал «10»

Розмір: діаметр 20 мм.

Матеріал: метал білого кольору.

Датування: 1912р.

Категорія: III

№.35. Жетон «zгода згода 5»

У центрі жетона номінал та напис польською та українською мовами: «zгода» - згода». Номінал «5»

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: поч. XX ст.

Категорія: III

№..36. Жетон « zгода згода 1 »

Зображення: в центрі жетона номінал та напис польською та українською мовами: «zгода» - згода». Номінал «1»

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: поч. XX ст.

Категорія: III

№.37. Жетон « zгода згода 20 »

В центрі жетона номінал та напис польською та українською мовами: «zгода» - згода». Номінал «20»

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: поч. XX ст.

Категорія: III

№..38. Жетон « zгода згода 10»

В центрі жетона номінал та напис польською та українською мовами: «zгода» - згода». Номінал «10»

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: поч. XX ст.

Категорія: III

№.. 39. Відзнака Українського Ревізійного Союзу Кооператорів.

Кругла відзнака в центрі якої зображення бджоли, навколо напис «УРСК» (Український Ревізійний Союз Кооператорів).

Розмір:

Матеріал: метал сірого кольору

Категорія: III

Датування:

№..40. Відзнака начальника громади

Зображення:

Розмір:

Матеріал: жовтого кольору, шовкографія

Категорія: III

Датування:

№.41. Відзнака лісової сторожі

Розмір:

Матеріал: Цинк

Категорія: III

Датування:

№.42. Відзнака сторожа лісова

Розмір:

Матеріал:цинк

Датування:

Категорія:III

№.43. Відзнака стражника доріг

Розмір:

Матеріал:цинк

Датування:

Категорія:III

№.44. Відзнака «Варта громади Дітковичі»

Розмір:

Матеріал:цинк

Датування:

Категорія:III

№.45. Відзнака «Варта громадська Zubkov»

Розмір:

Матеріал:

Датування:

Категорія:

Примітки:

Джерела та література:

№. 46. Відзнака з нагоди 20-ти ліття товариства «Зоря»

Розмір:

Матеріал:

Датування:

Категорія:

Примітки:

Джерела та література:

№. 47. Відзнака з нагоди 50-ти ліття товариства «Зоря»

Розмір:

Матеріал:

Датування:

Категорія:

Примітки:

Джерела та література.

Українське життя// Українське життя вересня 1934.- ст..1

50-літнй ювілей Т-ва «Зоря» // Правда 6 січня 1935 ч1 ст.9

50 літ праці Т-ва «Зоря» // Наш Прапор,-ч 2-3 13 січня 1935 с.1

Я пройшов зимовий сезон у Тов – ві «Зоря» у Львові. Діло.16 квітня 1936

ч.14,- 27

№ . 48. Відзнака з нагоди 50-ти ліття товариства «Зоря»

В овалі з жовтим обідком на синьому тлі цифра «50» червоного кольору та напис жовтими літерами: «ЛІТТЯ». Під ними дата: «1884-1934». У нижній частині відзнаки восьмикутна жовта зірка та напис: «Т-ВА ЗОРЯ».

Розмір: 26x16 мм.

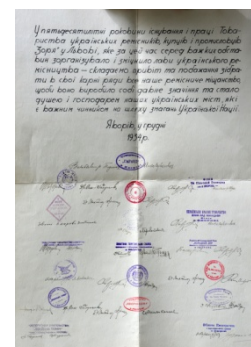
Матеріал: метал жовтого кольору, емаль.

Датування: 1934 р.

Категорія: III.

Примітки: «Зоря» – товариство українських ремісників, промисловців і торгівців у Львові, засноване у 1884 р, продовжувало традиції колишніх міщанських братств. У 1932 р. товариство мало 12 філій з декількома тисячами членів. [1] Основоположником і довголітнім головою був В.Нагірний. З приходом більшовиків припинило свою діяльність, а в 1941-44 рр. існувало в рамках УЦК(Український Центральний Комітет), як «Об'єднання праці українських ремісників». Напередодні ювілею був оголошений конкурс на проект ювілейної відзнаки У Державному архіві львівської області (далі - ДАЛЮ) зберігаються 4 проекти відзнаки, які були винесені на конкурс. [2]

Джерела та література:

ДАЛО.Ф.295.оп.1.спр.36.арк.13.Справа про затвердження проекту ювілейного прапора і ювілейної відзнаки.

Свято Українського Міщанства в Станіславові // Свобода ч.10 13 березня.5 (вбивання цвяшків до прапора)

Організація Українського Міщанства у Львові // Свобода ч.32.- 26 серпня.4

П'ятьдесятьліття "Зорі" // Діло 2 грудня 1934р.ч.324.

Свято українського міщанства. // Діло 23 грудня 1934р. ч.345.

Енциклопедія українознавства. Львів. 1994. т.3. ст.847. // "Зоря"

№.48. Відзнака товариства «Зор я»

№.49. Відзнака товариства «Зор я»

№.50. Відзнака «Тесть з тещею благословляють молодих»

Розмір:

Матеріал:

Датування:

Категорія:

Примітки:

Джерела та література:

№ .51. Відзнака члена Повітового Союзу Українських кооператорів.

У центрі щита три перехрещені колоски та напис: «ПОВІТ.СОЮЗУКР. КООПЕР. ДРОГОБИЧ 1925-1935».

Розмір:26x19 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування:1935 р.

Автор: [П.Ковжун.]

Категорія: :III

За формою, способом виконання та стилістикою відзнака схожа на ювілейну відзнаку «Рідної Школи в Бережанах.» за проектом П.Ковжуна

Джерела та література:

Підготовка до Ювілею повіт.Союзу Укр..Копер.у Дрогобичі//. Новий час – 1935– 4 черв. – Ч.122

№.52. Товариство господарське в Товмачі

Розмір:

Матеріал:

Датування:1936 р.

Категорія:

Примітки:

Джерела та література:

№.53 . Відзнака Сільського Господара в Саджаві.

У щиті сніп із збіжжям та серпом, на снопах літери: «СГ» (сільський господар), вгорі напис: « ОБЖИНКИ1935. В нижній частині напис « В САДЖАВІ»,

Розмір: 26x19 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування:1936 р.

Категорія: III

Примітки:

Джерела та література: Василь Надрага..Саджава. збірник до історії й побуту. //Альманах Станіславівської .Нью-Йорк-Париж-Сівдей-Торонто.Т.ІІ.С.667-676.

Улаштовуймо величаві «Обжинки»// Жіноча доля,- ч.8,-С.15,-1935.

На цей час(травень 1928) в Галичині вже були деякі абсолюенти Академії, крім того В.МІ. Доманицький мавужетісніші зв'язки з проїджими чинниками Краєвого Товариства «Сільський Господар» у Львові, тому не без цих впливів у Львові постала ідея «Дня Сільського Господаря», як масово здвигу хліборобського населення Галичини. День 16 травня було обраєо тому, що в цей 1848 року, відбулося смкасування кріпаччини в Галичині.

Агрономічне Т-вов Подебрадапх улаштувало «День Сільського Господаря» в день 16 травня, що було не тільки виявом солідарності з українськими хліборобами не ахідних Замлях України але й згадкою про день 16 трвня 1922 рокуЮоколи засновано Українську господарську Академіюв Подебрадах.

Агрономічне товариство. Ст.129.

№.54. Відзнака учасник Свята селянки в Стрию.

Жінка у національному строї, з вінком на голові та снопом у правій руці. По колу напис: «І СВЯТО СЕЛЯНКИ В СТРИЮ 28.6.1936».

Розмір:Æ26 мм.

Матеріал:метал жовтого або білого кольору

Датування: 1936 р.

Категорія: III.

Примітки: Одночасно з повітовим Святом

Селянки в Стрию,відбулися Свята

української селянки в Яворові,Радехові та Раві Руській,влаштовані місцевими філіями Союзу Українок. Ймовірно,що були випущені аналогічні відзнаки для свят.

Джерела та література:

Свято селянки в Стрию//Діло– 1936– 10 липня.

Жіночий конгрес і День селянки// Альманах Станіславівської землі т.І.

// Нью-Йорк-Торонто-Мюнхен.1975. С.477-451.

Пахолко С.Мартин О. Українське рільництво, промисел і кооперація на Галичині у фалеристичних памятках кінця XIX – поч.ХХ ст.//Нумізматика Фалеристика.2005.ч.4.ст.19-22.5

«Свято селянки»// Жіноча доля,- ч.20,- С.3,- 15 жовтня 1935

№. 55. Відзнака товариства «Медична Громада»

В п'ятикутній відзнаці з загостренням у верхній частині дві змії навколо чаші. По обидві сторони букви «М Г»

Розмір: 13x12мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 1927р.

Автор:Богдан Кобринський

Категорія: III

Медична Громада» (1910–1944)— товариство студентів медиків-українців, діяло за сприянням Українського лікарського товариства. 3

метою залучення до товариства нових членів, та оновлення символів управа товариства оголосила конкурс на нову відзнаку Конкурсу відбувся 1-го квітня 1927 р. На конкурс було надіслано шість проектів з яких вибрано проект Богдана Кобринського у формі япіраміди з емблемою і початковими літерами. Мали виготовити 150 відзнак (до к. листопада)». У примітках до проектів було зазначено, що пробний примірник не сподобався членам «Медичної громади» й члени товариства відмовились її носити. [1]

Джерела та література:

1. Дало, Ф.1262, (Навчальні заклади Львівської Шкільного Округу), оп.1,спр.11, Арк.1,2 Товариство «Медична громада у Львові в академічному студентському році 1935-1938 // Студенський вісник ч.1-2,- 1938

№.56. Відзнака товариства «Медична Громада»

Шестикутна відзнака в центрі якої чаша, оповита змією.

По сторонах чаші букви «М.Г»

Розмір:15x13мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 1927р.

Автор: В. Дядинок, Р. Лісовський.

Категорія: III

Примітки: Проект відзнаки виконав художник В.Дядинок за проектом Р.Лісовського.[1.]

Джерела та література:

1.ДАЛЮ,Ф.229,оп.1,Спр.32,арк.24-26

№.57. Медаль товариства трезвості.

Кругла медаль з вушком по півколу напис: «общества трезвості», в центрі якої .....надпис на звороті «osterreichischerverrincecentrunksucht»

Розмір:

Матеріал:метал жовтого кольору

Датування:поч. XX ст.

Категорія:III

Автор: не встановлений

№ . 58. Відзнака Українського протиалкогольного товариства «Відродження».

Кругла відзнака центрі якої монограма з переплетених букв та напис по колу:»УКРАЇНСЬКЕ ПРОТИАЛКОГОЛЬНЕ ТОВ» .В нижній частині на стрічці напис: »ВІДРОДЖЕНЄ»

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 1909р.

Категорія: III.

Примітки: «Відродження»-

антиалкогольне та антинікотинове товариство, засноване у Львові у 1909 р. за постановою I просвітянського з'їзду.

У статуті товариства зазначалось

«Дійсний член товариства підписує заяву і

складає одноразове вписове 1 зол. та щорічну членську вкладку по 1 зол. За

вписове дістає відзнаку Товариства,

членську грамоту і членську карту. Хто хоче дістати золочену відзнаку, доплачує 60 сотиків.»

«Так обмежуючи пити алкоголью як і курити- дістануть відповідні відзнаки і бони»

« Хто живе у вині, вмирає у воді». Народне прислів'я

Джерела та література:

ЦДДА України у Львові.Ф.295 оп.1.спр.67,арк.17,174 (зображення відзнаки).

“Відродження”- так називається протиалкогольне товариство у Львові.”//Діло 20 лютого 1909р.ч.37.

Відродження// Українське Слово ч.130,- 26 травня 1916,- с.3

На протиалкогольний фронт//Свобода ч.31.- 3 серпня 1930 с.1

З Українського протиалкогольного Т-ва «Відродження»//Січові вісті ч.5.-червень 1924 с6

Проч з п'янством// Сокільські вісті.-ч.3 1935.

(відновлення роботи)

Протиалкогольний і протинікотиновий курс та виставка Т-ва «Відродження». Діло. середа 26 лютого 1936 Ч.43. « Хто живе у вині, вмирає у воді». Народне прислів'я.

Пахолко С.Мартин О.Протиалкогольні братства та товариства у фалеристичних пам'ятках XIX – першої пол. XXст.// Фалеристика і Нумізматика.2010р.ч.3.

Примірник відзнаки надійшов до Воєнно-Історичного музею із колекції відзнак подарованих Володимиром Левицьким. Відзнака зафіксована у списку Я.Пастернака без зазначення інвентарних номерів музею НТШ (ЦДАЛ, Ф.309, оп.1 спр.788, арк.36, №754)

№.59.Відзнака Українського протиалкогольного товариства «Відродження»

Відзнака у вигляді чаші із зображенням черепа та кісток, оповита змієм, з пащі якої капає отрута.

Розмір: 30x7 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Спосіб виконання: штампування

Датування: 1936 р.

Автор: невідомий

Облікові позначення: ЛІМ, В 94, В-95

Категорія: II

Примітки: Відзнака була затверджена Міністерством внутрішніх справ Польщі в листопаді 1936 р., одночасно з відзнаками Українського педагогічного товариства та Українського протиалкогольного і протинікотинного товариства «Відродження» [1]. Зображення символу товариства – змії, оповитої навколо чаші – виявлено в рекламі видань Товариства «Відродження». [2].

Джерела та література:

1. Відзнаки для українських установ // Діло. – 1937. – 4 лют. (Ч.24).

2. Читайте і поширюйте протиалькогольні видання «Відродження» // Діло. – 1939. – 7 лют. (Ч.33).

№.60. Відзнака Українського протиалкогольного товариства «Відродження»

У прямокутнику з зрізаними кутами змія навколо чаші.

Розмір: 16,5x12 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: [1938]

Категорія: III

На закрутці відзнаки напис: »ВІДРОДЖЕННЯ».

Зображення відзнаки виявлено на бланку тов-ва «Відродження» за 10.1.1938р.[1.]

Джерела та література:

1.ЦДІА України у Львові.Ф.319.оп.1.спр.106.арк.5.

№.61. Відзнака «Геть пияцтво»

Розмір:мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: [1930ї]

Категорія: III

Примітки:

Джерела та література:

Не марнуй грошей.//Свобода. ч 1 6 січня 1926 с.5

На протиалкогольному фронті.//Праця. ч.27.-3 серпня 1930.- С1

Перша українська мандрівна протиалкогольна виставка// Відродження ч.3,-Березень 1932.- с.41

Геть з горівкою й тютюном // Свобода ч.6.-14 лютого 1932 с 4.

№. 62. Ювілейна відзнака з нагоди 50 – ліття заснування першої української жіночої організації у Галичині.

Відзнака у вигляді двох накладених один на одного овалів. У верхньому літери: «У. Ж. К.» (Український жіночий конгрес) у нижньому – дати «1884 1934»

Розмір: 21x32 мм

Матеріал: метал білого та жовтого кольорів

Автор: [Олена Кульчицька або Ярослава Музика]

Датування: 1934 р.

Облікові позначення: ЛІМ В-97 (жовтий метал), В- 98 (посріблений)

Категорія: III

Перший всеукраїнський жіночий конгрес відбувся 23-27 червня 1934 р. у Станіславові. Він мав на меті відзначити 50-ліття діяльності організованого жіночого руху в Галичині та заснування першої в Галичині жіночої організації «Клуб Русинок» (1884 р.) Підготовкою до Конгресу займався Діловий Комітет у складі Євгенії Макарушкової (голова), Марії Біякової (заст. голови) та Олени Федак-Шепарович (секретар). До участі в конгресі зголосилися 959 делегатів, які представляли 188 жіночих організацій як із Галичини, так і з Великої України, Чехо-Словаччини, Румунії, Буковини, Підкарпатської Руси, Австрії, США та Канади. [1].

У програмі свята від 24.VI.1934 р., надісланій Ананією Рублевою до Ділового комітету УЖК у Львові, пропонувалось «зробити якісь недорогі відзнаки і за довільними датками продавати на площі і на Академії при вступах...». Діловий комітет УЖК замовив 4000 відзнак, на які було витрачено 860 зл. Було передбачено випуск відзнак за окремими цінами для селянок та інтелігенції. [2].

Виданням конгресових відзнак займалася Мистецька комісія (голова Олена Кульчицька), яка працювала у підкомісіях: музичній (голова Ольга Ціпановська) та пластичного мистецтва (голова Ярослава Музикова) [3]. Ймовірно, Олена Кульчицька або Ярослава Музика були авторами відзнаки.

«Після приїзду до Станіславова делегатки зголосяться в конгресові бюроі з повновласіями, підписані президією своєї організації, де вони за оплатою 2 зл. від особи дістануть карту учасництва в У.Ж.К. та конгресову відзнаку.

Джерела та література:

1. Український жіночий Конгрес // Діло. – 1934. – 4 січ. (Ч.2).
2. ЦДІАЛ, ф.319 (Центральне українське товариство «Союз Українок») оп.1, спр.57, арк. 93– 95.
3. Там само. – спр.65, арк.50.

Жіночий конгрес. \ Свобода, - ч 20 3 червня 1934 с.9

4. Лемеха Оксана. Український Жіночий Конгрес у 1934р.в Станіславові. Альманах Станіславівської землі. Нью-Йорк-Париж- Сідней-Торонто 1985.С.792-797.

Великий Український Жіночий Конгрес. // Жіноча Воля, - ч.14,-С.2-3,- 15липня 1934.

№.63. Відзнака-герб м.Стрий.

В центрі відзнаки на щитку мандрівний монах, над ним корона. Відзнака обрамлена декоративним орнаментом

Розмір:30x32 мм.

Матеріал:метал жовтого кольору

Датування: 1919р.

Категорія: III.

Примітки:Зображення відзнаки виявлено на «Сьвідоцтві моральності», виданого магістратом вільного міста Стрий від 7 травня 1919р.

Джерела та література:

Герби міст України.//Стрий. ст. 329.

№.64. Відзнака делегатів I Конгресу українських інженерів

На тлі овалу вимірювальний інструмент у вигляді кутника з планкою, на яких напис: «I КОНГРЕС 1932 ЛЬВІВ УКРАЇНСЬКИХ ІНЖЕНЕРІВ».

Розмір: 22x25 мм.

Матеріал: метал білого кольору

Спосіб виконання:карбування

Датування: 1932 р.

Автор: Ігор Старосольський

Облікові позначення:ЛІМ, В-121

Категорія: III

Примітки: I Конгрес українських інженерів відбувся 15–16 травня 1932 р. у Львові. У ньому, крім галичан, узяли участь представники Союзу українських інженерів в еміграції (Подебради), представники з Північної Америки та Братислави [1]. Напередодні конгресу був оголошений конкурс на проект відзнаки. 26 березня 1932 р. відбулося оцінення надісланих проектів. Члени журі у складі Ю.Музики, П.Ковжуна та Л.Левитського «признали одноголосно першу нагороду авторові проекту під назвою «Ніти» студентові архітектури Львівської політехніки Ігорові Старосольському» [2]. Зображення відзнаки вперше з'явилося на титульній сторінці «Вісника I Конгресу Українських Інженерів» [3]. Окрім відзнаки до початку конгресу був виготовлений прапор, на якому було зображено основний символ Конгресу – «дві штаби, з'єднані нітою (заклепкою – Прим. авторів) знак нашої праці: хочемо знітувати кріпко наш інженерний світ». [4]

Джерела та література:

1. Перший Конгрес українських інженерів відкрито! // Вісті Першого конгресу українських інженерів. – 1932. – 16 травня – Ч.3.

2. З Українського Технічного Товариства // Діло. – 1932. – 31 берез. – Ч.70

3. Перший Конгрес українських інженерів відкрито! // Вісті Першого конгресу українських інженерів. – 1932. – 16 травня – Ч.3.

4. З нагоди зїзду українських інженерів та техніків у Львові // Діло. – 1929. – 12 лют. – Ч.32, 40

№ .65. Відзнака товариства українських інженерів

На тлі зубчатого колеса тризуб, під ним косинець направлений вістрям вниз на який накладений циркуль.

Розмір: 32x26 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: кін. 20-х - поч.. 30-х рр. XX ст.

Категорія: III.

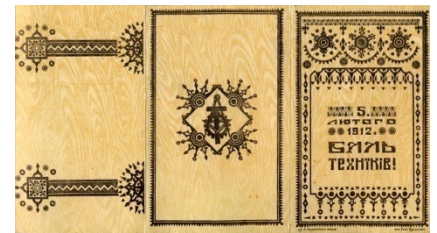
Примітки: Відзнака придбана в Чехословаччині, як відзнака товариства українських інженерів, яке діяло на еміграції в Подєбрадах (ЧСР) В 1930 товариство стало співзасновником «Союзу Організацій інженерів-українців» в еміграції. [1,2]

Джерела та література:

1. Товариство українських інженерів в ЧСР //Новий Час. – 1936 – 7 липн. – Ч.29.

2. Симон Наріжний. Союз організацій інженерів українців на еміграції// Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами. Частина перша. – 1942– Прага– С.235-242.

Зїзд українських інженерів//Голос,- Ч.1,-16 січня 1941.

Відзнаки партійних організацій та товариств

№.66. Відзнака Національно-Демократичної Партії

В центрі круглої відзнаки на синьому тлі лев обернений ліворуч, що спиняється на скелю.

По колу на червоному тлі напис жовтими буквами: «З НАРОДОМ ДЛЯ НАРОДУ». Зліва та справа жовтими літерами на синьому тлі монограма «Н Д» (Народна демократія)

Розмір: АЕ40 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 1912 р

Категорія: III.

Українська Національно-демократична партія заснована в 1899 р.у Львові. До її складу увійшли частина правого крила Русько-Української Радикальної партії, частина народовців на чолі з Ю.Романчуком і К.Левицьким а також М.Грушевський та І.Франко. Партія об'єднувала всі прошарки українського населення і займала домінуюче становище в українському національному житті Галичини й Буковини. Головами партії були : Ю.Романчук(1899-1907), К.Левицький (з 1907), В. Бачинський (1907-1913)[1.]

На з'їзді партії було ухвалено випустити для своїх членів партійні відзнаки. У вересні 1912 р відзнаки з'явилися в продажі за ціною 1 К 50 Сот. Існували відзнаки меншого розміру (Æ23,5 мм) [2].

. Джерела та література:

1.Енциклопедія Українознавства: Словник. частина.– Л., 1996.– Т.5. – С. 1742.

2.Вже є відзнаки //Свобода, 1912 –19 вер. –Ч.22.

№ .67. Відзнака члена української масонської ложі.

Відзнака у вигляді композиції з циркуля та кутника, в центрі на пластині з промінням накладена п'ятикутна зірка у якій латинська буква «G».(за одною з версій латинська буква G – означає геометр). Кутник обернений гострим кутом донизу. На правому рамені кутника напис « UKRAINIKA». Композиція обрамлена довкола декоративними галузками.

Розмір: 35x29 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору,позолота

Датування: 10-20-ті рр. XX ст.

Категорія: U.

Примітки: Масони (з англ.mason – каменярь,муляр)- це таємна філософсько-етична організація, яка офіційно виникла в Англії в XVIII столітті. Етичне вчення масонів ґрунтувалося на поняттях рівності і справедливості. Масони вважали, що світ можна змінити ненасильницьким шляхом, за допомогою науки і розуму. Будівельні інструменти стають символами, що означають створення нового досконалого суспільства. Перша на українських землях Масонська ложа була заснована у 1742 р. на Волині, а в 1758р. вже існувала Ложа «Трьох богинь» у Львові. Протягом XIXст.масонські ложі діяли в Києві, Житомирі, Одесі, Полтаві.У 1900р.п'ять лож з цих міст об'єднались у Велику Ложу України. Членами цих лож були видатні українські політичні і культурні діячі кінця XIX і оч.XXст. Після більшовицької окупації України масонство було суворо заборонене. Конспіративно масонські дожі існували на українських землях під Австрією та Польщею. У 1919-23 рр. у Львові існувала Українська Масонська ложа «Єдність». В Національному музеї Львова зберігаються декілька заяв про вступ до Масонської ложі та предмети

релігійно-культового призначення: молоток, фартушок, прапор, відзнаки та інші.

Джерела та література:

Депо про масонів.// Бескид ч.3,- (14) 6 серпня 1933,-с.2.

Енциклопедія Українознавства: Словник. частина.— Л.,— 1994,Т.4. — С. 1486

№. 68. Відзнака Союзу Гетьманців Державників

У колі на синьому тлі тризуб з хрестом, на який накладений щит малинового кольору з гербом П.Скоропадського. На звороті напис :”СГД” (Союз Гетьманців Державників)/

Розмір: О 17мм.

Матеріал:золото, емаль

Датування: 1938р.

Автор: невідомий.Д.Під час війни

діяльність СГД послабла, (СГД в США була заборонена на початку

Категорія:III

Примітки:Зображення відзнаки використовувалась також як емблема та елемент на прапорі місячника “На відсіч”-органу місцевої організації Союзу Гетьманців державників у Берліні. Відомий промірник з жовтого металу з фарбою Союз Гетьманців Державників (СГД),-монархічна організація українців Канади, яка підтримувала ідею української гетьманської держави на чолі з П.Скоропадським. Основою організації були просвітянсько-спортові клуби, що і 1924р об’єднались під проводом В.Босого в Січову організацію “Січ”. В 1928 була перейменована на Канадську Січову Організацію, а в 1934 р на СГ П-ї Світової війни за підозрою у про німецьких настроях) а в 1952 р.на зїзді в Торонто організація розкололась. В 1958 р.припинив виходити орган СГД “Український Робітник”.

Джерела та література:“На відсіч” 1940.ч.8-9. ст.20-21.Берлін

Енциклопедія українознавства.Львів.2000.т.8.ст.2973 //Союз Гетьманців Державників.

№. 69. Відзнака Союзу Гетьманців Державників

У колі на синьому тлі тризуб з хрестом, на який накладений щит малинового кольору з гербом П.Скоропадського. На звороті напис : "СГД" (Союз Гетьманців Державників). Відзнака на гвинті.

Розмір: О 17мм.

Матеріал: метал білого кольору, фарба.

Місце збереження: ЛШМ.інв.№ М-06419

Категорія: III

Датування: 1938р.

Автор: невідомий

№. 70. Відзнака Союзу Гетьманців Державників.

Розмір:

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: сер.40-х рр.. XX ст.

Автор: невідомий

Категорія: III

Примітки: зображення відзнаки виявлено на ряді титульних сторінок часопису Нація в поході в 1941-1942рр. Берлін.

№.71 . Відзнака Союзу Гетьманців Державників.

Розмір:

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: сер.40-х рр.. XX ст.

Автор: невідомий

Категорія: III

Примітки:

№.72. Відзнака гетьманича Данила Скоропадського

У восьмикутній відзнаці буква «Є»

Матеріал: метал білого кольору

Датування:

Категорія: III.

Відзнака подарована для Львівської історичному музею дочкою гет. П.Скоропадського – Єлизаветою, як сімейна відзнака родини Скоропадських.

№. 73. Відзнака «З БОГОМ ЗА БАТЬКІВЩИНУ»

Матеріал:

Датування:

Категорія: III

№. 74. Невстановлена [партійна] відзнака

У стилізованому щиті в центрі велика буква «Є» на фоні вежі, по обі сторони букви «Ф Д», внизу датування «1924»

Розмір: 15x12 мм

Матеріал: метал білого кольору

Датування: 1924р.

Категорія: III

№. 75. Невстановлена [партійна] відзнака

У стилізованому щиті в центрі велика буква «Є», встановлена на [скелі] на якій датування «1924». По обі сторони маленькі букви «Ф Д»

Розмір: 15x12 мм

Матеріал: метал білого кольору

Датування: 1924р.

Категорія: III

Примітки: »Многочисленними організаціями в

Подебрадах були Академічна, Громада, Споживче Т-во

«Україна» і Ощадно Позичкове Т-во «Єдність» і річні загальні збори в цих організаціях бували багатолюдні.»[1]

Джерела та література:

10-ти ліття Українського Т-ва «Єдність» у Празі.// Діло,- ч.93,-8 травня 1938,- Ст.11.??

1.Гордієнко Г.Під щитом Марса,-Спогади,том 2-й , -Мої Подебради (1922-1931)//Загальні збори,-Ст.159.

№. 76. Відзнака української громади в Німеччині

Прямокутна відзнака з загостренням у нижній частині.В центрі стилізований тризуб,перехрещений булавою та шаблею.В центрі тризуба стилізований сніппшениці. Кріплення на гвинті. На звороті клеймом «УГ» (Українська Громада)

Розмір: 24x18мм

Матеріал: метал жовтого кольору,емаль

Датування: 1940р.

Категорія:III

В журналі «На відсіч» подана така інформація про про відзнаку:» В скорому часі Українська громада в Німеччині розішле свій значок. На синьому полі замість Тризуба з мечем, видніє золотий знак Володимира Великого з Хрестом, як знак Віри в Побіду й Любов до Батьківщини. Такий Тризуб був прийнятий в Українській Державі 1918 року та Карпато-української Держави 1939р.Під тризубом перехрещена булава з козацькою шаблюкою, а в серці значка пшеничний сніп. Бо голова нашої Держави є селянство (сніп),оперте на силу меча та традиції (булава)Українці носять тільки цю національну відзнаку. Бо лише безбожник Винниченко з Петлюрою зняли з нашого Державного знаку Хрест».

Відомі пртмірники з кріплення на скобі , на гвинті та на шпильці

Джерела та література:

Значок української громади в Німеччині.//На відсіч.ч.12-13.1940р.

Союз Українців Німеччини.// Голос,-ч.1,-16 с ічня 1941.

№.77. Відзнака Українського Національного Об'єднання

Відзнака у вигляді кола, оповитого вінком.В центрі тризуб під ним напис «УНО» (Українське Національне Обєднання)

Розмір:Æ_10мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 1941 р.

Категорія: III.

Відзнака була випущена фінансовою референтурою Головної Управи УНО у вересні 1941р.для жертводавців на Національний Фонд. Відзнаки розсилались гурткам (філіям),згідно списків, після отримання грошей від жертводавців.

Жертводавці, що не належали до жодної низової клітини УНО, отримували відзнаки на свої адреси. Німецька адміністрація не дозволяла носити відзнаки з національною

символікою, тому Фінансова референтура УНО повідомляла що: “Значки Національного Фонду можна наліплювати на платничих виказках УНО чи на внутрішніх сторінках обгортки членської виказки УНО або на якихсь інших книжечках”.

Ймовірно, що в жовтні 1941 р. з зміною ситуації на фронті, українські відзнаки продавались і носились вільно, бо як повідомляла Головна Управа УНО 31 жовтня 1941 року, ”українські націоналістичні відзнаки продаються різними особами по різних цінах і то інколи по дуже високих. Щоб запобігти цьому Головна Управа поручає всім управам клітин УНО набувати такі відзнаки лише зі складу Централі УНО та відпускати їх членам своїх клітин після поданої в каталозі Книжного Складу УНО ціни. Окремі члени УНО можуть набувати українські відзнаки прямо в Книжному Складі УНО”.

Відомі примірники відзнаки відмінні за кольором емалі, плоскі та випуклі та з потовщеним зображенням тризуба. Українське Національне Об'єднання в Німеччині, одна з двох дозволених (під час війни) німецьким урядом українських організацій (друга – “Українська Громада”). Засноване в 1933р в Берліні. Зростання членства розпочалося з переходом в 1937р. “УНО” на позиції українського націоналізму. Не зважаючи на урядові обмеження, в 1942р. “УНО” нараховувало 42.000 членів у 1.268 філіях. Поза національно-виховною роботою “УНО” відстоювало інтереси українських робітників, допомагало студентству, українським полоненим з польської та радянської армії.

Відомі різновиди за кольором емалі та зображення тризуба

Джерела та література:

ЦДАІ України у Львові. Ф.358. оп.1. стр.108а.

Комунікат фінансової референтури УНО./Український вісник.Берлін.9 листопада 1941р.ч.35.

Від Головної Управи УНО./Український вісник.Берлін.31 жовтня 1943р.ч.22.

№.78. Медаль Союзу українських фашистів .

Матеріал:

Датування:

Категорія: III

№. 79. Відзнака Ліги Українських Політичних В'язнів

На геральдичному щитку з обідком жовтого кольору тлі синього кольору в центрі трикутника з вершиною донизу на червоному тлі буква «U». Зліва та справа від трикутника цифри «19» та «46», під трикутником напис: » У МІОНХЕНІ » По периметру відзнака напис: « I КОНГРЕС ЛІГИ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ В'ЯЗНІВ »

Розмір:20x15мм

Матеріал: метал жовтого кольору з позолотою, фарба

на

Датування: 1946 р.

Авторство: не встановлене

Категорія: II

Примітки: «01.07.1945 р. по вулиці Фюрстенрідерштрассе, 155 в Мюнхені у спеціальному таборі відбулися перші установчі збори новоствореного товариства українських політичних в'язнів, на яких було хвалено назву майбутньої організації Ліги Українських Політичних В'язнів на чолі з новообраним її президентом Василем Пасічняком та видумано емблему організації. На цих зборах було ухвалено зорганізувати в подальшому всіх українських політичних в'язнів, надавати їм всіляку моральну, матеріальну та медичну підтримку і допомогу, а також збирати будь-які відомості про життя політичних в'язнів у всіх німецьких концентраційних таборах і висвітлювати їх національну боротьбу.» [1]

Джерела та література:

1. Марунчак М. В боротьбі за Українську Державу : есеї, спогади, свідчення, літописання, документи Другої світової війни // Вінніпег, 1990. - 1294 с.
2. Марунчак М. Система німецьких концтаборів і політика винищення в Україні // Вінніпег : [б.в.], 1963. - 87 с. - (Загальна бібліотека "УКТ")
3. Коваль В. Чому світ мовчить. Мюнхен. 1945; 1946;

№. 80. Відзнака ордену Святого Георгія

Рівнораменний хрест в центрі якого в колі зображення Юрія змієборця. Над хрестом відзнака з тризубом з мечем на геральдичному щиті. На звороті в колі відзнака з написом «САМОСТІЙНА УКРАЇНА», в центрі якої стандартний тризуб з скобою для кріплення.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль білого та темно-синього кольору.

Датування: сер.30-х рр..XX ст..

Категорія: U.

Примітки: Хрест належав митрополиту графу Андрею Шептицькому. Відзнака таємно затверджена у Львові для обраних інтелектуалів та політичних груп. Відзнака розроблена ерцгерцогом Вільгельмом фон Габсбургом. Виготовлена у Відні. Про організацію дуже мало інформації.

№. 81. Відзнака членів ордену Святого Георгія.

У восьмикутнику на тлі темно-синьої емалі напис в обідку по колу: САМОСТІЙНА УКРАЇНА». В центральній частині відзнаки тризуб. На звороті скоба для кріплення з штампованим написом: «Г.САВУЛА У ВІДНІ».

Розмір:

Матеріал: метал жовтого металу

Категорія: III

Датування:

Розмір: 0 20 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: сер.30-х рр.

Категорія: III

Примітки: на звороті номер «21414», написаний тушшю, що відповідає опису відзнаки з музею НТШ, складеним Я. Пастернаком у 1937р. Відомі відзнаки з кріпленням на шпильці та незначними відмінностями напису та кольором емалі з штрихуванн

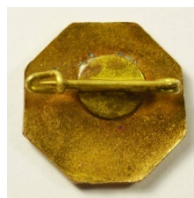
№81 а.

№81.б.

№.81в.

№.82. Відзнака Союз українців Чехословачини

Розмір:

Матеріал: метал жовтого металу

Датування:

Категорія: III

№.83. Відзнака Українська громада в Чехословачині

Розмір:

Матеріал:

Датування:

Категорія: III

№.84. Пам'ятна відзнака до 5-ї річниці загибелі

Симона Петлюри.

Чорний хрест з опущеними раменами та терновим вінком. У центрі хреста у прямокутнику на червоному тлі літери: «С П» (Симон Петлюра). У верхній частині хреста тризуб, у нижній частині — 5 кульок (за кількістю куль, випущених убивцею) та дата «26.V.1926». Кріплення на гвинті.

Розмір: мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль.

Датування: 1931 р.

Автор: М.Битинський.

Категорія: U

Примітки: В травні 1931 р. Українське воєнно-історичне

товариство у Варшаві у зв'язку з 5 річницею загибелі Головного Отамана започаткувало

акцію вшанування пам'яті Симона Петлюри випуском листівок з його портретом та пам'ятної

відзнаки, дохід від продажу яких призначався на впорядкування козацьких могил на чужині.

Автором проекту, правоподібно був полк. Микола Битинський, який наступного року спроектував орден Симона Петлюри.

Відзнаку продавало Українське Військово-Історичне тов-во ціною 4,5 і 10 злотих за адресою: Warszawa, ul. Esterska 8 m. 8. plk. Michal Sadowski.

Відзнака випущена у кількох різновидах: 1. відзнака виготовлена з золота (виготовлялась по індивідуальному замовленню.) Відзнака з срібла. 3. Відзнака без вінка. 4. відзнака з жовтого металу, без емалі. 5. метал жовтого кольору, кріплення на скобі.

Джерела та література:

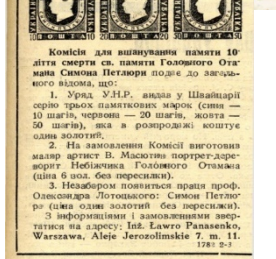
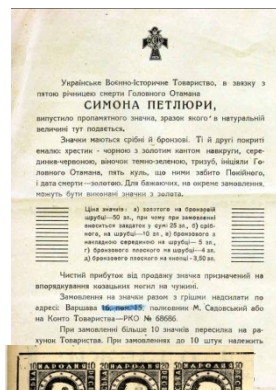
Круковський. О. До історії створення ордена (хреста) С. Петлюри. 6-та Геральдична Конференція Львів. 1997 ст. 44-46.

Повідомлення Українського Історичного Товариства про вигук пропам'ятного значка. // Тризуб. 10 травня 1931 р. ч. 18. ст. 24.

Пахолко С. Мартин О. Він став першою жертвою. // За вільну Україну. ч. 60. 1997.

ЦДІА у Львові. - Ф. 358, оп. 1. спр. 108а арк. 44а Запрошення на вечір з нагоди 5-ї річниці вбивства С. Петлюри (на франц. мові). Зображення Хреста С. Петлюри.

№.85. Пам'ятна відзнака до 5-ї річниці загибелі Симона Петлюри

№.86. Відзнака «Християнська Спілка Молоді»

Розмір:

Матеріал:

Датування: 1921

Категорія: не віднайдена.

Примітки: » Завдання Спілки є належно виражене у від знакові Спілки, під яким вона існує..Знака Червоного Трикутника, знак об'єднання, котрий старається різнн ріжно пояснити, вміщає в собі трьох-бічності чоловічого ества: його фізичного і розумового боку та врешті його душі.. До розвитку цих властивостей кожного чоловіка і стреміться у своїй праці Християнська Спілка Молоді. «

Джерела: Під прапором Червоного Трикутника // Нове життя. Часопись табору ч.6. м. Олександрія Чехія. 16 травня 1921 ч. 46.

VI Стрілецька Дивізія. Табір військово полонених №6 в м. Олександрія. Чехослваччина.

Відзнаки товариства «Сокіл»

№. 1. Медаль із зображенням галицького лева

У центрі круглої медалі бароковий щит з горизонтальним штрихуванням (синій колір) лев у короні, повернутий ліворуч, який спиняється на скелю. Над щитом князівська корона. По обидві сторони щита галузки дубового листя.

Розмір:

Матеріал: жовтий метал. |

Датування: кін. XIX- поч..XX ст

Категорія: R.

Облікові позначення: : п/з М.Селезньов

Традицію вживання галицького лева було відновлено в часи діяльності Головної Руської Ради, з 27 червня 1848 року, відколи цей гербовий знак був опублікований у газеті «Зоря Галицька» як національний символ [1], його зображення почали активно використовувати різні українські товариства та організації. [1]

Джерела та література:

1.Гречило А. Відродження українських національних символів у Галичині в 1848 р.// Знак.- 1998.- Чис.16 (червень).-С.1-2

№.2. Відзнака з зображенням галицького лева

Розмір:

Матеріал:

Датування: кін. ХІХ- поч..ХХ ст

Категорія: R.

Облікові позначення: : п/з М.Селезньов

№.3. Відзнака товариства «Сокіл»

У бароковому щиті на синьому тлі жовтий лев у короні, повернутий ліворуч, який спиняється на скелю.

Над щитом князівська корона.

Розмір: 19x10 мм.

Матеріал: жовтий метал, емаль.

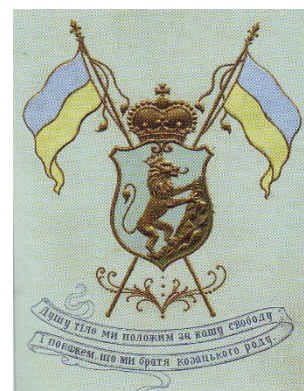
Датування: 1895 р.

Категорія: R.

Облікові позначення: НМІУ, втрачений.

У товаристві «Сокіл» геральдичний символ галицького лева вживали на прапорі згідно із § 34 Статуту з 1892 р., а з березня 1894 р. цей символ був затверджений на І Надзвичайних загальних зборах товариства як національна відзнака, що її мали носити члени товариства на сокільському однострої. Опис відзнак був видрукований у сокільському календарі за 1897 р. Згідно з описом на синьо-жовтій кокарді кріпилася металева відзнака галицького лева, в яку вставлялося орлине або соколине перо. Усю композицію носили на смушевій шапці [1]. Згодом з'являється другий тип відзнаки на шапку з гербом у вигляді галицького лева.

У листуванні осередку Товариства «Сокіл» з м. Миколаєва з Управою товариства у Львові у 1904 р. з приводу надсилання відзнак для філії зазначено: «відзнаки до шапок єсть 2 роди. Герб Руси цілий й лише самий левик. . .» (ймовірно, малося на увазі геральдичне зображення галицького лева вирізане по контуру,- прим. авт.) [2]. Відзнаку також використовували як «шпильку до краваток». Про це свідчить лист, надісланий філією сокільського товариства «Сокіл» з с. Новосілки (пов. Скалат, на Тернопільщині) до товариства «Сокіл- Батько» у Львові 1913 р. У листі був зображений ескіз відзнаки, що відповідає описаній відзнаці в металі, та вислане прохання надіслати 10 відзнак із левиком [3] 1902 р. у Бродях виходить друком кольорова поштівка із зображенням національних символів: герба «Галицького лева», синьо-жовтих прапорів та рядків з гімну. Іконографія герба на листівці загалом відповідає зображенню на відзнаці. Примірник відзнаки зберігався у Воєнно- історичному музеї НТШ [4].

Поштівка з зображенням українських національних символів: герб Галицької Русі, синьо-жовті прапори, рядки з Гімну, Броди, 1902 р

За даними інвентарних книг музею НТШ шпильки з емальованим левиком, носили українські гімназисти на шапці в часи приблизно 1895-1900 рр. над літерою «Г» (гімназія) [5]

Джерела та література:

1. Круковський О. Прапорництво, емблематика та печатки українських спортивно-освітніх організацій і товариств на західноукраїнських землях кінця ХІХ-початку ХХ ст.. // Записки НТШ. –Львів 1996. –Т.ССХХХІ. –С.278
2. ЦДАЛ. – Ф.312, оп.1, спр.504, арк.16.
3. Там само. – Арк.16
4. ЦДАЛ. – Ф.309, оп.1, спр.788, арк.34(№ 719)
- 5 Музей етнографії і художнього промислу інституту НАН України. Архів. Інвентарна книга музею НТШ кн.VI, № 23143

№.4. Відзнака товариства «Сокіл»

Відзнака аналогічна попередні з незначними відмінностями.

Розмір: 19x10 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: 1895 р.

Категорія: R.

№..5. Відзнака товариства «Сокіл».

У бароковому щиті на голубому тлі жовтий лев у короні, повернутий ліворуч, який спиняється на скелю. Над щитом князівська корона з хрестиком. На звороті півдугою плетіння з 4-х дротиків до яких прикріплена шпилька.

Матеріал: жовтий метал, емаль.

Авторство:

Датування: кін. ХІХ-поч.ХХ ст

Облікові позначення: п/з М. Селезньова.

Категорія: R.

№.6. Відзнака із зображенням галицького лева

У овальному щиті, обрамленого декоративною рамкою, на синьо-коричневому тлі жовтий лев у короні, повернутий ліворуч, який спиняється на скелю. Над щитом князівська корона з хрестиком. На звороті голка для кріплення..

Матеріал: жовтий метал, емаль

Авторство:

Датування: кін. ХІХ-поч.ХХ ст

Облікові позначення: п/з М.Селезньов

№.7. Відзнака товариства «Сокіл»

На геральдичному щиті жовтий лев у короні на світло-синьому тлі, повернутий праворуч, який спирається на сріблясту скелю. Над щитом королівська корона з хрестиком та червоним наповненням. На звороті голка для кріплення.

Розмір: 19x10 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 1895 р.

Облікові позначення ЛІМ, В-1167

Категорія: R.

№.8. Відзнака товариства «Сокіл»

Зображення аналогічне попередньому з незначними відмінностями.

Розмір: 19x10 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 1895 р.

Облікові позначення п/з О.Мельник

Категорія: R.

№.9. Відзнака товариства «Сокіл»

На скобі закріплено два геральдичних щитки увінчаних коронами. Зображення у щиті аналогічне попередній відзнаці

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 1895 р.

Облікові позначення п/з невстановленої особи, далі - н/о

Категорія: R.

№.10. Відзнака товариства «Сокіл»

Розмір: .мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: кін.ХІХ- поч. ХХ ст

Облікові позначення п/з Романа Жука

Категорія: .:

ліворуч,

№. 11. Відзнака товариства «Сокіл»

Сокіл у леті з розпростертими крилами, голова повернута у лапах тримає гантелю.

Розмір: 17x42 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору з позолотою.

Датування: 1895 р.

Автор: Василь Нагірний.

Облікові позначення: п/з Степана Гайдучка

Категорія:

Примітки: Територія застосування відзнак із гербом Галицької землі була надзвичайно широка. За свідченням проф. Степана Гайдучка «Левики емальовані як шпильки до краваток, жіночі брошки, носили широкі круги громадянства при цивільному одязі як національну відзнаку» [1]

У вересні 1896 р. товариство «Сокіл» ухвалило постанову про введення спеціальної відзнаки для членів товариства, які не носять встановленого однострою: «члени не носячі строю можуть носити шпильку позолочену або золоту, представляючи сокола на круглій кокарді (з тканини - прим. автора) ясно-синьої барви» [1]. С. Гайдучок зазначав, що позолочуваний сокіл в леті з тягарцем у лапах служив до шапки першого однострою. Носили його на синій рожечці. На нім стреміло соколине перо» [2].

Джерела та література:

1.Центральний державний історичний архів України м. Львів (далі - ЦДІАЛ) – Ф.312 (Українське спортове товариство «Сокіл-Батько» у Львові), оп.1, спр.38, арк.71, №5.

1.Гайдучок С. Півстоліття сокільських видань. – Львів, 1937– С.48-49

№ .12. Відзнака товариства «Сокіл»з гантелею.

Сокіл у леті повернутий праворуч з піднятими догори крилами .У кігтях тримає гантелю.

Розмір: приблизно 31x44 мм. |

Матеріал: метал білого або жовтого кольору

Датування: поч..XX ст.

Облікові позначення п/з, н/о

Категорія: II.

Відомо 14 різновидів відзнак товариства «Сокіл». Незначні відмінності полягають у різних розмірах крил та окремих елементів.

Джерела та література:

Круковський О. Емблематика, прапорництво та сфрагістика товариства «Сокіл»// Друга Наукова геральдична конференція. Львів, 19-21 листопада 1992 с.34.

№. 13. Відзнака товариства «Сокіл»

Відзнака аналогічна попередній з незначними відмінностями

Матеріал: срібло або метал жовтого кольору. [REDACTED]

Датування: поч. XX ст.

Облікові позначення: п/з н/о

Категорія: III

Окремі сокільські гнізда самостійно виготовляли відзнаки для свого ужитку[1]. Зафіксовано три відзнаки сокола в леті з одною гантелею в лапах та одна з двома гантелями, які відрізняються між собою незначними відмінностями у дизайні та розмірах.

Зображення відзнаки, з двома гантелями служило також як емблема на офіційних бланках товариства «Сокіл» у Львові, Тернополі та інших містах Галичини з 1904 до кінця 30-х рр. XX ст.[2]

Джерела та література:

1. Гайдучок С. Півстоліття сокільських видань. – Львів, 1937– С.48
2. ЦДІАЛ – Ф.312, оп.1, спр. 687, арк.10, 77

№. 14. Відзнака товариства «Сокіл»

Відзнака аналогічна попередній з незначними відмінностями

Матеріал: метал білого кольору.

Датування: поч..XX ст..

Категорія: III

№.15. Відзнака товариства «Сокіл»

Відзнака аналогічна попередній з незначними відмінностями

(голова повернута праворуч)

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: поч..XX ст..

Категорія: III

№. 16. Відзнака товариства «Сокіл»

Відзнака аналогічна попередній з незначними відмінностями

(голова повернута прямо)

Матеріал: метал білого кольору.

Датування: поч..XX ст..

Категорія: III

№. 17. Відзнака товариства «Сокіл»

Сокіл у леті з розпростертими крилами, голова повернута ліворуч, у лапах тримає дві гантелі.

Матеріал: метал білого кольору.

Датування: поч..XX ст..

Категорія: III

№. 18. Відзнака товариства «Сокіл»

Сокіл у леті з піднятими до гори крилами, повернутий праворуч, лапи складені під себе.

Розмір: : 32x38 мм.

Матеріал: метал білого кольору.

Датування: поч..XX ст..

Облікові позначення: НМПУ, МДМ-1431/1708

Категорія: III.

№. 19. Відзнака товариства «Сокіл»

Зображення аналогічне попередньому з незначними відмінностями

Розмір: 32x38 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування:

Категорія: III.

Відзнака зберігається у Тернопільському краєзнавчому музеї, та надійшла з фондів довоєнного музею «Рідної Школи» в Тернополі.

№.20 . Відзнака товариства «Сокіл»

Сокіл у леті з розпростертими до гори крилами, голова повернута праворуч, з випущеними лапами.

Матеріал: метал білого кольору.

Датування: поч..XX ст..

Облікові позначення: НМІУ, МДМ-1431/1710

Категорія: III

№ .21. Відзнака товариства «Сокіл»

Відзнака у вигляді геральдичного щита, обрамленого листя липи в центрі якого на синьому тлі напис жовтими літерами «СОКІЛ». Щит тримає в лапах сокіл в леті, голова якого повернута ліворуч.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль.

Датування: 1907 р. |

Категорія: R.

Примітки: Відзнаку видала кооператива «Сокільський Базар», для членів управи(керівництва) товариства «Сокіл».[1] Виготовлена за взірцем емблеми хорватського сокільського товариства.[2]

Джерела та література:

1. Гайдучок С. Півстоліття сокільських видань. – Львів, 1937– С.49
2. Круковський О. Емблематика українського спортивно-просвітнього товариства «Сокіл-Батько» у Львові. \ \ Друга наукова геральдична конференція (Львів, 19-21 Листопада 1992 р) Збірник тез повідомлень та доповідей. с.34-36.

№.22. Відзнака Товариства «Сокіл» із зображенням сокола в щиті

У готичному щиті – повернутий ліворуч сокіл у леті з гантелею в лапах. Під ним напис: «Сокіл», праворуч та ліворуч від напису – грона калини.

Розмір: 33x29 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору,

Датування: 1927 р.

Автор: [Андрейчин, М.Федусевич]

Облікові позначення: ЛІМ, В-499, В-501

Категорія: III

Відзнака на шпильці носили на сокільському однострої. Відзнаку видала «Торговельна секція» Товариства «Сокіл-Батько» у Львові для популяризації сокільського руху у кількості 4350 екземплярів [1]. Як зазначено в рекламі до відзнаки, її виданням займалися Н.Яців, О.Дражньовський, З.Гафткович [3].

Зображення відзнаки використовували також як емблему на офіційних бланках Товариства [2] та особистих посвідченнях членів [4]. У збірці С.Гайдучка подана інша версія автора відзнаки – М.Федусевич, і зазначено, що це знак на шапку, вживався після 1924-25 рр., коли був змінений сокільський однострій на взірць стрілецького. [5] Примірник відзнаки зберігався у Музеї НТШ, як дар товариства «Сокіл-Батько у Львові». [6]

Джерела та література:

1. ЦДІАЛ, ф.312, оп.1,спр.95, арк.18.

2. Круковський О. Емблематика українського спортивно-просвітнього товариства «Сокіл-Батько» у Львові // II Наукова геральдична конференція (Львів, 19-21 груд. 1992): збірник тез повідом. та доп. – Львів, 1992. – С.34–35.

3. Сокільські Вісті. – Львів, 1938. – Ч.2.

4. ЦДІАЛ, ф.312, оп.1, спр.18, арк.1

5. Гайдучок С. Півстоліття сокільських видань. – Львів, 1937– С.51

6. Музей етнографії і художнього промислу інституту НАН України. Архів. Інвентарна книга музею НТШ, № IV, №.19419/1

№.23. Відзнака Товариства «Сокіл» із зображенням сокола в щиті

Відзнака аналогічна попередній з незначними відмінностями

Розмір: 15x13 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору,

Датування: 1927 р.

Автор: Андрейчин.

Облікові позначення: ЛІМ, В-500, В-501, В-502

Категорія: III

Відзнака видана тиражем 100 штук. Носилась на цивільному одязі. Примірник відзнаки зберігався у Музеї НТШ, як дар товариства «Сокіл-Батько у Львові».

[1]

Джерела та література:

1.Музей етнографії і художнього промислу інституту НАН України. Архів. Інвентарна книга музею НТШ, № IV, №.19419/2

№ .24.Відзнака товариства «Сокіл» із зображенням сокола в щиті

У готичному щиті повернутий ліворуч сокіл у леті

з гантелею у лапах. Під ним напис:»Сокіл»

Розмір: 32x28 мм.

Матеріал: метал білого кольору.

Датування: (1923-1927 рр.)

Автор:

Категорія: II

Вперше зображення відзнаки з'являється у часописі „Новий Час” за 1927 р [2] У 1939 р в сокільському часописі

«Сокільські вісті» був опублікований некролог до річниці смерті Павла Ковжуна. У ньому автор вказував на те що художник в 1923 р намалював низку проектів на українські сокільські відзнаки. Це дає підстави припускати, що автором цієї відзнаки був П.Ковжун. [3]

Було видано 1000 екз. відзнаки. Виданням займався Н.Яців. Відзнака коштувала 70 сот.[1]

Джерела та література:

1. Гайдучок С. Півстоліття сокільських видань. Львів, 1937. С.51.
2. Соколи – Позір!//Новий Час.8 серпня 1927р.ч.87 (зображення відзнаки)
3. Некролог П.Ковтун.//Сокільські Вісті.1939.ч.6.

№.25. Ювілейна відзнака товариства «Сокіл» з нагоди 40-ліття товариства.

У бароковому щиті сокіл із складеними крилами тримає у дзьобі гантелі, лапами стоїть на цифрі «40», під ним дві схрещені гантелі. Кріплення на гвинті. На закрутці напис «І.Кузьмич. Львів»

Розмір: 33x23 мм.

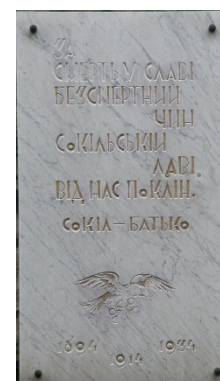
Матеріал: метал білого або жовтого кольору.

Датування: квітень 1934 р.

Категорія: I.

Автор: Павло Ковжун.

У 1934 р з нагоди 40-ліття діяльності «Сокола-Батька» у Львові був проведений III Краєвий Здвиг українського сокілства. До Здвигу художником П.Ковжуном був розроблений новий символ товариства, який у незначних відмінностях використовувався як на відзнаці товариства, що була спеціально видана до свята так і на афішах та нагородних

грамотах.[1] У Здвижі взяло участь понад 10 тис. соколів. Вторговані кошти були призначені для викупу ділянок «Українського Города» у Львові [2]. Вперше зображення відзнаки з'явилося у статтях в часописі «Діло» та «Прапор» [3,4] Під час святкувань було реалізовано 8000 штук відзнак, вартістю 40-50 грош.

В подвір'ї «Дністра» відбулося посвячення пропам'ятної таблиці, вмурованої в стіну будинку, на якому є напис: »За смерть у славі, бессмертний чин , сокольській лаві від нас поклін. Сокіл-Батько». Над написом хрест , а в долині вирізьблена сокільська відзнака (сокіл з тягарцями) та пропам'ятні роки 1894 (рік заснування українського «Сокола, 1914 і 1934) [5]

Джерела та література

1. ЦДІА України у Львові, ф.312, (Українське спортивне товариство «Сокіл-Батько» у Львові) оп.1, спр.74, арк.71.
2. ЦДІАЛ, ф.312, оп.1, спр.65, арк.49.
- 3.Ювілейна відзнака Сокола-Батька.Діло 25 травня 1934р.ч.135
- 4.Ювілейна відзнака Сокола-Батька.//Наш Прапор 27 травня 1934р.
- 5.ІІ. Краєвий Здвиг Українських Соколів // Правда.-8 липня 1934.- ч.32,-Ст2.

№.26. Ювілейна відзнака товариства «Сокіл» з нагоди 40-ліття товариства.

У прямокутному щиті з клиноподібним загостренням - сокіл з розпростертими крилами, голова повернута ліворуч, в дзьобі тримає гроно калини,внизу цифра «40», під нею дві схрещені гантелі.

Розмір: 20x15,5 мм.

Облікові позначення: ЛІМ, В-409, В-410, В-411, В-412, В-413, ДКМ, ОМЗ-1225/14225

Матеріал: метал білого або жовтого кольору з позолотою

Датування: квітень 1934 р.

Автор: Павло Ковжун.

Категорія: ІІ

Під час урочистостей здвиговий комітет закликав українське громадянство «прикрасити свій одяг ювілейною відзнакою «Сокола-Батька» та носити її до кінця березня 1935 р., до часу завершення ювілейних імпрез» [1]. Під час Здвигу було реалізовано 8000 сокільських відзнак вартістю 20 сот. (2). У фірмі Собчика [3] було випущено три різновиди відзнаки, які різнилися між собою ціною, способом кріплення на звороті та металом: «повна (виливана) відзнака на шпильці – 40 сотиків, такаж сама на мутерці (гвинті –авт.) – 50 сот., бляшана (бита, штанцована) – 20 сот.» [4]. Відзнаку під час урочистого святкування, носили учасники на синьо-жовтій стрічці.Примірник відзнаки зберігався у Музеї НТШ, виконаний у фірмі Собчика, дар Володимира Левицького.[5]

Джерела та література:

1. Сокільська Ювілейна відзнака // Новий Час. – 1934. – 30 черв. – Чис.144.
2. Гайдучок С. Півстоліття сокільських видань. – Львів, 1937. – С.48.
3. Інвентарна книга музею НТШ № VII, № 24637
4. Сокільські відзнаки // Новий Час. – 1934. – 20 черв. – Чис.135.
5. Музей етнографії і художнього промислу інституту НАН України. Архів. Інвентарна книга музею НТШ, № VII, №.24637

№ .27. Ювілейна відзнака товариства «Сокіл» з нагоди 40-ліття товариства

Прорізне зображення сокола із складеними крилами, який тримає у дзьобі гантелю, лапами стоїть на цифрі «40»; під ним дві схрещені гантелі.

Розмір: 26x15 мм

Місце зберігання: п/з Г.С.

Матеріал: метал жовтого кольору, позолота.

Датування: 1934 р.

Автор: П.Ковжун.

Категорія: III.

Відзнака планувалась для спортсменів, учасників Здвигу, однак не була випущена серійно та збереглась лише у зразках.(1)

Джерела та література:

- 1.Гайдучок С. Півстоліття сокільських видань. – Львів, 1937. – С.49.

№.28. Запонки до сокільського однострою із зображенням галицького лева.

Зображення:

У центрі круглої відзнаки повернутий спинається на скелю. На звороті скоба з «В.ГНАТКЕВИЧ», (український займався пошиттям сокільських

Розмір: АЕ 27 мм

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1904 р.

Облікові позначення: ЛІМ, МТ-152, НМІУ, МДМ-1431/1590

Категорія: ІІ.

У сокільському однострої (до 1918 р), відзнаку використовували як запонку до рукавів сорочки, а також як запонку замість верхнього гудзика [1] Частина відзнак виготовлялись з білого металу. Знаки зберігалися у Культурно-Історичному Музеї НТШ. під назвою: «спинки до сокільської сорочки» [2] У 1936 р. були передані до Воєнно-Історичного Музею у Львові.[3]

Джерела та література:

1.Гайдучок С. Півстоліття сокільських видань. – Львів, 1937– С.49

2.ЦДАЛ.- ф.309 (Наукове товариство. Шевченка, м.Львів), оп.1. спр.788, арк.34, № 721.

3.Музей етнографії і художнього промислу інституту НАН України. Архів. Інвентарна книга музею НТШ, № V, №.21276/15

ліворуч лев у короні вибитим клеймом кравець, який одностроїв.)

Іван Боберський (1873–1947), педагог, організатор сокільсько-снорової руху, голова Товариства «Сокіл», член Бойової управи УСС

№. 29. Відзнака товариства «Сокіл».

Прорізна фігура повернутого ліворуч лева в короні, що спинається на скелю.

Розмір: 25x20 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1906 р.

Автор: невідомий

Облікові позначення: ЛІМ, В-4150, НМІУ, МДМ 1431/92

Категорія: R.

У книзі одного з діячів українського сокільства С.Гайдучка описана відзнака «втиканий левик», який носили на шапці сірого сокільського однострою від 1906 р. Тут же зазначено, що на синій розетці він заступив вілзнаку із зображенням сокола з 1895 р.[1] В Національному музеї історії України в Києві зберігається відзнака, на синьо-жовтій ленті з френзелями та написом «Коломия». Ленти із позначенням населених пунктів Галичини вживались учасниками сокільських здвигів 1909-1914 рр.

Згодом відзнака вживалася на однострої сокільських стрільців 1913-1914 рр. та на шапках перших добровольців перших Українських Січових Стрільців у період їх створення у серпні 1914 р. На засіданні комітету для організації Легіону УСС (Боевої Управи) у Львові від 2 серпня 1914 р. було ухвалено: «Як відзнаку на переді шапки прийнято «левика» з шапки Сокільських Стрільців».[2] У збірнику історичних фотографій ця відзнака виявлена в четаря УСС Володимира Строковського на головному уборі.[3] Примірник відзнаки зберігався у Воєнно-Історичному музеї НТШ [4]

Джерела та література:

1. Гайдучок С. Півстоліття сокільських видань. – Львів, 1937– С.49
2. Засідання Боевої Управи у Львові, дня 2-го серпня 1914 р. // За волю України. Іст. збірник УСС. 1914-1964. / За ред. С. Ріпецького. – Нью-Йорк 1967 – С.375
3. Збірник історичних фотографій Українських Січових Стрільців. – Львів, 2003. – Збірка № 1, фото № 13
4. ЦДІАЛ, Ф. 309, оп. 1, спр. 788, арк. 34, №721

№.30. Відзнака товариства «Сокіл» на пожежний шолом

У фігурному щиті повернутий праворуч лев у короні спинається на скелю. |

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 1906-1914 рр. |

Розмір: 70x50 мм.

Категорія: У

Одним з чільних напрямків роботи сокільських організацій була протипожежна діяльність. Частина сокільських осередків засновувалися пожежні філії товариства. Члени дружин носили спеціальні однострої, у комплект яких входили металеві та шкіряні шоломи. У листуванні товариства «Сокіл» у Львові з філією у с. Заболотів (1905 р) згадувалося про необхідність набуття до кожного пожежного шолома спеціальної відзнаки – «гербу руського» яка кріпилася спереду на шкіряних або металевих шоломах пожежних дружин товариства «Сокіл». [1].

як пожежних

Про цю відзнаку згадує також Степан Гайдучок : « Лев на щиті з мляво-голубим тлом, вимірив 7см. на 5см. служив соколам як відзнака на протипожежний шолом від р.1906.» [2] Примірник шолома зберігався у музеї НТШ . Дар товариства «Сокіл»[3]

Джерела та література:

1. ЦДІА України у Львові Ф.312, оп.1, спр.328, арк.10зв.
2. Гайдучок С. Півстоліття сокільських видань. – Львів, 1937– С.49

3. Музей етнографії і художнього промислу інституту НАН України. Архів. Інвентарна книга музею НТШ, № VI, №.24354

№. 31. Відзнака товариства «Сокіл» на пожежний шолом

У фігурному щиті повернутий ліворуч лев у короні спинається на скелю.

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: 1911р.

Облікові позначення: п/з н/о

Категорія: R

Зображення відзнаки було надруковане у «Пораднику для Соколів і Січей» за 1911 р. [1]

Джерела та література:

1. Горук С.Порадник для «Соколів», «Січей» «На соколиних крилах»./Львів 1911.С.

Відзнаки із зображенням монограми «Сокіл»

№. 32. Відзнака товариства «Сокіл»

Відзнака круглої форми у центрі якої монограма складена із синіх та жовтих літер.

Розмір: АЕ 12мм.

Матеріал: кавчук, метал жовтого кольору, фотодрук

Датування: 1894-95 рр.

Облікові позначення: Національний музей ім. А.Шептицького у Львові. НМ 618

Категорія: R.

Відзнаку видала кооператива «Сокільський Базар», для членів товариства «Сокіл» носилася на цивільному одязі.[1]

Джерела та література:

- 1.Гайдучок С. Півстоліття сокільських видань. – Львів, 1937– С.49

№ .33. Відзнака товариства «Сокіл».

Відзнака у вигляді монограми з переплетених літер, які складають назву товариства – «СОКІЛ».

Розмір: Ø22 мм.

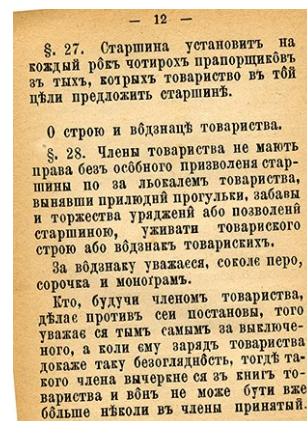
Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1895 рр.

Облікові позначення: п/з Степана Гайдучка

Категорія: U.

У статуті товариства Сокіл за 1895 р. вказано, що «за відзнаку уважає ся, соколе перо, сорочка і монограмь».[1]

Джерела та література:

1. «Сокіль» Календарь на рік 1895. Зладивъ Володимиръ Лаврѣвскій. Львѣвъ 1894. с.12

№ .34. Пряжка до однострою члена пожежного товариства «Сокіл»

Овальна пряжка жовтого кольору з монограмою «С Р» (Сокіл Руський)

Розмір: 78x61,5 мм.

Матеріал: бронза, позолота, штампування

Датування: 1895 р.

Облікові позначення: п/з Степана Гайдучка

Автор: Михайло Івасюк.

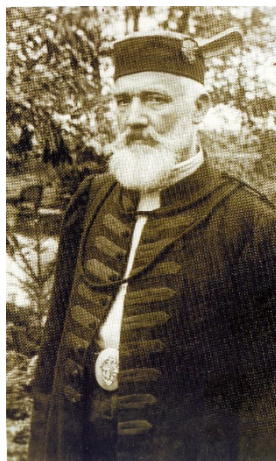
Категорія: R

Пряжка з монограмою Руського Сокола входила у комплект першого сокільського однострою.

На світлин перший голова товариства «Сокіл» у Львові Василь Нагірний в сокільському однострої з пряжкою на поясі. Колекціонер-дослідник сокільського руху Степан Гайдучок зазначав, що пряжка була вибита в 1895 р в бронзі з позолотою.[1]

Джерела та література:

1. Гайдучок С. Півстоліття сокільських видань. – Львів, 1937– С.48

№. 35. Відзнака товариства «Сокол».

Відзнака у вигляді прорізної монограми, букви якої складають назву товариства – «Сокол».

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: поч.. ХХ ст..

№. 36. Кокарда товариства Сокіл.

У центрі кола на синьому тлі жовта літера «С». Довкола символа обідок з крапок, накладений на розетку.

Розмір: АЕ 30 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль.

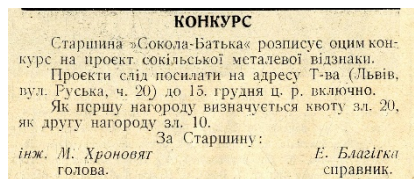
Датування: 1923 р.

Автор: проф.М.Федусевич.

Облікові позначення: п/з н/о

Категорія: R

Відзнака спроектована Мироном Федусевичем з нагоди зміни однострою в 1923 р. За задумом автора відзнака мала нагадувати розетку, яку носили в українській армії. На жаль відзнака не пішла у тираж, оскільки була за дорога і збереглася лише у пробних примірниках [1].

КОНКУРС
Старшина «Сокола-Батька» розписує оцим конкурсу на проект сокільської металеві відзнаки. Проекти слід посилати на адресу Т-ва (Львів, вул. Руська, ч. 20) до 15 грудня ц. р. включно. Як першу нагороду визначається квота за. 20, як другу нагороду за. 10.
За Старшину: *Е. Благітка* справник.
інж. М. Хроновяг голова.

Джерела та література:

1. Гайдучок С. Півстоліття сокільських видань. – Львів, 1937– С.50-51

№.37. Відзнака товариства «Сокіл».

Буква «С» із скісною насічкою.

Розмір: 26x14 мм.

Місце зберігання:

Матеріал: метал білого кольору

Датування: 20-30-ті рр. ХХ ст.

Облікові позначення: п/з н/о

Категорія: I.

Відзнака носилась на шапці сокільського однострою. Видана у Празі, за сприянням Р.Сушка, фірмою Піштора у кількості 2000 екз., половина з них мала кріплення на шпильці, а решта на гачках.[1]

Джерела та література:

1.ЦДІА України у Львові,Ф.312 оп.1, спр.108, арк.35

№. 38. Нагорода товариства «Сокіл» за перемогу у змаганнях з [водних видів спорту].

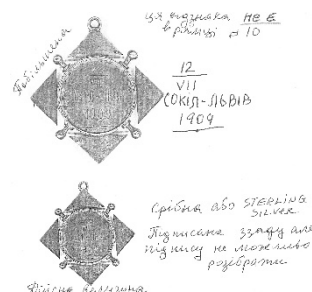
Нагорода виконана у вигляді штурвального колеса з чотирма ручками довкола. У центрі кола напис: «12 VII СОКІЛ-ЛЬВІВ 1909» Між ручками штурвалу до кола кріпляться чотири рівнобедрених трикутники направлені вістрям догори.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1909 р

Категорія: Р

Джерела та література: Фестин львівського Сокола // Діло,-ч.149,-1909,9 липня ст.3.

Розділ III . V. Відзнаки товариства «Пласт», «Луг», «Камен

Відзнаки товариства Пласт 1912-1921

№.V.1. Відзнака I пластового полку ім.П.К.Сагайдачного академічної Агімназії у Львові

Дерев'яна скаутська лілея з шестикутними отворами по обидвох боках (для кріплення на однострій) В центрі лілеї овальний чорнильний відтиск печатки.

Легенда: «ПОЛК. АКАД. ГІМН. ЛЬВІВ» (полк Академічної гімназії. Львів). У полі печатки монограма з чотирьох букв «СКОБ» (сильно, красно, обережно, бисто).

Розмір: 80x75 мм.

Матеріал: дерево.

Датування: 1912 р.

Облікові позначення: ЦДІАЛ, ф.389, оп.1, спр.155, арк..2

Автор: Олександр Тисовський.

Категорія: У

Перші пластові осередки на Галичині виникли у 1911 р. Ініціаторами їх заснування стали Іван Чмола, Петро Франко та Олександр Тисовський. При Академічній гімназії у Львові О.Тисовський розробив систему пластових проб (завдань), які мали виконати пластуни. За кілька місяців діяльності, 12 квітня 1912 р., близько 40 осіб здали першу пробу на ступінь «учасника» та прийняли Пластову присягу на вірність Богові та Україні, Ця подія стала офіційною датою заснування «Пласту». Вже в липні 1913 р. Іван Чмола для своїх вихованців-пластунів провів перший пластовий табір у Карпатах, де навчав стрілецьких вправ.

За основу організаційної відзнаки товариство «Пласт» взяла загальноприйнятю в європейському скаутському русі – лілею. Весною 1912 р для потреб І-го пластового полку ім.П.К.Сагайдачного» при Академічній Гімназії у Львові д-р О. Тисовський власноручно вирізав з дерева першу, пластову відзнаку.

Відзнака збереглася і знаходиться у пластовому архіві, який започаткував і поповнював з середини 1920-х рр. О.Тисовський. В окремі папці були поміщені різні пластові відзнаки, нагороди, нашивки, до яких автором було складені короткі анотації. У папці відзнака кріпилася червоною стяжкою до картону з анотацією: «Провізоричні пластові відзнаки I полка з 1912 р. Прив'язувались стяжкою на лівому рамені. Роб.власн. Дротом ». (пластове псевдо Др.О.Тисовського)[1] На фото - Стрілецькі вправи та походи перших пластунів з Іваном Чмолою в Карпатах в липні 1913 р.

Джерела та література:

1. ЦДІА України м Львів, (далі - ЦДІАЛ) ф.389 (Верховна Пластова Команда, м. Львів), оп.1, спр.155, арк.2

Провізоричні пл. відзнаки I.пл. полка з 1912р. Прив'язу, валосся стяж. на лів. рамені. роб. власн. Дротом

№.V.2 Відзнака нествановленого відділу українського пласту

Трьох пелюсткова лілея стягнена внизу прямокутною планкою.

Матеріал: олово

Датування: 1912-1921 рр

Облікові позначення: ЦДІАЛ, ф.389, оп.1, спр.155, арк..5

Категорія: У

За основу організаційної відзнаки товариство «Пласт» взяла загальноприйняту в європейському скаутському русі – лілею, яка до 1921 р була офіційною відзнакою української організації. У спогадах ветеран пластового руху Осип Ільків згадує, що «перша пластова відзнака була відлита з олова, а щойно згодом одержали ми лілейку переплетену трузубом».[1] З 1911 до 1914 рр. було засновано і діяли близько 30 пластових осередків у різних містечках Галичини. [2] Відзнака з колекції пластового архіву. [3]

Джерела та література:

- 1.Ільків О. Прогулки в пластоє минуле.// Золочівщина-земля Маркіяна Шашкевича. Нью-Йорк-Торонто-Канберра. – 1982, С.501
2. Савчук Б. Український Пласт 1911-1939. – Львів. – 1996. – С.70
3. ЦДІАЛ, ф.389, оп.1, спр.155, арк.5.

№.V.3 Відзнака нествановленого відділу українського пласту

Трьох пелюсткова лілея стягнена внизу прямокутною планкою.

Розмір: 38x46 мм.■

Датування: 1912-1921 рр

Облікові позначення: НМІУ, Київ, МДМ 1431/71

Категорія: Р

№ V.4 .Відзнака нествановленого відділу українського пласту.

Трьох пелюсткова лілея стягнена внизу планкою.

На крайніх пелюстках лілеї п'ятикутні зірки.

Розмір: 38x46мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1911-1921 рр.

Облікові позначення: НМІУ, Київ, МДМ 1431/44,
п/з С. Гайдучка

Категорія: П.

У пластових гуртках існувало декілька різновидів скаутської лілейки, які відрізнялись за розмірами, (4 а -33x24), (4 б - 25x25мм) У колекції С.Гайдучка до відзнаки є коментар, що вона використовувалася в 1923-1924 рр.

Зображення відзнаки опубліковано у статті А.Бойка-Гагаріна.[1]

Джерела та література:

- 1.Бойко-Гагарін А .Відзнаки українських спортивних організацій кінця ХІХ – початку ХХ ст. в колекції Національного Музею Історії України.// Науковий вісник Національного Музею Історії України. Вип.3. –Київ . –2018. –С.237

№.V.5 Відзнака українського пласту

Трьох пелюсткова лілея оздоблено декоративним орнаментом у вигляді дрібних кульок по контуру відзнаки. У центрі накладений бароковий геральдичний щит поділений по діагоналі з лівого верхнього кута до правого нижнього на синє і жовте поле. У центрі щита жовтий лев у короні на синьому полі повернутий ліворуч, який спинається вгору. Над щитом князівська корона увінчана маленьким хрестом

Розмір: 25x32 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування 1912-1921 р.

Облікові позначення: п/з М.Селєзньова.

Категорія R

Відзнаки товариства Пласт -1921-1930

№ V.6 .Відзнака товариства «Пласт».

Пластова лілея, переплетена з тризубом.

Розмір: 34x27мм. товщ.2мм.

Матеріал: срібло. |

Датування: 1921 р.

Автор: Мирон Федусевич.

Облікові позначення: ЦДІАЛ, ф.389, оп.1, спр.155, арк..2

Категорія: R.

Відзнака з пластового архіву з анотацією: «Перша пластова відзнака зроблена як модель у сріблі».[1] Проект пластової лілеї переплетеної з тризубом запропонував проф.М.Федусевич, а пластовий провід одобрив її 5 січня 1921р.»

На основі цього взірця згодом почали випускалась відзнаки для масового вжитку. Носити відзнаку пластуни мали право після складання пластової присяги. [2] В діаспорі (після 1946р.) вживається відзнака на основі проекту М. Федусевича з зміненим переплетенням тризуба, а в 1950 р. визначено точні пропорції та переплетення тризуба, які вживаються і досі .

Джерела та література:

1.ЦДІА України у Львові, ф.389, оп.1, спр.155, арк.2

2.Федусевич Мирон. Початки Пластового Руху у перспективі сорокаліття.//Пластовий Шлях ч.3.1951 ст.9-28.

№ V.7. Відзнака товариства «Пласт».

1
перша пластова від-
знака зроблена як
модель у сріблі

Пластова лілея, переплетена з тризубом

Розмір: 21x15 мм. товщ.0,5 мм

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: сер20-х рр. ХХст.

Автор: М.Федусевич.

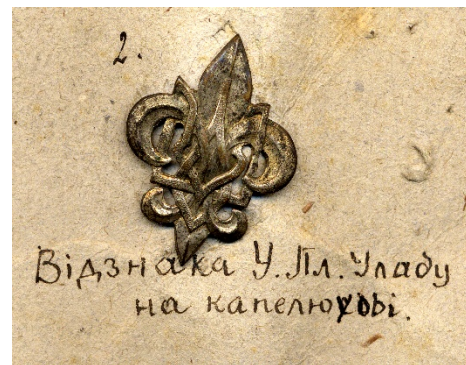
Облікові позначення: ЦДІАЛ, ф.389, оп.1, спр.155, арк..5, НМІУ, Київ, МДМ 1431/1717

Категорія: II

Відомі різновиди за способом виготовлення. Різновид лілейки з тризубом з пластового архіву, носили члени українського пластового уладу на капелюхах. Відзнаки

відрізня
лись за
товщиною
матеріалу та
розмірів.

Джерела та література:
ЦДІАЛ, ф.389, оп.1, спр.155, арк..5,
НМІУ, Київ, МДМ 1431/1717

№.V. 8. Відзнака-зірка служби в Пласті.

Шестикутна зірка з двома просвердленими отворами для кріплення.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1925—1930 рр.

Облікові позначення: ЦДІАЛ, ф.389, оп.1, спр.155, арк..5

Категорія: R

Правильник «Однострій пластунів» 1925 року, затверджений Верховною Пластовою Командою, визначав, що «пластуни носять за кожний рік служби білу металеву шестираменну зірку, на зеленім сукні понад лівою кишенею. «Зірка п'ятиліття» (позолочувана, п'ятираменна, також на зеленім сукні) означає 5 літ служби і заступає 5 білих зірок». Правдоподібно, пластуни не завжди дотримувалися норми про білий метал, бо зірка виконувалася з підручного матеріалу.

Джерела та література:

Однострій пластунів. — Записки українського пластуна. — ч. 6. — 1925. // ЦДІА України у Львові - Ф.389, оп. 1, спр. 13, арк. 110.

№ V.9 Пластова нагорода «Свастика Заслуги»

Свастика з гаками, повернутими ліворуч, світло-синього кольору з жовтим обідком накладеною пластовою лілеєю. У центрі лілеї коло в якому у нижній частині зображено ведмедя, у верхній частині орел на тлі Говерли. На звороті відзнаки порядковий номер №26. Кріпилась на синьо-жовтій стрічці трикутної форми.

Розмір: 36x36 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 1927 р.

Автор: проект Л.Бачинський, оформлення Осип Бокшай.

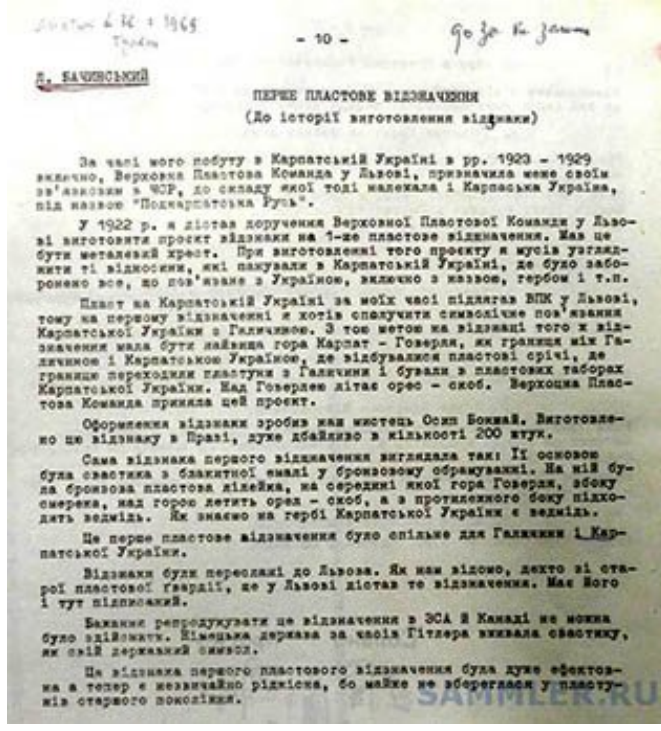
Облікові позначення: ЦДІАЛ, ф.389, оп.1, спр.155, п/з Юрія Тимошенка, М. Селєзньов

Категорія: У.

«Свастика Заслуги» - одна з найвищих пластових нагород Верховної Пластової Команди . В анотації до нагороди було зазначено, що «свастика Заслуги» надається пластунам за: «заснування нових куренів, їх взірцеве ведення і підтримування пластового духу у важких обставинах».[1]

Один з організаторів «Пласту» на Закарпатті Леонід Бачинський у своїх спогадах написав: « У 1922 р. я дістав поручення Верховної Пластової Команди у Львові виготовити проект відзнаки на 1-ше пластове відзначення. Мав це бути металевий хрест. При виготовленні цього проекту я мусів узгляднити ті відносини, які панували в Карпатській Україні, де була заборонено все, що пов'язане з Україною, включно з назвою, гербом і т.п. Пласт на Карпатській Україні за моїх часів підлягав ВПК у Львові, тому на першому відзначенні я хотів сполучити символічне пов'язання Карпатської України з Галичиною. З тою метою на відзнаці того відзначення мала бути найвища гора Карпат-Говерла, як границя між Галичиною і Карпатською Україною, де відбувалися пластові стрічі, де границю проходили пластуни з Галичини і бували в пластових таборах Карпатської України. Верховна Пластова Команда прийняла цей проект. Оформлення відзначення зробив наш митець Осип Бокшай. Виготовлено цю відзнаку в Празі, дуже дбайливо в кількості 200 штук. Сама відзнака першого відзначення виглядала так: її основою була свастика з блакитної емлі у бронзовому обрамуванні. На ній була бронзова пластова лілейка, на середині якої гора Говерла, збоку смерека, над горою летить орел-скоб, а з протилежного боку підходить ведмідь. Як знаємо на гербі Карпатської України є медвідь. Це перше пластове відзначення було спільне для Галичини і Карпатської України. Відзнака були переслані до Львова. Як нам відомо, дехто зі старшин пластової гвардії, ще у Львові дістав те відзначення. Ця відзнака першого пластового відзначення була дуже ефективна, а тепер є надзвичайно рідкісна, бо майже не збереглася у платунів старшого покоління».[2] Перші зображення «Свастики Вдячності», а також і «Свастики Заслуги», з'явилися в офіційному обіжнику Пласту – «Пластовий однострій» у грудні 1927 р. У ньому були опубліковані графічні зображення нагород [3] автором малюнків був пластун Андрій Мальца, студент мистецької школи О.Новаківського. [4] Нагорода мала носитися над лівою кишенею пластового однострою на синій стрічці довжиною 6 см, шириною 4 см.[5]

Усього за даними історика Володимира Мороза «Свастикою Заслуги» було нагороджено 29 осіб. Натомість виявлені екземпляри нагороди з порядковими номерами на звороті (№18, 26, 31, 39).свідчать що їх було більше. На фото Володимир Мурський із «Свастикою заслуги» та Галицьким Хрестом, нагороджений скавтмайстером Іваном Чмолою за заснування пластунських осередків в Учительській семінарії та Село-Пласту в місті Бродах.[6] Прикметно, що нагородження пластовими свастиками продовжувалося і після офіційної заборони організації польською владою в 1930 р. Так у 1936 р Свастику Заслуги разом із грамотою було вручено пластуни Осипу Рудакевичу за організацію водного табору в Монастирі.[7]

Джерела та література:

- 1.Круковський О. До історії вживання свастики на західно-українських землях у першій половині ХХ ст.//Знак, серпень 1993 ч.3,ст.6-7.
- 2.Бачинський Л. Перше пластове відзначення. //Листки Дружнього Зв'язку.-травень 1969 №69.-ст.10. Видання УСП ім.. Олександра і Степана Тисовських.
- 3.ЦІАЛ– Ф.389, оп.1, спр13. – Арк.99-104
- 3.Романде Монте Христо До історії свастики. //Молоде життя.1930.ч.3.Арк.9-10
4. <https://www.istpravda.com.ua/articles/2018/04/14/152302/>

5. ЦДІАЛ– Ф.389, оп.1, спр13. – Арк.98

6. <https://100kroky.info/2017/01/volodymyr-murskyj-moji-roky-plastuvannya/>

7. Музей етнографії і художнього промислу інституту НАН України. Архів. Інвентарна книга музею НТШ кн.VIII, № 26233

№ .V.10. Відзнака Свастика Вдячності

Пластова лілея з тризубом, накладена на свастику.

Гаки свастики повернуті вліво. На закнутці вибито: «№»

Розмір: 35x35 мм.

Матеріал: метал білого кольору.

Датування: 1926 р.

Облікові позначення: НМІУ, Київ,

МДМ 1431/1692

Категорія: R.

Свастика вдячності –

«найвища нагорода Пласту, яка вручалася тільки визначним Добродіям, за довгі роки допомоги Пласту.» Цією нагородою Верховна Пластова Команда (далі -ВПК) нагороджувала осіб, які не належали до Пласту, але своєю працею чи фінансовою допомогою внесли значний вклад у розвиток товариства. Як зазначалося у супровідних документах – «Відзначені цією свастикою мають право вимагати від пластунів кожночасної прислуги-помочі.»[1]Нагородження «Свастикою Вдячності» підтверджувалося грамотою від ВПК.

Історія створення відзнаки до кінця не в'ясна. У 1927 р у пластовому часописі «Записки українського пластуна» з'являються перші графічні проекти затверджених нагород – «Свастики Вдячності» та «Свастики Заслуги». Прикметно, що затверджені проекти свастик з 1927 р мали відмінний напрямок ходу гаків, від тих нагород, які були вручені у пізніших часах та відомі з світлин нагороджених достойників. Коли і за яких обставин були внесені зміни до затверджених правильників, достеменно не відомо. Тим не менше на ряді світлин починаючи з 1929 р можемо бачити нагороджених «Свастикою Вдячності», де напрям гаків змінено у протилежну сторону від затверджених проектів у 1927 р. Серед нагороджених Свастикою Вдячності були: о.Тит Войнаровський, референт (опікун) таборів ВПК, о.Василь Лициняк. У червні 1930 ВПК нагороджує Свастикою Вдячності отця- ігумена Студитів Свято-Успенської Унівської лаври Климентія Шептицького. [2]а у серпні 1930 р., його брата – митрополита Андрея Шептицького.[3]

Джерела та література:

1.ЦДІАЛ– Ф.389,оп.1 спр.13. – Арк.98

2. ЦДІАЛ– Ф.389, оп.1, спр71– Арк. 140

3 .Круковський О. До історії вживання свастики на західно-українських землях у першій половині ХХ ст.// Знак, серпень 1993 р. ч.3.ст.6.

№ V.11. Відзнака Свастика вдячності

Пластова лілея з тризубом, накладена на свастику.

Гаки свастики повернуті вліво. Форма свастики повторена гравірованими лініями по контуру відзнаки. У верхній частині вушко до якого кріпиться велике кільця, яке прикріплено до трикутної колодки.

Розмір: 24x24 мм.

Матеріал: метал білого кольору

Облікові позначення: п/з М.Селезньов

Категорія: R.

№ V.12.Пластовий хрест заслуги «За значне діло. СКОБ».

У широкораменному хресті в центрі пластова лілея тризубом. Під ним напис: «СКОБ». На чотирьох раменах хреста напис: «ЗА ЗНАЧНЕ ДІЛО»

Розмір: 41x41 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Облікові позначення: НМІУ, м.Київ, МДМ 1431/1719

Датування: 1922 р.

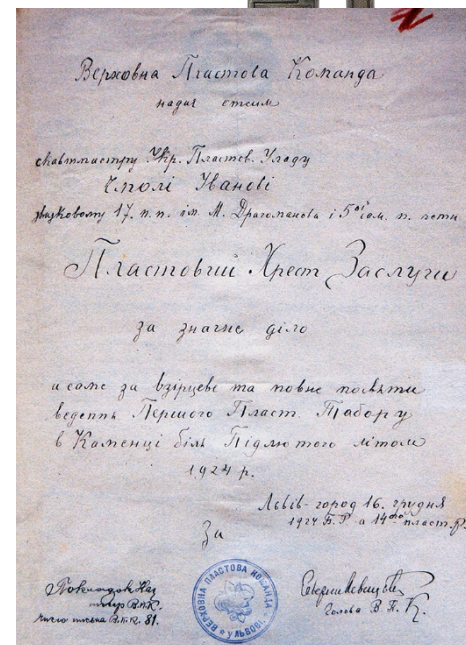
Категорія: U.

Перші згадки про впровадження нагороди Пластовий Хрест заслуги було опубліковано у пластовому часописі «Молоде Життя» у 1922 р. У замітці – «Які закони обов'язують Український Пласт» було визначено 6 позицій, серед яких №4 –Закон про «Пластовий Хрест Заслуги».

[1] Наступного року (1923) Верховна Пластова Рада (далі ВПР – прим авт.) цим Хрестом нагородила пластуна «Ліса» ХХ пл. полку ім. П.Орлика в Рогатині Володимира Михасіва «за врятування двох потоплюючих хлопців з зараженням власного життя» [2] У 1924 р. ВПР нагородила «Хрестом заслуги» - співзасновник «Пласту» Іван Чмола.[3, 4] У 1927 р на Верховному Пластовому зїзді були Хрестом «За Значне Діло» були нагороджені три члени Пластового Уладу – О.Тисовський, С.Левицький, Л.Бачинський. [5]

Джерела та література:

- 1.Вісті з Верховної пластової Ради.//Молоде Життя. –1922. –квіт. –Чис.4. – С. 7
2. Вісті з Верховної пластової Ради.//Молоде Життя. –1923. –вер.-жовт. –Чис.5-6 – С. 43
3. ЦДІАЛ – Ф.389,оп.1 спр.108. – Арк.14 (грамота про нагородження)
- 4.Чмола Ігор. Спомин про моїх родичів. /Дрогобиччина-земля Івана Франка. Збірник географічних, історичних, етнографічно-побутових матеріалів та мемуари. – Дрогобич, 1997.–Т.4. – С.255.
5. Відзначені за заслуги.// Молоде Життя. –1928. –15 лют. –Чис.1-2 – С. 1-2

№ V.13.Відзнака «Лісові чорти.I.VII.1922».

Кругла металева відзнака з написом по колу: «Лісові чорти», в центрі дата «І.УІ.1922».

Розмір: АЕ 39 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1922 р

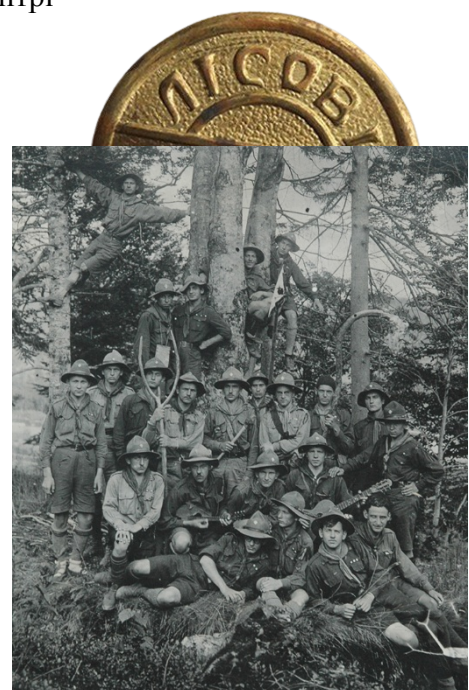
Облікові позначення: НМІУ, м.Київ, МДМ 1431/1674, ЦДІАУ м.Львів, ф. 389, оп.1,спр.155, арк.5, №15

Категорія: R.

Відзнака виготовлена з нагоди заснування Пластового куреня 1. Липня 1922 року. у Львові. Членами куреню було багато визначних громадських, військових та політичних провідників України серед них головний командир УПА – ген. Роман Шухевич, поет Богдан Кравців, письменник Василь Кархут, економіст Богдан Гаврилишин та інші. З 1945р курінь діє на еміграції у США. Світлина курія «Лісові Чорти» - організаторів обласного пластового табору на Соколі, влітку 1926 р.[1] На фото «Лісові Чорти», організатори табору, на своїй Великій Племінній Раді на Соколі. 1926 р

Джерела та література:

1. ЦДІАЛ – Ф.358, оп.1, спр 124

№.V.14. Відзнака куреня «Лісові чорти»

Прорізне зображення голови чорта у профіль повернутого праворуч.

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: 1927 р.

Облікові позначення: НМІУ, м. Київ, МДМ 1431/664.

Категорія: R.

Єдина відзнака, що збереглася в Україні, у фондах Національного музею історії України. Походить із т.зв «празької збірки» – колекції відзнак і нагород, що зберігалися у Львові. У діаспорі відзнака була повторно видана в 50-х рр. ХХ ст, кріпилась на червоно-чорній підкладці на капелюсі. В краєзнавчому музеї м. Кам'янка-Бузька зберігається капелюх та відзнака сеньора Пласту «Лісові чорти» Юрія Цегельського (1906—2001), який передала його дочка п. Оля-Марія зі США, згідно з заповітом батька, на батьківщину.[1]

Джерела та література

1. Сова А. Пахолко С. Символіка львівського пластового куреня Лісові чорти». // Нумізматика і фалеристика – 2012. – №1. – С.30-33.

№ V.16. Пластова спортивна медаль.

Аверс: у центрі вигравірований напис: «БІГ НАПРОСТЕЦЬ 2 КМ. СВЯТО ВЕСНИ 1930 НАГОРОДА СТ. ПЛАСТУНА» (старшого пластуна). Праворуч від напису півколом переплетені гілки дуба, лавра та колосків пшениці. У нижній частині під гілкою дрібними літерами напис: «A Nagalski»

Реверс: у центрі дві постаті - на передньому плані юнак, що біжить з витягнутою вперед правою рукою, на другому плані випереджаючи юнака – крилатий ангел з пісочним годинником у руках.

Розмір: ∅ 40 мм.

Матеріал: метал білого та жовтого кольору

Датування: 1930 р.

Облікові позначення: ЛІМ, МО-2863

Категорія: R

У виховній системі Пласту значне місце займали пластові та національні свята. Найбільше з них проводилось на честь святого

Юрія, що вважався покровителем та патроном всього скаутського руху. Наказом Верховної Пластової Команди (далі – ВПК) від 24 квітня 1925 р. св. Юрій був визнаний покровителем Пласту [1].

Свято Весни відбувалося щороку в околицях Львова на т.зв. «Сагарі» (р-н Брюховичів) На ньому влаштовувалися урочисті сходи, зустрічі, складалися пластові іспити та проводились спортивні змагання.

З 1925 р. за рішенням ВПК почали проводитись змагання на першість пластових куренів краю. Серед членів Пласту було чимало визначних спортсменів. Такі стрийські пластуни, як Микола Савчак, неодноразовий переможець з бігу на довгі дистанції та марафону, Лев Штинда і Теофіл Вішка, що відзначилися в бігу на короткі та середні дистанції. Визначним українським спортсменом був Роман Шухевич. У 1923 році на Запорозьких ігрищах він встановив два українських рекорди з бігу на 400 метрів з перешкодами та у плаванні на 100 метрів [2].

Улад Українських Старших Пластунів (УУСП) був створений у 1925 р. Перший комендант уладу був Василь Чехут. Незабаром, постали старшопластунські курені: «Червона Калина», «Лісові Чорти», «Чорноморці», «Федь Черник», «Орден Залізної Остроги», «Ті, що греблі рвуть» та інші. Частина з них існує і нині.

Гравірування наносили на попередньо виготовлені заготовки медалей згідно з результатами змагань. Адам Нагальський (1862–1944) - власник І Крайової фабрики медалей і спортивних нагород у Варшаві [3].

Джерла та література:

1. Савчук Б. Український Пласт 1911-1939. Івано-Франківськ, 1996. – С.142.

2. Там само. – С.143–145.

3. Strzałkowski J. Słownik medalierów polskich i z Polską związanych 1508-1965 (Materiały) / Polska Akademia Nauk, Instytut Sztuki. – Warszawa, 1982. – S.87.

№ V.17. Ювілейна відзнака Українського пластового уладу.

Зображення: у прямокутному щитку пластова лілея з тризубом. На ній цифра «25», вгорі цифри «1911-1936». Під зображенням літери «УПУ» (Український Пластовий Улад). У двох нижніх кутах ініціали: Р.Л. (Роберт Лісовський).

Розмір: 37x26 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: 1936 р.

Облікові позначення: п/з н.о

Автор: Р.Лісовський.

Категорія: II.

Випущена у Празі у 1936 р. з нагоди 25-ліття Українського Пласту. Відзнака підпільним шляхом переправляли до пластового центру у Львові для розповсюдження.

З нагоди свята за проектом Роберта Лісовського були виготовлені також «мистецькі прапорці з доброї шовкової стяжки в національних барвах з відповідним передруком (по середині пластова лілейка переплетена тризубом довкруги напис в українському стилі «Український Пластовий Улад» 1911-1936)» [2]

Джерела та література:

2. 25-ти ліття Українського Пласту.//Українські вісти. 25 листопада 1936.ч.272

25-ліття Українського Пласту // Діло –1936 – 3 груд–Ч.273.

25-ти ліття Українського Пласту.//Новий Час. – 1936 – 19 груд –.Ч.287.

Яців Р.Роберт Лісовський (1893-1982).Дух лінії. Львів: Априорі – 2015 – С. 97-98

№.V.18. Відзнака [дівочого куреня «Передові»]

Зображення: медаль з вушком круглої форми на лицей стороні якої зображення Матері Божої. На звороті гравірована постова емблема.

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: 1943 р.

Облікові позначення: п/з н.о

Категорія: R

Серед спогадів сеньора Пласту Романа Гавриляка є згадка про посріблений медальон, які пластуни куреня «Передові» роздавали 18 серпня 1943 р. пластунам - добровольцям стрілецької дивізії «Галичина»: Прощали нас рідні та особливо членкині дівочого куреня «Передові». Вони зготували нам дуже гарну і цінну несподіванку. А саме роздали кожному з нас посріблений медалик Матері Божої, а на другій

приятелі, а

стороні була вигравірувана пластова емблема – тризуб переплетений пластовою лілейкою...Я з цим медаликом не розставався та зберіг його до сьогодні, як одну з не багатьох воєнних пам'яток». [1] Організація «Передові», створена з ініціативи Українського Центрального Комітету в часи німецької окупації. До неї увійшли колишні пластуни, організацію очолив Курилович. У різних місцевостях почали творитися курені «Передових». У Львові існувало два курені – дівочий і юнацький. [2]

Джерела та література:

1. Гавриляк Р. Спогад про «Передових»// Пластовий шлях Ч4 (112),- С .47

2. Там же. –С 47.

№. V.19. Ювілейна відзнака до 30-ліття Українського пластового уладу.

Кругла відзнака з вушком. В центрі якої пластунка в однострої.

На звороті тризуб переплетений лілеєю.

Розмір: АЕ 28 мм.■

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: 1946 р.

Автор: М.Струк

Категорія: П.

Відзнака була випущена з нагоди освячення пластового прапора

в лагерьох переміщених осіб 24 березня 1946р. та святкування 5 травня в день патрона П. св.Юрія –

35-ти ліття Українського Пластового Уладу. Відзнака кріпилась на поясі однострою за допомогою шнурочка.

Джерела та література:

Пахолко С. Мельник О. Фалеристичні пам'ятки українських біженців в таборах переміщених осіб Німеччини та Австрії у 1945-1949 роках. // Фалеристика і Нумізматика.2010.-Ч.3

№. V. 20. Ювілейна відзнака до 30-ліття Українського пластового уладу.

Кідзнака аналогічна попередній, на лицевій стороні пластун в однострої.

Розмір: АЕ 28 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: 1946 р.

Автор: М.Струк

Категорія: П.

№. V. 21. Відзнака «УПУ 1911-1946» (Українського пластового уладу).

Відзнака аналогічна попередній. На лицевій стороні напис: « xxxv у.п.у.1911-1946» (український пластовий улад)

Розмір: АЕ 28 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1946 р.

Автор: М.Струк

Категорія: П.

№.V. 22.Ювілейна відзнака до 35-ліття заснування Пласту.

Кругла відзнака з прапорами Польщі, Білорусії, Латвії, Литви, Естонії, України накладена на пластову лілею. В нижній частині півколом напис: «Intern.d.p.rally Augsburg.19.5.1946» (переклад)

Матеріал: метал жовтого кольору , емаль

Датування: 1946 р.

Категорія: III.

Примітки: відзнака була видана Проводом українських пластунів з нагоди святкування 19 травня 1946 року в м. Авсбург 35-літнього ювілею заснування Пласту та дня патрону Пласту - св. Юрія .

На святкування були запрошені чужинецькі скаутські організації: (поляків, білорусів, латишів, литовців, естонців). Кольори їхніх національних прапорів були закарбовані на пам'ятній відзнаці разом з національним прапором України.

Ймовірно, що з нагоди міжнародної скаутської зустрічі в м. Авсбург 28-29 вересня 1946 року, була видана аналогічна відзнака про, яку є згадка як « чудову відзнаку з буквами національних прапорів тих скавтів, що брали участь у стрічі» («українці, поляки, білоруси, росіяни, лотиші, литовці й естонці»).

№.V.23.Памятна відзнака з нагоди

пластової

Кругла відзнака, поділена горизонтально на дві частини. У верхній частині на тлі трьох ялин полум'я від ватри. В нижній частині напис: «обл.пласт.стрічаноймаркт 1946».

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль.

Датування: 1946р.

Категорія: Р

Відзнака видана для старших пластунів (сеньйорів)-учасників зустрічі

та пластового вишколу в м.Ноймаркт 12-14 липня 1946р, що прибули з таборів в Обернені, Вайсенбурзі, Регенсбурзі, Байройті, Форгаймі, Полянтені, та Боленверу.

Джерела та література:

Приймак В. Історія Українського Пласту в Регенсбурзі. //Регенсбург. Статті-Спогади.- Нью-Йорк.1983.- С.316.

№. V. 25. Відзнака Свята весни 1947.

Відзнака у вигляді готичного щита, в центрі якого лицар на коні з державним гербом, який списом поборює дракона. У верхній частині напис: «свято весни» у нижній частині датування: «1947».на тлі відзнака зірки.

Розмір: 31x20 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль.

Датування: 1947 р.

Категорія: Р.

Примітки: відзнака видана кооперативом “Пласт” з нагоди 35 річниці заснування ПЛМ.

Міттенвальд 5-7 серпня 1947р., як альтернативну до вже виданої відзнаки, а пластовий визнав її,

як офіційну відзнаку ювілейної зустрічі.

Пахолко С. Мельник О. Фалеристичні пам'ятки українських біженців в таборах переміщених осіб Німеччини та Австрії у 1945-1949 роках. // Фалеристика і Нумізматика.2010.-Ч.3

№. V. 26. Відзнака пластового конгресу в Ашафенбургу

Прямокутна відзнака в центрі якої шатро по обидві сторони якого два пластуни коло ватри. У верхній частині датування: «26-29.ІІІ.1948» У нижній частині напис: «ашафенбург».

Розмір: 26x22мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1948р.

Категорія:

Відзнака видана з нагоди Першого Пластового конгресу 26-29 березня 1948р в м. Ашафенбург щоб дати членам організації ідеологічні дороговкази до дальшої виховної праці з українською молоддю. Конгрес став завершенням святкування 35-ї річниці Українського Пласту і відбувся 26—29 березня 1948 року в Ашафенбурзі (Німеччина).

Секретаріят Пластового Конгресу зареєстрував 281 учасника.

Джерела та література:

Утриско М. Діяльність пластового сеньйорату в оселі. //Регенсбург. Статті-Спогади-Документи. Нью-Йорк.1983.С.339.

№. V. 27. Відзнака з нагоди Свята весни в м.Фрайман.

Відзнака у вигляді трикутника, поділеного горизонтально на дві частини. У верхній частині символічне зображення трьох шатер на тлі зоряного неба та двох смерек. В нижній частині палаюча ватра під не. На ллпті напис: «6:9.5.свято весни Фрайман 1948».

Матеріал: метал жовтого кольору ,емаль

Датування: 1948 р.

Категорія: III

№.V 28. Відзнака табору старших пластунів в м. ЕГГ

Трикутна відзнака у верхній частині якої пластова відзнака, під нею напис «ЕГГ»,ще нижче зображення вогнища, під яким датування «1948», зліва та справа датування «29 VII – 27VIII»

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1948 р.

Категорія: R

Примітки: Табір старших пластунів в містечку Егг (Австрія) відбувся 29 липня — 27 серпня 1948 року, організований Булавами Командантів Пластунів і Пластунок. Учасниками цього табору було старше пластунство не лише з Ляндека, а й сусідньої французької зони, особливо з Інсбрука.

Джерела та література:

Василь Бибик. Ляндек у моїй пам'яті // Спогади про Ляндек / Ред. вст. сл. Я. Чумака. – Торонто: Укр. книжка, 1991. – С. 108-118.

№. V. 29. Новацька відзнака «Готуйсь»

Кругла відзнака з зображенням сокола на скелі, готового до злету. На скелі напис: «ГОТУЙСЬ»

Матеріал: фотодрук на металі

Датування: 1948 р.

Автор: М.Струк

Категорія: II.

Примітки : Відзнака була видана на прохання крайового коменданта уладу новаків в таборах переміщених осіб скм.(скаутмайстер) Теодосія Самотужки. Виготовленням юнацької відзнаки «Готуйсь» займалась скм. А.Смеречанська. Відзнака була виготовлена за рахунок продажу американських цигарок, які виділяла адміністрація таборів для переміщених осіб. [1]

Відзнаки, знамена й інші знаки в УПН

Новацька відзнака. Зеленої краски колісцячко, на тлі якого жовте орля і напис «Готуйсь»

Основна барва УПН пісківо-жовта [2]

Джерела та література:

1.Приймак В. Історія Українського Пласту в Регенсбурзі.

//Регенсбург. Статті-Спогади-Документи. Нью-Йорк.1983-С.324.

2.Пластові вісті. Ч.1.(7).Мюнхен, дня 1.6.1948. черга 1-6. Ст 8.

№.V.30. Пластовий відзнака «Святий Юрій»

Вирізаний по контуру св.Юрій на коні у лицарських обладунках. Лівою рукою захищає частину корпусу щитом у якому по всій площині зображений хрест.У правій руці спис, яким пронизує змія, що звивається кільцями під копитами коня.

Розмір: 35x25мм.

Матеріал: золото, срібло, бронза

Датування: кін 20-х рр.ХХ ст.

Автор: [графік Віктор Цимбала]

Категорія: У.

Покровителем та опікуном товариства «Пласт», був св. Юрій. Його зображення використовували, як символ, на найвищих нагородах товариства. Іконографія св Юрія на нагороді схожа до скульптурної композиції святого на аттику кафедрального собору св.Юрія у Львові.

У своїх спогадах про вишкільно-виховну працю у таборі для переміщених осіб в м.Регенсбурзі(Німеччина) о. Богдан Ганушевський згадує, що отримав декілька відзначень, серед яких «найвищим є Орден св.Юрія у золоті» .[1, 2] **Джерела та література:**

1.Ганушевський Б.Над синім Дунаєм. Українська Політична Еміграція у Регенсбургзі й Регенсбургській Області в 1944-1949рр.//Регенсбург. Статті - спогади документи. До сторії української еміграції в Німеччині після другої світової війни. Наукове товариство ім.Шевченка. Український архів. Т.ХL.. Нью - Йорк- Париж- Сідней –Торонто. 1985 – С.50

2.Українська Молодь Христові 1933-1988. Пропамятна книга. Рим 1991 Парма.-С.365

№ V.31. Відзнака товариства «Луг».

Зображення: у готичному щиті напис: «ЛУГ», напис обрамлений з обидвох сторін гілками калини. Під написом схрещені топірці, під ними сурма з двома китицями.

Розмір: 24x21 мм

Облікові позначення НМІУ, МДМ 1431/1702

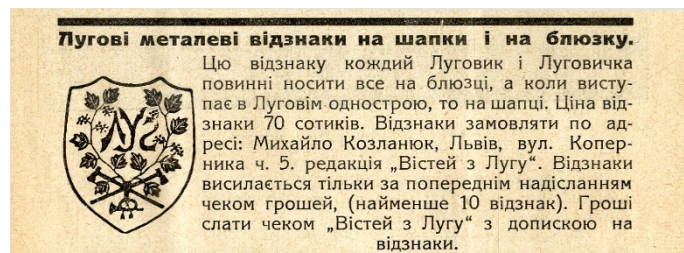
Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1926 р.

Категорія: II.

Луг» —руханково-пожарне товариство в Галичині, засноване 1925 р Романом Дашкевичем. У 1930-х роках одна з найчисленніших легальних молодіжних громадських організацій у Галичині. Організаційна структура «Луга» складалась з трьох ступенів: центральний відділ у Львові, повітові «Луги» й місцеві осередки товариства.

Організації «Луга», маючи забезпечували активну участь членів товариства у військовій підготовці (проведення польових занять, стрільб тощо), керували розвитком спорту серед української молоді. Заборонене радянською владою в 1939 році.]

Згідно статуту відзнака носилась на шапці однострою, або на “кляпі блузи для цивільних” (на вилогах піджака. Прим. авт.) [1, 2] Відзнака була виготовлена кооперативом “Жіночий Базар” в Коломиї у 1926 р та висилалась за попереднім замовленням членам товариства. [3] На фото Виконавчий комітет Центральної Ради Лугів. 1927 р. Зліва на право: П.Панькевич, І.Мамчаківна, О.Кушик, Б.Абрамовський, О.Курцебівна, В.Федорчак, Я.Дашкевич, М.Козланюк.

Джерела та література:

1. Круковський О. Емблематика, прапорництво та сфагістика українського товариства «Луг»// III Наукова геральдична конференція. Львів, 1993. С.51.
2. ЦДІА України у Львові, ф.309, (Українське спортивне товариство “Сокіл-Батько” у Львові) оп.1., спр.788, ст.37, №761; ф.312, оп.1,спр.168, арк.169. Статут Українського Рух.-спортивн.тов-ва «Луг»//Бібліотека ЦДІА України у Львові. інв.№ 28699.
3. Вісті з Лугу. – 1926. – Ч.4. – С.16

№.V.32. Медаль «За працю в луговій організації».

Аверс на лицевій стороні гілка переплетена з дубового, лаврового листя та колосків пшениці. У центрі вигравіруваний тризуб та напис: «ЗА ПРАЦЮ В ЛУГОВІЙ ОРГ.(організації) 1933».

Реверс: постать жінки на постаменті, яка підняла правою рукою вінок, а лівою притримує щит. У щиті кустарним способом впаяна пластина з награвірованим тризубом.

Розмір: АЕ 30 мм.

Облікові позначення: п/з н.о.

Матеріал: срібло.

Датування: 1933 р.

Категорія: R

Існували відзнаки випущені у золоті. Для прикладу, під час святкування десятиліття (1925-1935)лугової організації в с.Копичинцях на Тернопольщині, луговому організатору д-ру Бабію голова товариства «Луг» д-р Роман.Дашкевич вручив золоту медаль за видатну працю в луговій організації.

Джерела та література:

Ювілейне лугове свято в Копичинцях // Діло – 1935 – 22 серп. – Ч.222.

№.V.33. Медаль товариства «Луг».

Авес: вінок з лаврового листя, у центрі вигравіруваний тризуб та напис: «ЗА ПРАЦЮ В ЛУГОВІЙ ОРГ.(організації) 1936».

Реверс: у центрі постать жінки в спортивній формі, в правій руці вінок із стрічкою. Кінець ленти, перетинаючи торс, звисає з лівої руки. По колу обідок з крапок. Медаль з вушком.

Розмір: АЕ мм.

Облікові позначення: п/з н.о.

Матеріал: цинк

Датування: 1936 р.

Категорія: Р

№ V.34. Відзнака Союзу Поступової Молоді ім.М.Драгоманова у Львові «Каменярі» .

Відзнака круглої форми, в центральному колі на червоному тлі силуети трьох чоловіків виділених по контуру жовтим кольором з піднятими в замаху молотами на скалу чорного кольору. По зовнішньому колу на світло-синьому тлі напис літерами жовтого кольору «Каменярі», над ним жовта гілка.

Розмір: ∅ 21 мм.

Облікові позначення: п/з н.о.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль.

Датування: 1932 р.

Автор: [Є.Ляниця]

Категорія: Р

Організація Союз Поступової Молоді ім.М.Драгоманова «Каменярі» заснована у Львові у 1929р. В 1930-і рр. організація поширила свою діяльність на територію львівського, станіславського та тернопільського воєводств та нараховувала понад 15.000 членів. Перебуваючм під впливом УСРП (Українська соціал-робітничка партія) організація орієнтувалася на радикально-демократичну ідеологію та етичний соціалізм. При товаристві існували спортивні та театральні гуртки, хори, видавався журнал «Каменярі». Головою був А.Гривнак, товариство належав до міжнародного робітничого союзу (Брюссель), перестало діяти у 1939 р.

У грудні 1931 р. було отримано дозвіл від Львівського староства на виготовлення відзнак лише для поширення на території львівського воєводства. Попередньо відзнаки мали коштувати 35 гр.- за відзнаку на шпильці; та 50 гр.- за відзнаку на гвинті. В серпні 1932 р. появились відзнаки на складі Головної Ради Союзу Каменярів та був отриманий дозвіл на вживання відзнаки у Тернопільському та Станіславівському воєводствах.[1] Головна Рада Союзу Каменярів наголошувала, що кожен член Союзу Каменярів повинен мати свою членську відзнаку. [2] Ціна відзнаки становила 90 сот. Під назвою «Каменярі» існувало ще дві організації: Український студентський гурток «Каменярі», заснований в 1917 р. в м.

Саксатун (Канада) Український студентський гурток “Каменярі” заснований в 1920 при Гірничій Академії в м.Пршібрамі (ЧСР) [3]

Джерела та література:

1. Що є з каменярськими відзнаками? /Каменярі – 1933. – груд. – Ч.11.
2. З головної Ради Союзу Каменярів./ Каменярі. – 1932. – серп. – Ч.8.
- 3.Наріжний С. Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами. Частина Перша. – Прага, 1942 – С. 87-88.

№.V35. Відзнака «Свято молоді 1935».

В центрі відзнаки профіль юнака, повернутий ліворуч. Від обличчя уперед у різні сторони відходять промені. По колу напис: «СВЯТО МОЛОДІ 1935-VI».Половина відзнака по контуру оздоблена подвійним вінком.

Розмір: АЕ 28 мм.(товщина 0,2мм.)

Облікові позначення: п/з н.о.

Матеріал: метал білого кольору. (гальванопокриття по жовтому металі)

Датування: червень 1935 р.

Автор: Ярослав Фартух.

Категорія: Р.

Відзнака була випущена з нагоди «Свята молоді» у Станіславові, яке організували товариства «Сокіл» та філія товариства «Просвіта» 29-30 червня 1935р. Основною метою святкувань було згуртування української молоді навколо ідеї національного, релігійного та спортивного виховання і поборювання колонізаційної політики Польської держави. Під час проведення свята відбувалися спортивні змагання ,танці, співи. Було випущено понад 12 тисяч відзнак на голці, які використовувались як перепустка на всі заходи свята молоді [1]. Відомі фальсифікати товщиною прибіл. 2мм. з міді на гвинті та металу жовтого кольору на шпильці.

Джерела та література:

1. Свято молоді в Станіславові.// Діло – 1935– 6 червн. – Ч.147

Відзнаки товариства «Просвіта», «Рідна школа»

№ 1.Відзнака товариства [«Просвіта»]

Зображення: у зеленому лавровому вінку з жовтим обідком розгорнута книжка жовтого кольору. У центрі книги виділені чорним кольором рядки. Над книжкою зображене сонце, що сходить з жовтими проміннями на білому тлі у формі купола.

Розмір: 30x28 мм

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: поч. ХХ ст.

Облікові позначення: ЛІМ В-112, В-4135

Категорія: U

«Просвіта» – громадська культурно-освітня організація на західних українських землях. Розпочала діяльність у грудні 1868 р. у Львові. Ініціаторами заснування були західноукраїнські народовці. Основними завданнями Товариства були: поширення освіти, піднесення культури і добробуту українського народу через ліквідацію неписьменності; видання і поширення популярних читанок, календарів, творів класиків української літератури, заснування читалень і бібліотек, хореографічних і драматичних гуртків, кас взаємодопомоги. При головному правлінні діяли комісії: просвітньо-організаційна, ліквідації неписьменності, театральна, видавнича, бібліотечна, бюджетна, стипендіальна та ін. У багатьох містах і містечках Галичини діяли філії «Просвіти». 1906 р. почали засновуватися організації «Просвіти» і в тій частині України, що входила до складу Росії. Після Першої світової війни «Просвіта» була заснована на Закарпатті. У 1914 р. Товариство нараховувало 77 філій, у яких діяли 2944 бібліотеки-читальні, а членами товариства було понад 36 тисяч осіб. Восени 1939 р. Товариство припинило свою діяльність [1,2].

Символи відзнаки – лавровий вінок, книга та сонце, дають підстави атрибутувати як відзнаку товариства «Просвіта»

Джерела та література:

1. Центральний державний історичний архів України, м.Львів. Путівник. – Львів, Перемишль, 2003. – С.234
2. Енциклопедія Українознавства: Словник. частина. – Львів, 1996. – Т.6. – С.2366.

№ .2. Відзнака-медальйон товариства «Просвіта» м. Миколаєва.

Зображення: відзнака овальної форми, на яку накладена бандура з гілкою та написом по колу: «СВОГО НЕ ЦУРАЙТЕСЬ». На звороті напис: «МИКОЛАЇВСЬКА ПРОСВІТА 1908».

Розмір: 32x32 мм.

Матеріал: срібло.

Датування: 1908 р.

Категорія: У.

відомі відзнаки з написом власника на звороті.

Джерела та література: ДАМО Ф.206(Українське товариство «Просвіта»), –Оп.1–Спр.10, –Арк.52.

Марцінковський І. Перша нагрудна просвітянська відзнака та медаль до 110-ї річниці «Просвіти» Миколаївщини.//Нумізматика і фалеристика.Ч.2 2017р.- С.3-7

№ .3. Відзнака товариства «Просвіта» в Ужгороді.

Зображення: у півколі на темно-синьому тлі сонце, що сходить. На ньому розгорнута біла книжка. Внизу на білому тлі напис жовтими літерами «ПРОСВѢТА», угорі , між променями сонця , дата «1920».

Розмір: 19x23 мм.

Місце зберігання: ЛІМ., В-4146

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль.

Датування: 1920 р.

Категорія: III.

У каталозі «Українська фалеристика» [1] помилково ідентифіковано відзнаку як «Ювілейну випущену з нагоди 52-ліття заснування товариства «Просвіта», насправді відзнака видана з нагоди заснування товариства «Просвіта» в Ужгороді. На це вказує запис в інвентарній книзі музею НТШ де зазначено, що це нагрудна відзнака «Просвіти» в Ужгороді з 1920 р. [2] Примірник ідентичної відзнаки зберігався у музеї Військово-Історичних пам'яток НТШ. [3].

Джерела та література:

1 Круковський О, Пахолко С. Українська Фалеристика» (Із фондів Львівського історичного музею) / О. Круковський, С. Пахолко. – Львів: Априорі, 2011 – С.39

2. Інвентарна книга музею НТШ № V, №20414

3. ЦДАЛ, ф.309, –Оп.1, – Спр.788, –Арк.33, № 713
<http://prozahid.com/content-45772.html>

№. 4. Відзнака «Рівенська Просвіта 1917-1927»

Зображення: у готочному щиті розгорнута книга з написом у центрі розміщеним по діагоналі двох сторінок. «ЗНАННЯМ ПОБІДИШ!» Над книжкою у рамці дата: «1917-1927» У верхній частині щита - тризуб. Праворуч та ліворуч від нього напис «ПРОСВІТА». У нижньому куті щита напис : «РІВЕНСЬКА»

Розмір:45x31мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Місце збереження :Рівеський краєзнавчий музей.IVН-4836

Датування: 1927 р

Категорія: III.

Відзнака випущена з нагоди 10-ліття заснування «Просвіти» у м. Рівне. З цієї нагоди 21 листопада 1927 р. відбулися урочисті збори, в яких взяли участь понад 150 осіб. На зборах виступили М. Галушинський із Львова, І.Власовський з Луцька, С.Жук з Кременця, місцеве просвітянське керівництво. Свято закінчилось концертом просвітянських сільські хори, учні українських гімназій та пластуни. [1]

Джерела та література:

1.Савчук Б. Волинська Просвіта. –Рівне: Ліста –1996. –С.81

№. 5. Ювілейна відзнака з нагоди 60-ліття Товариства «Просвіта»

Опис: У ромбі на тлі сонця з променями, – розгорнута книжка. Угорі над сонцем цифра: «60». У нижній частині напис: «ПРОСВІТА». Справа та зліва від сонця дати: «1868 1928».

Розмір: 18x18 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Спосіб виконання: штампування

Датування: 1928 р. |

Автор: [Микола Бутович]

Облікові позначення: ЛІМ, В-50

Категорія: II

Примітки: У 1928 р., готуючись до 60-ліття Товариства «Просвіта», Українське студентське товариство «Основа» в Данцигу вело листування з ювелірною фірмою «Моріц Штумпф і син» у Відні про виготовлення посріблених жетонів до ювілею Товариства. До виготовлення проектів металевих відзнак, віньєток, та прикрас з нагоди ювілею «Просвіти» був залучений також худ. М.Бутович, який листувався з граверами в Парижі в цій справі.

[1-3]. У 1929 р. з нагоди ювілею було випущено ряд відзнак «Просвіти». Торгова секція Товариства періодично поміщала у львівській пресі рекламу відзнак та подавала ціни на них: «Вже є готові ювілейні відзнаки Т-ва Просвіта. Зроблені з твердого металю, посріблювані, окисдовані на довгій шпильці, надаються до тривалого ношення. Обов'язком кожного Українця і Українки батьків і дітей прикрасити в сьому ювілейному році свою грудь знаком нашої духової єдності і культурної сили» [4].

Поданий примірник (№ 5а) має відмінності у дрібному штрихуванні

Джерела та література:

1.ЦДІАЛ, ф.348 Товариство «Просвіта» м. Львів – Оп.1, – Спр.29, – Арк.15 а.

2. Там само, – Спр.30, – Арк.122.

3. Там само, – Спр.433, – Арк.3.

4. Громадянству до відома // Український прапор. – 1929. – 1 лист. – Чис.11.

№. 6. Ювілейна відзнака товариства «Просвіта» в м.Угнів з нагоди 50-ліття заснування

Опис: У розгорнутій книжці напис: «1934 50-ЛІТТЯ ПРОСВІТИ В УГНОВІ».

Розмір: 17x25 мм.

Матеріал: метал білого кольору

Спосіб виконання: штампування

Датування: 1934 р.

Автор: невідомий

Облікові позначення: ЛІМ, В-53

Категорія: У

Примітки: Товариство «Просвіта» в містечку Угнів засноване в 1884 р. З нагоди 50-літнього ювілею керівництво Товариства «Просвіта» підготувало програму урочистостей, які мало розпочатись поминальним Богослуженням усіх священників Угнівщини та продовжитись урочистою академією для учасників святкувань [1]. До цієї події були виготовлені ювілейні відзнаки, які мали реалізовуватись під час святкувань. Частину відзнак «виділ Читальні прислав до Америки на розпродаж між угнівцями». Це принесло для Товариства 20 доларів прибутку, що на той час було в Америці значною сумою [2]. Слід зазначити, що повітова влада не дала дозволу на заплановане на 17 липня 1934 р. свято «Просвіти» в Угнові [3].

Джерела та література:

1. Пів століття праці. Ювілей читальні «Просвіти» в Угнові // Новий Час. – 1934. – 18 черв. – Чис.134.
2. Салюк Г, Петришин М. Заснування «Комітету нанесення матеріальної помочі для Угнова» і «Товариства Угнівщина» в Джерзі Ситі Н. Дж.// Угнів та Угнівщина. Історично-меморіальний збірник. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1960. – С.380.
3. Свято 50-ліття «Просвіти» в Угнові не відбудеться // Діло. – 1934. – 10 лип.

№. 7. Ювілейна відзнака товариства «Просвіта» в м. Добромиль з нагоди 25-ліття заснування

Зображення: у центральному колі розгорнута книжка, над нею сонце, що сходить з промінням, над яким дата: «1910-1935». У зовнішньому колі напис: «ЮВІЛЕЙ ФІЛ. ПРОСВІТИ В ДОБРОМИЛІ»

Розмір: О 23мм.

Місце збереження: п/з А.Д

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1935р.

Автор: невідомий

Категорія: II

Примітки:

Джерела та література:

«Повітове свято «Просвіти» в Добромилі»././Наш прапор – 1935– 19 вер– .Чис.72

«Ювілей читальні «Просвіти» в Добромилі»././Наш Прапор – 1935– 5 жовт. – Чис.

№ 8. Ювілейна відзнака товариства «Просвіта» в м. Біберка з нагоди 40-ліття заснування

Зображення: у центрі прямокутної відзнаки рука, що тримає факел, праворуч та ліворуч дата: «1896-1936» У нижній частині напис: «ПРОСВІТА ФІЛІА БІБРКА».

Розмір: 19x12 мм.

Місце зберігання: п/з А.Д.

Матеріал: метал білого кольору

Датування: 1936 р.

Автор: невідомий

Категорія: III.

Примітки:

Джерела та література:

Дудикевич Р «Просвіта. Спогади» – Львів –2006

№9.Ювілейна відзнака з нагоди 30-ліття заснування Товариства «Просвіта» в Жовкві

Опис: У розгорнутій книжці напис: у правій частині «30 –ЛІТТЯ 1906 1936», у лівій літера «П» (Просвіта) та напис «ЖОВКВА»

Розмір: 12x18 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Спосіб виконання: штампування

Датування: 1936 р.

Автор: невідомий

Облікові позначення: ЛІМ, В-504

Категорія: II

Примітки: Товариство «Просвіта» в Жовкві засноване в 1906 р.. Святкування розпочалося Службою Божою у церкві, де був освячений, уперше на Жовківщині, прапор філії Товариства. На прапорі був зображений за проектом проф. Ю. Буцманюка князь Володимир, а на звороті відкрита книжка з написом: «Учіться, брати мої, думайте, читайте». Урочисті святкування завершилися величним походом вулицями міста, у якому взяло участь близько 10 тисяч учасників, та святочною Академією в Українському Повітовому Домі. Відзнака випущена з нагоди 30-ліття заснування «Просвіти» у Жовкві в серпні 1936 р. [1,2].

В інвентарній книзі фондової групи «Відзнаки» ЛІМ зазначено, що відзнака надійшла із старих фондів (до 1941 р.).

Джерела та література:

1. Свято культури. 30-літній Ювілей філії «Просвіти» і «Рідної Школи» в Жовкві // Наш Прапор. – 1936. – 31 серп. – Чис. 99.
2. 30-літній Ювілей філії «Просвіти» в Жовкві // Наш Прапор. – 1936. – 11 верес. – Чис. 104.

№.10.Ювілейна відзнака з нагоди 35-ліття заснування товариства «Просвіта» в Комарно

Опис: Відзнака прямокутної форми. У центрі рука, що тримає факел, під нею напис: «ПРОСВІТА ФІЛІЯ КОМАРНО». Над факелом з обидвох боків дати: «1902–1937».

Розмір: 19x12 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Спосіб виконання: карбування

Датування: 1937 р.

Автор: невідомий

Облікові позначення: ЛІМ, В-47, В-90

Категорія: III

Примітки: Філія товариства «Просвіта» в Комарно заснована в 1902 р

№.11.Відзнака члена товариства в Кам'янці Стум.1937

№.12. Ювілейна відзнака з нагоди 70 – ліття Товариства «Просвіта» (в емалі)

Опис: Відзнака округлої форми, на лавровому вінку в нижній частині розгорнута книжка, у якій на правому боці на синьому тлі жовтими цифрами дата: «1868». На лівому боці: «1938». Над книжкою сонце, що сходить, з промінням. У верхній частині півколом синя планка, у якій напис жовтими літерами: «ПРОСВІТА».

Розмір: 20x18мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 1938 р.

Автор: невідомий

Категорія: I

Примітки: З нагоди 70-літнього ювілею Товариства «Просвіта» був створений Діловий комітет, який підготував програму урочистостей (масовий здвиг «Просвіт», Конгрес тощо), запланованих на 21–24 травня 1938 р. Польська влада заборонила проводити Здвиг та обмежила програму святкувань, тому урочистості були відкладені. Проте 22 травня 1938 р. в Митрополичій каплиці у Львові відбулося посвячення прапора Товариства. Також були випущені ювілейні відзнаки Товариства [1].

Уперше зображення відзнаки з'явилося в альманасі «Просвіта», де зазначалось, що «Міністерство Внутрішніх Справ у Варшаві дало дозвіл Товариству «Просвіта» у Львові на ювілейну відзнаку з тим, що набути і носити її мають право лише члени «Просвіти», себто члени читалень і Матірнього Товариства». Золота відзнака коштувала 1 зл., срібна 0.50 зл., а звичайна 0.25 зл. [2]. Існуює варіант відзнаки зменшеного розміру () та варіанти в емалі та без емалі, з незначними відмінностями.

Джерела та література:

1. Прапор «Просвіти» // Наш Прапор. – 1938. – 23 трав. – Чис. 56.
2. Просвіта. – 1938. – Чис. 3–4. – С. 5

№.13. Відзнака У.С.Х. товариства прихильників освіти у Львові”

Зображення: медаль круглої форми. у центрі літери: «УСХ», по колу напис: «Т-ВО ПРИХ. ОСВІТИ У ЛЬВОВІ»

Розмір: О 20,5мм.

Місце збереження: п/з А.Д

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 30-рр. ХХст.

Автор: невідомий

Категорія: II.

Примітки: «Товариство прихильників Освіти», засноване у Львові з ініціативи НТШ для допомоги українським студентам високих шкіл, діяло в 1927-34рр. (до закриття його польською владою). Товариство опікувалось Академічним домом у Львові, видавало позики студентам. Головою товариства був В. Децикевич, а з 1933 – О. Кульцицький. [1]

Джерела та література:

1. Енциклопедія Українознавства: Словник. частина. – Львів, 2000. – Т.9. – С.3227

В обличчі того незадовільного положення, гурток січовиків і старших громадян рішив на нарадах у квітні 1920 р. заснувати допомогову установу, “Товариство Прихильників Освіти”. Від скромних початків розрослася ця установа в майбутньому до розмірів поважної, загально визнаної організації, відомої з її успішної допомоги соткам наших студентів кінчати студії. Працювали в ній упродовж років, як січовики, так же й старші громадяни, напр., довголітній голова Т-ва, проф. С. Дністрянский, лікарі, д-р Андрій Бурачинський і д-р Ярослав Окуневський, Олександр Сероїчковський, Аїтал Вітошинський, Юліян Романчук молодший, Ярослав Литвинович, д-р Дмитро Коропатницький, д-р Наполеон Бігарі, д-р Іван Турин та інші.

Кухар Р. Віденська «Січ» \ «Січ» на сторожі в добі визвольних змагань. Ст 60,- Київ УКСП «Кобза» 1994

№.14. Відзнака «Рідній Гуцульщині 1936»

Зображення: у восьмикутнику на зеленому тлі постать у гуцульському строї з топірцем у лівій руці та сурмою у правій. Вгорі у рамці напис: «РІДНІЙ ГУЦУЛЬЩИНІ » внизу дата «1936»

Розмір: 25x20мм.

Матеріал: метал білого кольору, фарба

Датування: 1936р.

Категорія: II.

Є підстави припускати, що відзнака була випущена для збору коштів на потреби мешканців Гуцульщини, котрі періодично потерпали від стихійних лих, голоду та повеней. Практику видання відзнак, частина коштів, з яких йшла на допомогу було започатковано ще в 1920 р. У червні 1920 р. фірма С.Володиславича, яка виготовляла різноманітні українські відзнаки, оголосила, що 25% з прибутку буде передано «на голодуючу Гуцульщину»[1] В жовтні 1936 р. для допомоги Гуцульщині та Полісся, був заснований спеціальний зимовий комітет, який займався збором коштів для закупівлі палива, одягу та збіжжя. Ініціатор комітету п.Осип Губчак звернувся з проханням до громадськості надати посильну допомогу мешканцям цих регіонів.[2]. Для збору коштів на гуманітарні потреби Гуцульщини долучилась також товариство «Просвіта» яке створило в 1936 р. «Просвітянський фонд Гуцульщина» та розповсюджувало серед населення книгу «Просвіта Гуцульщині» частина з вилучених коштів, яких йшла на допомогу потерпілим.[3]

Джерела та література:

1. Громадська думка. – 1920– 10 черв. – Чис.134.
2. За українську акцію зимової помочи.//Українські вісти. – 1936– 30 верес – Чис.224.
3. Просвіта Гуцульщині.//Просвіта– 1936– .Чис.4-5 – С.113-114; Чис.6-7– С.165-166

№. 15. Відзнака Товариства взаємної помочі українського вчительства

Опис: Відзнака п'ятикутної форми, у центральній частині в орнаменті з гілок дуба літери «ВПУВ» (взаємна поміч українського вчительства). По периметру відзнаки рамка, у верхній частині дати: «1905–1930». У нижній частині геометричний орнамент.

Розмір: 24x22 мм.

Матеріал: метал білого кольору

Спосіб виконання: карбування

Датування: 1930 р.

Автор: невідомий

Облікові позначення: ЛІМ, В-63

Категорія: П.

Примітки: Взаємна поміч українського вчительства (ВПУВ) – професійна організація народних учителів, що існувала з 1905 до 1939 р. На початках об'єднувала вчителів Галичини і Буковини, а з 1922 р. також і українських вчителів на території Польщі. При Товаристві діяла Центральна педагогічна бібліотека у Львові, виходив друком двотижневик «Учительське Слово». У 1938 р. організація мала 44 відділи і 20 делегатур, що об'єднували 2162 вчителів. ВПУВ видавала журнал «Шлях навчання» (квартальник) та «Педагогічно-Методичну Бібліотеку». Товариство мало науково-педагогічну комісію, економічні установи («Взаємна поміч»), фонди матеріальної допомоги, заснувало торговельну інституцію «Краєва Учительська Спілка» [1]. У власності Товариства було два будинки у Львові, бази відпочинку в м.Ворохті та с.Черче. Товариство належало до міжнародних учительських спілок. У 1940–44 роках ВПУВ діяла при УЦК (Український Центральний Комітет) у Кракові у формі Учительського Об'єднання Праці [2,3,4].

Джерела та література:

1. Ющишин Г. Нарис історії товариства «Взаїмна Поміч Українського Вчительства» // Діло. – 1930. – 18 лип. – Чис.150.
2. Статут товариства «Взаємна поміч галицьких і буковинських учителів і учительок» // Діло. – 1905. – 30 лип. – Чис.170.
3. Взаємна Поміч Українського Вчительства // Діло. – 1938. – 18 лип. – Чис.150.
4. Енциклопедія Українознавства: Словник. частина. – Львів, 1993. – Т.1. – С.239.

№. 16. Ювілейна відзнака з нагоди 50-ліття товариства «Рідна Школа» Станіславові.

Зображення: значок прямокутної форми, у центрі якого у прямокутнику цифра «50», по обидва боки літери «Р» і «Ш», вгорі напис: «СТАНІСЛАВІВ», внизу півколом напис: «ВЕРЕСЕНЬ 1931».

Розмір: 20x16 мм.

Місце зберігання: п/з С.Г.

Матеріал: метал білого кольору

Датування: 1931 р.

Автор: невідомий

Категорія: III.

Відзнаки видана з нагоди 50-ліття заснування українського педагогічного товариства у Станіславі.

[1]

Джерела та література:

1. Величаве Рідно-шкільне Свято в Станіславі//Новий Час –1931–21 верес. – Чис.104.

№.17. Відзнака Товариства «Рідна Школа» в Рогатині

Опис: Значок у формі півкола з темно-синьої емалі, у центрі якого сонце, що сходить, з промінням. Над ним напис жовтими буквами: «*РІДНА ШКОЛА*». В основі відзнаки планка з написом: «• РОГАТИН •».

Розмір: 25x32 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Спосіб виконання: карбування, емальювання

Датування: 1934 р.】

Автор: невідомий

Облікові позначення: ЛІМ, В-93

Категорія: У

Примітки: 29 вересня 1934 р., з нагоди святкування 25-ліття існування гімназії, відбувся з'їзд засновників і колишніх учнів гімназії, яким була вручена відзнака [1].

Поданий екземпляр у темно-синій емалі. (№16

а)

Джерела та література:

1. Угрин-Безгрішний М. Українська Гімназія Рідної Школи в Рогатині (Історичний нарис з приводу 25-ліття гімназії) // Рогатинська Земля: Збірник історико-мемуарних, етнографічних і побутових матеріалів. Український архів, т. 50. Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Наукове товариство ім. Шевченка, 1989. – С.223– 249.

№ .18. Відзнака приватної дівочої гуманітарної семінарії у Львові

Зображення: у ренесансовому щиті літери «ДГГ», під ними літери «РШ»(Рідна школа).

Розмір: 30x24 мм.

Місце зберігання: ЛІМ, інв.№ В-61.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 20-30-ті рр. ХХ ст.

Автор: невідомий

Категорія: III.

Джерела та література:

№ 19. Відзнака "Ювілейне свято Рідної школи 30.VI.1935 в Бережанах"

Зображення: у готичному щиті монограма «РШ», обрамлена двома гілками. Вгорі напис: «Ювілейне свято Рідної школи 30.VI.1935 в Бережанах».

Розмір: 40x38 мм.

Місце зберігання: ЛІМ, інв.№ В-4157.

Матеріал: метал білого кольору

Датування: 1935 р.

Автор: [П.Ков].

Категорія: III.

Примітки: порівнюючи монограму "РШ" з відзнакою - монограмою "ЧТУ", автором якої був Павло Ковтун, можна стверджувати про авторство одного і того ж художника

Джерела та література: "Свято в Бережанах" Діло 23 травня 1935 ч.163
"Ювілейне свято в Бережанах". Діло 4 липня 1935р. ч.174.

№.20. Відзнака “Р Ш 60”

Зображення: в овальному щитку на тлі синьої емалі – жовта постать з книжкою в руках, вклякнула на одне коліно. По обидва боки літери літери «РШ» (Рідна школа). Внизу цифра: «60».

Розмір:

Місце зберігання: ЛІМ, інв.№ В-54

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 1931р.

Автор: С.Гординський

Категорія: ІІ.

Примітки: відзнака коштувала 1зол,-з'явилась у продажі в червні 1931р

Джерела та література:”В ювілейному році “Рідної Школи”//Новий Час 29 травня 1931р ч.58.

№.21. Відзнака “РШ”

Зображення: прорізний значок круглої форми із монограмою «РШ», стилізованою під тризуб.

Розмір: АЕ 25 мм.

Місце зберігання: п/з А.З

Матеріал: метал білого або кольору

Датування: 30-40-і рр. ХХ ст.

Автор: невідомий

Категорія: І.

Примітки: “Головна управа “РШ” подає до відома, що Кураторія затвердила проект однострою для молоді середніх шкіл “РШ” і взірці розіслала вже до всіх дирекцій шкіл. Відзнака на шапки, однострої для всіх шкіл “РШ”(для середніх шкіл жовтої краски) можна замовити в Книгарні “РШ”, Львів вул..Сикстуська ч.30”

“...ми з гордістю носили на наших беретах срібну відзнаку “Рідної Школи”, скомпоновану у формі тризуба...”

Вияснити з Д.Туркевичем відносно відзнаки. «РШ» з золота для галстука директора гімназії (відсканувати)

Джерела та література: Однострої в школах «РШ»././ Діло, 5 квітня 1934 р. – Ч.89. – С.6.

Однострої в школах “Рідної Школи”././Мета.15 квітня 1934 р.ч.14.

А.Мартенник”Рідне спільне і далеке” Приватна Дівоча гімназія “Рідної Школи” Укр.Педагог.Тов-ва ім. Іллі та Іванни Кокорудзів у Львові././ Дрогобич.1997.ст.186.

№. 22. Відзнака „Рідна школа”

Зображення: опукла відзнака,...

Розмір: О 23мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, фарба

Місце збереження: п/з О.М.

Датування: 30-40рр.ХХст.

Автор: невідомий

Категорія: II

Примітки: у 1934 р. Шкільна кураторія затвердила проект однострою для молоді середніх шкіл. Взірці відзнак «РШ» входили як складовий елемент до однострою і були однаковими для усіх (уніфіковані).”

Джерела та література: Однострої в школах «РШ»././ Діло, 5 квітня 1934 р. – Ч.89. – С.6.

№.23.Відзнака «Рідна школа»

№.24. Відзнака Рідна Школа (з факелом)

Зображення:

Розмір: мм.

Місце зберігання: п/з А.О.

Матеріал:

Датування:

Автор: невідомий

Категорія: III.

Примітки:

Джерела та література:

№.25. Відзнака-пластина «Рідної школа».

Зображення: пластина овальної форми з написом: «Рідна школа» та монограмою «РШ» усередині напису. У правій верхній частині наскрізний отвір $\varnothing$ 3 мм.

Розмір: 22x17 мм.

Місце зберігання: ЛІМ, інв.№ В-100

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 20-30-ті рр. ХХст.

Автор: невідомий

Категорія: III

Джерела та література:

№ .26. Відзнака «Укр. робіт. діточа оселя ім. Франка Нагуєвичі»

Зображення: відзнака прямокутної форми з півколом у верхній частині. У півколі портрет І.Франка, у нижній частині постаті двох дітей – хлопчика та дівчинки на тлі променів, які розходяться від портрета. Внизу дата: «1936», вгорі над портретом напис: «Укр.робіт.діточа оселя ім.Франка Нагуєвичі».

Розмір: 31x22 мм.

Місце зберігання: ДКМ.інв.№37

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1936 р.

Автор: невідомий

Категорія: II.

Примітки: Відзнака випущена Робітничою громадою ім.І.Франка в Дрогобичі з нагоди 80-ти ліття з дня народження письменника, гроші від реалізації планувалося використати на побудову дитячої оселі в с.Нагуєвичі. Було випущено близько 2000 екз. за ціною 50 сот. Відзнака карбувалась в Бориславі.

Українька Захоронка (до 1912 – Руська Захоронка) тов-во засноване у 1901р. у Львові для матеріальної допомоги і педагогічного нагляду та оборони перед денаціоналізацією українських дітей дошкільного віку, з найбільш бідних верств населення на передмістях Львова. Педагогічний нагляд над садками провадила “Рідна Школа”. З пол.30-тих рр. сітка дитячих садків поширилась на інші міста та її було реорганізовано на довкілля модерного типу з фаховими виховательками.

Джерела та література: П.Сов'як.”Маловідома франківська ліквія.”//Дрогобиччина-земля Івана Франка. Збірник географічних, історичних, етнографічно-побутових матеріалів та емуари. Дрогобич. Видавнича фірма “Відродження” 1997р. Т.4.ст.239.

Енциклопедія українознавства. Українська Захоронка.//Львів.2000.т.9.ст.3359.

№ .27. Відзнака «Укр. робіт. діточа оселя ім. Франка Нагуєвичі»

Зображення аналогічне попередньому з незначними відмінностями.

Розмір: 37x26мм. мм.

Місце зберігання: п/з А.О.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1936 р.

Автор: невідомий

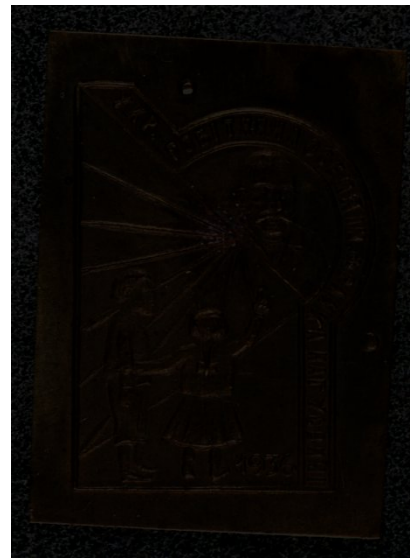
Категорія: III.

Плакета відмінна від відзнаки більш розтягнутим написом та більш чітким шрифтом напису.Зображення І.Франка дещо збільшене.

Відзнака випущена Робітничою громадою ім.І.Франка в Дрогобичі з нагоди 80-ти ліття з дня народження письменника,гроші від реалізації

планувалося використати на побудову дитячої оселі в с.Нагуєвичі.Було випущено близько 2000 екз.за ціною 50 сот.Відзнака карбувалась в Бориславі.

Джерела та література: П.Совяк."Маловідома франківська ліквія.//Дрогобиччина-земля Івана Франка. Збірник географічних, історичних, етнографічно-побутових матеріалів та мемуари. Дрогобич. Видавнича фірма "Відродження" 1997р.Т.4.ст.239.

Відзнаки українських гімназій

Зображення: у лавровому вінку друкована літера «Г» (гімназія) із скісною штриховкою. Під буквою "Г"- римська цифра "I" (перша українська академічна гімназія)

Розмір: 40x38 мм.

М№.V.1. Кокарда Першої Української Академічної гімназії.

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: 1895 р.

Категорія: U

Академічна гімназія у Львові – найстарша українська гімназія не лише в Галичині, а й на українських землях узагалі. Заснована в 1784 р. одночасно з університетом як його складова частина. Мова викладання до 1849 р. – латинська та частково німецька, згодом повністю німецька. З 1867 р. – українська в 4-х нижчих класах, а з 1874 р. українською викладали в усіх класах. Академічна гімназія мала репутацію найкращої української гімназії. Директорами були видатні педагоги: о.В.Ільницький, Е.Маркевич, І.Кокорудз, М.Сабат. Між учителями – автори підручників, науковці, письменники, громадські діячі. З Академічної гімназії вийшли сотні духовних і світських діячів у різних ділянках національного життя. [1]. Початково гімназія містилася у монастирі Тринітаріїв, потім у бічному крилі Бернардинського монастиря, з 1862 – у Народному домі, а з 1907/8 у власному будинку на вул. Сапіги (нині Бандери) і Захаревича (Архітекторська). 1906 була створена філія Академічної гімназії. Вона містилася у «Народному домі».

У 1895 р. Крайова Шкільна Рада впровадила в усіх середніх і реальних школах, гімназіях та вчительських семінаріях в Галичині шкільну уніформу, подібну до тої, що її мали кадетські школи. Шкільний одяг складався з темно-синьої блузи з високим коміром, такого ж кольору штанів і чорного плаща з оксамитним коміром і блакитними нашивками спереду та високої чорної шапки з блискучим дашком офіцерського зразка. Для відрізнення типу шкіл учні гімназії носили на шапках латинську букву «G», нижчі класи срібну, а вищі золоту, а під нею порядкове число. Учні Академічної гімназії у Львові носили число «1» і часто чіпляли собі українську букву «Г», замість латинської [2]. Завдяки директорові Харкевичу польська Шкільна Крайова Рада не чинила перешкод і труднощів у реалізації щодо українського «Г» на шапках». [3]. Кокарду вдалося ідентифікувати за фотографією з колекції С.Гайдучка та підписом до неї, на якій зображені українські гімназисти-пластуни у шкільній уніформі з 1912 р. На фото (фрагмент) ліворуч Михайло Чіх, праворуч – Євген Носковський.[4]

Джерела та література:

1. Енциклопедія Українознавства: Словник. частина. – Львів, 1993. – Т.1. – С.33.
2. Кухар Р. Українська Академічна гімназія у Львові // Ювілейна книга Української Академічної гімназії у Львові. – Філядельфія; Мюнхен, 1978. – С. 57– 58.
3. Шкільник М. Ц.К.Академічна гімназія // Ювілейна книга Української Академічної гімназії у Львові. – Філядельфія; Львів, 1995. – С. 418.
4. Галичина. Український Здвиг.

№.V. 2. Кокарда філії Української Академічної гімназії у Львові.

Зображення У лавровому вінку друкована літера . Г (Гімназія) із скісною штриховкою. Під буквою « Г »- римська цифра «II».

Розмір: 44x41 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору з посрібленням.

Датування: 1900-14рр.

Категорія: U

Перед I-ю Світовою війною було сім українських державних гімназій: дві у Львові I і II (т.зв. філія), в Перемишлі, Стрию, Станіславові, Коломиї, та Тернополі (цю останню було закрито під час пацифікації 1930р)

№.V.3. Кокарда Тернопільської українських гімназій.

Зображення: У лавровому вінку друкована літера . «Г» (Гімназія) із скісною штриховкою

Розмір: 45x42мм.

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: 1900-14 рр.

Категорія: U

Спогади колишніх гімназистів розкривають цікаву сторінку з історії кокарди. «Одного дня наша кляса збунтувалася й вирішила замінити польську букву «G» на українське «Г». Рішення це виконала солідарно й негайно. На другий день усі товариші принесли на своїх шапках українське «Г», а вслід за нами всі учні нашої гімназії..[1].

Кокарда атрибутована за фотографією учнів 5-го класу Тернопільської гімназії в 1914 р., де зафіксовані два учні з кокардою у вигляді букви «Г»[2]

Відомий різновид кокарди з розміром 40x38мм.(№ П.22 а)

Джерела і література:

1.Гладишовський О.Тернопільська гімназія.//Ювілейна книга Української гімназії в Тернополі 1898 – 1998. До сторіччя заснування / За ред. С.Яреми. — Тернопіль; Львів, 1998– С.193,

№.V.4. Кокарда української гімназії

Зображення на прорізний щиток з декоративним елементом синьої емалі, в центрі накладена жовта буква «Г» горизонтальною штриховкою.

Розмір: 22x17 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, синя емаль

Датування: поч.20-х рр.ХХст.

Автор: не встановлений

Облікові позначення

Категорія: III.

Примітки: у спогадах учня однієї з львівських гімназій є згадка про відзнаку збуквою «Г».

Джерела та література:

Костюк Іван. Дивлячись на "Таблю".// Ювілейна книга української Гімназії у Львові.Мюнхен-1978-Філадельфія.І частина С.465.

№.V.5. Кокарда української гімназії

Зображення у вінку з дубового листа прописна літера «Г» (гімназія)

Розмір: 31x21 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: поч. ХХ ст.

Облікові позначення ЛІМ, В-1911

Категорія: III.

До 1914 р в Галичині існувало лише декілька державних гімназій з навчанням українською мовою: у Львові, Перемишлі(1887), Коломиї (1893), Тернополі (1899) і Станіславові (1905) Відзнака могла належати одній з цих гімназій.

№.V.6. Медаль Українська вища школа

Зображення:

Розмір:

Матеріал: метал білого кольору

Датування:

Місце збереження: п/з М. Селезна.

Категорія: III

Примітки:

Джерела та література:

№ V. 7. Відзнака українського технічного товариства «Основа» у Львові

Опис: Трикутний щит, поділений навпіл на чорне та зелене поля. У центрі щита – монограма «О Л» (Основа, Львів).

Розмір: 11,5x9 мм.

Матеріал: метал білого кольору, емаль

Спосіб виконання: карбування

Датування: 1923 р.

Автор: невідомий

Облікові позначення: ЛІМ, В-402

Категорія: У

Примітки: «Основа» – товариство українських студентів Львівської політехніки, засноване 1897 р. Першим головою товариства був В. Дидинський, згодом Т. Мелень, П. Дурбак, П. Волосенко та ін. У 1921-1925 роках товариство проводило діяльність нелегально при Українському Таємному Університеті, пізніше при Українській Таємній Високій Політехнічній Школі у Львові, з 1926 р. Товариство було знову легалізовано при Львівській політехніці. У 1928 р. «Основа» налічувала 300 членів [1].

У 1923 р. Товариство «Основа» організувало великий бал у Народному домі у Львові. Члени Комітету проведення балу мали на фраках відзнаку Комітету та відзнаку Товариства [2].

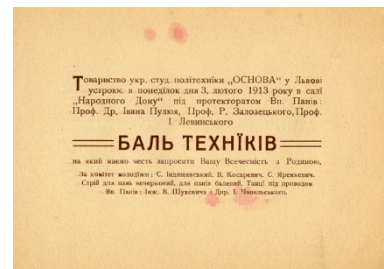
Джерела та література:

1. Енциклопедія

Українознавства: словник.

частина. – Львів, 1996. – Т. 5. – С. 1895.

2. Мацьків Т. Балъ «Основи» // Ювілейна книга Української Академічної Гімназії у Львові. Мюнхен; Філадельфія, 1982. – Ч. II. – С. 200–201.

№ V.8 Ювілейна відзнака Українського дівочого інституту в Перемишлі.

Опис: У восьмикутнику із синьої емалі – розгорнута книжка з білої емалі. У ній жовтими цифрами дати: «1881 1931». Довкола книжки на синій емалі жовті літери: «УДІ» (Український дівочий інститут), з'єднані жовтим вінком із зеленими листками. Під книжкою на малиновій емалі жовтий вінок, у центрі якого синій каламар квадратної форми. На звороті старий інвентарний номер 23145.

Розмір: 25x25 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Спосіб виконання: карбування, емалювання

Датування: 1931 р.

Автор: [Олена Кульчицька.]

Облікові позначення: ЛІМ В-406, В-407

Категорія: III

Примітки: Український дівочий інститут у Перемишлі – виховно-освітня установа, заснована з ініціативи о. Д. Кордасевича спочатку під назвою «Бурса для дівчат русько-католицького обряду в Перемишлі». У 1895 р. тут було відкрито першу українську дівочу школу з пансіоном. У 1903 р. вищі класи набули статусу ліцею (єдиного в Галичині). У 1912 р. «Бурса» була перейменована на Руський інститут для дівчат, у 1927 р. знову перейменована в Український інститут для дівчат у Перемишлі [1,2,3]. Відзнака випущена до 50-літнього ювілею заснування «Бурси для дівчат русько-католицького обряду». Є підстави вважати, що автором відзнаки Інституту була Олена Кульчицька, яка викладала в ньому рисунок, а також у середніх школах Перемишля з 1910 по 1938 роках. [4]. О. Кульчицька була автором відзнак: Українського жіночого конгресу в Станиславові (1934), засновником Краєзнавчого музею «Стривігор» у Перемишлі (1931), для якого розробила оригінальну печатку.

Відзнака носилася на шапці.

Джерела та література:

1. Український інститут для дівчат у Перемишлі. 1895–1995. Ювілейна книга пам'яті до 100-ліття заснування // Дрогобич: Відродження, 1995. – С.36.
2. Терлецький М. Український інститут для дівчат у Перемишлі // Перемишль Західний бастион України: Збірник матеріалів до історії Перемишля і Перемиської землі, зладжений редакційною колегією під проводом проф. Б. Загайкевича. – Нью-Йорк; Філадельфія: Перемиський видавничий комітет, 1961. – С.285–292.
3. Енциклопедія Українознавства: Словник. частина. – Львів, 2000. – Т.9. – С. 3424.
4. Там само. – Т. 4. – С.1234.

№ V.9. Відзнака Дівочої учительської семінарії «Рідної школи» в Дрогобичі.

Опис: Відзнака у центрі якої – картуш з літерою «Р», праворуч та ліворуч літери «Т» і «Ш» (Товариство «Рідна Школа»). Картуш обрамлений пелюстками. У верхній частині прорізнi літери «ДУС» [дівоча учительська семінарія]

Розмір: 25x34 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Спосіб виконання: штампування

Датування: 1925

Автор: М. Осінчук

Облікові позначення: ЛІМ, В-80

Категорія: U

Примірник відзнаки на шапку зберігався у Музеї НТШ [1]

Джерела та література:

№ V.10. Відзнака Українського студентського товариства «Січ» у м. Граці (Австрія)

Опис: Відзнака стилізована під тризуб, два крайні зуби покриті синьою фарбою, центральний зуб у вигляді чорного факела з червоним полум'ям. Посередині у два ряди напис: «СІЧ ГРАЦ».

Розмір: 17x10 мм.

Матеріал: цинк, фарба

Спосіб виконання: штампування

Датування: 1910 р.

Автор: невідомий

Облікові позначення: ЛІМ, В-4453

Категорія: III

Українське Академічне товариство «Січ» у Граці (Австрія) засноване 1895 р. У 1910 р. Товариство було перейменоване на Українське Студентське товариство «Січ-Грац». У 1918 р. Товариство нараховувало близько 50 членів, після 1945 р. – 200 студентів. Товариство «Січ» провадило працю у трьох секціях: гурток студентів-філософів, секція техніків та медична громада. При Товаристві діяла «Студентська самопоміч». При «Січі» як окреме товариство існував «Український комітет допомоги військовикам» [1, 2].

Відзнаки надійшли у фонди Музею як дар М. Белендюка (Канада)

Джерела та література:

1. Українське земляцтво «Січ» в Граці // Діло. – 1911. – 10 лип. (Ч. 150).

2. Сердович М. Студентське життя Грацу. // Студентський прапор. Львів. 1943. – Ч. 1. С. 40.

3. Енциклопедія Українознавства: Словник. частина. – Львів, 2000. – Т. 8. – С. 2845.

№.V.11. Відзнака товариства «Січ».

Зображення: у трикутнику на тлі синьої емалі напис «Січ». Кріплення на шпильці.

Розмір: 12x21 мм.

Місце зберігання: п/з А.О.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: сер. 30-х рр.

Автор: невідоме. ■

Категорія: III

Примітки:

Джерела та література: Наріжний С. Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами.// Січові організації. Прага 1942.С.266, 277.

№.V.12. Відзнака товариства «Січ».

Зображення: у трикутнику на тлі синьої фарби нарис «Січ».Кріплення на скобі

Розмір: 12x21 мм.

Місце зберігання: п/з н/о

Матеріал: метал жовтого кольору, фарба ?

Датування: сер.30-хрр.

Автор: невідоме.

Категорія: III

Примітки:

Джерела та література: Наріжний С. Українська еміграція.

Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами.// Січові організації. Прага 1942.С.266, 277

№.V.13. Відзнака Української Кременецької гімназії

Зображення на лавровому вінку жовтого кольору накладено три літери «УКГ» (Українська кременецька гімназія)

Розмір: 30x23 мм. |

Матеріал: метал білого

та жовтого кольору

Датування: 20-30-ті рр.

XX ст.

Категорія: III.

Джерела: Українська

Дівоча Учительська

Семинарія

Св.Василіанок.//Дрогобиччина Земля Івана Франка.Дрогобич

1993.С.496.

№.V.14. Відзнака Української гімназії в м Рівне

Зображення на

лавровому вінку жовтого

кольору накладено три

літери «РГУ» (Рівенська

українська гімназія)

Матеріал: метал

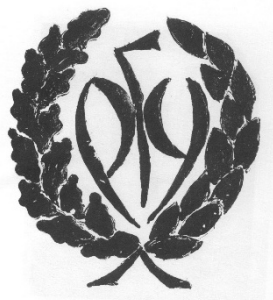
жовтого кольору

Місце зберігання:

РКМ КН 19604/1

Датування: 20-30-ті рр. XX ст. |

Категорія: R.

Примітки: У Рівненському краєзнавчому музеї зберігається відзнака без вінка (вінок втрачений). Зображення відзнаки було опубліковано у спогадах гімназиста, і на цій основі була здійснена реконструкція
Джерела: М. Гуцуляк. Про близьке здалека. Рівненська Українська Гімназія 1923-1939. // Канада. 1976 ст. 201 (опис відзнаки).

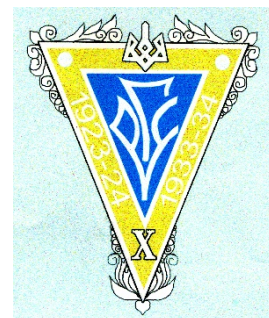
№. V. 15. Відзнака д 10-ліття Рівненської гімназії

Зображення:

Розмір:

Матеріал:

Примітки: Реконструкція відзнаки на основі опису здійснена С. Музичуком (подати джерело)

№. V. 15. Відзнака Київської жіночої гімназії

Зображення:

Розмір:

Матеріал:

Датування:

Категорія:

Примітки:

Джерела:

№. V. 16 Відзнака 2 Київської гімназії

Зображення:

Розмір: 41x26,5мм.

Матеріал:

Датування:

Категорія:

Примітки:

Джерела:

<https://numismat.ru/au.shtml?au=104&descr=&per=270&material=0&nominal=0&lottype=0&ordername=0&orderdirection=ASC&num=44&lot=https://numismat.ru/au.shtml?au=104&descr=&per=270&material=0&nominal=0&lottype=0&ordername=0&orderdirection=ASC&num=44&lot>

№. V. 17. Відзнака 3 київської гімназії.

Зображення:

Розмір: 57х30мм.

Матеріал:

Датування:

Категорія:

Примітки:

Джерела:

№.V.18. Відзнака 4 Київської гімназії

Зображення:

Розмір:

Матеріал:

Датування:

Категорія:

Примітки:

Джерела:

№.V.19. Ювілейна відзнака 6 київської гімназії з нагоди 10-ліття заснування.

Зображення: відзнака у вигляді ромбовидної композиції. У центрі ромб синьої емалі у верхній частині срібний овал у центрі якого герб Києва обрамлений декоративним вінком. На ромб накладена композиція у нижній частині якого сувій паперу з написом «V ВІПУСКЪ 918-19». Над сувоєм дві перехрещені гілки на яких рельєфне датування «908-918». Над гілками літери «К VI Г» (Шоста київська гімназія). До галузок прикріплені два ланцюжки з'єднані у верхній частині кільцем. На звороті напис по діагоналі прописними літерами: «И.Я.ЛАМПЕКО» На овалі у квадратній рамці проба срібла «85»

Розмір: мм.

Матеріал: метал білого кольору, темно-синя емаль

Датування: 1919р.

Автор: невідомий

Категорія: R.

Шоста чоловіча київська Лук'янівська гімназія заснована в 1908 р. Відзнака випущена з нагоди 10-ліття заснування для випускників п'ятого випуску 1918-1919 рр.

№.V.20.

Зображення:

Розмір:

Матеріал:

Датування:

Категорія:

Примітки:

Джерела:

№.V.21.

Зображення:

Розмір:

Матеріал:

Датування:

Категорія:

Примітки:

Джерела:

№.V.22. Відзнака [Першої Харківської гімназії ім.. Б.Грінченка]

Розмір: 33x20 мм

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1917

Категорія: R.

Є підстави припустити, що відзнака належала учням I української Харківської гімназії. Ініціатива відкриття гімназії належала Харківському товариству «Просвіта». 10 серпня 1917 року рада товариства, плануючи розпочати навчання вже з осені, звернулась до Центральної Ради з проханням профінансувати частину витрат, «зважаючи на те, що Харків дуже зденаціоналізований, а українська гімназія буде відігравати роль піонера відродження українського життя». Гімназія була відкрита 9 вересня 1917 року у складі підготовчого, першого і другого

класів. Щоб можливість навчатися мали діти з бідних родин, педагогічна рада і батьківський комітет гімназії встановили помірну плату за навчання – 60 крб. на рік у підготовчому класі і 80 крб. у 1-му та 2-му класах.[1]

Джерела та література:

1. Маньківська Т Микола Антонович Плевако – директор першої Харківської української гімназії імені Б. Грінченка / Т. Маньківська // Вісник Київського

національного лінгвістичного університету. Сер. : Історія, економіка, філософія. - 2014. - Вип. 19. - С. 126-127.

№.V.23.

Зображення:

Розмір:

Матеріал:

Датування:

Категорія:

Примітки:

Джерела:

№.V.24.Медаль Слободсько-української гімназії

Зображення: Аверс: у центрі медалі напис: «ДОСТОЙНОМУ СЛОБОДСКО-УКРАИНСКАЯ ГИМНАЗИЯ» Над написом п'ятикутна зірка. Медаль обрамлена по обідку лавровим вінком.

Реверс: у центрі фігура сидячого оголеного хлопця з розгорнутою книгою у лівій руці, права рука з пером на розгорнутому сувої паперу робить помітки. Сувій лежить на декоративній тумбі з гербом м.Харкова. Біля тумби глобус з опертим на нього якорем, під ногами хлопчика циркуль та косинець. З права від композиції компас на тринозі, зліва дерево, як символ знань. У верхній частині символ всевидячого ока в оточенні хмар від яких відходять промені

Розмір: О 40 мм.

Матеріал: срібло

Датування: сер.ХІХ ст..

Категорія: ІІІ.

Слободсько-Українська гімназія відкрита в 1805 на базі Головного народного училища. Роль підготовчого класу при ній повинно було виконувати повітове училище. Гімназія давала закінчену

освіту і підготовлюючи учнів для навчання в університеті. У ній переважно навчалися діти дворян та чиновників. Спочатку навчання тривало 4 роки, потім термін був збільшений до 8 років. В гімназії домінував гуманітарний нахил, головна увага зверталась на вивчення латині, давньогрецької, вивчались також німецька та французька мови, географія, історія, статистика, математика фізика, основи філософії, політ економіки, торгівлі, малюванню В 1836 р отримала назву Повітової а з 1941 Першої Харківської гімназії [1]

Джерела та література:

1.<http://interpretive.ru/dictionary/1019479/word/slobodsko-ukrainskaja-gimnazija>

№.V.25.Відзнака жіночої гімназії

Зображення: У центрі ромба літери «М Ж Г» (М (?) Жіноча Гімназія). Внизу дата: «1917–18». На звороті вигравірувано ім'я власниці: «Ольга Муринець» та № 560 (тушшю). У верхній частині кріплення на гвинті.

Розмір: 29,5x17 мм.

Матеріал: метал сріблястого кольору

Спосіб виконання: карбування

Датування: 1917 р.

Автор: невідомий

Облікові позначення: ЛІМ, В-651

Категорія: III.

Примітки: В інвентарній книзі фондової групи «Відзнаки» ЛІМ зазначено, що Ольга Муринець, як біженка з Галичини під час II світової війни навчалася у Таганрозькій жіночій гімназії. У фонди Музею відзнаки надійшли як дар родини О.Муринець через п. Пашкевича.

№.V.26.Відзнака [невстановленої жіночої гімназії]

Зображення відзнака у вигляді трьох прописних літер жовтого металу «В Ж Г» (В... жіноча гімназія) з нанесеним в середині букв штрихуванням. Літери закріплені між двома горизонтальними планками.

Розмір: 20x74мм

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: поч.. ХХ ст..

Облікові позначення ДКМ «Верховина»

Категорія: R

Відзнака поступила у Дрогобицький краєзнавчий музей після ліквідації радянською владою самбірського краєзнавчого музею «Бойківщина».

№.V.27.Відзнака [невстановленої жіночої гімназії]

Зображення: прорізного щитку закріплені дві прописні літери «Ж Г» (жіноча гімназія) Над ними дві галузки між якими літера «З». Під щитком декоративна композиція з листя.

Розмір: 27x22 мм

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: поч.. ХХ ст..

Облікові позначення ДКМ «Верховина»

Категорія: R

Відзнака поступила у Дрогобицький краєзнавчий музей після ліквідації радянською владою самбірського краєзнавчого музею «Бойківщина».

№.V.28. Відзнака двомовної (утраквістичної) гімназії

Зображення: кругла відзнака в центрі якої розгорнута книга з каганцем.

Розмір: 28-29 мм.

Матеріал: метал білого та жовтого кольору

Датування: 1932 р.

Автор: не встановлений

Категорія: II.

За спогадами гімназистки

Зіни Степанюк – Устинко “гімназисти української гімназії з гордістю носили щитки з номером «722» і значки з каганцем-світочем науки”. [78] Виявлено ряд відзнак з незначними відмінностями

Джерела та література:

.Пахолко С. Кокарди та відзнаки українських гімназій першої половини ХХ століття. Матеріали міжнародної наукової конференції. Бережанська гімназія: сторінки історії. Бережани 2013.С.50-53.

№.V.29.

м. Львів, Приватний коєдукаційний торговий ліцей Товариства торгового ліцею №210; м. Львів, Приватний чоловічий кооперативний ліцей Товариства професійної освіти №228; м. Львів, Приватний коєдукаційний кооперативний ліцей Ревізійного союзу українських кооперативів №232 (з українською мовою навчання); м. Львів,

№.V.30. Відзнака дівочої гімназії у Городенці

Зображення у готичному щитку в центрі монограма з двох літер «Р Ш»обрамлених двома галузками.Під ними напис півколом «ЮВІЛЕЙ

ГІМНАЗІЇ В ГОРОДЕНЦІ».У верхній частині дата «1910-1935»

Матеріал: метал білого кольору.

Датування: 1935 р.

Автор: [П.Ковжун]

Категорія: III.

Примітки: Примірник відзнаки «на шапку» зберігався у Музеї НТШ (кн.4, №19523). Згідно запису в інвентарній книзі відзнака належала дівочій гуманітарній гімназії Рідної Школи. Львів, 1926 Дар Ірини Харкевич.

Джерела та література: Відзнака випущена Комітетом підготовки ювілею.[79]

Відзнаки українських навчальних закладів на еміграції

№.V.31. Відзнака українських студентів-гірників «Каменярі»

Зображення у восьмикутнику у центрі на жовтому тлі два молотки та гірничя лампа (елементи втрачені) Довкола на синій емалі жовті літери «К.У.Г.С.» (Каменярі українські гірничі студенти) У нижній частині напис «Каменярі».

Написи розділені двома зірками.

Розмір: 29x14 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль темно-синього та жовтого кольору

Датування: 1920р.

Облікові позначення ДКМ «Верховина»

Автор: не встановлений

Категорія: III.

Відзнака поступила у Дрогобицький краєзнавчий музей після ліквідації радянською владою самбірського краєзнавчого музею «Бойківщина».

80] [81]

Джерела та література:

Українська Гімназія в Луцьку. Спогади. -Луцьк 1998р. //Спогади Зіни Степанюк-Устенко. ст.80.

"Підготовка до ювілею 25-ліття "Рідної Школи" в Городенці." //Діло, 1935.-ч.152.

№.V.32. Відзнака « Української. акад. громада. В. Ч.С.Р.1920.»

Зображення кругла відзнака в центрі якої погруддя юнака у вишиванці оберненого ліворуч, в руках якого розгорнута книжка. На задньому плані гористиста місцевість з могильними хрестами на тлі сонця, що сходить. З лівої сторони на обідку по колу напис «УКРАЇНСЬКА АКАД.ГРОМАДА В Ч.С.Р. 1920»

Розмір: АЕ 26 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1926 р.

Автор:

Категорія: III.

№.V.33 Відзнака « Український Академічний Комітет»

Зображення: на тлі лаврового вінка, розгорнута книга, на правій сторінці якої тризуб, на лівій аббревіатура У.А.К, (Український Академічний Університет).

Розмір: 24x21 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1924 р.

Категорія: III

Примітки: Український Академічний Комітет був заснований в Празі в кінці 1924 року за ініціативи проф. Ол. Шульгіна. У.А.К. об'єднав усі українські високі школи та наукові товариства в Чехії, а також НТШ у Львові й Український Науковий Інститут у Берліні. Ймовірно, відзнака була випущена з нагоди участі У.А.К. в науковому з'їзду в Празі.

Джерела та література: Наріжний С.Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами.//Український Академічний Комітет та його члени. Прага 1942.С.193, 205.

№.V.34. Відзнака невстановленої української організації в Празі

Зображення відзнака у вигляді ромбу у нижній частині якого прикріплений круглий значок. У центрі ромба на білій емалі ромб з синьої емалі у центрі якого монограма з жовтих літер «РНУ». У нижній частині на круглому значку поділеному на три поля з кольорами чеського прапора напис латинськими літерами «PRAHA» Значок обрамлений двома галузками.

Розмір: 39x18 мм.

Матеріал: метал білого кольору, емаль

Датування: сер.30-х рр.

Категорія: III.

№.V.35 Відзнака Українського студентського товариства «Чорноморе» в м. Данцігу (Гданськ, Польща)

Зображення Відзнака у вигляді монограми «ЧТУ!»

(Честь, Товарииськість, Україна !)

Розмір: 11x8,5 мм.

Матеріал: метал білого кольору

Спосіб виконання: штампування

Датування: 20 - ті роки ХХ ст.

Автор: Павло Ковжун

Облікові позначення: ЛІМ, В-507

Категорія: У.

Примітки: Унаслідок польської політики дискримінації та утисків українського студентства в Галичині на початку 20-х років ХХ ст., значна частина української молоді, яка хотіла здобути фахову освіту, була змушена виїхати на навчання до інших міст Європи. Найсприятливіші умови для навчання українців на той час склалися у м. Данцігу (Гданськ), який за рішенням Версальської мирної конференції отримав статус Вільного міста. 1924 р. у Данцігу українська студентська молодь заснувала студентські корпорації «Чорноморе», «Галич» та «Зарево». За цим прикладом почали засновуватись українські студентські товариства у Відні, Празі, Берліні, Римі, Варшаві, Познані та Кракові. Відзнакою Товариства, за спогадами студентів, стала монограма з трьох перших літер гасла корпорації: «Честь, Товарииськість, Україна!» – «Ч Т У!» [1]. Автором проекту був Павло Ковжун [2]. Відзнака була виготовлена у сріблі й носилася на вилозі піджака [3].

Джерела та література:

1. Кохановський З. Корпорація (Т.У.Т.) «Чорноморе» – Данціг // Пропам'ятна книга Данцігерів. Історичні нариси та спогади колишніх студентів Політехніки Вільного Міста Данцигу 1921– 1945. Накладом Архівної Комісії Данцігерів. – Філадельфія; Торонто; Нью-Йорк, 1979. – С.142– 143.
2. Пахолко С., Мельник О. Фалеристичні пам'ятки українських студентських корпорацій в Західній Європі у 1921-1945 рр. // Нумізматика і Фалеристика. – 2006. – №3 (Лип.-верес.). – С.22– 23.
3. Утриско М. Студентська корпорація «Чорноморе» // Регенсбург: статті – спогади, документи до історії української еміграції в Німеччині після другої світової війни / Наук. товариство ім. Шевченка, Український архів. - Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1985. – Т.XL. – С.387.

№.36. Відзнака Студентської громади у Варшаві.

Зображення

Розмір: 31,3x18 мм

Матеріал: срібло

Датування:

Автор:

Категорія: U

Джерельна база:

Примітки:

№.V.37. Відзнака української дівочої корпорації «Заграва» в Кракові

Зображення у прорізному колі три літери стилізовані під тризуб «У В Ч [Україна Вірність Чесність]

Розмір: О 15мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 20-30рр.ХХст.

Автор: не встановлений

Категорія: U

Відзнака атрибутована за виявленим зображенням монограми на печатці грамоти корпорації українських студенток “Заграва” в Кракові. [86]

№.V.38. Невстановлена корпоративна відзнака “У.С.Т.!”

Зображення монограма з прописних літер «У С Т»

Розмір:

Матеріал: метал білого кольору

Датування: 20-30-ті рр. ХХ ст.

Автор: невідомий

Категорія: R.

Ймовірно відзнака однієї з корпорацій українських студентів, що були в Кракові, Познані, Львові, Чернівцях, Варшаві, Празі, Відні, Берліні, Риму та мали назви “Багряний

Квіт”, “Дніпро”, “Запороже”, “Чигирин”, “Чорноморе”, “Галич”, “Зарево” та інші. [87]

Гасло однієї з цих корпорацій могло бути: “Україна, Солідарність, Товариськість” (“У.С.Т.”).

№.V.39. Відзнака хімічного гуртка Української Господарчої Академії

Зображення у шестикутнику білої емалі в центрі шестикутник синьої емалі у якому хімічна вага оперта на трибу.жовтого кольору. У верхній частині жовтий тризуб, у нижній- на білій емалі жовті літери «У.Г.А»(Українська Господарська Академія)

Розмір:25x13 мм

Матеріал: метал білого кольору, емаль

Датування: сер.30-х рр.

Автор: інж. Борис Іваницький

Категорія: R.

Відзнака студентів хімічно-технологічного факультету

Української Господарської Академії. [1] Існує відзнака з незначними відмінностями без напису «УГА»

1.Повернення Україні Богдана Лепкого.Книга друга.//Чикаго-Україна.1996.-С.190 (зображення відзнаки)

№.V.40. Відзнака хімічного гуртка Української Господарчої Академії

№.V.41. Відзнака економічного гуртка Української Господарчої Академії
Зображення на ромбі з синьої емалі накладений жовтий кадуцей - символ бога Меркурія (жезл із крилами, оповитий зміями) пронизує через центр трибу. У нижній частині два жовтих колоски вставлені в трибу. У верхній частині жовтий тризуб.

Розмір: 30x15 мм.

Матеріал: метал білого кольору, темно-синя емаль

Датування: сер.30-х рр.

Автор: Ганна Статникова.

Категорія: R.

Ганна Статникова - студент Економічно-кооперативного факультету. Народилась в с.Подорожжю, Поділля в 1896р. Закінчила УГА в 1932р.

Джерела та література:

1. Мирон Утриско. Студентська корпорація "Чорноморе" // Рененсбург. Статті - спогади документи До історії української еміграції в Німеччині після другої світової війни. Наукове товариство ім. Шевченка. Український архів. Т. XL. ст. 387. Нью-Йорк-Париж-Сідней-Торонто 1985.

№.V.42. Відзнака Української Господарчої Академії в Подебрадах

Зображення: відзнака овальної форми синьої емалі на яку накладено жовтий кадуцей увінчаний вгорі тризубом. Зліва та з права сокира та плуг оперті на косинець та землемір. Відзнака обрамлена срібним вінком у нижній частині якої на перевязі жовтої ленти літери «У.Г.А.»

Розмір:

Матеріал: метал білого кольору, світло-синя емаль

Датування: 1927р.

Автор: В. Цимбал

Категорія: R

Прийнята Сенатом УГА 28.ІІ.1928р.

В.Цимбал навчався в Студії Пластичного Мистецтва в Празі, заснованого в 1923р. під головуванням проф. Дм. Антоновича.

Джерела та література:

1. Наріжний С. Українське студентство на еміграції // Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами. Частина перша. - Прага 1942-С. 137-167.

№.V.43. Відзнака Української Господарчої Академії
Зображення круга відзнака синьої емалі у центрі якої три прописні жовті літери «УГА»(Українська Господарча Академія)

Розмір: 15,5x15,5 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, темно-синя емаль

Датування: сер.30-х рр.■

Категорія: R.

№.V.44. Відзнака «День Українського коледжа»

Зображення:

Розмір:

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль.

Датування: 1940 р.

Місце збереження: п/з М.Селезньова.

Категорія: III

Примітки:

Джерела та література:

№.V.45. Ювілейна відзнака з нагоди 25-ліття заснування Української Господарчої Академії

Зображення відзнака у формі щита на який накладений трикутник з написом на основі «УГА-УТГІ»(Українська Господарча Академія - Український Технічно-Господарський інститут) на бокових сторонах трикутника два перехрещені колоски. Над трикутником вгорі тризуб по обидві сторони дата: «1922 1947»

Розмір: 15,5x15,5 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору,

Датування: 1947■

Автор: не встановлений

Категорія: R.

Примітки:

№.V.46. Відзнака»Українського Технічно-Господарського інституту

Зображення композиція у вигляді трапеції, прямокутника та півкола. У прямокутнику темно-синьої емалі напис жовтими літерами «У Т Г І» (Український Технічно-Господарський інститут) праворуч від нього на трапеції зеленої емалі жовтий тризуб, ліворуч – розгорнута книга жовтого кольору. Над ними півколо зеленої емалі з обідком жовтого кольору.

Розмір:26x20мм

Матеріал: метал жовтого кольору, зелена та темно-синя емаль

Датування: 1934р.

Автор:В.Добровольський

Категорія: R.

Примітки: Відзнака прийнята Сенатом УГА 3.VII.1934 р, видавалась разом з дипломом на відповідне фахове звання (агроном, економіст, чи технолог) [91]
91.Пахолко С. Мартин О.Фалеристичні пам'ятки українських вищих навчальних закладів у Чехословацькій Республіці (1919–1945рр) //Нумізматика і Фалеристика. 2007.– Ч.1 С.30–34.

№.V.47. Відзнака клубу словянських студентів

Зображення у відзнака у вигляді прямокутника жовтого металу. У центрі три літери чорного кольору «К С С» (Клуб словянських студентів) поміщені у п'ятикутник.

Розмір:15x19 мм.

Матеріал:жовтий метал, фотодрук

Датування:1921р.

Автор: Тарас Франко

Категорія: R

Клуб Словянських Студентів (українських, чеських та південно – словянських), заснований в 1921 р. віденською організацією українських студентів “Січ”. Після ліквідації “КСС”, віденською “Січчю” був заснований Союз Словянських Студентів. В картотеці до колекції проф.С.Гайдучка зазначено, що автором відзнаки був Т.Франко. [91]

№.V.48. «G» P.P. BENEDYTYREK ORMIANSKICH

Відзнаки на пошану українських письменників

№. 1. Медаль з нагоди святкування 100-ліття виходу у світ «Енеїди»

Аверс: у центрі погруддя поета, у нижній частині півколом напис: ІВАН КОТЛЯРЕВСЬКИЙ.

Реверс: півколом напис: «ПОЛТАВА», під ним дата: «1798-1898». У горішній частині кільце з білого металу, в яке вставлене більше кільце з жовтого металу

Розмір: О 34мм.

Матеріал: метал білого кольору

Датування: 1898р.

Облікові позначення ЛІМ, МО-5209, 5105

В 1895 р. у газеті «Зоря» зявилося повідомлення, що є намір вилити медальон у майстерні земської дехтярівської школи за проектом відомого скульптора Л.Позена, автора пам'ятників І.Котляревському та М. Гоголю у

Полтаві.[1] Існує медаль меншого розміру (24 мм). Примірник відзнаки зберігався у Музеї НТШ [2]. У каталозі «Українська фалеристика. (з фондів Львівського історичного музею) подане помилкова атрибуція медалі, як медаль випущена з нагоди 100-ліття від народження І.Котляревського. [3]

Джерела та література:

1. Пам'ятник на могилу І.Котляревського // Зоря. – 1895. – Ч.15. – С.289.

2. Інвентарна книга музею НТШ № IV, №20140.

3. Круковський О, Пахолко С. Українська Фалеристика» (Із фондів Львівського історичного музею) / О. Круковський, С. Пахолко. – Львів: Апріорі, 2011 – С.51

Верниволя В.Тридцять років від відкриття пам'ятника Іванові Котляревському в Полтаві .(1903-1933)// Життя і знання.- ч.12,-С.343,- грудень,- 1933.

№.2.Памятний жетон-дукач «Іван Котляревський»

Відзнака у вигляді дукача з погруддям поета та написом по колу «30 авг.1903». Під погруддям напис «Іван Котляревський». На звороті напис «100-ліття Енеїди Полтава.Під написом гравірований напис «Д-ру Мирону Кордубі», на підвісці гравірований напис «Оть город ской Думь»

Розмір: о 22мм

Матеріал:метал жовтого кольору

Датування:1903р.

Категорія: III

Примітки: у 1903 р. президія НТШ ухвалила вислати на відкриття пам'ятника І. Котляревському в Полтві делегацію на чолі з проф.. К. Студинським, який мав доручення від НТШ та редакції Літературно-Наукового Вісника покласти до пам'ятника срібний вінок із відповідною стрічкою. Жетоном-дукатом були нагороджені члени делегації Галичини (13 осіб) з нагоди відкриття пам'ятника І.Котляревському в Полтаві.Відомі відзнаки із написом «Юліану Романчуку», »Артистови слова», та з написом «Артистови Мови».Відома відзнака з посвятою В.Стефанику.

Джерела та література:

Спаський І.Дукати і Дукачі України.Історико-нумізматичне дослідження.Наукова думка К.1970.С.135,137.

Пахолко С. Мартин О. Фалеристичні пам'ятки Галичини пршої половини ХХ століття.Льві.Ліга-Прес 2014.Останні дукачі України.Полтава 1903.С.84.

Пахолко С.Вшанування пам'яті Івана Котляревського в Галичині у фалеристичних пам'ятках 1898-1903 рр.//Нумізматика і фалеристика.-2013,-№ 4,- С.25-26.в

№.3. Памятна медаль И.К.Карпенко-Карый.

Медаль у вигляді дукача в центрі якого погруддя поета під яким напис «Іван Котляревський». Нижня частина медалі обрамлена мистецьким лавровим вінком. На звороті гравірований напис «И.К. Карпенко-Карый». Медаль удекорована підвіскою для кріплення на кільці.

Розмір: 50,5x 35,5мм

Матеріал: жовтого кольору ,барельєф - срібло

Датування: 1903р.

Категорія: III

Примітки: дукат-жетон для учасників святкування відкриття пам'ятники в Полтаві.

Джерела та література:

Пахолко С.Вшанування пам'яті Івана Котляревського в Галичині у фалеристичних пам'ятках 1898-1903 рр //Нумізматика і фалеристика.-2013,-№ 4,- С.25.

№.4. Ювілейна відзнака з нагоди 100-ліття від народження Маркіяна Шашкевича.

В бароковому щиті погруддя М. Шашкевича У верхній частині датування «1811-1911», під погруддям напис « Маркіян Шашкевич».

Розмір:36x26 мм.

Матеріал:сірий метал (сталь)

Датування:1911р.

Авторство: [Василь Лисик]

Категорія:Р

Святкування ювілею відбувалося на Білій Горі біля с.Підлисса на Львівщині, в якому народився поет. На горі був споруджений пам'ятний хрест – місце щорічного паломництва багатьох тисяч українців-галичан[1].

Відзнака випущена «Краєвим комітетом для обходу 100-літніх уродин М.Шашкевича» у 1911 р. До складу комітету входили д-р І.Брик, ред.Я.Веселовський, д-р М.Волошин, д-р К.Студинський, проф. В.Шухевич, проф. Л.Огоновський. На засіданні комітету було ухвалено видати 3100 відзнак на шпильці для краваток з бронзи з погруддям Шашкевича по 60 сот., 900 шт. таких самих жіночих (шпильок) та 5500 шт. звичайних бляшаних відзнак для учасників по 20 сот. [2].

Дохід від продажу відзнак мав бути використаний на покриття витрат комітету для проведення свята. Автором проекту, ймовірно, був Василь Лисик,нагороджений золотою медаллю на I українській хліборобській виставці в м.Стрию 1909 р. за створений ним бюст М.Шашкевича[3].

Джерела та література:

1.Енциклопедія Українознавства:Словник.частина. – Львів, 1999. – Т.9. – С.2083.

2.Брик І.З Маркіянових днів. – Львів, 1911.– С.48, 83.

3. Бюст М.Шашкевича// Неділя.– 1911. – Ч.39.– С.8.

№.5. Відзнака знагоди 100-ліття від дня народження М.Шашкевича

В овалі погруддя м. Шашкевича. На звороті відзнаки напис: «ZIMBLER-WIEN».Кріплення на шпильці.

Розмір: 16x12мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1911

Категорія: U

За рішенням Крайового комітету для вшанування 100-літнього ювілею М.Шашкевича було випущено 3100 відзнак – «шпильок» для краваток з бронзи з погруддям Шашкевича та 900 шт. таких самих жіночих (шпильок).[1]. Відзнаку виготовила майстерня Йозефа Цімблера у Відні. Примірник нагрудної відзнаки зберігався у Музеї НТШ Дар І Крип'якевича.

Джерела та література:

- 1.Брик І.З Маркіянових днів Львів.-1911.-С.48,С.83.
2. Інвентарна книга музею НТШ №II, №16437

№.6.Ювілейна відзнака з нагоди 40-ліття перепоховання Маркіяна Шашкевича

У круглому значку – пам'ятник-хрест,по обидві сторони півколом дата: «25.VI. 1933». Внизу літери: «М.Ш.» (Маркіян Шашкевич. – Прим.авт.).

Розмір: Ø19мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Спосіб виконання:штампування

Датування:1933р.

Автор:невідомий

Облікові позначення:ЛІМ, В-1900

Категорія: III

Примітки: З нагоди 100-ліття діяльності «Руської Трійці» та 40-ліття перепоховання Маркіяна Шашкевича з ініціативи о.Йосифа Сліпого був створений Ініціативний комітет для відзначення роковин перепоховання поета. З цієї нагоди була виготовлена відзнака [1].

Джерела та література:

Маркіяна Шашкевича // Діло. – 1932. – 29 груд. (Ч. 28Свято).

Народне свято пара несення тлінний останків
Маркіяна Шашкевича (з приводу 40-ліття цього
торжества). Бескид ч.44 (208).23 листопада 1933.
Маркіянове свято на Білій Горі.//Свобода ч29,- 1
серпня 1937.

№ .7 . Ювілейна відзнака з нагоди 100-ліття «Русалки Дністрової»

Значок у вигляді щитка, у центрі дати: «1837 1937», під якими дві схрещені лаврові гілки. Вгорі напис: «РУСАЛКА ДНІСТРОВАЯ».

Розмір: 26x16 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору або білого з патиною

Спосіб виконання: штампування

Датування: 1937 р.

Автор: невідомий

Облікові позначення:ЛІМ В-82, В-83, В-1239

Категорія: П

Примітки: «Русалка Дністрова» – галицько-український альманах, виданий у Будапешті (1837) заходами «Руської Трійці», але заборонений віденською цензурою. З 1000 надрукованих примірників 800 конфіскувала львівська поліція. У вступній статті до народних пісень І.Вагилевич писав про славне минуле українського народу як «одного з головних поколінь словянських». Своїм поворотом до народної мови й уведенням правопису «Русалка Дністрова» мала великий вплив на українське національне відродження та на розвиток української літератури в Галичині. [1].

15 листопада 1935 товариство «Просвіта отримало від Львівське староства дозвіл на випуск відзнаки, в якому зазначалось, що товариству має право виготовляти і вживати ювілейні значки у вигляді металевого, золотого кольору щита на якому проглядається кириличними літерами напис «Русалка Дністрова» [2] Дозвіл надавав право вживати відзнаку, як пам'ятний знак до кінця 1937р. Однією з вимог староства під час надання дозволу було обмеження ціни вартості відзнаки – вона мала коштувати не більше як 20 гр

Джерела та література:

«Русалка Дністрова» Свобода ч.15 18 квітня 1937.

1.Енциклопедія Українознавства:Словник.частина. – Львів, 1998.– Т.7. – С.2643.

2 . ЦДІА України у Львові Ф.1 оп.51 спр.1227.арк.3

№.8. Відзнака товариства «Просвіти» Кам'янки Струмилової з нагоди 100-літя «Русалки Дністрової»

Опис: відзнака круглої форми з написом по колу: «член тва просвіта кам'янка стурм 1937». В центральній частині розгорнута книжка з написом: «русалка дністрова 1937»

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1937 р.

Автор: невідомий

Облікові позначення:

Категорія: III

Джерела та література. 100-ті роковини смерті М.Шашкевича// Націоналст,-ч.9,-26 квітня 1943.

№. 9. Дукач з нагоди відкриття пам'ятника І. Котляревському в Полтаві 30 серпня 1903 р.

Дукач обрамлений обідком із скрученого дроту.

у центрі погруддя І. Котляревського.

Довкола – напис: «ІВАН КОТЛЯРЕВСЬКИЙ 30 АВГ. 1903» На звороті по центру напис: «ПОЛТАВА», угорі півколом: «100-ЛІТТЯ ЭНЕІДИ», унизу гравірування: «Д-ру Кирилу Студинському». Медаль кріпиться кільцем за

вушко до декоративного Х-подібного елемента, на якому нанесене гравірування: «Одь Думы»

Розмір: о 22мм

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1903р.

Категорія: III.

Дукач – металева, часто визолочена нагрудна прикраса, характерна деталь українського жіночого вбрання, один з видів художніх виробів місцевих народних ювелірів. Найхарактернішою формою дукачів є позолочена карбована або лита кругла медалевидна підвіска, оправлена плетеним дротяним шнурком або крученою пружинкою і прикріплена вушком до «банта» – позолоченої декоративної форми. [1]

У 1903 р. президія НТШ ухвалила вислати на відкриття пам'ятника І. Котляревському в Полтаві делегацію на чолі з проф. К.Студинським, який мав доручення від НТШ і редакції Літературно-Наукового Вісника покласти до пам'ятника срібний вінок із відповідною стрічкою [2]. Ця подія несподівано для усіх обернулася на величаву національну маніфестацію, зробилася справжнім «святом української інтелігенції», як влучно назвав його Сергій

Єфремов. Ось як писала про це свято львівська газета «Руслан»: «... Всенародне свято Котляревського, котре дало нагоду зібрати ся вкупі заступникам (представникам, прим.авт.) російської і австрійської України – Руси, повинно стати понукою (приводом, прим.авт.) до дальшої праці для національно – культурного розвитку українско – руского народу».

Галичину та Буковину представляли найвидатніші особистості в царині національно-культурного життя регіону: Посол віденського парламенту й представник галицької «Просвіти» Юліан Романчук, заступник голови Наукового товариства ім. Шевченка у Львові Кирило Студинський, письменник Василь Стефаник, редактор львівського щоденника «Діло» Євген Левицький, історик, доктор Мирон Кордуба, посланець від Буковини, редактор часопису «Руслан» Лев Лопатинський, директор галицької театральної дружини Михайло Губчак, доктор Олександр Кульчицький, представник коломийських українських товариств, доктор медицини Ярослав Грушкевич, представник Товариства ім. Котляревського, делегат від товариства «Січ» Василь Сімович, директор «Кредитового Союзу» Кость Паньківський, дружина Костя Панківського – Й. Паньківська [3] Судячи з напису на медалі, можна припустити, що медалі були замовлені Полтавською міською думою для почесних гостей та делегатів урочистостей. Відомі відзнаки з написами «Юліану Романчуку», «Артыстови слова», «Артыстови Мови». Відома відзнака з посвятою В. Стефаникові.

Джерела та література:

1. Спаський І.Г. Дукати і дукачі України: історико-нумізматичне дослідження. – К.: Наукова думка, 1970 . – С.135,137/
2. ЦДІА України, м.Львів, ф.309, оп.1, спр.34, арк.33.
3. Всенародне свято Івана Котляревського в Полтаві// Руслан 1903–30 серп. – Чис.196

№.10. Дукач з нагоди відкриття пам'ятника І. Котляревському в Полтаві 30 серпня 1903 р.

Дукач в центрі якого погруддя поета, під ним напис «ІВАН КОТЛЯРЕВСЬКИЙ».

Нижня частина медалі обрамлена лавровим вінком з напівдрагоціним камінням. На звороті гравірований напис російською мовою: «И.К. КАРПЕНКО -КАРЫЙ» .

Медаль удекорована підвіскою для кріплення на кільці. Дукач-жетон для українців-учасників делегації Російської

учасників святкування відкриття пам'ятника Івану Котляревському в Полтаві [1]

Розмір: 50,5x 35,5мм

Матеріал: метал жовтого кольору ,барельєф - срібло

Датування: 1903 р

Джерела та література:

імперії

1.Пахолко С.Вшанування пам'яті Івана Котляревського в Галичині у фалеристичних пам'ятках 1898-1903 рр.//Нумізматика і фалеристика.-2013,-№ 4,- С.25-26.зв

№.11.Відзнака з зображенням Лесі Українки.

Кругла відзнака з обідком, в центрі якої портрет Л.Українки

Матеріал: фотодрук на металі.

Категорія:U

Примітки:Значок передала у травні 1991 р. із США, (м. Піскатавей, Нью-Джерсі штат). Ольга Сергіїв, дочка Ізидори Косач, сестри Лесі Українки.

Джерела та література:

«Пам'ять багаття».У 70-ліття народження Лесі Українки.// Голос.- Ч.4 25 лютого 1941

На святі Лесі Українки.Голос,- ч.40.-3 жовтня 1943.-С.

№.12. Жетон з надписом «Леся Українка»

Розмір:

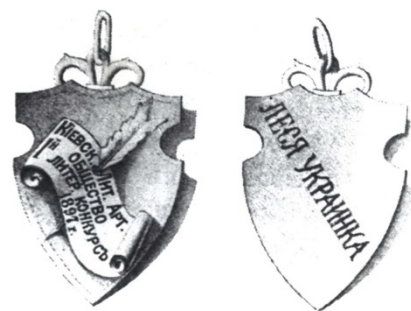
Матеріал: золото

Категорія: U

Датування:1897

Примітки:жетони Київського літературно-артистичного товариства виготовлені зх малюнком художника І.Ф.Селезньова (1856-1936) та відомого й плідного київського архітектора В.М. Ніколаєва (1847-1911).Подальша доля жетона не встановлена.

Джерельна база:Нумізматика і фалеристика.2020,- ч.1. 34-35.Історія нагрудних жетонів-відзнак Лесі Українки.

№.13. Ювілейна відзнака з нагоди 100-ліття від дня народження Юрія Федьковича

Кругла відзнака з обідком, в центральній частині дата:

«1834-1934», у верхній частині півколом напис: «О ЮРІЙ ФЕДЬКОВИМ» У нижній частині по центру тризуб, по обидві сторони дві галузки.

Матеріал: метал жовтого кольору з залишками посріблення.

Категорія: III

Джерела та література: Столітні народини Юрія Федьковича. // Каменярі, липень 1934 -ч.8. С.1.

Осип, Юрій Федькович (100- ліття народження поета) // Бюлетень філії «Просвіти» в Дрогобичі. 29 жовтня 1934.-Ст .2

Юрій Федькович (у століття народин). //Свобода ч.29,-5 серпня 1934

№ .14. Відзнака з нагоди встановлення пам'ятника Іванові Франку

У круглому значку на жовтому тлі зображення скали з торсом оголеного чоловіка в повний зріст з кайлом у двох руках у замаху. По колу надпис: «НАГРОБНИК І.ФРАНКА» У нижній частині – дата встановлення пам'ятника «28 · V · 1933». Кріплення на голці або гвинті.

Розмір: Ø 23 мм.

Матеріал: метал білого та жовтого кольору

атування: 1933 р.

Автор: за проектом скульптора Сергія Литвиненка

Місце збереження: Львівський історичний музей. Інвентарні номери: В-30, В-31, В-32, В-1895

Категорія: I

Примітки: У 10-річницю смерті Івана

Франка, 1926 р., був створений Громадський комітет для побудови пам'ятника поету. До його складу увійшли представники всіх українських політичних партій та громадських організацій. Восени 1931 р. був затверджений проект пам'ятника скульптора з Полтавщини Сергія Литвиненка, який був відлитий у бронзі у майстерні Л.Тировича у Львові. На заклик Комітету громадськість відгукнулася щедрими жертвами. На травень 1933 р. було зібрано 21 тисячу зл., загальний кошторис будови сягав 30 тисяч зл. Для збору грошей на пам'ятник Громадський Комітет видрукував ювілейне видання творів І.Франка «Пісня і праця». [1]. Маючи це на меті видали також відзнаку за ціною 40 сот. та листівку -20 сот. з репродукцією надмогильного пам'ятника [2]. Відзнаки штаповані з тонкого металу та литі.

У часі свята будуть розпродуватись від Комітету будови надгробника металеві відзнаки по ціні 50 сот. (білі) ціні і по ціні 40 сот.(жовті) Розпродаж цих відзнак з відбиткою надгробника переводив і організує автор надгробника артист- різьбяр С.Литвиненко. Весь прибуток з розпродажі призначений на нагробок.

Джерела та література:

Великому каменяреві. // Громадський голос,- ч.28,-26 лютого 1926.

Новини. Пам'ятник по Франкові // Громадський голос,-ч.11,-с.7. 20 березня 1926.

На будову нагробника Іванові Франкові. Поклик Комітету // Діло. – 1932. – 7 черв.- Чис.124

Відкриття надгробника І.Франка //Свободач.20.- 26 травня 1933 с.5

2. Свято відкриття нагробка І.Франкові // Діло – 1933. – 8 трав.– Чис. 115.
20-ліття Ювілею смерті Івана Франка.//Бюлетень філії «Просвіти» в
Дрогобичі,-Ч.8.-Ст.-5.1936.

№ .15.Відзнака з нагоди встановлення пам'ятника Іванові Франку

У круглому значку на жовтому тлі зображення скали з торсом оголеного чоловіка в повний зріст з кайлом у двох руках у замаху. Під зображенням напис «КАМЕНЯР». На звороті голка.

Розмір:Ø 23 мм.

Матеріал:фотодрук на металі

Датування: 1933 р.

Автор: проект скульптора Сергія Литвиненка

Місце збереження: приватна збірка Т.Гладенького м. Івано-Франківськ (Далі Т.Ч.)

Категорія: III

Примітки: у зв'язку з випуском цієї відзнаки газета Діло подала таку інформацію: «Довідуємося, що по місті продають уже фальсифікати металевих відзнак з відбитого нагробка. Ці фальсифікати не мають напису по краях відзнаки і тому застерігаємо їх купувати. Відзнаки Комітету мають по боках напис: "НАГРОБОК І.ФРАНКА 28.У.1933". Всі продавці тих відзнак мають не мають повновасти підписаної Комітетом.»

Джерела: Діло 24 травня 1933. Діло 24 травня 1933.

На ювілейний дар Іванові Франкові. //Вперед,- ч.11,-22 лютого 1912.

№.16. Відзнака з нагоди 80-ліття від народження Івана Франка

У відзнаці круглої форми погруддя І.Франка, у верхній частині напис півколом: «ДРОГОБИЦЬКАЗЕМЛЯ І.ФРАНКОВІ 1936».

Розмір:Æ24 мм.

Матеріал:метал жовтого або сірого кольору

Спосіб виконання:штампування

Датування: 1936 р.

Автор: невідомий.

Облікові позначення: ЛННБ ФЛР
597 ЛІМ, В-1902, В-1903, В-1904

Категорія:II

Відзнака випущена робітничою громадою ім.І.Франка у Дрогобичі з нагоди 80- ліття від народження Каменяра. Випущена в Бориславі. Коштувала 1 зл.[1].

Примітки: На відзначення 80-річчя з дня народження і 20-річчя з дня смерті Каменяра за великого здвигу народу на фасаді гімназії з боку вулиці Сніжної

встановлено меморіальну таблицю з написом:
«1916-1936. Великому Синові України Іванові Франкові Дрогобицька Земля»

Джерела та література:

Совяк П. Маловідома франківська реліквія// Дрогобиччина–земля Івана Франка: Збірник географічних, історичних, етнографічно-побутових матеріалів та мемуари. – Дрогобич: Відродження, 1997. – Т.4. – С.239.

№ .17. Пам'ятний знак Іван Франко

Розмір:

Матеріал:

Датування:

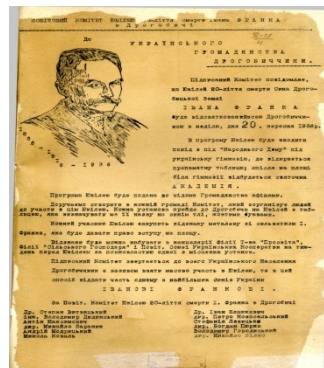
Автор:

Місце збереження:

Примітки:

Джерела та література:

Свято Франка. Сокіл – Іванові франкові//Свобода ч.23,-см.5,- 20

червня 1926

№ . 18. Пам'ятник на могилі Івана Франка

Відзнаки українських спортивних товариств

№1. Відзнака Українського Спортивного клубу «Сянова чайка 1909»

В готичному щиті поділеному навскіс вставкою з написом «сянова чайка», над написом «У.С.К.», внизу дата «1909». У верхній частині невідома емблема.

Розмір: 23x18мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 1909р.

Категорія: У

Примітки: Український Спортивний Кружок «Сянова Чайка» був заснований в 1909р. Опікувались клубом вчителі руханки перемиської гімназії Євген Любавич, а згодом разом з ним проф. Теодор Поліха, Євген Бачинський, Михайло Романець і Кекілія Паліїв. «Основуючи Збори «Сянової Чайки» відбулися в приватності проф. Івана Боберського, який виголосив доповідь про копаній м'яч. В першому році існування мала «С.Ч.» 40 членів. Першим головою був учень 7-ої кл. Григорчук(?), а по нім Роман Щирба, Семен Шкретко та І. Коцай. Скарбником «С.Ч.» був у рр. 1912-14 Роман Коцик, який зберіг матеріали до першопочатків спорт. руху в Перемишлі 1912-1914рр.»

«Замилування до фізкультури й до гармонійного спорту поширювалось серед учнів найстаршій у заведенні кружках «Сянової Чайки», що існує від 1909 і осени 1934 святкуватиме свій 25 літній ювілей. Кружок мав 96 членів, його головою був В. Бутрин, учн. кл. VII, а куратором учитель Є. Бачинський»

Джерела та література:

1. На піонерському шляху. Сянова Чайка – перший спортивний кружок в Перемишлі. // Змаг. 3 березня 1937. ч. 6. Ст. 2
2. Я. Хоростіль. Український Перемишль у дзеркалі спортивного життя. // Перемишль Західний бастион України. Збірник матеріалів до історії Перемишля і Перемиської землі зладжений редакційною колегією під проводом проф. Б. Загайкевича. Нью-Йорк-Філадельфія. Перемиський Видавничий Комітет. 1961. ст. 353-367.
3. Звіт дирекції державної гімназії. Перемишль 1934. С. 59.
4. Наше спортове чудо. // Змаг, -ч 1, - 1 лютого 1937. - ст. 6-7.
5. На піонерському шляху. Сянова чайка перший спортивний кружок в Перемишлі. // Знак, -ч 6, - 8 березня ст. 2

№. 2. Відзнака Українського спортивного клубу «Поділе»

Розмір:

Матеріал:

Датування:

Категорія:

Примітки :

Джерела :

№. 3. Спортивна нагорода переможця Запорізьких

змагань.

ромбовидна нагорода з листочками у трьох кутах та вигравіруваним

написом у центрі: “Львів Україна І

Запорізькі змагання 15.X.1911 І

нагорода за скок в гору 1.41 м п.Ігор

Федів Все в гору”. На звороті

вигравіруваний напис: “І покажем, що ми браття з козацького

роду”.

Розмір: 32,5x32,5 мм.

Матеріал: метал білого кольору

Датування: 1911 р.

Категорія: U.

Примітки: Ігор Федів (1895-1962), - громадський діяч, географ, педагог, видавець, - родом з Коломийщини. 1914-1919 вояк УСС, студентський діяч у Відні та Празі (голова тов-ва “Січ”), співавтор “Української Загальної Енциклопедії”.

“На І Запорізьких Ігрищах 1911 року у Львові, змагуни “Сянової Чайки” добули такі осяги: Федь Черник перше місце в меті ратищем, Роман Купчинський перше місце в меті диском і в кулі, Мирослав Талпаш друге місце в меті ратищем, Степан Полянський друге місце в кулі, Теофіль Пасічинський друге місце в диску, Озаркевич перше місце в наколесницьких перегонах на 10 км.”

Учень Перемиської гімназії І. Маланчак, родом з с. Млинки на Яворівщині був переможцем "в тяжкій атлетиці і дужанні" Цілком ймовірно, що всім цим переможцям були вручені спортивні нагороди, які, на жаль, поки що не виявлені.

Джерела та література:

Я. Хоростіль. Український Перемишль у дзеркалі спортивного життя. // Перемишль Західний бастион України. Збірник матеріалів до історії Перемишля і Перемиської землі зладжений

редакційною колегією під проводом проф. Б.Загайкевича. Нью Йорк-Філадельфія. Перемиський Видавничий Комітет.1961.ст 353-367.

Семен Байдович. Село Млини вже не існує.// Яворівські і Краковеччина. Регіональний історико - мемуарний збірник. Наукове товариство ім. Шевченка.Український Архів.т.XXXVII.ст.191

Енциклопедія Українознавства.Федів Ігор.//Львів.2000. т.9.ст.3488.

№.4. Спортивна відзнака спортивного товариства “Україна”.

Кругла відзнака з чорно-білим обідком, в центрі якої на червоно-зеленому тлі грецька богиня перемоги Ніка, з піднятою у гору правою рукою у якій тримає меч. Фігура прикрита овальним щитом з написом „Україна” на світло-синьому тлі жовтими буквами. На звороті напис “Rainemer Spigel Wien VII/8”.

Матеріал: жовтий метал, емаль.

Датування: 1909р

Категорія: R

Примітки: Спортивне товариство “Україна” засноване в 1911 р., як спортивне товариство студентів вищих шкіл. Діяли секції: футбольна, волейбольна, легкої та тяжкої атлетики, їзди на санях та лижах, організувало I–шу Українську Спортивну Олімпіаду в 1911р. за участю 65 учасників, брало активну участь у Шевченківському Здвижі 1914 року. Крім товариства “Україна” на той час активно діяли товариства “Дніпро” (1909)-товариство українців в Подільських гімназіях, “Сянова Чайка” (1909) м. Перемишль, “Поділля м. Тернопіль, “Скала” м.Стрий. Ймовірно, що всі ті товариства мали свої відзнаки, які поки що не виявлені.

“Відзнаки товариства “Україна” вже продаються по 3 к. за штуку. Відзнаки дуже гарно виконані у Відні” Існує аналогічна відзнака з датування «Україна 1911» Див поз.38.

Джерела та література:

С.Т.”Україна”: Ювілей.//Діло 16 вересня 1926р.ч.205.

“Перша спортова відзнака С.Т.”Україна”//Альманах С.Т.”Україна”.25-ліття С.Т.”Україна” Львів.1936р.

Вісті з Запоріжжя.30 цвітня 1913р.ч.81.ст.6.

Pauk O. Ukraina Lwow.// Lwow I Wilno w ekstraklasie. Katowice 1997.C.114 (зображення відзнаки)

№. 5. Спортивна відзнака спортивного товариства

“Україна”.

Відзнака аналогічна попередній за виключення напису.

Матеріал: жовтий метал, емаль.

Датування: 1909р

Категорія: R

№ .6. Відзнака переможця в змаганнях з тенісу.

Кругла медаль з вушком, на медалі вигравіруваний напис: “З ситківка од”. (одиночна). На звороті у центрі напис: “Зап.зм.16-IX-23” (запорізькі ігри), вгорі та внизу гілочки рослин.

Розмір: ∅ 23 мм.

Матеріал: метал білого кольору

Датування: 1923 р.

Категорія: R

№ .7. Відзнака переможця в змаганнях з стрибків з жердиною.

Трикутна відзнака з вушком. У центрі вигравіруваний напис: “І скок о жерд.” (жердині) На звороті напис: “Зап.зм.16.IX.23” (Запорізькі змагання 16.IX.23).

Розмір: 25x27 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1923 р.

Категорія: R

№ .8. Відзнака переможця в змаганнях в стрибках в довжину.

Готичний щит з двома вушками, у щиті вигравіруваний напис: “3 скок дож.розб.” (3 скок в довжину з розбігу). На звороті напис: “Зап.зм.13.IX.23” (Запорізькі змагання 13.IX.23).

Розмір: 28x20 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1923 р.

Категорія: R

№ .9. Відзнака члена спортивного клубу Сянова Чайка.

Овальна відзнака у вигляді човна з жовтим обідком, в центрі на синьому тлі дві переплетені букви „С” та „Ч” (Сянова Чайка)

Розмір: 30x21 мм.

Матеріал: жовтий метал, емаль.

Датування: [1934]

Автор: Олена Кульчицька

Категорія: У.

Примітки: Ймовірно відзнака випущена для учасників ювілейних заходів з нагоди 25-ти ліття спортивного клубу “Сянова Чайка”. Під час святкування ювілею та спортивних змагань з цієї нагоди ряд переможців були нагороджені бронзовими фігурами (марафонського бігуна, олімпійського чемпіона з лавровою галузкою та інш.) Авторство відзнаки згідно запису в картотечі проф. С.Гайдучка.

Джерела та література:

Велике спортове свято в Перемишлі. Свято-ювілей у черемиській державній гімназії з нагоди 25-ліття “Сянової Чайки” // Діло 25 жовтня 1934р. ч.286.

Шах С Де срібнолентний Сян пливе. // Наклад Тов-ва «Рідна школа» в Німеччині. 1977. С.65

№ 10. Відзнака “1935 рік Запорізьких ігрищ”

У прямокутній відзнаці з заокругленням у верхній частині постає юнак з піднятою угору правою рукою, у центрі напис: “1935 рік Запорізьких Ігрищ”.

Розмір: 18x10 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1935 р.

Категорія: П.

Примітки: відзнаку видавали кожному учаснику зимових ігрищ (10-17.ІІ.1935 р. у Славську). Літні ігрища були заборонені польською владою.

Джерела та література:

Вацеба О. Нариси з історії західно-українського спортивного руху. Ів.-Франківськ. 1977 – С.113-115.

Зимові Ігрища 1935 // діло 9 лютого 1935. ч.34.

Заборона запорізьких ігрищ // Батьківщина. 12 веревня 1935. ч.35.

№11. Відзнака члена Спортивно-туристичного товариства “Плай”

У прямокутнику графічне зображення двох палаток та диму над вогнищем.

Вгорі напис: “Плай”.

Розмір: 21x11 мм.

Матеріал: метал білого кольору

Датування: 1935р.

Автор: інж.С.Пастернак

Категорія: R.

Примітки: Тов-во “Плай” засноване восени

1924р. Мало Філії в м.Стрию, Перемишлі,

Самборі, Тернополі Головами тов-ва були: д-р

С.Старосольський, І.Крип’якевич, секретар Кость

Паньківський. Головами відділів: д-р Г.Воєвідка, Б.Кравців, Марія Перфецька, Олена

Шепарович. Видавали збірник “Туристка і краєзнавство” (спочатку як додаток до “Нового часу”). Основний напрямок роботи – ознайомлення львів’ян з околицями Львова та

історичним минулим міста: княжий Львів, укріплення передмістя, походи на Кайзервальд

(суч.музей-парк народної архітектури),с.Кривчиці (місця перших стрілецьких маневрів), Чортову скелю, на окопи з польсько-української війни коло с.Вінники та інш. За повідомленням газети Новий час: «...відзнаки "Плаю", запроєктовані інж. С.Пастернаком уже появилися. Під написом стилізована картина: гори й вагра. Всі члени "Плаю" повинні обов'язково їх набути. Ціна 50 сот

Джерела та література:

В наших товариствах. З діяльності товариства «Плаю»//Діло 21 березня 1926р.ч.62.

З життя товариства «Плаю»//Діло 7 квітня 1929р.ч.80.

З діяльності тов-ва "Плаю"//Новий Час 25 квітня 1935р.ч.91.

№.12. Відзнака члена Карпатського Лещатарського Клубу.

у восьмикутнику на синьому тлі напис: "КЛК" (Карпатський лещатарський клуб). Внизу на тлі синіх гір перехрещені лижі та лижні палиці.

Розмір: 13х13 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль.

Датування: 19 грудня 1924р.

Автор: Р.Лісовський**Категорія:** R.

Примітки: Карпатський Лещатарський Клуб,-

спортивне товариство, засноване у Львові в 1924 р.для плекання лещатарського спорту.Діяли секції плавання, спортивних ігор та інш.Мало свої філії на Галичині,Першим головою був З.Русин, згодом В.Паньків. Ліквідоване большевиками в 1939р.Відновило свою діяльність в 1941 р.а згодом на еміграції в Мюнхені (1945), Нью-Йорку та Торонто (1955).На Україні відновлене в 1989 р.Перші спортивні змагання провело у 1991 р. З приводу конкурсу та авторства відзнаки газета «Діло» повідомила таке: "Дня 19 грудня 1924 р. розбирало журі проекти відзнак для клубу.Прийнято та наділено конкур совою нагородою проект арт.маляра Лісовського.Із за старанного виконання, влучного помислу та прегарної цінності. Праця Лісовського була прийнята просто безконкурсійно." Відзнака була затверджена Міністерством внутрішніх справ Польщі в листопаді в 1935 р. разом з відзнаками Українського педагогічного товариства та Українського протиалкогольного і проти нікотинного товариства «Відродження»

Відзнака перевидана Карпатським Лещатарським Клубом в США в 1994 р.до 70-ти ліття "КЛК" з незначними відмінностями (кріплення на шпифті) у 2004 р.у США та у Львові тиражем 500 примірників

Джерела та література:

Рескрипт Львівського воєводства про затвердження КЛК, як статутного тов-ва//Діло.4 грудня 1924 р.

Зі спорту.Комітет на відзнаку КЛК//Діло 19 грудня 1924 р.ч.282.

Роберт Лісовський-творець відзнаки КЛК//Альманах Карпатського Лещатарського Клубу.Нью-йорк 1989р.ст.13.

Ольга Кузьмович.Початок і розквіт Карпатського Лещатарського Клубу// Альманах Карпатського Лещатарського Клубу. Нью-йорк 1989р.ст.16

Яців Р.Роберт Лісовський (1893-1982),Дух лінії// Априорі Львів,- Ст.77

№.13. Ювілейна відзнака з нагоди 25 ліття КЛК.

Відзнака у вигляді восьмикутника в якому натлі гір перехрещені лижі на лижні палки, над ними напис: «КЛК» (карпатський лещатарський клуб))Відзнака обрамлена вінком, над яким цифра: «25»

Розмір: 18,3x17,1 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль.

Датування: 1949р.

Автор: Р.Лісовський

Категорія: U

Примітки: “В 1949 р.Карпатський Клуб обходив у скромних рамках святкування свого 25-літнього ювілею. З цієї нагоди видано в Німеччині пропам'ятну клубову відзнаку...”

Література та джерела:

о.Богдан Ганушевський. Над синім Дунаєм. Українська

Політична Еміграція у Регенсбургзі й Регенсбргзькій Області в 1944-1949рр.

//Рененсбург. Статті - спогади документи. До сторії української еміграції в

Німеччині після другої світової війни. Наукове товариство ім.Шевченка.

Український архів. Т.XL. ст.50. Нью - йорк- Париж- Сидней –Торонто. 1985

Стрийщина.Історично-меморіальний збірник.т.II.ст.75.Комітет стрийщини.

Відкритий лист (замість ювілейної статті)// Альманах Карпатського Лещатарського

Клубу.Нью-йорк 1989р.ст.136-137.. Перенести в «Спорт»

№.14. Відзнака члена Карпатського лещатарського клубу.

У шестикутній відзнаці на тлі гір лижник,що спускається з гори.Під ним напис «КЛК»

На закрутці напис: “І.Кузьмич. Львів.»

Розмір: 24,5x22 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору кольору

Датування: 1935р.

Автор: Р.Лісовський

Категорія: R

Примітки: Кріплення на шпильці. “Міністерство внутрішніх справ полагодило прихильно подання українських організацій у справі дозволу на окремі членські відзнаки. Відзнаки такі дістали М.ін. Українське Педагогічне тов-во (Рідна Школа), Карпатський Лещатарський Клуб, Українське протиалкогольне і проти нікотинове тов-во “Відродження”.

Джерела та література:

Затвердження теперішньої відзнаки «КЛК»//Діло 5 листопада 1935р.ч.295.

Новини.Відзнаки для українських установ//Діло.4 лютого 1937 р.ч.24.

№ .15. Відзнака-цвяшок з написом “К Л К”

У восьмикутнику напис: “КЛК” (Карпатський лежцатарський клуб). Внизу на тлі гір перехрещені лижі та лижні палиці.

Розмір: 23x23 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1934 р.

Автор: Р.Лісовський.

Категорія: У.

Примітки: відзнака має на звороті кріплення у вигляді цвяшка. Використовувалась як пам’ятний знак, який прикріплювався у певні визначені місця. (наприклад на держаку прапора, при його освяченні) Відзнака випущена з нагоди 10-ліття існування КЛК та посвячення лежцатарської домівки у Славську.

Джерела та література:

Спорт.// Діло, 24 лютого 1934 р. – Ч.49.

Роздача нагород за красві лежцатарські змагання.//Діло 23 березня 1934 р.ч.76

№ 16. Відзнака мисливсько-ловецького клубу “Тур”.

Прорізна відзнака з зображенням зубра (тура), внизу напис: “Тур”.

Розмір: 34,5x33,5 мм.

Матеріал: метал білого кольору

Датування: сер. 30-х рр. ХХ ст.

Категорія: У.

Примітки: Під назвою “Тур” існувало три товариства:

а) ловецьке тов-во “Тур” у Львові. “Попадається до відома інтересованим, що рескриптом воєводства з 29.8.1922 ч.13.090-1/3 не заборонено оснування українського ловецького тов-ва “Тур” у Львові.

б) “Українське Спортове Брацтво “Тур”, засноване влітку 1922р.в Празі студентами з надніпрянщини.(в тов-ві діяло 6 секцій, в тому числі секція полювання і стрільби)

Джерела та література:

Симон Наріжний. Українське студентство на еміграції.// Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами. Частина перша. Ст.115.Прага 1942.

№17.Відзнака »ГМК«

Розмір:

Матеріал:

Датування:

Категорія:

Примітки:

№. 18.

Розмір: 34,5x33,5 мм.

Матеріал: метал білого кольору

Датування: сер. 30-х рр. XX ст.

Категорія: .

Примітки:

Джерела та література

Володимир Дідушицький – засновник Львівського природознавчого музею, меценат, природознавець, колекціонер /

С. Пахолко, О. Мартин // Фалеристика і нумізматика. – 2016. – Ч. 4. – С. 19.

Проців О.Р. Станіславівське мисливське товариство «Ватра» 1925-1939 / О.Р.

Проців // Науковий вісник НЛТУ: збірник науково-технічних праць. Вип. 20.9. – Львів, 2010. – с.297-303.

Наріжний С. Українське студентство на еміграції / С. Наріжний // Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами. Частина перша. – Прага, 1942. – С. 115.

№.19. Відзнака члена спортивного кружка «Бескид» в Перемишлі

У картуші готичний щит, у центральному колі футбольний м'яч, довкола на обідку напис: «укр.спорт.круж.в Перемишлі Беркут»

Розмір: 30x29 мм.

Матеріал: метал білого кольору

Датування: 1922р

Категорія: R.

Примітки: За спогадами Яр. Хоростія “Щойно 10

березня 1922 р. за починком тодішніх гімназійних учнів

О.Ловецького, І.Волинця, М.Кузишина, В.Шаховського і В.Кінаха засновано Український Спортивний Клуб “Беркут”, що гуртував у своїх рядах переважно молодь підміського села Вовче, яке відіграло велику роль у дальшому розвитку українського спортивного руху в Перемишлі.”

Точно о год. 4.15 виходять на площу обі дружини: Беркут в білих штанцях, чорних сорочках з синіми комірами, - Україна в таких самих одностроях тільки сорочки з червоними коміром- (для кращого відрізнення вбрались ще в сині ленти) – далі голова укр. Спорт.Союза секретар т.Навроцький проф. Франко, референт футболе вий п. Стоцький, від Сокола Батька проф. Гайдучок, від України голова тов.-ва інж. Васюта, від «Нового Часу» ред. Паліїв і суддя Лукашевич. По короткім святочнім привіті, голова Союза т. Навроцький вручив говолі Беркута п. Лавецькому прапорщик з написом: Беркутові Український Змаговий Союз 11.V. 1924, причому усі присутні трикратно вигукнули: Слава.

Джерела та література:

Я.Хоростіль. Український Перемишль у дзеркалі спортивного життя.// Перемишль Західний бастион України. Збірник матеріалів до історії Перемишля і Перемиської землі зладжений редакційною колегією під проводом проф. Б.Загайкевича. Нью Йорк-Філадельфія. Перемиський Видавничий Комітет. 1961. ст 353-367.

Український Спорт// Наш прапор.-1924 16 травня.- ч.38.

№.XI.20. Нагорода переможця велопробігу.

На планці з червоно-чорної емалі з напис "С.Т.УКРАЇНА". Планка накладена на велосипедне колесо. До планки ланцюжками кріпиться тризуб, на який накладений тризуб меншого розміру, у центрі якого – римська цифра II. Під ним велосипедне колесо. На звороті напис: »Львів-Пісочна-Львів 90 км. 18.IX.1938»

Розмір:

Датування: 1938 р.

Примітки: Нагорода для учасників традиційних змагань за кубок газети "Діло" та фірми О.Стефановича, які проходились в 1936-38рр. В 1937 р. переможцями були Степняк (2 год.59 хв.), Бабій (2 год.59,2 сек.) та Колгунський (3 год) Переможці нагороджувались золотими, срібними та бронзовими медалями.

Джерела та література:

Красвий біг заколесників.//Новий Час 5 вересня 1936р.ч.202.

Великий наколений біг за чашу "Діла".//Змаг 1937.ч.34.

Наколений біг за чашу "Діла" й фірми О.Степановича.//Змаг 1938.ч.3

№.21. Нагорода переможця у велопробігу

На планці з червоно-чорної емалі з напис "С.Т.УКРАЇНА". До планки ланцюжками кріпиться символічне зображення серця, на яке накладений архистратиг Михаїл з підняти вогненним мечем. На звороті напис «Львів-Дрогобич Самбір-Львів»230 км. 17. VII. 1938»

Розмір: 43x41мм.

Матеріал: метал білого кольору, накладка з жовтого металу, емаль

Датування: 1938р.

Категорія: U

Примітки: Відзнакою був нагороджений Степняк в боротьбі за кубок дир. Левицького на дистанції 230 км. в конкуренції з найсильнішими спортсменами Польщі.

В колекції Ярослава Слончинського (унікальна колекція історії боксу) на поч.90-х рр. зберігались дві нагороди тов-ва «Україна» (мали аналогічні колодки з написом : »С.Т. Україна»), як нагороди в змаганнях на ковзанах та лижах, подальша доля яких невідома. Відзнаки послужили обмінним фондом для поповнення колекції за боксерською тематикою.

Джерела та література:

Наколесники України перед найтяжчою пробою сезону.//Змаг 1938.ч.25,26

№22. Медаль чемпіона з боксу в 1937 році.

В центрі художньо обрaмленої медалі боксер в стійці. На звороті напис «Ukraina» mistrys na rok 1937» («Україна» чемпіон 1937).

Примітки: відзнака спортсмена тов-ва «Україна» - чемпіона Польщі

№23. Відзнака боксерська переможцеві конкурсу 10-ти найкращих спортсменів С.Т. Україна за 1918-1938 рр.

Відзнака з зображення боксера в бойовій стійці, обрaмленого стилізованим зображення крил. На звороті напис «переможці С. Т. Україна. Т. Білий. 30.I 38». (на медалі Антон Білий зафіксований як улюбленець шанувальників боксу під ласкавим іменем «Тоні». Прим. авт.)

Розмір: 39x26,5 мм.

Матеріал: метал білого кольору.

Датування: 1938р.

Примітки: Відзнакою був нагороджений найкращий боксер с.т. «Україна» Антон Білий («Тоньо») за результатом конкурсу 10-ти найкращих спортсменів за 20 років. (1918-1938). Першим був велосипедист Степняк, другим футболіст О. Скоцень, третім також футболіст Турко, п'ятим А. Білий, який провів понад 360 боїв, програвши тільки 4.

Ймовірно, що існують (не віднайдені) нагороди для всіх 10-ти переможців в конкурсі.

Джерела та література:

Десять найкращих. Перший спортивний конкурс в історії українського спортивного руху. // Змаг 1938. ч. 40-45.

Маємо лауреатів, Конкурс на десять найліпших українських спортсменів закінчений. // Змаг, ч. 8, - С. 3, - 27 березня 1939.

Пахолко С. Легенда львівського боксу – Антон Білий. // Історія, закарбована в металі. Львів, - Край, - 2011. С. 342.

№. 24. Медаль кращому спортсменові 1938 року

Кругла медаль на ланцюжку, обрaмлена лавровим вінком з постаттю боксера в статистичній позі. На звороті напис «кращому спортсменові 1938 року А. Білому Ст. Україна»

Матеріал: метал жовтого кольору

Категорія: R

№. 25. Спортивна нагорода чемпіона львівського воєводства з велоспорту.

На лицевій стороні у 8-ми кутнику з білого металу зображення двох велогонщиків у динаміці переслідування. Над ними напис півколом: «MISTRZY» (чемпіон). В нижній частині напис: «W. LWOWSKIEGO». та

клеймо у рамці: » «.Вся композиція увінчана декоративним картушем з жовтого металу з вушком для кріплення синьо-червоної ленти.

На звороті у 8-ми кутнику білого металу з накладеним лавровим вінцем в центрі, гравірований вручну напис: «1938 STEPANIAK K.S.UKRAINA". В нижній частині у трикутнику з заокругленими кутами герб Львова, увінчаний короною та у стилізованій брамі зображення лева в короні, повернутого вправо. Вся композиція накладена на зворотню плоску накладку лицевої сторони з жовтого металу.

Матеріал: срібло, метал жовтого кольору.

Джерела та література: Степаняк (Україна) добуває в рекордованому часі мистецтво Львівського воєводства.// Змаг.16 травня 1938р.

Знову перемога. Наколесники «України» добувають дружинне мистецтво Львівського воєводства.// Змаг 20 червня 1938.

№. 26. Боксерська нагорода

Примітки: На звороті гравірований «П м»

№. 27. Відзнака боксерського клубу «Україна»

№. 28. Відзнака боксерського клубу «Україна»

№. 29. Відзнака боксерська

Примітки: непис на звороті: «А.А.В.У.» -Аматор Антон Білий Україна

№.30. Нагорода переможця з боксу Львівської округи.

На планці з червоно-чорної емалі з напис "С.Т.УКРАЇНА". До планки ланцюжками кріпиться бароковий щит з гравірованим орнаментом. На щит накладені боксерські рукавички. На звороті напис "За здобуття дружинного мистецтва кл.б. Львівської округи в р 1938/39"

Розмір: 52x45мм

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

№. 31. Нагорода переможця з боксу Львівської округи.

Відзнака аналогічна попередній.

Розмір: 52x45мм

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 1939р.

Примітки: відзнаками з колодкою "С.Т.Україна" нагороджувалась боксери за перемоги в окремих вагових категоріях, а відзнаки з червоним бантом члени команди.

№. 32. Відзнака Фізичної справності.

Прямокутна відзнака з загостренням у верхній частині в центрі якої спортсмен в момент стартую. В нижній частині напис «ВФС» (відзнака фізичної справності).

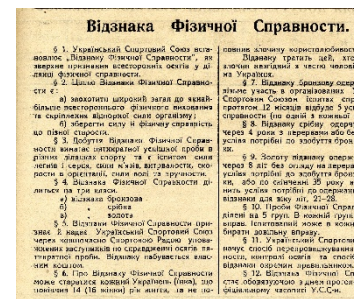
Розмір: 16x11,5мм

Матеріал: метал жовтого кольору з позолотою

Датування: 1934р.

Автор: Р.Бучацький

Категорія: R

Примітки: Відзнака встановлена Українським спортивним союзом (УССО, заснованим в 1925р. в липні 1935р. УСС оголосив конкурс на проект Відзнаки Фізичної Справності. За інформацією в журналі «Готові»: "Із надісланих 43 проектів жюри (в особах дир.Радловський Орест, інж. Губенко Іван, п. Мойсевич С, п. Березовський Арпид), що розглядало їх 26.VI. нагородило першою і другою нагородою проект п. Романа Бучацького (У.С.С.К.), третьою п. Ігора Старосольського. Проекти затверджено Спортивною Народою в день 28.VI.ц.р."

Відзнака “висилається всім,кому і яка прислуговує – тільки за попереднім оплатою, вартість бронзової-1.30 зл.,срібної-1.80зл.,золотої-2.50зл.

Відзнака Фізичної Вправности. ВФВ),-українська відзнака ,яку можна було здобути після виконання мпколексу вправ. Прийнята на Зах.Україні Українським Спортвним Союзом (1934), референтурою спорту Українського Центрального Комітету (1942). А на еміграції Радою Фізичної Культури в 1947р. у Німеччині в табори переміщених осіб “Ді-Пі”).В УРСР відповідав значок “ТПО”

Джерела та література:

Відзнаки фізичної справності// Спорт,-ч.11,-25 вересня 1936.-С.1

Всі на старт В.В.С. //ч.12,- 17 жовтня 1936 с.1

Вислід конкурсу на відзнаку фізичної справностию //Готові.22 липня 1935. ч.14.

Українська відзнака тілосправності.(правильник відзнаки). //Готові.8 квітня 1935р.ч.7.

Спорт.//Львів 30 січня 1937.ч.2.(реклама)

Відзнака Фізичної справності// Готові,-1935.-22 липня.-Чис.14

№.33. Відзнака фізичної справності “В.Ф.С.”

Відзнака у вигляді прорізного тризуба в центрі якого на промінні сонця атлет в протягнутій руці якого вінов. Під ним напис «ВФС»

Розмір:22,5x12мм.■

Матеріал: цинк

Автор: С.Гординський

Датування: 1942р.

Примітки: Обласний комітет проб ВФС видав художньо оформлену грамоту на право носіння Відзнаки Фізичної Справності з зображенням відзнаки.

Джерела та література:

В.Татомир. В юнацьких таборах. Краків 1942.ст129

”Дорога”//Календар українського юнацтва на 1943рік.Львів.1943.

Краків.ст.41.

Стандартні спортивні медалі, відзнаки, жетони з гравірованими написами українською мовою.

№. 34. Медаль переможців змагань з тенісу Тараса та Петра Франків.

Медаль круглої форми, у вінку напис: «МСМХІУ 28-29 УІ. Подв. гра панів П Т.Франка П.Франка». На звороті жіноча та чоловіча постаті з тенісними ракетками у руках. Між ними натягнута сітка.

Розмір: АЕ 27 мм.

Матеріал: срібло.

Датування: 1914.р

Примітки: Петро і Тарас Франки брали участь у перших ситківкових (тенісних) змаганнях ще у вересні 1911 р. та були нагороджені медалями, які поки що не виявлені. Змагання 1914 р. проводились в день

Шевченківського здвигу
(27-28 червня)

Джерела та література:

Перші ситківкові змагання//Діло, 1911, 25 вересня, ч.211.

Круковський О. Емблематика, прапорництво та сфагістика товариства «Сокіл»

//Друга Наукова геральдична конференція. Львів, 1992. С.34-35. ???

№ .35. Медаль переможця у змаганнях з велоспорту.

Кругла медаль, праворуч півколом зображений вінок з лаврового листя, у центрі вигравіруваний напис: "I побідникові у змаганнях КН (Клуб наколесників) 20 км. Львів 16.УІ.1924 КН". На звороті постать спортсмена на велосипеді, праворуч лаврова гілка.

Розмір: АЕ 35,5 мм.

Матеріал: метал білого кольору

Датування: 1924 р.

Категорія: R.

Примітки: змагання наколесників (велосипедистів) в сер. 30 рр. проводила також секція наколесників товариства "Україна" з врученням переможцям пам'ятних жетонів

Змагання заколесників//Діло. 1929р.ч.118, 121, 141.

№.XІ.36. Медаль учасника в замаганнях з бігу на Святі Весни

Розмір:

Матеріал:

Датування:1926 р.

Категорія: R

Примітки: Біг навпростець устроїс «Сокіл-Батько» дня 26 травня ц.р. на пощі «С-Б».овжина бігу 3.500 м. Взяло участь 18 змагунів.Перше місце здобув С.Барсук в 13 мінутах,зараз з ним прибіг Сліпко «Сокіл - Батько». Побідники одержали в нагороду жетони// Сокільські вісті.ч.2 Реклама » Сокільські відзнаки.»

№ 37. Медаль учасника в замаганнях з бігу на Святі Весни

В центрі медалі спортсмен в стійці низького старту. На звороті лавровий вінок та напис «Біг навпростець 2 км. Наг. юніорів. Свято Весни 1929»

Розмір: О 40 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1929 р.

Категорія: R

№38 .Медаль переможця в бігу на Святі Весни.

У правій частині медалі жіноча пость у античному одязі з пальмовою гілкою у лівій руці, правою рукою опирається на щит у якому дата “1929.” Під гілкою вигравіруваний напис:”БІГ НАВПРОСТЕЦЬ 2 км. І НАГОРОДА СВЯТО ВЕСНИ.” На звороті на передньому плані атлет який фінішує з розведеними у сторони руками. На фігури бігунів.

Розмір: АЕ 40мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1929р.

Примітки: І нагороду на “Святі Весни” в бігу навпростець отримав Денис Осип. Вона була вручена 17 квітня 1929р. головою українських директорів п.Лазорком. Переможці були і в других номінаціях, за що “одержали в нагороду жетони”.

Біг навпростець проводило 31 травня тов-во “Сокол – Батько” Так, за перемогу в бігу навпростець (3,5 км.), що відбувся на площі “Сокола-Батька” переміг С.Борсук (13 хв.), другим був Сліпо, за що отримали “ в нагороду пам’ятні жетони.”

Ймовірно існують ще ряд пам’ятних жетонів для переможців бігу навпростець, які проводили в сер.30-х рр. тов-ва “Україна”, “Луг”, “К.Л.К.”, “Тлай” та інші.

Джерела та література:

”Зі спортивного життя” //Діло-1929-17 квітня-ч.85

Біг навпростець.//Сокільські вісті 1929.ч.4-5-6.ст.23.

Зі спортивного життя.Біг навпростець Сокола-Батька.//Діло 31 травня 1929р. ч.119.

Лавровий вінок — символ перемоги. Зображений на медалі Орестом Мартинишиним після спортивного Віно злотого (1929-30).

задньому плані дві

№.39. Спортивна нагорода з лижного спорту.

Кругла медаль в декоративному обрамленні в центрі якої постає в бігу лижника, на звороті напис «I 4 км. 12. II. 1929»

Матеріал: матеріал жовтого кольору

Датування: 1929 р.

№. 40. Спортивна нагорода з лижного спорту.

Кругла медаль в центрі якої постає в бігу лижника, на звороті напис «I 4 км. 15. II. 1930»

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1930 р.

Категорія: III.

№. XI. 41. Спортивна нагорода з лижного спорту.

Розмір:

Матеріал:

Категорія:

№. 42. Медаль переможця з боксу.

В центрі медалі атлет на тлі сонячного проміння, в простягнутій руці вінок, під постаментом дві лаврові гілки. На звороті напис “У.С.С. Бокс 1929 І.Н.”

Розмір: О 32 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1929 р.

Категорія: R

Примітки: Медаллю був нагороджений керівник боксерського гуртка при львівським тов-ві “Луг” Осип Кузняк за перемогу на змаганнях Українського Спортивного Союзу 21 квітня 1929р, який в попередніх боях за вихід до фіналу переміг Романа Зубача, в півфіналі переміг Юліана Олійника. У фіналі в присутності 1500 глядачів О.Кузняк переміг Богдана Ніжанківського.

Джерела та література :

Змагання в дужанні та боксі.//Діло 30 квітня 1929 р.ч.96.

№. 43. Медаль переможця у змаганнях з лижних перегонів.

Кругла медаль у центрі лижник, що піднімається вгору. На звороті з правої сторони дубова гілка, у верхній лівій частині вигравіруваний напис: “I м У.С.К.”С.Ч.” Біг на 8 км. 22.-II.-30.”

Розмір: О 30мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1930р.]

Категорія: R

Примітки: Українські спортові кружки мали свої “руханкові однострої в красках У.С.С.К.” з відзнакою”, які можна було замовити у тов. Мойсейовича С. “кожного дня в год 19 у пластовій домівці у кол. Тарнавського О.” Ймовірно згадується клубна відзнака на однострої (не віднайдена)

Джерела та література:

Зі спортового життя. З діяльності УССК. Діло.ч.272. 1929р.

№. 44. Медаль у змаганнях з лижних перегонів.

В центрі медалі постає лижникма що спускається згори. На звороті напис» I м 4 км.мист. УСС.1931»

Категорія: R

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1931 р.

№. 45. Плакета переможця з лижних перегонів

Постає лижника в бігу.На звороті напис «I

Тростяні.1931»

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: 1931 р.

№. 46. Медаль переможця в змаганнях з боксу.

В центрі медалі два боксери в протівобостві.На звороті напис «СТ.Україна 1931 Ім.»

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: 1931 р.

№. 47. Медаль футбольної команди «Сян»

На звороті медалі гравірований напис: «І друж.ком. м.за успіхи 1933.Виділ УСК (український спортовий клуб) »Сян».На лицевій стороні напис на латині: «corpora sano mens sany in».(здоровий дух в здоровім тілі»)

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1933 р.

№. 48. Медаль переможця у змаганнях на святі українського спортовця

Броди

Кругла медаль з вушком, праворуч півколом

зображений вінок з дубового листа, у центрі

вигравіруваний напис: “День українського спортовця

Броди. 15.8.1937”. На звороті постать спортсмена, який

біжить до фінішної стрічки. Вгорі вигравіруваний напис: “І нагорода”.

Розмір: АЕ 30 мм.

Матеріал: метал білого кольору

Датування: 1937 р.

Примітки: Ймовірно відзнакою був нагороджений переможець в бігу на 100 м Ярослав Лящук (11,6 сек.) або Гаврилук в бігу на 400 м.(1:8 хв.)

“...Спортивна Рада вирішила затвердити день 23 травня 1926р. на гладження в цілому краю спортивного свята “День українського спортовця”, метою свята пропаганда спорту середнайширших веств населення. На бажання Спортивна рада подасть потрібні вказівки”

На відзнаку “Український Спортовець” був оголошений конкурс.”Точні інформації як щодо самого проекту, так і нагороди можна одержати що дня у секретаря Ради в канцелярії С-Батька, або письменно В.Решитилович.Гаввнера 12.”

Джерела та література:

Конкурс на загальну відзнаку “Українського Спортівця”//Діло. 26 травня 1926р.чс.114.
Д.У.С. у Бродах.//Змаг.1937.ч.33.

Зі спорту.Комунікат Українського Спортивного Союзу//Діло.4 жовтня 1926р.

№. 49. Відзнака Ради Фізичної Культури.

Відзнака у вигляді восьмикутника , в овалі якого букви: «РФК» (рада фізичної культури).Під ним зображення натянутої тетяви лука, довкола композиції стилізовані грона червоної калини. На звороті напис : «С. Кікта голова рфк 1949»

Розмір: 39,5х мм.■

Матеріал: метал білого кольору, фарба.

Датування: 1947 р.

Категорія: R.

Відзнака членів управи. “Р.Ф.К.” – українська фізкультурно-спортивна установа на еміграції в 1945-50рр.на території Зах. Німеччини (м. Мюнхен - Карльсфельд). В американській та англійській зонах діяло 51 товариство, що об’єднувало 3702 члени. При “Р.Ф.К.” діяло 27 суддів з усіх ділянок спорту. Заходами “Р.Ф.К.” організовано у 1948 р. Олімпіаду “ДП” у рамках Міжнародного комітету Політичних Втікачів. ”Р.Ф.К.” очолювали: А.Лук’яненко, В.Блавацький, І.Красник, С.Кікта. З масовим виїздом українців до США, “Р.Ф.К.” в 1950р. припинила свою діяльність.

Відомі примірники з написом «секретар», «шахи», «фінанси», «клуб. справ» та «голова «Чорногорки» 1946», « ред. альманаху 1948»

За спогадами вояка стрілецької дивізії «Галичина» Юрія Ференчевича, відзнака кріпилась за допомогою шнурків до пояса.

Джерела та література:

Квасник Іван. Відзнака Фізичної Вправності.//Альманах РФК 1945-48.Мюнхен.1951.- С.38-41

Пахолко С. Мельник О. Фалеристичні пам’ятки українських біженців в таборах переміщених осіб Німеччини та Австрії у 1945-1949 роках. // Фалеристика і Нумізматика.2010.-Ч.

№. 50 . Відзнака Ради Фізичної Культури.

Відзнака у вигляді загостреного прямокутника, в центрі якого букви: «РФК» (рада фізичної культури)),під якими стилізоване зображення лука з натянутою тетявою.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль.

Датування: 1947 р.

Примітки: відзнака спортсменів, обденаних «Радою Фізичної Культури»

Джерела та література:

Квасник Іван. Відзнака Фізичної Вправності.//Альманах РФК 1945-48.Мюнхен.1951.- С.38-41

№. 51. Відзнака Фізичної Вправності.

Відзнака у вигляді прямокутника з тупим загостренням у нижній частині. В центрі зображення лука з натягнутою тетявою, над ним напис: «ВФВ (відзнака фізичної справності).

Розмір: 28x21 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль.

Автор: Василь Залуцький

Датування: 1947р.

Рада Фізичної культури, що діяла в лагерах для політичних втікачів на території Зах.Німеччини та Австрії у 1947р. при введенні нового зразка відзнаки “ВФВ», доручила комісії мовознавців змінити назву, впроваджуючи замість “справності” слово “вправності”. До війни на Західній Україні вживалась відзнака з абрєвіатурою «ВФС»

Такою відзнакою було відзначено 1003 особи (в тому числі 291-ну жінку).

Зображення лука з стрілою мало символізувати фізичну культуру поставлену на службу нації. Відома відзнакк зменшеного розміру (17X13)

Джерела та література:

Квасник Іван. Відзнака Фізичної Вправності.//Альманах РФК 1945-48.Мюнхен.1951.- С.38-41

№. 52. Відзнака Українського руханково-спортивного товариства «Чорногора».

Відзнака у вигляді трикутника з загостренням у нижній частині, в якому на під тлом гірського масиву ромбовидна емблема у вигляді симетрично розташованих ромбиків. У верхній частині напис: «чорногора».

Розмір: 17x15 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 8.2.1948р.

Українське Руханкове Спортивне Товариство «Чорногора» засноване в українському таборі Сомме Касарне переміщених осіб, в якому проживало 2280 мешканців та було 272 члени товариства. З нагоди свого двохліття 8.2 1948 р. за ініціативи Яр.Хоростіля був виготовлений прапор товариства, а члени товариства одержали клубні відзнаки.

Джерела та література:

Квасник Іван. Відзнака Фізичної Вправності.//Альманах РФК 1945-48.Мюнхен.1951.- С.38-41

№. 53. Відзнака Українське руханково-спортивне тов-во ім. Довбуша.
Відзнака у вигляді трикутного щита з півкруглими виїмками у верхній частині поділеного по діагоналі на дві частини на яких символічне зображення скель Довбуша. У верхній частині буква «Д» (Довбуш, у нижній частині напис: «УРСТ» (українське руханков-спортивне товариство)

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 1947 р.

Джерела та література:

Квасник Іван. Відзнака Фізичної Вправності.//Альманах РФК 1945-48.Мюнхен.1951.- С.38-41

№. 54. Відзнака Українського спортивного товариства «Орлик».
Відзнака у вигляді готичного щита з виїмкою з лівої сторони. Щит поділений по діагоналі на дві частини. В центрі родовий герб Орлик навколо якого букви «УСТ» (українське спортивне товариство.)

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 1947 р.

Джерела та література:

Квасник Іван. Відзнака Фізичної Вправності.//Альманах РФК 1945-48.Мюнхен.1951.- С.38-41

№. 55. Відзнака Українського руханково-спортивного тов-ва «Лев».
Відзнака у вигляді трикутника вериною донизу, поділеного вертикально надві частини. В центрі напис: «Лев «РСТ» (руханково-спортивне товариство)

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 1947 р.

Джерела та література:

Квасник Іван. Відзнака Фізичної Вправності.//Альманах РФК 1945-48.Мюнхен.1951.- С.38-41

№. 56. Відзнака укр.руханково-спортивного товариства «Калина».
Відзнака у вигляді восьмикутника, в центрі якого китяга червоної калини.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Автор:М.Гнатів

Датування: 1947 р.

Джерела та література:

Квасник Іван. Відзнака Фізичної Вправності.//Альманах РФК 1945-48.Мюнхен.1951.- С.38-41

№. 57. Відзнака українського спортивного студентського клубу.

Матеріал: метал білого або жовтого кольору.

Джерела та література:

Квасник Іван. Відзнака Фізичної Вправності.//Альманах РФК 1945-48.Мюнхен.1951.- С.38-41

Відзнаки Підкарпатської Русі -Карпатської України.

Підкарпатська Русь- офіційна назва східної і центральної частини Закарпатського окремого адміністративного краю у межах Чехо- Словацької республіки 1939

років. У Сен-Жерменському договорі (1919), який включив Закарпаття Чехо-Словацької Республіки говориться про "територію русинів на півдні Карпат, таку назву подано в конституції ЧСР з кінця 1919р.

Але починаючи з 1920р. окремі закони та розпорядження, вживають назву Підкарпатська Русь, а з 1928р. Підкарпато-руський край. Формально Підкарпатська

Русь була автономною,але гарантована територіально-національна автономія була

здійснена тільки у 1938р., коли вже автономний уряд краю змінив назву «Карпатську Україну».

Коли розглядалося питання про державну символіку Чехословаччини в Народних Зборах республіки , виступив доповідач заступника голови Конституційного комітету, депутат д-р Гнідек: “

...Середній герб Чехословацької республіки пропонується створити таким чином, щоби у ньому були представлені основні герби всіх земель, які складають нашу державу. Таких земель є п'ять: Чехія, Моравія, Силезія, Словаччина і Підкарпатська Русь.

Як окремі герби цих земель були використані їхні історичні герби, якщо такі були, а якщо їх не було, то необхідно їх було створити.

Заново треба було створити герб Підкарпатської Русі. Цей герб на лівому боці щита. Підкарпатська Русь герба свого ніколи не мала, також переговори з місцевими представниками не приводили до остаточних результатів. Цей герб треба було створювати самостійно, при можливості врахувати побажання місцевих діячів.

Після серйозної роботи щодо цього герба пропонується: щит розтятий навпіл, в правій його половині (геральдично – авт.) в синьому полі три золотих балки (пояси), в лівій половині в білому полі червоний ведмідь у скоку і вправо дивиться. Кольори обрані згідно місцевих побажань, оскільки в Підкарпатській Русі частина населення дотримується українських кольорів:

синього і жовтого, інша частина вирішила про прапори червоно-білі. Ведмідь був обраний тому, що знаходиться в місцевих гербах і можна вважати його з інших причин за вдалий геральдичний символ”

Джерела та література:

Енциклопедія українознавства. Підкарпатська Русь. // Львів. 1996. т. 6. ст. 2

<http://www.zakarpattia.com/?p=1968> © www.zakarpattia.com

№.1. Відзака ....

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 1938 р

№.2 Невстановлена відзнака

№.3. Відзнака „Сокол”

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль.

№.4. Відзнака "SLET SOKOLSKÉ ZUHŮ PODKARPATSKÉ PUSI V MUKOŠEVĚ".

У центрі шестикутника сокіл з розпростертими головою кр

голова

повернута вправо, над ним цифри: «9.10.IV.1928» та монограма трьох літер

«K S S», на полях шестикутника надпис чеською мовою: «slet sokolske z podkarpatske rusi v Mukoseve» (зліт сокільських гнізд Підкарпатської у Мукачеві

Розмір: 32x43 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: 1928 р.

№.5. Відзнака:» 10 «LETJEDN. SOKOL.» zupa Porar.Pusi.1921 1931.Rachove

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1931р.

Джерела та література

№.6.Відзнака "ZAJEZDVOSNASLOVENSKO 28-29 IV. 1936.ПОДКР.РУСЬ"

У відзнаці, яка вирізана по контуру карти Підкарпатської Русі, зображено двох соколів: правий передає у дзьобі гілку нижньому - лівому. Під зображенням напис чеською мовою: «zajezd vos na slovensko» (з'їзд чеської організації соколів у Словаччині). Вгорі зліва напис українською мовою: «Подкр. Русь» і дати «28-29 IV 1936». На звороті напис: «MINCOVNA KREMNICA»
Розмір: 25x43 мм.

Матеріал: метал білого кольору.

Примітки: відома відзнака на ленті синьо-біло-червоного кольору, прикріпленої до

відзнаки за допомогою металічних скобок

Підкарпатська Русь, офіційна назва східно-центральної частини Закарпатського

адміністративного краю в межах Чехо-Словаччини .(1920-1938)

У Сен-Жерменському договорі (1919), який включив Закарпаття до Чехословацької республіки говориться про "територію русинів на південно-західних Карпат, Таку назву подано в конституції ЧСР

з кінця 1919р. Але починаючи з 1920р. окремі закони та розпорядження вживають назву

Підкарпатська Русь, а з 1928р. Підкарпато-руський край.

Формально Підкарпатська Русь була автономною, але гарантована територіально національна

автономія була здійснена тільки у 1938р., коли вже автономний уряд змінив назву

на Карпатську Україну.

Джерела та література

Енциклопедія українознавства.Підкарпатська Русь.//Львів.1996.т.6.ст.2

№.7 .Медаль "JUBILEJNISLET SOKOLSKE ZUPY PODKARP. RUSI V UZHORODE"

На лицевій стороні зображення сидячого на постаменті сокола з розпростерто-опущеними крилами на двох лапах .На постаменті "JUBILEJNI

SLET SOKOLSKE ZUPY PODKARPATSKE RUSI V UZHORODE" .Справа дата "8.VI."

зліва "1937"

Розмір:Ø 32 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1930 р.

№. 8. Перехідна сокільська нагорода з жіночих змагань Підкар.Русі.

"Прогрес вимагає від країни аби краса і сила поєднались"

"Перехідна нагорода в жіночих змаганнях

сокольської жупи Підкарпатської Русі"

Розмір: Ø 245мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Автор: Ант. Одетнал.

№. 9. Медаль " НА ПАМ'ЯТЬ СЪЗДА ПОДКАРПАТОРУССКАГО ПОЖАРНИЦТВА»

На лицевій стороні пожежний шолом, під ним напис

" Ужгородь" та

дата "19 5-7.7. 35". Навколо шолома вінок з дубового

листя. На звороті в центральній частині

на трикутному щиті герб Підкарпатської Русі, накладений на дві пожежні драбини та сокиру в обрамленні з листя. По колу напис " НА ПАМ'ЯТЬ СЪЗДА ПОДКАРПАТОРУССКАГО ПОЖАРНИЦТВА"

Розмір: Ø 30 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1935р.

№.10. Медаль "OkruznyimedailZSPD .DlaP.Rusi" „III.Cina"."Zalozeno1932

"Okruzny medial ZSPD .Dla P.Rusi" „III.Cina"."Zalozeno1932"

Розмір: Ø 30мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1932р.

Автор: невідомий

Категорія: III.

Примітки:

Джерела та література:

№.11. Медаль MEDALIZSOSTAZFNIJZOJU ZAPOZARNYCHDRUZINDLAP.RUSI

На лицевій стороні, в центрі, ангел з крилами, в протягнутих руках являє лавровий вінок, права рука притискає пожежну сокиру, вставлену за нижній

частині в половині барокового щита герб Підкарпатської Русі, накладений на пожежну

драбину. По колу напис "MEDALIZSOSTAZFNIJZOJUZAPOZARNYCHDRUZINDLA

Р.РУСИ". На звороті в центральній частині на трикутному щиті Підкарпатської Русі ,накладений на дві пожежні драбини та сокири, об'єкт обрамлений з листя .В верхній частині напис " II. СІНА", в низу напис "ZALOZENO1932", між написами 2 листки.

Розмір: 0 37 мм.

Датування: 1932р.

№. XII.12. Медаль "SLUZB.

MEDALZEMSKOHO SOJUZA POZAR. DRUZIN PODK. PUSI

В центрі медалі зображення пожежника в шоломі поверненого праворуч, на тлі корпусу пожежний інвентар у виді перехрещених драбин, лопат та сокири; зверху на них наложений герб Підкарпатської Русі. Довкола напис: "SLUZBOVY MEDAL ZEMSKOHO SOJUZA POZARNYCH DRUZIN PODK. PUSI".

На звороті по колу напис:

"ZA V ROCNU SLUZBU ZALOZENO 1932". В центрі у вінку цифра „V”

Розмір: Ø 35 мм.

Місце зберігання: п/з О.А.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1932р..

Автор: невідомий

Категорія: II

Торжеста пожарнихъ въ Славскѣ, // Капапторусскій голдось, -ч.141,- С.3 іюня 1933.

(інф.про медаль за 5 років служби)

№. XII.13. Медаль " ZASLUZENYJ MEDALZEMSKOHO POZAR. SOUZH. RUSI"

Хрест у вигляді чотирьох трикутників з обрізаними кутами, вершини яких спрямовані до центральної, круглої частини, в центрі якої герб Підкарпатської Русі.

накладений на пожежну драбину та сокиру. По колу напис "ZASLUZENYJ MEDAL ZEMSKOHO POZAR. SOUZH RUSI ". На звороті клеймо: 19 II 32 та клеймо : "KATRIC"

Розмір: 41x41мм.

Місце зберігання: п/з О.Ф.

Матеріал: метал білого кольору.

Датування: 1932р.

Автор: невідомий

Категорія: III.

№.XII.14.Пам'ятний хрест (Мукачево 1890–1930)

Розмір: 40x40мм.

Місце зберігання: п/з А.О.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: 1930р.

Автор: невідомий

Категорія: III.

Примітки: Крайовий герб Закарпаття – ведмідь з синьо-жовтими смугами на лівому полі щита був прийнятий офіційно в 1929р. і увійшов у великий герб Чехо-Словацької Республіки. Сойм Карпатської України 1939р. затвердив цей герб, включивши до нього державний герб України – тризуб.

Джерела та література:

Енциклопедія українознавства. Герб. // Львів. 1993. т.1. ст. з74.

№.XII.15. Відзнака "ХУСТЬ. ДЕРЖ. ГІМНАЗІЯ. HUSTALL. GIVNAZIUM"

"ХУСТЬ. ДЕРЖ. ГІМНАЗІЯ. HUSTALL. GIVNAZIUM"

Розмір: 59x34мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Місце збереження: п/з А.І.

Датування: поч..XX ст.

Автор: невідомий

Категорія: III

Примітки:

Джерела та література:

№.XII.16. Відзнака «ГРЕК.КАТ. ДЪВ.ЛИЦЕЙ. UNOVAR. COR.КАТ. LAENYLICEUM»

Розмір: 34x34 мм

Місце зберігання: п/з А.Ф.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль.

Датування:

Автор: невідомий

Категорія: III

№.XII.17. Медаль « Ужг. Держ.гимн. ним.1925»

Розмір: О 35 мм.

Місце зберігання: п/з А.Ф.

Матеріал: метал жовтого кольору.

Датування: 1925р.

Автор: невідомий

Категорія: III.

№.XII.18.Медаль "КРАЕВАЯ ВЫСТАВКА УЧЕНИЧ. РАБОТЪ ВЪ МУКАЧЕВЪ 1937"

"КРАЕВАЯ ВЫСТАВКА
УЧЕНИЧЕСКИХЪРАБОТЪ ВЪ МУКАЧЕВЪ
1937"
"ZEMSKAVYSTAVAUCNOVSKYCHPRACIVMUK
ACEVE1937"

Розмір: О 42мм.

Місце зберігання: п/з Б.П

Матеріал: метал жовтого кольору (позолочена)

Датування: 1937 р.

Автор: невідомий.

Категорія: III

№.XII.19. Відзнака господарського товариства Підкарпатської Русі.

Овальна відзнака, в центральній частині якої сніп жита, перзрещений ціпом та косою, накладений на російський триколюр. По колу напис «окруж.господарское общество.подк.русь»

Розмір: 39x28мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль .

Датування:

Категорія: III.

№.XII.20 Медаль "PODKARPATO RUSKE MADARSKEPEVECKESDRUZENI"

В центрі круглої медалі зображення ліри, під нею дата "1934", По колу напис в два ряди: "PODKARPATORUSKEMADARSKEPEVECKESDRUZ ENIPODKARPATSKAPUSIMAGYARDALLOSSZOVEI EG" (.....). На звороті у верхній частині в кружку цифра "10" та напис по колу у вінку : "AMAGYARDALOSUGYSZOLGALATABAN" (.....)

Розмір: О 27 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Місце збереження: п/з О.Ф.

Датування: 1934р.

Авторство: невідомий

Категорія: III

Примітки:

Джерела та література:

№.XII.21. Медаль ”ПЕРША ПРОМ. ВЫСТАВА НА ПОДКАРП. РУСИ. УЖГОРОДЪ

На лицевій стороні на фоні промислового об'єкту та гір, жіноча постать в $\frac{3}{4}$ росту, в лівій руці тримає щит з гербом

Підкарпатської Русі, в правій руці зубчате

колесо. По колу напис ”ПЕРША

ПРОМЫСЛОВА ВЫСТАВА НА

ПОДКАРПАТСКОЙ РУСИ .УЖГОРОДЪ 5-

24 1927”. На звороті в центрі культова споруда на фоні міста, над зображення

вінок з гілок яблуні та винограду. По колу напис

““PRVNIZIVNOSTENSKAVYSTAVA

NAPODKARPATSKERUSI .UZHORODE 5-24 1927”

Розмір: О 50 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Місце збереження: І.А.

Автор: невідомий

Датування: 1927р.

Категорія: III

Джерела та література:

<http://www.fenixslope.com/uk/analytics/16840>

„Коллекціонер України” №1 2001р. під загальною редакцією Боева В.А.

(зображення відзнаки)

№.XII.22. Відзнака ”

IZIVNOSTENSKAVYSTAVNAPODRUSI.UZHORODE 5-24 1927”

В центральній частині відзнаки на фоні гір, на камінній брилі

сидяча постать дівчини, в лівій руці якої глечик, поряд з яким

зубчате колесо та молот, праворуч декоративна тарілка. Права

рука обперта на брилу, під рукою на скелі вибитий символ

торгівлі та промислу. По колу напис “IZIVNOSTENSKA

VYSTAVNA PODKARPATSKE RUSI. UZHORODE 5-24

1927”. Периметр відзнаки прикрашений сегментами.

Розмір: О 33 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Місце збереження: О.Ф.

Автор: невідомий
Датування: 1927р.
Категорія: III

№. XII.23. Медаль “КРАЄВА ВИНАРСЬКА ВИСТАВКА”

На лицевій стороні панорама міста, довкола рамка з виноградної лози. В верхній частині напис “ZEMSKAVINARSKAVYSTAVA”, внизу “UZHORODE”, нижче маленькі букви “F.N.”, над панорамою міста буква “V”. На звороті вінок з виноградної лози. У верхній частині напис “КРАЄВА ВИНАРСЬКА ВИСТАВКА”, внизу напис “ORSZAGOSBORASZATIKIALLITAS”. В центральній частині гравірований напис прописними буквами “1933 KLEINMIHALYKOSINO”.

Розмір: Ø 60 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору (позолота)

Місце збереження: О.Ф.

Автор: невідомий

Датування:

Категорія: III

№. XII.24. Медаль “HOSPODARSKAVYSTAVA V BEREHOVE”

На лицевій стороні у вінку з колосків жита та листя дуба напи у три рядки “HOSPODARSKA VYSTAVA V BEREHOVE”. На звороті аналогічний вінок та напис “

“BEREGSZASZIGAZDASAGIKIALLITAS”

Розмір: Ø 44 мм.

Матеріал: мета білого кольору

Місце збереження: О.Ф.

Автор: невідомий

Датування:

Категорія: II

№.XII. 25.

Зображення:

Розмір:

Матеріал: мета жовтого кольору

Місце збереження: О.Ф.

Автор: невідомий

Датування:

Категорія: III.

№. XII . 26 . **Плакета ZEMLEDELSKAKOMJRA DLJAKRAJA PODKARPATORUSKOHO**

На лицевій стороні в повний ріст постаті робітника в робочому одязі та селянки в національному, одязі на фоні гіського села. В лівій руці селянки вінок з лентою, права рука у потиску з рукою робітника. Під вінком напис : "ZEMLEDELSKA KOMJRA DLJA KRAJA PODKARPATORUSKOHO SWOJEMU CESTNOMU CLENU HOSPODINU ZA ZASLUHI PODHESENJI ZEMLEDELIA NA PODK. RUSI ".Справа напис : "ТАЈЕМНИК" та підпис факсміле під ним, -зліва напис : "PREDESDA" та підпис під ним факсміле. Між підписами витиснений герб Підкарпатської Русі. Під постаттю селянки клеймо : "F. ROTTER"

Розмір: мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Місце збереження: п/з О.Ф.

Датування: 30-ті рр..XX ст.

Автор: невідомий

Категорія: III

№.XII.27.Медаль “ **СОВЕТЪ ЗЕМСКАГО ГЛАВНАГО ГОРОДА УЖГОРОДА “**

На лицевій стороні в центрі зображення куща винограду на бароковому щиті.

По колу в рамці напис: “ СОВЕТЪ ЗЕМСКАГО ГЛАВНАГО ГОРОДА УЖГОРОДА *

RADAZEMSKENONHLAVNINOMES TAUZHORODU *)

На звороті зображення замку, у верхній частині напис півколом : “1838 – 1938 “, внизу маленькими буквами напис

:”tribus”. По колу в рамці обідок з крапок.

Розмір:Æ 65мм.

Матеріал: метал білого та жовтого кольору

Місце збереження:п/з О.Ф.

Датування 1938

Автор: невідомий

Категорія: III

№.XII.28. Відзнака з зображенням пам'ятника Масаріку

Відзнака прямокутної форми з заокругленням у нижній частині, в центрі якої постать чоловіка в повний зріст, повернутого вправо. По обидві сторони постаті гірлянди з дубового листа. Під постаттю плита на якій на українській, чеській та словацькій мові напис: «ужгородь uzhoroduzshorod»

Розмір: 39x19 мм.

Матеріал:

Категорія: R

Томаш Масарік (1850–1937) – політичний і духовний лідер Чехословаччини (мав напівофіційне прізвисько «батько» – Taticsek),

втілення етнічної боротьби за незалежність та створення нової держави. Ставши президентом Чехословаччини, Масарік підтримував діяльність українських еміграційних груп у Празі та інших містах, допоміг відкрити і забезпечив фінансовою підтримкою.

Пам'ятник був побудований за рахунок всенародно зібраних пожертв населення Підкарпатської Русі.

Пам'ятник Т.Масаріку був відкритий 15 квітня 1927р. В 1938 р.угорці

його демонтували в перевезли до словацького м.Михайлівці,

а потім в Братіславу.1945 р.німці перевезли його до німецького міста

Пасау. Після війни пам'ятник вернули до Чехії, та комуністи

його знову демонтували. Ужгородці його заховали та знову повернули на місце

У 1968 р. за ініціативи місцевих комуністів

пам'ятник Масаріку, як «учасники антикомуністичного заклоту» в

черговий раз демонтували та переплавили на сталеливарному комбінаті.

Джерела та література:

75- річчя уродин // Свобода 12 марта 1925 ч.10 ст.3

Пам'ятник Т.Г. Масаріку // Свобода, -24 марта 1927 ч .13,- ст..2

Возваніє к обывателям П.Русі.// Дружественный вестник . ч.8.С.8.7 квітня 1927

Одслонення пам'ятника.// Дружественный вестник. ч.2 С.272. 15 квітня 1927

У 85-ліття Т.Г.Масаріка// Сокільськвісті ч.3.-1935

№. XII.29. Відзнака з гербом Підкарпатської Русі

Розмір:

Матеріал:

Категорія: II

№. XII. 30. Відзнака з гербом Підкарпатської Русі

Розмір:

Матеріал:

Категорія: II

№. XII.31. Відзнака з гербом Підкарпатської Русі

Розмір:

Матеріал:

Категорія: II

№. XII.32. Відзнака Пласту Підкарпатської Русі

Відзнака у вигляді пластової лілеї з накладеним гербом Підкарпатської Русі.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: сер.30-х рр

Категорія: II.

Пластова організація в Берегово була заснована в 1921р. професорами Державної Реальної Гімназії в Берегово Андрієм Дідиком та Корнилом Заклинським. Основоположником "Пласту" на Закарпатті був Остап Вахнянин. Активним членом "Пласту" Берегово був студент Берегівської гімназії Степан Росоха, який ввійшов до складу Комітету "Джем боре" в Празі в 1932р. [232] [233]

Джерела та література:

«Руський пласт в 1926» \ \ Свобода 17-20 фебруара 1927,- ч.8 ст.3

О ношенню пластових відзнак // Пластунський часопись пластової молоді Ст.4-6

1 червня 1935.

Росоха С. Спомини Події та люди на моєму життєвому шляху. // Торонто-Ужгород "Мистецька лінія" 2001.ст.10.

№.XII. 33. Відзнака Сокільська

Розмір:

Матеріал:

Категорія:

№.XII.34.Відзнака з'їзду пластунів в Берегово 1932р.

“JAMBORE BERENOV0 25.-26. VI 1932”

Розмір: 20x30мм.

Місце зберігання:п/з.О.Ф.

Матеріал: метал білого кольору

Датування: 1932р.

Автор: невідомий

Категорія: III

Примітки:

Джерела та література:Русские Скаути.// Карпаторусскій голосью-ч.164,
1 декабря

№.XII.35.Відзнака “VYKONNYPOLIC.ORGAN. 48 PODKARPATSKA RUS. CRS

“VYKONNYPOLIC.ORGAN. 48 PODKARPATSKARUS. C
R S “

Розмір: 63,5мм.

Матеріал:метал жовтого кольору ,емаль

Місце збереження: п/з.І.А.

Автор: невідомий

Датування: сер.30-х рр..XXст.

Категорія:III

№.XII.36. Медаль “RUSINSKO 1933 U.A.C. I “

На лицевій стороні постать жінки в повний ріст з повернутою вліво головою.В правій руці пальмова гілка,-права опирається на трикутний щит, загострений донизу. Під гілкою напис :“RUSINSKO 1933 U.A.C. I “.На звороті постать тенісистки в повний ріст з опущеною в замасі правою рукою з ракеткою на фоні фрагменту сітки.Під низом напис (не читається)

Розмір:0 50 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Місце збереження: п/з О.Ф.

Датування: 1933р.

Автор: невідомий

Категорія: III

№. XII. 37. Медаль "PODK. RUSS III DIJ. U.A.C. 1934 "

На лицевій стороні постать жінки в повний ріст з повернутою вліво головою. В правій руці пальмова гілка, - права опирається на трикутний щит, загострений донизу. Під гілкою напис в три рядки : " PODK. RUSS III. DIO. U.A.C. " На звороті постать тенісиста в повний ріст в бігу з високо піднятою правою рукою з ракеткою та м'ячем над нею.

Розмір: Ø 30 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Місце збереження: п/з О.Ф.

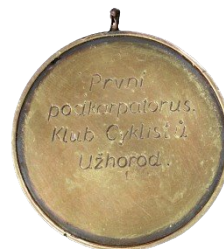
Датування: 1934р.

Автор: невідомий

Категорія: III

№. XII. 38. Медаль "PRVIPODKARPATORUS. KLYBSYKLIST. UZHOROD."

На лицевій стороні медалі з гуртом напис в 4-ри рядки: "PRVIPODKARPATORUS. KLYBSYKLIST. UZHOROD." На звороті по колу вінок з гілок ялини та .....

Розмір: Ø 51мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Місце збереження: ЛІМ інв.№.

Датування: 20-3-рр ХХст.

Автор: невідомий

Категорія: III

№. XII. 39. Відзнака "VOLOSJANKA. 24.1.1937"

На лицевій стороні прямокутної відзнаки з заокругленням у верхній частині, на фоні неба та гір, лижник у динамічній позі швидкісного спуску з гори. У верхній частині в рамці напис "Volosianka ". В нижній частині герб Підкарпатської Русі наложений на планку, на якій справа від герба напис "24.І., зліва напис "1937" .

Розмір: 37x20 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Місце збереження: п/з О.Ф.

Датування: 1937р.

Автор: невідомий

Категорія: III

№. XII. 40. Відзнака "Ужок 1935"

На лицевій стороні зображення 3-х лижників. У верхній частині в рамці напис "1935", внизу напис "UZOK", виділений фрагментом прямокутної рамки

Розмір: 37x20 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Місце збереження: п/з О.Ф.

Датування: 1937р.

Автор: невідомий

Категорія: III

№. XII. 41. Відзнака «LYZARSEZAVODY 8.-9. II 1930 VEVOLOVCI»

Розмір:

Місце зберігання: п/з А.О

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1930 р.

Автор: невідомий

Категорія: III.

№. XII. 42. Відзнака "С.К.РУСЬ УЖГОРОД "

Чотирикутний щит з трьома вертикальними зеленими та червоними смугами. Через щит проходить зелена скісна полоса, у якій напис жовтими буквами "Ужгород." У верхній частині на зеленій полосі напис жовтими буквами "СК Русь."

Розмір: 18x13мм.

Місце збереження: п/з С.Г.

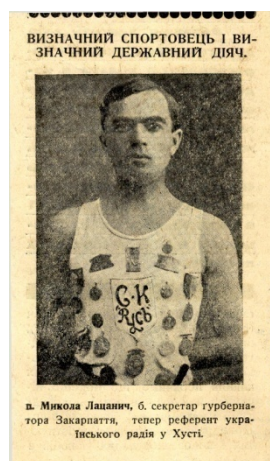
Матеріал: метал жовтого

Датування: 30-ті роки ХХст.

Автор: невідомий

Категорія: III

Примітки : Спортивний клуб "Русь" визначний спортивний клуб на Закарпатті, заснований в Ужгороді в 1926р. відіграв важливу роль у зміцненні національної свідомості населення Закарпаття, за весь час існування (до 1944) головою клубу був Е.Бачинський. В 1938р. клуб був прийнятий до державної футбольної ліги, Тренерами клубу були чехи Базіка та Мазаль (один з найкращих тренерів Європи)

кольору, емаль

Джерела та література:

Тридцять літ Ужгородської Русі// Змаг.ч.44.24 листопада 1938
Енциклопедія українознавства.Львів.1998р.т.7.ст.2653.//“Русь”
Спорт.Карпатська Україна на нових шляхах.// Змаг,- ч.1,- С.2.-
5 січня 1939.

Спортивний клуб «Русь» в Ужгороді. Відозва до українських громадян
Підкарпатської Русі!// Земля і Воля,-ч.15,- 15 вересня 1936.

Русь має теж легкоатлетичні традиції.//Змаг,-ч. 6 8 березня 1938
Ст.2

№.XII.42. Відзнака товариства «Просвіта» в Ужгороді.

У півколі на темно-синьому тлі сонце, що сходить. На ньому розгорнута біла книжка. Внизу на білому тлі напис жовтими літерами «ПРОСВѢТА», угорі, між променями сонця, дата «1920».

Розмір: 19x23 мм.

Місце зберігання: ЛПМ.,
В-4146

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль.

Датування: 1920 р.

Категорія: III.

У каталозі «Українська фалеристика» [1] помилково ідентифіковано відзнаку як «Ювілейну випущену з нагоди 52-ліття заснування товариства «Просвіта», насправді відзнака видана з нагоди заснування товариства «Просвіта» в Ужгороді. На це вказує запис в інвентарній книзі музею НТШ де зазначено, що це нагрудна відзнака «Просвіти» в Ужгороді з 1920 р. [2] Примірник ідентичної відзнаки зберігався у музеї Військово-Історичних пам'яток НТШ. [3].

Джерела та література:

Мати українського люду в Галичині.// Рідний край,-ч.15 10 грудня 1920 с.1

Твердило М.Як закладалася «Просвіта» в Ужгороді в десятиліття її
основання.//Життя і знання.-ч.10,- С.336-340,- липень-серпень 1930.

1 Круковський О, Пахолко С. Українська Фалеристика» (Із фондів
Львівського історичного музею) / О. Круковський, С. Пахолко. – Львів:
Апріорі, 2011 – С.39

2. Інвентарна книга музею НТШ № V, №20414

3. ЦДАЛ, ф.309, –Оп.1, – Спр.788, –Арк.33, № 713
<http://prozahid.com/content-45772.html>

Готуйтеся на Всепросвітянський з'їзд.// Земля і Воля,-ч.16,- С.110-30 вересня
1937.

Загальні збори філії тов-ва «Просвіта» в Ужгороді.// Земля і Воля,-ч.4,-с.4.-26
лютого 1938.

День 8-го грудня – день «Просвіти».// Український голос ч.34 5 грудня 1920
с.1-2.

№. XII. 42. Відзнака “ВСЕПРОСВІТЯНСЬКИЙ ЗІЗД УЖГОРОД 1937 “

У круглій відзнаці на синьому тлі жовтий факел, під ним дата: "1937". По колу на синьому тлі: "ВСЕПРОСВІТЯНСЬКИЙ ЗІЗД УЖГОРОД 1937"

Розмір: Ø 18 мм.

Місце зберігання: ЛІМ, інв.№ В-4134.

Матеріал: пластмаса.

Датування: 1937 р.

Автор: невідомий

Категорія: III.

Примітки: відзнака має повторення напису на звороті.

Участь у Всепросвітянському з'їзді в Ужгороді 17 жовтня взяло участь понад 30.000тис просвітян з усього Закарпаття, на якому прийняли присягу на вірність боротьби за українську державу.

Джерела та література:

Величаві ювілейні заальні збори товариства «Просвіта» // Свобода, -3 юлія 1930 ч. 27 ст.1

ЦДІА України у Львові.Фонд листівок №.3936

Закарпатський Всепросвітянський Зїзд.//Новий Час 16 жовтня 1937р.я.229.

Закарпаття в наступі.Всепросвітянський Зїзд в Ужгороді.//Новий Час 21 жовтня 1937р.ч.234.

Степан Росоха.Спомини.Події та люди на моєму життєвому шляху.Торонто-Ужгород "Мистецька лінія" 2001.ст.19.

<http://www.mukachevo.net/ua/news/view/27>

<https://trubyna.org.ua/novyny/80-rokiv-tomu-15-tysyach-zakarpatskyh-ukrayintsiv-staly-na-zahyst-ridnoyi-movy-kultury-foto/>

№.XII.43.Примітки: відзнака прямокутна. На жовтому тлі напис чорними літерами: "ВСЕПРОСВІТЯНСЬКИЙ ЗІЗД УЖГОРОД 1937 "

Розмір: 12x30 мм.

Місце зберігання: ЛІМ, інв.№ В-4133.

Матеріал: пластмаса.

Категорія:

Джерела та література:

Просьвіта //Свобода ч.49,-20-го децембера 1923 ,- ст.1

<https://trubyna.org.ua/novyny/80-rokiv-tomu-15-tysyach-zakarpatskyh-ukrayintsiv-staly-na-zahyst-ridnoyi-movy-kultury-foto/>

№. XII. 44. Примітки: відзнака прямокутна. На жовтому тлі напис чорними літерами: "ВСПРОСВІТЯНСЬКИЙ ЗІЗД РАХІВ 1938 "

Розмір: 12x30 мм.

Місце зберігання: п/з М.С

Матеріал: пластмаса.

Категорія:

Джерела та література: Преса й з'їзд у Рахові. // Нова свобода, - ч. 53, - Ст. 2, - 1938

№ .XII.45. Відзнака «Святочний з'їзд республіканської молоді в Рахові»

Розмір:

Місце зберігання: п/з.О.М.

Матеріал: метал жовтого кольору, тканина.

Датування: 1936 р.

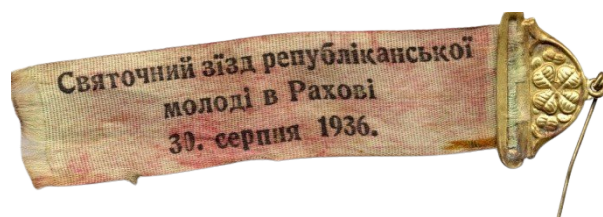
Автор: невідомий

Категорія: III.

Примітки: До Української республіканської селянської молоді! // Земля і Воля, -

ч. 9, - с. 1, - 8 травня 1936.

Молоде рахівщини! // Земля і Воля, - ч. 14, - 27 серпня 1936.

№ XII.46. Медаль „ЦАРИЦЕ УКРАЇНИ, ЗЄДНАЙ І ВИЗВОЛЬ НАС”

Кругла медаль з вушком. У центрі монограма «..М.», над нею корона, по колу напис: „ЦАРИЦЕ УКРАЇНИ, ЗЄДНАЙ І ВИЗВОЛЬ НАС” та дата «1037-1937». На звороті фігура Божої матері з опущеними руками, з яких відходять промені.

Розмір: $\varnothing$ 26,5 мм.

Місце зберігання: ЛМІР інв. № НЗМ 518

Матеріал: метал білого кольору

Датування: 1938 р.

Автор: д-р Василь Королів.

Категорія: III.

Примітки: відзнака видана в 1938р. для учасників масових святкувань з нагоди 900-літніх роковин посвячення київським князем Ярославом Мудрим Пресвятої Богоматері Царицею всієї України та 950-ти ліття Хрещення Русі-України весною та літом 1937 року на Карпатській Україні. Носіння цієї відзнаки спричинило ряд політичних арештів.

Монограму "М" чеська жандармерія а потім і державний прокурор вважали доказом державної зради з боку організаторів святкувань "бо, як обернути той викарбуваний напис "догори ногами", то в ньому справді можна було доглянути український державний знак - тризуб"

"Під час цих релігійно-національних маніфестацій, удекоровано учасників медалю, що її видала ОУН, з таким написом: "Царице України! Зєднай і визволь нас!"

Джерела та література: Українська Молодь Христові. Парма-Рим 1991. // о. Севастіян Сабол., ЧСВВ. Христові Борці на Закарпатті. ст. 246-248.

Стерчо П. Карпатсько-українська держава. // Львів, 1994. - С. 41.

Степан Росоха. Спомини. Події та люди на моєму життєвому шляху. Торонто-Ужгород "Мистецька лінія" 2001. ст. 19

№ XII.47. Медаль „ЗОЛОТІ ВОРОТА 1037-1937”

Кругла медаль з вушком, у центрі фрагмент вежі та Золотих Воріт. Навколо дата «1037-1937» та напис: „ЗОЛОТІ ВОРОТА 1037-1937”. На звороті фігура Божої матері з піднятими вгору руками. По колу напис: «Божа матір нерушима стіна».

Розмір: ∅20 мм.

Місце зберігання: ЛІМ, інв. № В-91

Матеріал: метал білого кольору

Датування: 1937 р.

Автор: невідомий

Категорія: III.

Примітки: відзнака видана ОУН в 1937р. для учасників масових святкувань 900-літніх роковин проголошення Богоматері Царицею всієї України та 950-ти ліття Хрещення Русі-України весною та літом 1937 року на Карпатській Україні. Носіння цієї відзнаки спричинило ряд політичних арештів.

Джерела та література: Українська Молодь Христові. Парма-Рим 1991. // о. Севастіян Сабол., ЧСВВ. Христові Борці на Закарпатті. ст. 246-248.

Стерчо П. Карпатсько-українська держава. // Львів, 1994. - С. 41.

Степан Росоха. Спомини. Події та люди на моєму життєвому шляху. Торонто-Ужгород "Мистецька лінія" 2001. ст. 19.

Синьо - жовта // Свобода 13 грудня 1923 ч. 48, -16 ст. 2

№.XII.48.Відзнака „К.У. СІЧ”

Відзнака квадратної форми, по центру вгорі на світло - синьому тлі напис: «СІЧ», внизу літери «КУ» (Карпатська Україна). Квадрат накладений на дубовий вінок з мечем, спрямованим вістрям угору. На звороті клеймо (не ідентифіковане)

Розмір: 29x26 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль.

Датування: 1939 р.

Категорія: R.

Примітки: “Карпатська Січ”, – Організація Народної Оборони, парамілітарна організація на Закарпатті, створена 4 грудня 1938 р. в м.Хуст. На чолі “Карпатської Січі” стояла Головна Команда (комендант Д.Климуш). “Карпатська Січ” мала 10 районних команд, які провадили військовий

і політичний вишкіл кільканадцяти тисяч вояків. Частина січовиків виконувалв допоміжну службу в поліції та прикордонній сторожі. Після проголошення самостійності Карпатської України стала її національною армією (нач.штабу полк.М.Колодзінський). В березні 1939р. чинила збройний опір угорській армії, маючи пад зброєю бл.2.000 січовиків. Кілька сотень з них загинуло в боях з чехами (13.III.1939) а потім з угорцями. Перед переважаючими силами ворогів бійці “Карпатської Січі” відступили до Румунії та Словаччини. Боротьба “Карпатської Січі” проти угорців була першим збройним виступом українців, що тимчасово попередив початок II-ї Світової війни.

Джерела та література:

Стерчо П. Карпатсько-українська держава.// Львів, 1994. – С.80-88.

Енциклопедія українознавства.Львів.1994.т.3.ст.974.//Карпатська Січ.

№.XII.49.Відзнака з зображенням президента Карпатської України

Овальна відзнака в центрі якої барильєф Августина Волошина. Навколо напис: «др. А. Волошин прем'єр міністр кар.україни»

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1939р.

Категорія: R

Примітки: Карпатської України, Герой України. Відомий науковець і педагог, журналіст і видавець, знаний філолог, який досконало володів грецькою, латинською, німецькою, угорською, чеською, словацькою, сербською, болгарською та іншими мовами Політичний, культурний, релігійний діяч Закарпаття, прем'єр-міністр автономного уряду Карпатської України, президент.

Після проголошення автономії Підкарпатської Русі у жовтні 1938 р. А. Волошин став державним секретарем в уряді А. Бродія, а 26 жовтня 1938 р. – прем'єр-міністром. Після проголошення незалежності Карпатської України 15 березня 1939 р. на засіданні Сойму його було обрано її президентом.

20 травня 1945 р. А. Волошин був затриманий органами СМЕРШу та направлений до внутрішньої тюрми НКВС СРСР у Москві. Йому було висунуто звинувачення «у ворожій діяльності проти Радянського Союзу». Безперервні, з фізичними тортурами і психологічною наругою допити швидко відбилися на слабкому здоров'ї і так уже немолодого Августина Волошина. 11 липня 1945 р. він помер у тюремній лікарні Бутирської в'язниці в Москві.

Так перестало битися серце великого, видатного і гідного сина України, професора, доктора о. Августина Волошина, Президента Карпатської України, Героя України (посмертно), вина якого перед людиноненависницьким та великошовіністичним комуністичним режимом полягала тільки в одному: що він народився українцем, українцем хотів жити, любив і поважав свій народ, бажав йому щастя і доброї вільної долі, боронив мову, історію та звичаї свого народу, був патріотом і священиком з вірою в Господа Бога та майбутнє своєї держави — України.

Джерела та література:

Президент – визвольник Т.Г. Масарик.// Земля і Воля,-ч.15,- С.1,-14 вересня 1937.

№.XII.50.Відзнака “К.С.”

В овалі з обідком – тризуб з мечем, під тризубом напис: “К.С”, (ймовірно Карпатська Січ) На звороті клеймо: “V.Podivin.Praga-XI”

Розмір: 31x25 мм.

Місце зберігання: п/з.А.О

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: сер.40-х рр.ХХ ст.

Автор: [Р.Лісовський.]

Категорія: III.

Примітки: на звороті відсутнє кріплення (ймовірно відзнака використовувалась, як конспіративний знак-пароль).

Джерела та література:

№.XII.51.Відзнака Карпатської Січі

Кругла відзнака з тризубом з мечем. Злава та справа букви «К» та «С»

Розмір: 15 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Датування: сер. 40-х рр. XX ст.

Категорія: R

№. XII.52. Памятна відзнака Січових Стрільців Карпатської України

Прямокутна відзнака, в центрі якої Державний герб під яким напис: «С С» та «К У»

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Категорія: R

№. XII.53. Сувенірна туристична відзнака Підкарпатської Русі.

Прямокутна відзнака з заокругленням у верхній частині в центрі якої зображення дерев'яної церкви. У верхній частині напис: «ruska cirkev vuzoku».

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: сер. 30-х рр. XX ст.

Категорія: II

Примітки: відзнаки

-сувеніри кріпились до топірця мандрівника-туриста за допомогою цвяхків.

№. XII.54. Сувенірна туристична відзнака Підкарпатської Русі.

Кругла відзнака в центрі якої зображення старовинного замку серед густого лісу. У верхній частині напис: «nevick», в нижній частині у ввігнутій рамці напис: «podrarpatska rus»

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: сер. 30-х рр. XX ст..

Категорія: II

№.XII.55.Сувенірна туристична відзнака Підкарпатської Русі.

Овальна відзнака у вигляді барокового картуша, в центрі якої зображення церкви. В нижній частині напис: «podkarpatska rus»

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: сер. 30-х рр.ХХ ст..

Категорія: II

№.XII.56.Сувенірна туристична відзнака Підкарпатської Русі.

Овальна відзнака в центрі якої панорама гірського масиву, над яким напис: «hoversla 2058m.n.m.»

Матеріал: метал жовтого кольору

Категорія: II

№.XII.57.Сувенірна туристична відзнака Підкарпатської Русі.

Овальна відзнака з зображенням лісового масиву та гірської вершини. У верхній частині напис: «ripivan1910 m.n.m.»

Матеріал:

Категорія: II

№.XII.58.Сувенірна туристична відзнака Підкарпатської Русі.

Відзнака у вигляді півовалу з панорамою гірського масиву. У верхній частині півколом напис :» Podkarpatska Rus». В нижній частині напис ripujhusial405 m.n.m». над написом в кружечку аббревіатура з трьох букв: «СТК»

Матеріал: метал жовтого металу

Категорія: II

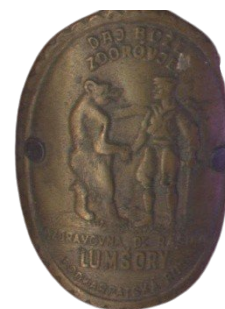

№.XII.59.Сувенірна туристична відзнака Підкарпатської Русі.

Овальна відзнака в центральній частині якої зображення медведя та чоловіки, які потискають один одному руки. Над ними напис: «dajboze rus».

Матеріал: метал жовтого кольору

Категорія: II

№.XII.60.Сувенірна туристична відзнака Підкарпатської Русі.

Відзнака у вигляді стилізованого прямокутника.У верхній частині напис: «horsky hreben.hoverla2058 m.n.m.» В нижній частині напис: «jasina»

Матеріал: метал жовтого кольору

Категорія: II

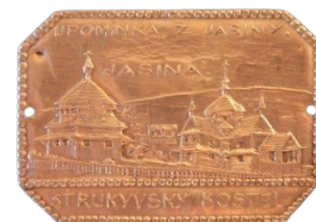
№.XII.61.Сувенірна туристична відзнака Підкарпатської Русі.

Прямокутна відзнака з зрізаними кутами.У верхній частині напис: «upominka z jasiny.

В центрі відзнаки зображення двох церковних споруд над якими напис: «jasina». В нижній частині напис: «strukyyskykostel»

Матеріал: метал жовтого кольору

Категорія: II

Відзнаки з гербом Підкарпатської Русі

**Русские скауты,
дорогие волчата!
Выше головы!**

Нашь начальник, д-ръ С. А. Феншикъ велъ переговоры въ Будапештѣ съ венгерскими скаутскими организациями и добился полнаго признанія карпаторусскаго Скаута съ собственнымъ уставомъ, своими начальниками, нац. цвѣтами и принятымъ значкомъ. За работу, волчата! Завтра ожидаетъ много работы, больше, нежели было до сего времени. Карпаторуссий народъ будетъ нуждаться въ васъ, въ вашей работѣ, въ вашей юной идеиности и преданности святому Русскому Дѣлу!

№. XII. 62. Медаль « CSEHSZL. VAGYARTESTNEVELOSZOVETSEG »

Розмір: 60 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору ,
залишки посріблення

Місце збереження: п/з. О.Ф.

Автор: невідомий

Датування: сер.30-х рр..XXст.

Категорія: I

№. XII. 63. Відзнака "SJEZDLECIONARUVUZHORIDE 1926 "

В стилізованому трикутнику оголене погруддя юнака в шоломі , в правій

руці якого щит з гербом Підкарпатської Русі , накладений на пожежну драбину та

сокиру, ліва з 3-х листковою гілкою піднята вверх. По контуру стилізованого

трикутника напис "SJEZDLECIONARUVUZHORIDE 1926 "

Розмір: мм.

Місце зберігання: п/з О.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1926р

Автор: невідомий

Категорія: III.

№. XII. 64. Відзнака " ZUPNISUEZDCOL.VUZHORODE 13.- 14.VI.1936"

В центрі відзнаки три погруддя в різних головних уборах, під ними

щит з гербом Підкарпатської Русі та напис "ROTMISTRI = LECIONARUM" Над погруддям

напис. "ZUPNISUEZDCOL.VUZHORODE 13.- 14.VI.1936 "

Розмір: 37x26мм.

Місце зберігання: п/з О.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування:

Автор: невідомий

Категорія: III.

№. XII. 65. НАРУКАВНИЙ ЗНАК ПОЛЦІЇ ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСІ

Прямокутна відзнака, у верхній частині герб П.Карпатської Русі, під ним між двома полосами цифра «10»

Розмір: 58x27мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Місце збереження: п/з.А.О

Автор: невідомий

Датування: сер.30-х рр..XXст.

Категорія: III

Примітки:

Джерела та література:

№. XII . 66. НАРУКАВНИЙ ЗНАК ПОЛІЦІЇ ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСІ

Розмір: мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Місце збереження: п/з.А.О

Автор: невідомий

Датування: сер.30-х рр..XXст.

Категорія: III

№. XII. 67. Плакета «Dragounsky pluk 10 1938 Strelbazpistole III»

Розмір: 82x61мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Місце збереження: п/з.А.О

Автор: невідомий

Датування: сер.30-х рр..XXст.

Категорія: III

Примітки: На звороті упаковки напис «Karneta Kysely Tovarna odznaky Prana – XI»

№. XII . 68

Розмір: мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Місце збереження: п/з.О.Ф.

Автор: невідомий

Датування: сер.20-х рр..XXст.

Категорія: II

Відзнаки москвофільські

№ 1. Відзнака „Сокол”

Місце зберігання: п/з А.О.

Матеріал: метал жовтого колору, емаль.

Датування: поч..30-х рр.

Джерела та література:

РусськійСоколь.//Карпаторусськійголось.//ч.24,-
С.3,- Май.1932.

№.2. Відзнака „Сокол”

Джерела та література: Общеество «Русській Соколь» вЪ
Мукачеве // Карпаторусській Голось ч.31,С.3.- 12
февреля 1935.

№ . 3. Відзнака товариства «Сокол».

Зображення: в геральдичному щиті на російському
трикольоріхрест.Над щитом сокіл з гантелею.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль .

.

№. 4. Відзнака Російського галицького клубу.

:кругла відзнака з написом по колу на російському три
кольорі «русськійгалицькійклубъ» та «R.G.C.»
(русськійгалицькійклубъ).

Розмір: О 20мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль.

Датування: 1914-1916рр

Джерела та література:

Пахолко С, Мартин .О Москвофільство у фалеристичних
пам'ятках 1914-1939 рр // Нумізматика
Фалеристика .липень - вересень 2005 ч.3.ст 48.

№. 5. Відзнака Карпато-руського союзу «Відродження».

Прямокутна відзнака з загостренням в верхній частині з написом «КРСК». В центральній частині постать юнака на фоні гір з підняти до сонця руками з розірваними оковами. В нижній частині постать напівлежачого юнака з розірваними оковами, біля ніг якого молоде деревце. В нижній частині напис «визволення».

Розмір: 34x17мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1923.

Джерела та література:

Карпато – руський студентський союз «Возрождение» в Празі // Русская земля» 1923,- 15 марта 1923.

№ .6. Відзнака для членів москвофільського легіону.

У готичному щитку на коричневому тлі бароковий щит у якому жовтий лев у короні на синьому тлі пнеться на скелю, повернутий ліворуч, На звороті напис :”Фаб.Жест. Изд. М.Кока и М.Бирмань.П-Г”

Розмір: 31x25мм.

Матеріал: сталь, емаль, фотодрук

Датування: 1917р.

Примітки: Відзнака була виготовлена для москвофільського легіону з утікачів та полонених родом з Карпатської Русі, з яких мав бути створити “Руський Народный Совет Прикарпатской Руси” в Києві, очолюваний Ю.А.Яворським.

В газеті “Діло” з цього приводу був поміщений такий коментар:”В ряди його мають бути по волі чи неволі втягнеті не тільки ті нечисленні москвофіли, котрі добровільно втікли разом з уступаючими російськими арміями, а й ті нещасні виселенці, котрих силою виганяли козаки з сіл і котрі іменем “біженців” коротають свою сумну долю по різних закутинах Росії”.Буде отже сей легіон плодом насильства і нужди в ще більшій мірі як плодом свідомої зради...»

Джерела та література:

Москвофільський “легіон” в Росії.//Діло.15 марта 1917р.ч.61.

“Український легіон в Росії”.//Діло.25 марта 1917р.ч.70.

№ .7. Відзнака для членів москвофільського легіону

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1917р.

№. 8. Відзнака – пряжка москвофільських соколів з м. Яворова.

Зображення: бароковий щит увінчаний короною, в центрі якого лев в короні, що спиняється на скелю, над ним семираменний хрест.

Розмір: 87x58мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: поч XX ст.

№. 9. Відзнака – кокарда москвофільських соколів з м. Яворова.

Зображення аналогічне попередньому

Розмір: 58x63мм.

Матеріал: метал жовтого кольору ,чорна емаль.

Датування: поч XX ст.

№. 10. Відзнака жертвам концтабору в Талергофі.

Кругла відзнака з семираменним хрестом, навколо тернового вінка по колу напис :»1914 Талергоф»

Розмір: О 28мм.

Матеріал: метал білого або жовтого кольору

Датування: 1914р.

№ .11. Відзнака жертвам концтабору в Талергофі.

Зображення: кругла відзнака з гаписом в центральній частині в два рядки «талергоф 1914».Про колу терновий вінок.

Розмір: О 28мм.

Матеріал: метал білого або жовтого кольору

Датування 1914р.

№. 12. Відзнака в пам'ять ув'язненХ в концт. таборі в Талергофі.

Кругла відзнака, в центрі якої фрагмент кладовища. По колу напис «въ пам'ять талергофа и холма славы»

Матеріал: фотодрук на металі

Датування: сер. 20-х рр ХХ ст.

Джерела та література:

Талергоф розвазаний // Свобода, -19 мая 12917 ч. 20, -Ст. 6

Талергофская тризна. // Карпаторуссийголось, -ч. 235, 236, - 1-3 ноября 1933.

№. 13. Відзнака Мармороського процесу над москвофілами.

Стилізований хрест в центральній частині семираменний хрест по оробі сторонни якого датування «1914-1934». У верхній частині напис «мармороський процесь», півколом напис «возрожденіе православія». В нижній частині напис «на карпатрускокой руси»

Розмір: 31x31 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1934 р.

Джерела та література:

Жерти московської роботи перед судом. // Свобода ч. 1 3 січня 1914

Пятидесятилітіє первого карпаорусского политического процесса (Процес Ольги Грабар 1882-1932) // Карпаторусскийголос, -ч. 23, -см. 3. -декабрь 1932.

№. 14. Медаль до 20-ти ліття жертв в концтаборі в Талергофі.

Кругла відзнака, в центральній частині якої ангел в молитві над намятником. Під ним напис «пам'яті 1914-1933 талергоф»

Розмір: Ø 26 мм.

Матеріал: метал білого або жовтого кольору

Датування: 1934 р.

Джерелата література:

Талергофське свято у Львові // Свобода, -ч 21 10 червня 1934 с. 6.

Глум Талергофу”, ”Русское” свято відслонення памятника і зізд., талергофцев” у Львові. // Діло 17 липня 1933 р. ч. 184.

248. Ще про “зізд” талергофців” // Діло 3 червня 1934 р. ч. 143.

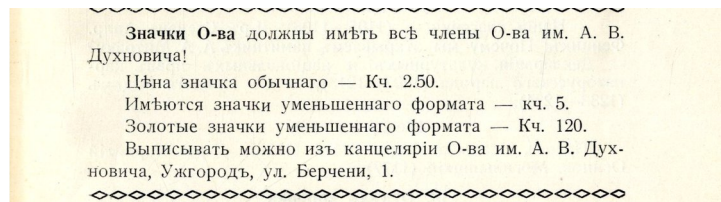
№. 15. Відзнака москвофільського селянського зїзду.

Зображення: Овальна відзнака, в центрі якої два колоски, навколо яких півколом напис: «сел.русс.създ.1928 7 VI»

Джерела та література:

Історичний день .ВеличавийКраєвийЗїзд Селян во Львові. //З

емля і
воля. 3
червня
1928р.ч.20
-21.

№. 16. Відзнака товариства Духновича

Трикутна відзнака, у верхній частині російський триколюр, під нам дві руки у потиску та абрєвїатура «ОД» (общество Духновича))

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль

Джерела та література:

№ .17. Відзнака «Товариство Російських Дам».

Зображення: бароковий щит розділений російським трикольором над яким наптс «О.Р.Д.» (общество руських дам), в нажній частині датування «1878-1928»

Розмір:22x22мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль.

Датування: 1928р.

Джерела та література:

50-літній ювілейО-ваРуссіхЖеньщин // Земля і воля.1928. 3 червня ч.20-21

Общество Русскіх ЖенщинЪ въ Ужгороде// ч.252,-С.3.-23 ноября 1933

№. 18.

№. 19. Відзнака «Русский Исполнительный Совет»

Матеріал:метал жовтого кольору, емаль

Датування:1936р.

Примітки:Останні прибїчники москвофїльства створили у Львові "РусскийИсполнительныйКомитет" [10] Білоемігрантська газета "За новуюРоссию" за 1936 рік подавала таку інформацію:

“Рішенням ради Союзу встановлено емблемою Союзу є знак св.Володимира згідно з наведеним вище взірцем... Вона представляє собою металічну відбитку емблеми Союзу з міді, бронзи або напівзолота на щиті національних барв, згідно з наведеним вище рисунком... Рада Союзу вирішила прийняти як емблему Союзу старий родовий знак св.Володимира, що його присвоїли собі недавно українські групи, знаний під іменем “трезуб”

Джерела та література:Пахолко С., Мартин О. До чого доходить московська безликість? // За Вільну Україну, 2002, 4 грудня. Ч.135.

№. 20. Медаль москвофільського товариства трезвості.

Зображення: медаль з вушком, в центрі якого св.Юрій на коні, що вбиває змія.Навколо напис «членъобществатрезвості»

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування:поч.ХХст.

Джерелата література:

Пахолко С, Мартин О.О Москвофільство у фалеристичних пам'ятках 1914-1939 рр // Нумізматика Фалеристика липень - вересень 2005 ч.3.ст 48.

№. 21. Пам'ятна медаль просвітителів словянсв. Кирила та Methodія.

Овальна медаль з постаттю двох святих над якими ісус Христос в німфі.Півколомнапис

«св.мефодійпрсвѣтителіславянъ св. кирилъ» На зворотынапис» они дали намъ слово божье и богослуженіегародномъязыкъ»

Півколомнапис « поборники православія»

Розмір:42x32мм.

Матеріал:метад жовтого кольору

№ .22. Ювілейна відзнака 950-ти ліття хрещення Русі.

Зображення: 6-кутна відзнака,в центрі якої семираменний хрест, по обидві сторони якого датування «938 1938».У верхній частині напис «ювілей 950 лѣтіе» В нижнійчастинііпис «крещеніярусі»

Розмір: 26x26мм.

Матеріал: метал білого або жовтого кольору

Датування: 1938 р.

№. 23. Відзнака «Руска газета»

Відзнаки не встановлені

№. 1. Не встановлені відзнаки.

Зображення: відзнака у вигляді ленти в барвах національного прапора, в центрі якої зображення сокола з лавровою галузкою в дзьобі. В нижній частині дві декоративні підвіски.

Розмір: 55x30мм.

Матеріал: цинк

Датування: 1917-1918 рр.

Примітки: відзнака виготовлені в майстерні польського підприємця Шимона Вільчевського разом з другими українськими та польськими відзнаками (за спогадами правнука підприємця)

№. 2. Не встановлені відзнаки.

Відзнака аналогічна попередній, з галицьким левом та незначними відмінностями.

Матеріал: цинк

Датування: 1917-1918 рр.

№. 3. Не встановлені відзнаки

Відзнака у вигляді банта в центрі якого щиток з галицьким левом

Матеріал: цинк

Датування: 1917-1918 рр.

№.4. Відзнака з невстановленою написом

Зображення: відзнака у вигляді готичного щита, поділеного по діагоналі ..В центрі відзнака не встановлена абрєвіатура [Т Ш]

Розмір: 21x18 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору, емаль синьо-жовта

№. 5. Не встановлена відзнака

На готичному щиті монограма «МУМ»

Розмір: 30x28мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: сер .30-х рр. ХХст.

№. XXI. 6.

Зображення:

Матеріал:

Датування:

Автор:

Категорія:

Примітка

№. XXI. 7.

Зображення:

Матеріал:

Датування:

Автор:

Категорія:

Примітка

№. XXI. 8.

Зображення:

Матеріал:

Датування:

Автор:

Категорія:

Примітка

№. XXI. 9 Не встановлена відзнака з левом

Зображення: зображення голови лева

Розмір:

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: сер. 20-х рр

Категорія: III

Примітки: відзнака віднайдена серед залишків кліше та інших раритетів у підвалі помешкання українського видавця Івана Тиктора у Львові.

№. XXI. 10. Не встановлена єврейська відзнака з буквою «Г»

Зображення:

Розмір:

Матеріал:

Датування:

Автор:

Категорія: III

Примітки:

№. XXI. 11. Памятна привіска – прикраса.

Розмір: 39x31 мм.

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: 1915р

Автор: невідомий

Категорія: III.

Примітки:

№. XXI. 12. Невстановлена відзнака

Зображення:

Матеріал:

Датування:

Автор:

Категорія:

Примітки:

№. XXI. 13. Невстановлена відзнака

Зображення:

Матеріал:

Датування:

Автор:

Категорія:

Примітки:

№. XXI. 14. Невстановлена відзнака

Зображення:

Матеріал:

Датування:

Автор:

Категорія:

Примітки:

№. XXI. 15. Невідома нашійна відзнака.

« належала Васильовському Григорію, ймовірно еміграційна відзнака 1950-1960 років».

Васильовський Г. (1901-1977) хорунжий кінноти в армії УНР, нагороджений орденом Залізного Хреста за участь в Зимовому поході в 1920р.

Від 1948 р. працював як інженер в плануванні та побудові мостів, останнім часом як інженер - сеньйор містобудівництва в Департаменті шляхів.

З відходом на пенсію в 1969 р. життя по 18 літах дістав від свого відділу праці грамоту-подяку. Можна припустити, що у зв'язку з виходом н пенсію був нагороджений разом з грамотою нашійною відзнакою.

№. XXI. 16

Зображення:

Матеріал:

Датування:

Автор:

Категорія:

Примітки:

№.XXI.17

№.II.12. Відзнака [Українського Січового Союзу]

Розмір:

Місце зберігання:

Матеріал:

Датування:

Автор:

Категорія: I

Примітки:

Джерела та література: Український Січовий Союз. // Батьківщина, -ч.10,- 8 травня 1921,-с.6.

№.XXI. Невстановлена відзнака «Ударник»

Розмір:

Матеріал: метал жовтого кольору

Датування: сер.30-х рр..

Автор:

Категорія: III

Примітки:

Джерела та література:

№.XXI.

№. 24.

